

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

A B C

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego red. Roman Fengler, wiadomości potocznych Bogdan Piotrowski, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 369 P

Poznań, niedziela dnia 13 sierpnia 1933

Rok XXVIII

Poznań, 12 sierpnia.

„Partenau” i okólnik p. Fricka

Parę lat temu na półkach wszystkich księgarni niemieckich ukazała się powieść mało znanego wówczas autora. Maxa René Hessego, zatytułowana „Partenau”. Powieść ta, napisana z dużym talentem i doskonale skomponowana, zdobyła w Niemczech w ciągu krótkiego czasu wielkie powodzenie. Dla prawdziwego poznania psychiki naszych zachodnich sąsiadów przedstawiała ona od początku znacznie większą wartość, niż znany utwór Remarque'a „Na zachodzie bez zmian”. Choć utwór ten przetłumaczono na wszystkie niemal języki europejskie i rozreklamowano go jako wytwór ducha „nowych”, powojennych Niemiec.

Dziś Remarque żyje na wygnaniu, uznany przez swych rodaków za zdrajcę i odszczepieńca; książki jego spalono na stosie narówni z utworami pisarzy żydowskich w rodzaju Feuchtwangera czy Zweiga, oraz usunięto je ze wszystkich bibliotek i wypożyczalni publicznych. Natomiast powieść Hessego cieszy się nadal wielką poczytnością, czego dowodem są nowe jej wydania.

„Partenau” — to wizja przyszłej wojny Niemiec z Polską i jej sprzymierzeńcami. Wizja ta ujęta jest w formie „gry wojennej”, jaką porucznik Partenau, weteran z wojny światowej, przeprowadza ze swym uczniem i przyjacielem Kieboldem. Gra przynosi pełne zwycięstwo Niemcom.

„Co teraz zrobimy?” — pyta młody Kiebold

„Zgodnie z układem, zawartym z Rosją, wyrzucamy ludność polską i czeską z jej ziemi, transportujemy ją na Syberję, cała Polska natomiast zostaje przyłączona do Niemiec” — odpowiada Partenau „Dafür möchte ich sterben” („Za to chciałbym umrzeć”) — woła entuzjastycznie Kiebold.

Oto — w najczystszej postaci — atawistyczny krzyk duszy niemieckiej; oto nacjonalizm niemiecki z całą jego zaborczością i brutalnością, nie znająca żadnych moralnych wędzideł.

Mógłby kto powiedzieć, że w ostatnich czasach nastąpiła pod tym względem pewna zmiana, że zwłaszcza w wynurzeniach przywódców Trzeciej Rzeszy zabrzmiały jakieś nowe, szlachetniejsze tony. Wszak Hitler w mowie swej z dn. 17 maja rb. oświadczył, iż nacjonalizm niemiecki właśnie w imię wyznawanego przez siebie światopoglądu szanuje także narody obce i daleki jest od chęci ich germanizowania. Wszak podobne motywy spotkaliśmy także w przemówieniach niektórych innych działaczy Partii Narodowo-Socjalistycznej — ostatnio w mowie prezydenta senatu gdańskiego, p. Rauschninga.

Jakże daleko te słowa odbiegają od rzeczywistości! Nietylko praktyka jest inna (prześladowanie mniejszości polskiej w Niemczech nie ustaje ani na chwilę), ale i to, czem wodzowie hitlerizmu karmią własne społeczeństwo, pozostaje w jaskrawej sprzeczności z

Niemcy zestrzelili samolot litewski „Lithuanica”

Wykazała to niezbita obdukcja zwłok: trzy kule karabinowe w piersiach lotnika

Warszawa, 12. 8. (Tel. wł.) Wskutek przeprowadzenia przez specjalną komisję w Kownie ekshumacji i obdukcji zwłok tragicznie poległych lotników litewskich Darjusza i Kirensa prasa litewska podaje wyniki badań, stwierdzające powody śmierci. Po dokładnej obdukcji zwłok w piersiach jednego z lotników znaleziono trzy kule karabinowe, a w drugiej trumnie trzy ręce, z których jedna oczywiście należała do zwłok znajdujących się w drugiej podobnie otworzonej. Świadczy to o wielkim pośpiechu, z jakim zwłoki zostały umieszczone w trumnie. Są one zupełnie zniekształcone, co dowodzi, że lotnicy spadli z znacznej wysokości.

Prasa litewska zaznacza, że nie ma już teraz żadnej wątpliwości, iż samolot litewski „Lituania” został zestrze-

lony przez Niemców. „Ritas” nawołuje rząd do zerwania wszelkiego kontaktu z Niemcami, albowiem zestrzelenie

lotników litewskich można uważać nawet za casus belli pomiędzy Litwą a Niemcami. (w)

Rewolucja kubańska

Bunt oddziałów wojskowych — Prez. Machado zbiegł do Kolumbji?

Waszyngton, 12. 8. (PAT.) Według doniesień z Hawany, część garnizonu w Hawanie zbuntowała się. Prez. Machado miał zbiec do Kolumbji.

Hawana, 12. 8. (PAT.) Zbuntowane oddziały garnizonów w Castille de la Puzera i fortecy Cabana pod Hawanę zajęły wczoraj wieczorem obie te twierdze. Powstańcy wyrazili zgodę na zalecenie gen. Herrery, szefa sztabu generalnego i nie uciekają się do aktów gwałtu.

Paryż, 12. 8. (PAT.) Przyczyną rezygnacji prezydenta Machado było wy-

powiedzenie się większości armji przeciwko niemu i bunt baonów, strzegących jego palacu.

Machado dowiedziawszy się o wrastających nastrojach nieprzychylnych mu, uciekł z Hawany. Tymczasowo funkcje prezydenta objął gen. Herrera. Gen. Herrera należy do stronnictwa liberalnego

Paryż, 12. 8. (PAT.) Wiadomość o ustąpieniu prezydenta Machado przyjęto w Waszyngtonie przychylnie. Wzrosł optymizm co do pokojowego rozstrzygnięcia sytuacji w Hawanie.

Nowy Jork, 12. 8. (PAT.) Donoszą z Hawany, że armja kubańska przygotowała powstanie na całej wyspie przy współpracy marynarki i lotnictwa. Ruch powstańczy zapoczątkowany został przez baon artylerji fortecy Cabana, który za pomocą radja wezwał do akcji wszystkie oddziały armji kubańskiej. Wobec jednogłębnej zgody armji baon w Cabana wystąpił czynnie, kierując armatą na pałac prezydenta.

Gen. Herrera wezwany został do poinformowania prezydenta, że armja domaga się ustąpienia prezydenta celem zapewnienia spokoju politycznego na Kubie i zapobieżenia interwencji Stanów Zjedn. Przywódcy powstańców zwrócili się do narodu z wezwaniem do utrzymania spokoju, pragną bowiem uniknąć gwałtu. Sytuacja w Hawanie jest napięta. Armja kubańska wystosowała do prezydenta Machado ultimatum, domagając się jego ustąpienia do godz. 12 w południe. Ludność zawiadomiono, że prezydent przyrzekł to uczynić w ciągu najbliższych 24 bądź 48 godzin i że mianowany będzie prezydent tymczasowy.

Hawana, 12. 8. (PAT.) W tramwaju, wiozącym policję, oraz wiernych rządowi uczestników, nastąpił wybuch bomby, ukrytej pod ławką. 4 osoby zostały zabite a 25 ciężko ranione.

Hawana, 12. 8. (PAT.) Sekretarz stanu Ferrera oświadczył, że prezydent dotychczas nie podał się jeszcze do dymisji. Kontrpropozycja Kuby, która będzie wysłana do St. Zjedn., przewiduje natychmiastowy urlop prezydenta Machado. Z chwila przwiecia tej kontrpropozycji, nastąpi ogłoszenie nazwiska jego następcy, który został już wybrany. W międzyczasie na czele prowizorycznego rządu stanie minister wojny Herrera. Tego rodzaju załatwienie sprawy nie podoba się armji, która pragnie ustąpienia prezydenta Machada i dokonania w ciągu 60 dni nowych wyborów, gdyż w razie udania się Machada na urlop, następcą jego pełnić będzie funkcje prezydenta przez czas nieokreślony.

Nowy lot włoski

Rzym, 12. 8. (PAT.) Prasa włoska donosi z Nowego Jorku, że lotnicy de Pinedo, attache włoski w Argentynie oraz Verniero D'Annunzio przygotowują się do lotu transatlantyckiego. Odlot ma nastąpić za 10 dni.

Zamiarem lotników włoskich jest pobicie rekordu światowego na dystansie w prostej linii, ustanowionym przez lotników francuskich Codos i Rossi.

Falszerstwa Niemiec

Biuro Wolffa „przerobiło” urzędowy komunikat włoski o interwencji mocarstw w Berlinie

Berlin, 12. 8. (PAT.) Komunikat Ag. Stefani'ego o demarście mocarstw w Berlinie podany został, jak się obecnie okazuje, przez Biuro Wolffa w formie, zawierającej znamienne skreślenia i zmiany w zestawieniu z tekstem oryginalnym. M. i. w ogłoszonym przez Biuro Wolffa komunikacie pominięte zostało zupełnie następujące zdanie „co się tyczy aktów gwałtu, to rząd niemiecki wyraził ubolewanie, ale nie przyjął za nie odpowiedzialności. Rząd niemiecki uznaje wreszcie konieczność zaprzestania

wszelkich dalszych incydentów”. Stwierdzenie przez oficjalny komunikat włoski faktu, że „rząd niemiecki zapewnił w ubiegłą sobotę ambasadora Włoch, że propaganda radjowa i wypadki samolotów na teren Austrii zostały wzbronione”, w tekście Biura Wolffa ujęte zostało w taki sposób: „w toku tych rozmów rząd niemiecki złożył ambasadorowi włoskiemu uspokajające zapewnienie w sprawie propagandy radjowej i przelotu nad terytorjum Austrii”.

Uspokojenie w Irlandji

Odwołanie niedzielnej defilady „niebieskich koszul”

Dublin, 12. 8. (PAT.) Minister sprawiedliwości wolnego państwa irlandzkiego ogłosił rozporządzenie, zakazujące na najbliższą niedzielę projektowanej przez gen. O'Duffy defilady „niebieskich koszul”.

Gen. O'Duffy oświadczył, że w in-

teresie spokoju i porządku postanowił odwołać defiladę.

Równocześnie rząd przywrócił obowiązującą ustawę o bezpieczeństwie publicznym, którą w swoim czasie De Valera, będąc w opozycji, zwalczał gwałtownie.

deklaracjami p. Hitlera. Czyż mamy przypominać choćby treść broszury programowej jednego z głównych publicystów Partii Narodowo-Socjalistycznej, von Leersa, który twierdzi, że cała Polska to „stara ziemia germańska” i że tylko wojna będzie mogła zmienić ów „niesprawiedliwy” stan rzeczy? Broszura ta jest rodzajem katechizmu, którego przykazania dzień w dzień powtarzają miliony młodych Niemców. By zaś te przykazania wdrażać w umysły już od wczesnego dzieciństwa, minister spraw wewnętrznych Rzeszy p. Frick rozstał rządom wszystkich krajów związkowych swój sławetny okólnik w sprawie nauczania historii w szkołach, w którym — podobnie jak p. von Leers — cały prawie obszar Polski nazywa „macierzystym terytorjum germańskim”, a za właściwą siedzibę naszego narodu uważa... bagna poleskie.

Wprawdzie autor „Partenau” chciał-

by nas jeszcze dalej wytransportować na wschód — ale wspólność idei jest tu zdumiewająca. Zachodzi tylko jedna różnica: p. Hesse nie deklamuje równocześnie na temat „poszanowania obcych narodów”, — jest w swych koncepcjach stu procentowo konsekwentny i szczery. Mówi on tylko do swoich, a nie do Londynu, Paryża, czy Genewy. Ale czy przywódcy hitlerizmu nie będą mówili tak samo, gdy uznają, że sytuacja międzynarodowa i stan zbrojeń niemieckich dojrzał już do decydujących uderzeń? Enuncjacje pp. von Leersa i Fricka są pod tym względem aż nadto wymowne.

Czyż doprawdy potrzeba Niemcom jeszcze jednego takiego wstrząsu, jakim była przegrana w wojnie światowej, by ich nacjonalizm oczyścił się wreszcie z cech, niegodnych narodu cywilizowanego?

W kraju i w świecie

Dzisiejsza Europa Wschodnia

Nadanie polityce Polski wobec Rosji, oraz nawzajem, nietylko znamion pokojowych, ale także gruntownego oparcia o odpowiednie układy, zabezpieczające pokój, jest w chwili obecnej jednym z przewodnich zjawisk w wyglądzie Europy.

Już układy o nieagresji między Rosją i Polską oraz Rosją i Francją z r. 1932 wprowadziły zmianę obrazu europejskiego, a układy o określeniu napastnika, podpisane w Londynie 3-go i 4-go lipca 1933 między Rosją a jej bezpośrednimi sąsiadami, m. in. Polską i Rumunią, oraz między Rosją i Małą Ententą, wreszcie z 6-go lipca 1933 między Rosją a Litwą, wzmocniły poważnie budowę zapewnienia pokoju, wychodząc znacznie poza powszechne, ale też i ogólnikowe potępienie wojny w pakcie Kellogga z roku 1928.

Zmiana polega najogólniej na takim przesunięciu:

Doniedawna najważniejszym, a w każdym razie najbardziej niepokojącym aktem dyplomatycznym w Europie środkowej i wschodniej był układ między Rosją i Niemcami, zawarty w r. 1922 w Rapallo, a od tego czasu parokrotnie odnawiany. Niepokojący był on dlatego, że w chwili zawarcia, podczas pierwszego po wojnie i po układach pokojowych wielkiego zjazdu w Genui, miał wyraźne cechy przeciwstawiania niezadowolonych Niemiec i Rosji razem nowemu układowi Europy, a następnie w ciągu dziesięciu lat, nietylko przez niedwuznaczną stałą styczność Wilhelmstrasse z Kremlem, starannie zapewnioną przez ambasadorów niemieckich p. von Brockdorff-Rantzau'a i p. von Dircksen'a, ale także przez związki Reichswehry z czerwoną armją Z. S. R. R., na których straży stał i które gorąco popierał m. in. gen. von Seeckt, porozumienie z Rosją było dla Niemiec najdogodniejszym sposobem szachowania Europy zachodniej i wyłudzenia od niej ustępstw, przedewszystkiem zaś najpoważniejszą podstawą wszelkich rachub wywołania zawieruchy w Europie wschodniej i przeprowadzenia rozszczeń niemieckich w stronę Polski w takim zamęcie. Obecnie zmieniły się nietylko nastroje rosyjsko-niemieckie, odbierając układowi w Rapallo wszelkie ostrzeżenie możliwości współdziałania światoburczego, ale także układy Rosji z innymi państwami Europy środkowo-wschodniej, o nieagresji i o określeniu napastnika, uwydatniły inny stan równowagi o zabarwieniu wybitnie pokojowym.

Ten nowy stan rzeczy w Europie wschodniej oceniany jest na zachodzie z pełnym uznaniem doniosłości dokonanego przeobrażenia stosunków. Polityka polska, która przyłożyła ręki do przeprowadzenia tych zmian, zbiera pochwały. Obóz narodowy w Polsce, który od szeregu lat zmusznie i wyrwale walczył o taką właśnie politykę, z prawdziwą przyjemnością czyta te pochwalne wyrazy skierowane w stronę rządu polskiego.

P. René Pinon, jeden z najwybitniejszych i najbardziej trzeźwych pisarzy politycznych francuskich, a zarazem wielki przyjaciel Polski, pisze („Revue des Deux Mondes” z 1-go b. m.):

„To, co powstało w czasie zjazdu w Genui przez układ w Rapallo między Rosją i Niemcami, zaważyło się przez układy w czasie zjazdu w Londynie... Układy w Londynie są paktem nieagresji, jak tyle innych, ale zupełnie innymi i dokładniejszymi... Po raz pierwszy zawiera w nich porozumienie dyplomatyczne także Rumunia z ZSRR, a to jest dla Polski poważną rekompensacją, że nie będzie przez swą sojuszniczkę Rumunię wciągnięta w zatarg z Rosją z powodu jakiegoś zajścia na granicy Dniestru... Tak oto wiatr uspokojenia i pojednania wieje nad Europą wschodnią. Roztropna polityka marszałka Piłsudskiego i p. Becka w wielkiej mierze przyczyniła się do tego, podobnie jak uzasadniona powaga p. Titulescu. Ogół polski, wobec układu, określającego jako napastnika tego, który wchodzi w cudzą zagrodę, czuje się lepiej i pewniej wobec możliwości uderzenia niemieckiego na Pomorze polskie lub na Śląsk...”

Nie bez znaczenia jest zaś i to, że nietylko we Francji, która bardzo wydatnie współpracowała w tej zmianie stanu równowagi w Europie wschodniej, a w szczególności między Rosją, Polską i Niemcami, ale także we Włoszech nowy stan rzeczy uznany jest za zmianę poważną, jak świadczy głos znajdującego sprawę polską p. Alberto de Marinis („Corriere della Sera” nr. 181 z 1-go b. m.):

„Słusznie polski minister spraw zagr.

p. Beck stwierdził, że nowe układy stanowią syntezę dzieła, zmierzającego do zorganizowania pokoju w Europie wschodniej i że Polska ze szczególnym zadowoleniem widzi obok własnego podpisu także podpisy ZSRR i Rumunii.”

Polityka wzmocnienia pokoju na wschodzie Europy, przez znaczne wygładzenie stosunków między Polską i Rosją w pierwszym rządzie, do czego w ostatnim okresie przyłożył rękę rząd polski, budzi zatem żywe zadowolenie

u nas w kraju, spotyka się z pełnym uznaniem wśród naszych przyjaciół zagranicą, a do dodatniej oceny składają tam wszystkie, liczących się z istotnymi wartościami. Pomruki i dąsy takie, jak p. pos. Mackiewicz z BB., przypominają tylko, że doniedawna jeszcze w rządzącym obozie ostro zwalczano tę oddawna ustaloną politykę obozu narodowego w Polsce. Ale to się zmieniło, zmiana jest dla naszego państwa korzystna, a uznanie, z jakim się polityka ta spotyka zagranicą, powitać można jako objaw z wszechmiar dodatni i zadowalający.

STANISŁAW STRONSKI.

Interwencja amerykańska na Kubie?

Kapitały amerykańskie, inwestowane na Kubie, wynoszą zgóry trzy ćwierci miljaru dolarów. Fakt ten określa odrazu stosunek U. S. A. do republiki kubańskiej — Stany są mocno zainteresowane we wszystkim, co się na wyspie dzieje.

Fakt drugi. Kryzys światowy wpłynął potężnie na zmianę stosunków gospodarczych na Kubie. Przebogata wyspa eksportowała wyprodukowany u siebie cukier na cały świat; spadek ogólnej ceny cukru podciął produkcję trzciny cukrowej, ograniczył mocno stan zatrudnienia na plantacjach. Olbrzymie plantacje i fabryki słynnego tytoniu odczuły niemniej, a może bardziej jeszcze niszczący wpływ kryzysu. Fabryki tytoniowe Hawany produkowały rocznie do 300 milionów cygar, które eksportowano w połowie do U. S. A., w połowie do wszystkich krajów świata. Kryzys zahamował ten eksport; obecnie sprzedaje się, i to z trudem, zaledwo szóstą część produkcji tytoniowej. Fabryki więc stoją, robotnicy i robotnice zapelniają szeregi bezrobotnych. Piękne położenie rozmaitych miast i kąpielisk na Kubie, południowa przyroda i klimat napełniały tu corok tłumy turystów amerykańskich z U. S. A., którzy zostawiali spory grosz. Teraz i to ustalo. Amerykanie zaciśnili pasą i na Kubę już nie przyjeżdżają. Wyszło więc jeszcze jedno źródło dochodu.

Otóż na tle tych zjawisk, na tle nędzy i bezrobocia, która zaczęły się dawać we znaki ludności robotczej, przyzwyczajonej zresztą do niezbyt wysokiego standardu życiowego i do małych zarobków, poczęły się ujawniać fermenty rewolucyjne. Rząd prezyden-

ta Machado został zaatakowany przez wszystkie żywioły niezadowolone, do których przyłączyły się też grupy zwolenników b. prezydenta Manocala, przebywającego na Florydzie i finansowanego przez pewne sfery amerykańskie.

Rezultat widomy w postaci rozruchów obecnych, które przybrały formę bardzo ostrą i poważną. Powstańcy wraz z częścią garnizonu Hawany obsadzili fort Cabana i bombardują stamtąd pałac prezydenta z dział; z murów pałacu odpowiadają im karabiny masyżynowe wiernej Machadzie policji i części załogi. Kule fruują po mieście i ranią nietylko walczących, ale wpadają do mieszkań.

Rząd amerykański ocenia sytuację jako bardzo poważną. Sfery zainteresowane w życiu gospodarczym Kuby domagają się od prezydenta Roosevelta interwencji czynnej w celu uspokojenia ludności i zapobieżenia dalszemu walkom. Eskadra amerykańska stoi w pogotowiu przy brzegach Florydy, skąd w kilka godzin może osiągnąć portu w Hawanie. Prezydent jednak waha się, nie życzy sobie interwencji, obawiając się w razie wysadzenia desantu amerykańskiego na Kubie, z jednej strony reakcji w Argentynie, Brazylii, Meksyku, z drugiej zaś — zjednoczenia się opozycjonistów kubańskich, którzy mogliby wówczas wystąpić solidarnie przeciw interwencji zbrojnej obcego mocarstwa.

Wszystkie te względy opóźniają decyzję prezydenta Roosevelta, który domaga się narazie ustąpienia Machada, czemu się ten ostatni sprzeciwia, polewując się przytem na poparcie parlamentu kubańskiego. E. R.

Mocarstwa a zagadnienie Europy Środkowej

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”).

Rzym, 11 sierpnia.

Zagadnienie Europy Środkowej nie przestaje być przedmiotem międzynarodowego zainteresowania. Ma ono, w tej chwili dwa oblicza. Jednym jest trwająca dalej dyskusja, jaki stosunek ma łączyć Austrię i Węgry, i tu pojawiły się ze strony włoskiej pewne wskazówki negatywne, które poniżej omówimy; drugie zaś to niebezpieczeństwo, grożące Austrii ze strony Niemiec. Stanowisko mocarstw, zgrupowanych w pakcie czterech, wobec obu kwestyj jest charakterystyczne i godne uwagi.

General Goemboes, wróciwszy do Budapesztu, ogłosił szereg wywiadów, odezwał i wypowiedział w parlamencie mowę. Z oświadczeń jego wynika, że w rachubach swoich przestaje on liczyć na Berlin, a za podstawę swej polityki zagranicznej uważa przyjaźń węgiersko-włoską. Najwidoczniej otrzymał od Mussoliniego zadawalnijące zapewnienia co do najbliższej przyszłości. Podniósł się też niesłychanie djapazon prasy węgierskiej. Zaczyna ona przemawiać tonem coraz bardziej wyniosłym i pewnym siebie, bo też i propagandą węgiersko-włoską na rzecz Węgier poczyniła wszędzie znaczne postępy, nawet we Francji. W następstwie spotkania rzymskiego przeprowadzono nietylko układy natury ekonomicznej między Węgrami a Włochami, dla których był w Rzymie minister węgierski handlu Fabinyi, ale równocześnie bawił w Budapeszcie austriacki minister handlu Stockinger, celem zawarcia umów handlowych austro-węgierskich.

Cały ten ruch około problemu środkowo-europejskiego, którego nici trzyma w swem ręku Rzym, świadczy, że Mussolini ma swój plan, według którego działa, podczas gdy w Paryżu zachowuje się raczej biernie. W istocie Mussolini posiada wolę, więc ma i politykę. We Francji tego nie widać. Sam

fakt zaś że Francja ma pieniądze, nie wystarcza, bo, jak się okazuje, Rzym pozostawia jej rolę bankiera, któremu pozwala lokować oficje kapitały w Austrii i na Węgrzech, ale bynajmniej nie ma zamiaru zezwolić na odebranie sobie przewodnictwa politycznego nad Dunajem. A dziś rzeczy zaszły już dość daleko. Ostatnio dono do zrozumięcia Paryżowi, że prób wznawiania projektu Tardieu o unji naddunajskiej uważa się za bezcelowe, bo, zdaniem Rzymu, projekt ten zmierza do wchłonięcia Austrii i Węgier przez Małą Ententę. Sprzeciwiając się projektowi Tardieu, eliminuje się również projekt Benesa, gdyż obydwa oparte są o podobne przesłanki współpracy ekonomicznej między Małą Ententą a Austrią i Węgrami. Tymczasem Rzym dąży do jak najdalej posuniętego niezależnienia Austrii i Węgier od Małej Ententy, a do związania ich z Włochami.

Rzymski „Messaggero” ogłosił z początkiem sierpnia notę, inspirowaną przez tutejsze ministerstwo spraw zagranicznych, w której zajęto wyraźne negatywne stanowisko wobec obu wymienionych projektów. Koła polityczne włoskie twierdzą natomiast, że opozycja Małej Ententy przeciwko związkowi Austrii i Węgier jest niezrozumiała, bo wszak Mała Ententa, nadawszy sobie nową organizację, sama dała przykład bliższego związku Austrii i Węgram. Należy zaznaczyć, iż w Rzymie liczą się z tem, że akcja włoska ponownego zespolenia Austrii i Węgier znajdzie poparcie w Anglii.

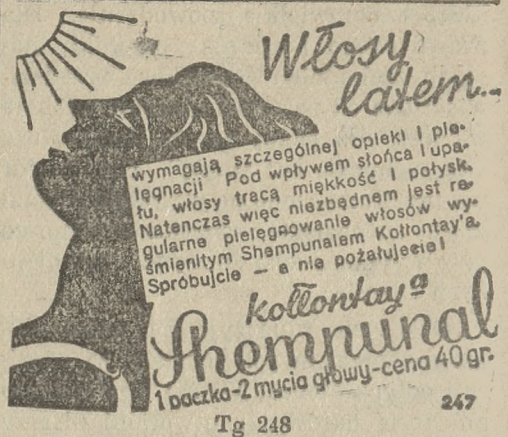
W tutejszych kołach politycznych, nie faszystowskich, przewiduje się znaczne trudności, na jakie na samym wstępie natrafi nowy ambasador Francji hr. Chambrun. Spadek, jaki obejmuje, nie jest łatwy. Senator de Jouvenel zrobił bowiem wszystko, by odnieść sukces osobisty, co też mu się w pełni powiodło, bo wyjechał wyorderowany,

ale zagadnienia włosko-francuskiego jako takiego nie posunął wcale, poza tem, że Francję wprowadził do paktu czterech.

Mussolini wysunął problem środkowo-europejski na pierwszy ogień swej polityki rewizjonistycznej. Chce on ją załatwić w zgodzie z Niemcami, robiąc im nadzieje, że za ustępstwa w tej sprawie poprze Berlin nietylko w kwestjach równouprawnienia, tj. dalszych zbrojeń, ale także w kwestji rewizji traktatu wersalskiego. Polityka polska jest bezpośrednio zainteresowana w tej decydującej fazie polityki Mussoliniego w Europie środkowej, gdzie pod pozorami współpracy „czterech” przygotowuje się również atak na traktat wersalski.

Co się tyczy drugiej strony problemu środkowo-europejskiego, t. j. niebezpieczeństwa, grożącego Austrii ze strony Niemiec, to było jasnym i przewidywanym tu od pierwszej chwili, iż na wypadek interwencji dyplomatycznej mocarstw w Berlinie Włochy wstrzymają się od udziału w tym kroku. Prasa faszystowska wogóle o tej sprawie nie wspominała. W dzień zaś, w którym miała miejsce interwencja angielsko-francuska, ukazał się komunikat urzędowy, zaprzeczający pogłosce, jakoby Włochy miały kiedykolwiek zamiar przyłączyć się do kroku anglo-francuskiego. Włochy nie myślą narażać się Niemcom z powodu sprawy austriackiej, bo wiedzą, że i tak w obronie niezależności Wiednia zaangażuje się Francja.

S. M.

Włosy latem...

wymagają szczególnej opieki i pielęgnacji. Pod wpływem słońca i poty, włosy tracą miękkość i połysk. Natenczas więc niezbędnym jest regularne pielęgnowanie włosów wyśmienitym Szamponem Koltontay'a. Spróbujcie — a nie pożałujecie!

Koltontay's
Shampoo

1 paczka — 2 mycia głowy — cena 40 gr.

Tg 248

Nowa rozprawa w procesie brzeskim

„Gazeta Warszawska” donosi: Obrońcy b. więźniów brzeskich złożyli dwie skargi kasacyjne od ostatniego wyroku sądu apelac. Jedną skargę złożył adw. Berenson, drugą — adw. Landau.

Skarga adw. Berensona zawiera 11 motywów do skasowania wyroku sądu apelacyjnego. Amawiają one m. in. zeznania świadków oskarżenia oraz słynny list Libermana do Grossfelda. Sąd apelacyjny nie ustalił zorganizowania spisku. Skarga kasacyjna obala twierdzenie sądu, jakoby wykryto czynnik przemocy w dniu 14 września. Adwokat Berenson twierdzi ponadto w swej skardze, że oskarżenie korzystało z faktów, nie mających znamion przestępstwa.

Rozprawa odbędzie się prawdopodobnie już w pierwszych dniach września.

Kontrola budżetu państwowego

W Najwyższej Izbie Kontroli Państwa, dobiegają końca prace, związane z opracowaniem tekstu sprawozdania tej instytucji na temat wykonania przez rząd budżetu państwowego na okres budżetowy 1932—33. Również prace nad „uwagami” Najwyższej Izby Kontroli Państwa odnośnie do budżetu za rok 1931—32 zostały już daleko posunięte i będą niebawem zakończono.

Co się tyczy sprawozdania NIK, to w myśl ustawy jest ono składane P. Prezydentowi Rzeczypospolitej, marszałkom Sejmu i Senatu, a odpisy doręczane są prezesowi Rady Ministrów i ministrowi skarbu. Sprawozdania te nie ukazują się w druku, lecz są przepisywane w ograniczonej ilości egzemplarzy. Natomiast o wiele szerzej rozpowszechniane są „Uwagi”, które doręczane są w kilkudziesięciu egzemplarzach zarówno Sejmowi, jako też Senatowi.

Samobójstwo sekwestratora

Warszawa, 12. 8. (Tel. wł.) W kawiarni „Italia” wczoraj wieczorem zastrzelił się 30-letni sekwestратор Stanisław Bialek. W stanie beznadziejnym odwieziono go do szpitala św. Rocha.

(w)

Ratyfikacja umowy polsko-niemieckiej o ubezpieczeniu społecznym

Umowa wejdzie w życie w dniu 1 września r. b.

Warszawa, 12. 8. (PAT). W dniu 11 sierpnia 1933 roku nastąpiła w Warszawie wymiana dokumentów ratyfikacyjnych umowy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą niemiecką o ubezpieczeniu społecznym, podpisanej w Berlinie w dniu 11 czerwca 1931 roku.

Powyższej wymiany dokonali ze strony Polski: p. Jan Szembek, podsekretarz stanu w min. spraw zagr., ze strony Rzeszy niemieckiej p. Hans Adolf v. Moltke, poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny Rzeszy niemieckiej w Warszawie.

Umowa o ubezpieczeniu społecznym,

zawarta w wyniku długoletnich rokowań między rządem polskim i niemieckim a normująca wyczerpująco ogół spraw, związanych z wykorzystaniem przez obywateli jednego państwa świadczeń wszystkich działów ubezpieczeń społecznych państwa drugiego, wejdzie w życie w dniu 1 września r. b.

Bliższe informacje co do uregulowania w umowie powyższej uprawnień obywateli polskich wobec ubezpieczeń społecznych niemieckich poda ministerstwo opieki społ. w bliskim terminie do wiadomości publicznej w drodze osobnych komunikatów prasowych.

Ministrowa ofiarą złodziei

Pani Beckowej skradziono drogocenną broszkę i 500 zł

Ciechocinek, 12. 8. Bardzo przykra przygoda spotkała żonę ministra spraw zagranicznych, p. Beckową, przebywającą na kuracji w Ciechocinku.

Niewykryci jeszcze do tej pory sprawcy zakradli się do pensjonatu, w którym mieszka pani Beckowa, i zra-

bowali walizkę skórzaną, zawierającą cenne drobiazgi, około 500 zł gotówką oraz bardzo cenną starożytną broszkę platynową z brylantami, wartości przeszło 25.000 zł.

Policja miejscowa rozpoczęła energiczne dochodzenie.

Stan wyjątkowy w Tallinie

Tallin, 12. 8. (PAT). Wskutek nieodpowiedzialnej akcji pewnych żywiołów i rozsiewania alarmujących wiadomości, zagrażających spokojowi publicznemu, rząd ogłosił stan wyjątkowy. Wszystkie organizacje b. kombatanatów, jak również organizacja

młodzieży socjalistycznej, zostały rozwiązane. Władze wydały zarządzenia, mające na celu kontrolę prasy i zebrań publicznych. W dniu wczorajszym został skonfiskowany organ b. kombatanatów.

Eskadra gen. Balbo w drodze do Rzymu

Katastrofa samolotu marynarki włoskiej zderzającego naprzeciw bohaterom lotnikom

Lizbona, 12. 8. (PAT). Eskadra gen. Balbo wystartowała dziś rano do Rzymu.

Paryż, 12. 8. (Tel. wł.). Eskadra gen. Balbo wystartowała z Lizbony dziś rano o godz. 7 w drogę powrotną do Rzymu. Przybycie eskadry do portu marynarki lotniczej w Ostia oczekiwane jest w godzinach południowych.

Paryż, 12. 8. (Tel. wł.). Jak donoszą z Valencii samolot włoskiej marynarki „Rata“, lecący naprzeciw eskadry gen. Balbo do Lizbony, uległ w czasie lotu powrotnego katastrofie.

Wskutek defektu motorów samolot musiał przymusowo lądować w pobliżu Valencii.

Przy lądowaniu aparat przewrócił się, ulegając częściowemu uszkodzeniu. 7 osób załogi i pasażerów, wśród których znajdował się szef sztabu generalnego Valle, odniosło lekkie obrażenia.

Rzym, 12. 8. (Tel. wł.). Eskadra gen. Balbo przeleciała o godz. 9.20 w pobliżu wybrzeża afrykańskiego na wysokości Tangeru, kierując się na wybrzeże włoskie.

Wyrok w procesie zbąszyńskim

Zbąszyń, 12. 8. (Tel. wł.). W procesie o zniewagę z oskarżenia prywatno-karnego p. Klauzińskiego, naczelnika parowozowni przeciw radnym pp.: Franciszkowi Filipowskiemu, rolnikowi Białeckiemu, robotnikowi Romanowi Wittholzowi i restauratorowi Wincentemu Szaferskiemu, zapadł dziś wyrok. Wszyscy oskarżeni skazani zostali na 7 dni aresztu, przyczem wykonanie kary sąd zawiesił na 2 lata.

Minister wyznań Rzeszy u nuncjusza

Berlin, 12. 8. (KAP). Pruski minister wyznań religijnych i oświecenia publicznego Rust złożył w tych dniach dłuższą wizytę nuncjuszowi apostołskiemu, arcybiskupowi Orsenigo w gmachu nuncjatury, a po południu tegoż dnia był rewizytowany przez nuncjusza w ministerstwie oświaty. W dłuższej rozmowie omówione zostały wspólne sprawy, dotyczące Kościoła i państwa. Według doniesienia urzędowego biura prasowego rozmowa ta doprowadziła do zupełnego uzgodnienia poglądów w poruszanych sprawach.

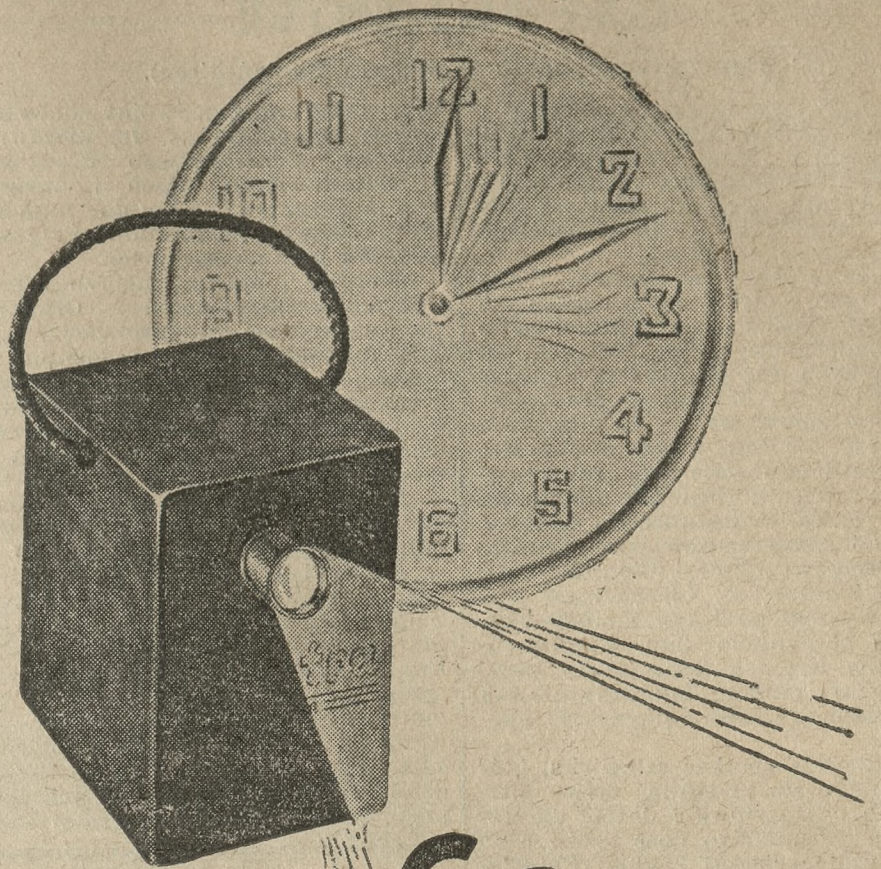
Zamknięcie ogniska agitacji ukraińskiej

Praga, 12. 8. (Tel. wł.). Rząd czesłowacki przystąpił do zupełnej likwidacji ukraińskiej Akademii Gospodarczej w Podjebradach. Laboratorja przejdą na własność czesłowackiej wyższej szkoły rolniczej. — Starania Ukraińców o przeniesienie akademii na Rusz Zakarpacką spotkały się z odmową.

Wysiedlanie i szykanowanie Polaków

Lipsk, 12. 8. (PAT). Niemieckie władze policyjne wysiedliły w trybie przyspieszonym z granic Rzeszy 4 robotników polskich z Brehny koło Lipska, którzy po kilkadziesiąt lat przebywali w Niemczech i założyli tu swoje rodziny.

Lipsk, 12. 8. (PAT). Donoszą z Kamieńca, Gimritz i Kitzscher, że tamtejsze władze policyjne zakazały na zasadzie § 1 rozporządzenia o ochronie narodu i państwa miejscowym filjom Związku Emigrantów Polskich w Niemczech odbywanie wszelkich zebrań organizacyjnych. Jest to już 7 z rzędu zakaz, jaki spotyka prowincjonalne filje Zw. Emigrantów, najwięk-

60 godzin i dłużej świeci lampka Centra nr.100

Pr. 3 880 - C 325

szej w Niemczech legalnej organizacji obywateli polskich Konsul polski znowu interwenjował u władz.

Zemsta hitlerowców

Berlin, 12. 8. (PAT). Rada miejska miasta Monachjum uchwaliła zarządzić niezwłoczne zamknięcie biurowej wystawy prac słynnego karykaturzysty Olafa Gulbranssona, długoletniego współpracownika tygodnika polityczno-satyrycznego „Simplicissimus“. Zarządzenie to nastąpiło na wniosek członków frakcji nar.-socj., którzy oskarżali Gulbranssona o wyszydzenie przywódców ruchu hitlerowskiego i ośmieszanie Niemiec w opinii kół intelektualnych zagranicą.

Podpalacze z — miłości do przyrody

Berlin, 12. 8. (PAT). Policja wykryła dziś sprawców licznych wypadków podpalenia pod Geltow. Są to młodzi ludzie, należący do szeregu poważnych rodzin w Poczdamie. Dopuścili się oni podpalenia — jak oświadczyli w śledztwie — aby uchronić tereny rezerwatów przyrody „Gom“ od najazdu osadników, których w ten sposób starali się odstraszyć.

Rezygnacja ludowców

Warszawa, 12. 8. (Tel. wł.). — W kołach politycznych mówią, że wskutek odmowy niektórych klubów opozycyjnych ludowcy zrezygnowali ze starań o wystąpienie z wnioskiem do Prezydenta Rzplitej o zwołanie sesji nadzwyczajnej.

Hotel dla inteligencji państwowej

OO. Paulini na Jasnej Górze otwierają hotelik dla inteligencji pielgrzymującej do Częstochowy.

Wszelkich informacji udziela: Klasztor OO. Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie.

Przepowiednia pogody na niedzielę:

W ciągu dnia pogoda zmienna i naogół pochmurno, z przejściowymi przejaśnieniami. słabe wiatry z północy.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 12. 8. 1933 r.
Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była spokojna.

Z pożyczek państwowych handlowano 3% poz. budowlana po 38.— w płaceniu, zaś w obroach 4% poz. inwest. po 102—102½; poza tem był silny popyt — bez obrotu — na 5% poz. konwers. po 46½ oraz na 4% premj. dol. po 49.—.

Z papierów lokacyjnych P. Z. K. poszukiwano 4% list. dol. starych po 2.50 (przy kursie dol. 6.61); poza tem ofiarowano bez dokonania transakcyj 4½% listy żytnie po 5.50.

Z akcji bankowych większy popyt na akcje Banku Polskiego po 80.— bez obrotu.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)

4½% listy dolarowe Pozn. Ziem. Kredyt 42½% P.

(Kurs w złotych)

4% Prem. Pożyczka Inwestycyjna 102 — 102½ +
3% pożyczka budowlana, serja I 38 P.
Tendencja spokojna.

Kurs dolara. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 6.02 do 6.57½ zł, w Gdańsku na Warszawę 6.50 do 6.70 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mk. niem. w dewizach 211.50 zł, go.ówka 209.00 zł, za 100 guld. gd. w dewizach 173.41 do 173.67 zł, gotówką 173.07 zł.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 12. 8. 1933 r.

Warunki: Handel hurtowy paritet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Ceny transakcyjne

Zyto 75 tonn par. Poznań 15,50

Ceny orientacyjne

Zyto . . . . . 15,00— 15,50

Usposobienie spokojne.

Pszonica nowa, zdatna do przemiału . . . . . 19,00— 19,50

Usposobienie słabe.

Jęczmień 691 g/l . . . . . 14,00— 14,50

Jęczmień 662 g/l . . . . . 13,00— 14,00

Usposobienie słabe.

Owies stary . . . . . 11,50— 12,00

Usposobienie spokojne.

Mąka żytnia 65% wł work. 25,50— 25,75

Usposobienie spokojne.

Otręby żytnie . . . . . 8,25— 9,00

Otręby pszenne . . . . . 9,50— 10,50

Otręby pszenne (grube) . . . . . 10,50— 11,50

Rzepak zimowy . . . . . 32,00— 33,00

Rzepak zimowy . . . . . 42,00— 43,00

Gorczyca . . . . . 45,00— 50,00

Groch Viktoria . . . . . 19,00— 22,00

Groch Folgera . . . . . 24,00— 26,00

Ogólne usposobienie spokojne.

Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 1935 tonn, pszenicy 135 tonn, jęczmienia 30 tonn, otrab żytnich 45 tonn.

Uwagi: Mąki pszennej wobec braku transakcyj nie notowano.

We wtorek, dnia 15 sierpnia 1933 r., o godz. 12-tej w południe

Związek Młodych Narodowców

organizuje w kinie Metropolis

WIELKĄ AKADEMJĘ

Wstęp za zaproszeniami.

Echa warszawskie

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”).

Warszawa, w sierpniu.

W praktyce mamy już koniec lata. Przypieszono jego kres cokolwiek. Przypisać to trzeba przyspieszeniu wakacji. Termin początku roku szkolnego był dotąd dzwonkiem, oznajmiającym zakończenie wakacji.

Widać to już i w mieście. Coraz więcej osób spotyka się o ogorzalych twarzach, jasnym spojrzeniu i radośnie uśmiechniętych do... wspomnień wakacyjnych. Już tu i ówdzie pojawiają się i młodzi. Z gawęd prowadzonych przekonujemy się, że olbrzymia większość spędzała wakacje w kraju.

Morze dominowało tego roku podczas wyjazdów. Nasi Kaszubi muszą sobie chwalić tegoroczne wakacje. Taksamo nasze uzdrowiska. Truskawiec, Morszyn, okolice Worochty, poniekąd Zaleszczyki. Ciechocinek jakgdyby wyszedł poniekąd z mody, jakkolwiek poczyniono tam wielkie ulepszenia. Krynica także jakby przestawała być modna. Zakopane nie tak przepełnione, jakby się należało spodziewać.

Rzadkością spotkać człowieka, któremu udało się przebrnąć przez igielne ucho paszportowe i dostać się za granicę. Stosunkowo dość sporo osób wyzyskało wycieczki Żegluga Polskiej i tą drogą zachłystnęło obcego powietrza. Niemal skieroowało swe sympatie oportunistycznie do rozmaitych organizacji młodzieży, które, fortyfikowane przez pewne czynniki, posiadały wielkie udogodnienia przy organizowaniu wycieczek zagranicznych, podczas których za tanie pieniądze można było zwiedzać głównie kraje bałkańskie.

Natomiast trzeba z uznaniem stwierdzić, że i sporo obcych wycieczek zagościło u nas. Tylko okres Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu można porównać z silnym nasyceciem turystów obcych, zwiedzających Polskę. Czy to przypisać rosnącemu zainteresowaniu Polską — nie wchodzimy w to, notujemy tylko fakt ten bardzo pocieszający.

Ale to obowiązuje bardzo. Odpowiedzmy sobie, czy zawsze i wszędzie odpowiedzialności zadaniu należytego podjęcia przybyszów, czy też przypadkowo nie staraliśmy się wyzyskać dla celów ubocznych, zarobkowych, ich bytności.

A tutaj niemało jest jeszcze z naszej strony i winy i nieumiejętności organizacyjnej.

Miałem sposobność zetknąć się już u samego kresu z pewną wycieczką czeskosłowacką. Chodził mi o wycieczkę intelektualistów, która szlakiem zagonu Jana Czapka z San ciągnęła z Pragi przez Leszno, Poznań, Gniezno, Gdynię, Toruń, Warszawę do ojczyzny.

Więcej trzeźwości

„M. A.” w „Hajncie” z 3. b. m. nawołuje do większej trzeźwości w ocenie stanowiska narodów rdzennych do żydostwa. Nie należy ulegać złudzeniu, że w walce Żydów przeciw Niemcom reszta narodów stoi po stronie żydowskiej:

„Wmawiamy w siebie, że cały świat jest z nami w naszej walce z hitlerowskim barbarzyństwem i osładzamy sobie w ten sposób własną bezsilność oraz usypiamy czujność...”

Samowiedza szerokich mas narodów rdzennych budzi się z dotychczasowego letargu:

„Pod spokojną powłoką Europy zbierają się niebezpieczne gazy, które grożą wybuchem. Daleki odgłos piorunów słyszy się tu, to tam. Są już grupy faszystowskie w Anglii, w Szwecji, Szwajcarii. Francuski baron zajmuje się już organizowaniem hitlerowskiej międzynarodówki. Gazety angielskie w milionowych nakładach ogłaszają pchlebe artykuły na cześć Hitlera i wywiady z jego pachłkami. Czy te wszystkie fakty nie stanowią groźnych oznak, że zaraza hitlerowska nie jest bynajmniej zjawiskiem miejscowym?...”

Zachowanie się Żydów nie jest właściwe:

„A jak my na to reagujemy? Czy gotujemy się do oczekiwanej ciężkiej walki obronnej? Nie. My jesteśmy zbyt krótkowzroczni. Poczieszamy się dobrem słowem, które do niczego nie zobowiązuje. Cieszymy się, że dzisiaj pozwalają nam jeszcze żyć i oddychać...”

Zamiast myśleć o przygotowaniu Erec Izrael i krajów ościennych do masowej imigracji żydowskiej, Żydzi usiłują zorganizować obronę swoich stanowisk przez inne czynniki.

Wycieczka miała podwójny charakter: turystyczno-polityczny. Jej kierownik, redaktor „Słowińskiego Przeglądu” dr. Antoni Frinta, uczeń i następca Adolfa Czernego, należy do najgorętszych naszych polonofilów. Przyswiecały mu tedy głębsze idee.

Niestety niezawsze dobrze myślny wybrnęli z roli gospodarzy. Organizacja turystyczna czeskosłowacka „Cedok” skontaktowała się z polskim „Orbisem”, który miał się zająć ugoszczeniem gości u nas. Były jednak poważne mankamenty. W gawędzie przyjacielskiej rozkładali goście ręce, że nie mogli zwiedzić Zamku poznańskiego — bo obiad trwał tak długo, a obsługa była tak powolna, że jakkolwiek panie z wycieczki same zabawiły się w kelnerki i roznosiły potrawy, zabrano to tyle czasu, że czas zwiedzania Zamku minął i przepadło. W Gdyni nie było dla nich przygotowanych kwater należytych; inżynierów, profesorów czy lekarzy rozrzucono po rozmaitych hotelach, nawet domach prywatnych, a nawet umieszczano ich w suterrenach na nocleg. W Warszawie dano im pomieszczenie w pierwszorzędnym hotelu, ale za to za wikt po-

stawiono tak słone ceny, że nam, tuziemcom było aż przykro, że się goście tak wyzyskuje. Kolacja, złożona z dwu plasterów cieleciny z paru kartofkami, salatką i słodkiego — 3,50 zł — to doprawdy przy naszych niskich cenach żywności za drogę.

Nie chcemy winić nikogo. Stwierdzamy tylko fakt, że nie wywiązańiśmy się należycie z zadania. Uczyniliśmy dla siebie złą propagandę. Odbije się to na nas w roku przyszłym. Zbyt krótkowzrocznie patrzymy w przyszłość.

Powinniśmy wytworzyć w sobie specjalną kulturę przyjęć i podejmowania obcych. Gdzieś na Riwierze spotkałem młodego człowieka, który po zdaniu matury poszedł na studia hotelarskie, odbywane w Szwajcarii. Uczył się tam wszystkiego: od chłopca hotelowego, piccolo, windziarza, czyścibuta aż po stanowisko maitre d'hotel; odbywał studia ekonomiczne, językowe, geograficzne, polityczne, literackie, kultury towarzyskiej... Taki z pewnością będzie umiał podjąć gościa i go zadowolić. A był to... syn polskiego Żyda.

A wszak nas nazywają Francuzami północy i sami pretendujemy do takiego tytułu. A wszak mówiono o polskiej gościnności. Czyżby ona przestała obowiązywać w okresie kryzysowym?...

H. W.

Bolączki naszego eksportu węglowego

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego”)

(Dokończenie).

Katowice, 11 sierpnia.

Tutaj dotykamy bolesnego miejsca polskiego eksportu. Podobnie jak dla handlu wewnętrznego Polska Konwencja Węglowa, tak dla eksportu naszego prawie identyczną rolę grają ograniczenia wwozowe w różnych krajach importujących. Od roku 1931 do dziś dnia wciąż się zwięża pole działalności naszych eksporterów, wprowadza się kontyngenty ilościowe względnie warunek kompensacji i inne restrykcje.

Otóż pomijając Skandynawię, gdzie objawy te ukazały się stosunkowo niedawno, nagromadziło się już za ten czas w odniesieniu do innych terenów dosyć doświadczenia, aby móc chociaż w części zaradzić zlemu. W latach po strajku angielskim w roku 1926 udało się zdobyć na rzecz naszego węgla rynki holenderski, belgijski i francuski, które wchłaniały już były miliony tonn rocznie. Po skontyngentowaniu wwozu węgla obcego w tych krajach, kwoty holenderska i belgijska wypadły dla Polski śmiesznie nisko (w Belgii kilkadziesiąt tysięcy tonn rocznie), a francuska wyniosła coś około pół miliona tonn rocznie.

Wówczas to, jak to już poprzednio uczyniono w stosunku do rynków eksportu lądowego, również dla zamorskich rynków kontyngentowych utworzono w lonie P. K. W. (Polskiej Konwencji Węglowej) Polską Konwencję Eksportową (P. K. E.), której zadaniem było rozdzielić pomiędzy poszczególne koncerny, gwarectwa i kopalnie przysługujące Polsce kwoty importowe. Oczywiście udziały te po dystrybucji wypadły dla oddzielnych zainteresowanych dosyć nisko, ale mogły być powiększone na podstawie innego klucza rozdzielczego, przyznanego przez władze francuskie tamtejszym importerom węgla polskiego zrzeszonym w t. zw. „Assimpolu” (Association des Importateurs des Charbons Polonais). Faktycznie więc „legalny” import węgla polskiego wynosił około lub nawet powyżej miliona tonn rocznie.

W końcu lata i w początkach jesieni wzmaga się we Francji zapotrzebowanie polskiego węgla opalowego i zwiększa się jeszcze w zimie. W tym czasie importerzy chętnie braliby każdą zaferowaną ilość węgla dąbrowskiego, placąc dobre ceny, gdyby im tylko wolno było go wwieźć. W zimie polski węgiel opalowy jest najdroższy z tego gatunku, a mimo to jest tak poszukiwany, że wielkie firmy importowe francuskie, prowadzące równocześnie przedsiębiorstwa armatorskie względnie stacje bunkrowe, zgadzają się brać węgiel z Polski na zasadzie przyjęcia za każdą ilość opalowego węgla dąbrowskiego takiej samej ilości węgla mającego służyć do bunkrowania statków. Ponieważ import węgla bunkrowego jako pozostającego w portach i niedopuszczanego do wnętrza kraju, nie podlega

ograniczeniom, firmy te mogłyby importować na tej podstawie wielkie ilości dobrze opłacanego węgla domowego. Ale do tego ostatniego trzeba liczyć wwozowych

Portowe izby handlowe we Francji — niezależnie od stałego ryczałtowego kontyngentu rocznego dla ogółu eksporterów polskich i licencji, przysługujących członkom „Assimpolu” — mają także prawo udzielania licencji na wwóz węgla według swego uznania z tego lub owego kraju. Zrozumiałą rzeczą jest, że izby te rozdzielają swe licencje wśród eksporterów węgla tych krajów, które ze swej strony udziela więcej korzyści danym portom i ich światu kupieckiemu czy przemysłowemu w tej lub innej postaci, jak np. porty bretońskie wzamian za wyciąg sardynek lub porty południowo-zachodniej Francji za wino, korę dębową do korków lub terpentynę.

Przy liczących dolegliwościach kobiecych naturalna woda gorzka Franciszka-Józefa przynosi znakomitą ulgę. Tg 247

Na tej zasadzie możnaby rozszerzyć kompensację na całą Francję i w ten sposób powiększyć eksport węgla, uzyskując dobre ceny „licencyjne”, a nie będąc zmuszonym oddawać za beczkę węgla dla celów niyb „bunkrowych”, którzy, zwłaszcza w portach południowych, algierskich i marokańskich, i tak znajduje dostęp do wnętrza kraju i bywa tam sprzedawany po wysokiej cenie jako polski węgiel licencyjny

Podobne rozwiązanie dалоby się znaleźć w stosunku do Belgii (zwłaszcza miał węglowy dla tamtejszych elektrowni i gazowni), skąd możnaby sprowadzać na podstawie kompensacji między elektrolityczną i sztabową zamiast jak dotychczas amerykańskiej bez wzajemnej korzyści, jak również inne produkty i surowce, których my nie posiadamy.

Tyle w stosunku do zachodnio-europejskich rynków „konwencyjnych”. Niemniej ciekawe jest zagadnienie innych krajów importujących węgiel zagraniczny i kwestję tę w odpowiednim czasie poruszymy. Wystarczy narazie stwierdzić, że jednak eksport, przy dobrej woli i większym zmyśle kupieckim producentów i sprzedających, nie tylko można prowadzić, lecz nawet rozwinąć i ukształtować w ten sposób, aby nie był litylko środkiem do zdobycia walut i dewiz, ale również przynosił realne i zgodne z życiem gospodarczym kraju korzyści i dochody.

JOACHIM KORK.

Dobry papieros jedynie w Zwijce (Gilzie)

Morvitan
Stanisława Wołoszyńskiego
Pz 3 833-70.99

IWONICZ-ZDRÓJ

Województwo Lwowskie pow. Krosno. Najsilniejsza solanka jodowa znakomita borowina. dz 829

TANI POBYT RYCZAŁTOWY. CENY ZNIŻONE.

Sezon letni do 15 października.

Wszelkich informacji udziela Dyrekcja Zakładu i Komisja Zdrojowa

Wystawa przemysłowa w Częstochowie

Częstochowa, 12. 8. (PAT.) W dniach 7—24 września staraniem Komitetu Obywatelskiego otwarta będzie regionalna wystawa przemysłowa okręgu częstochowskiego i Zagłębia Dąbrowskiego. Wystawa zbiega się z wielką uroczystością religijną na Jasnej Górze i 25 rocznicą odświeczy wiedeńskiej. Do prezydium honorowego m. in. weszli wojewoda kielecki Paciorowski, ks. biskup Kubina i dowódca VII dywizji piechoty gen. Dąbkowski.

Niekulturalność niemiecka

Lipsk, 12. 8. (PAT.) „Neue Leipziger Ztg.” donosi, że rada miejska w Lipsku postanowiła zmienić z d. 1 stycznia 1934 nazwę ulicy i mostu im. ks. Józefa Poniatowskiego na „Gottschedstrasse”, bądź „Most Szkolny”. Uchwała zapadła na wniosek frakcji narodowo-socjalistycznej jednogłośnie. Obie nazwy istniały zgórą 100 lat i posiadały duże znaczenie historyczne, zwłaszcza, że na tym terenie w r. 1813 rozegrał się ostatni atak polskiej kawalerji, pod wodzą ostanającego odwrót armji napoleońskiej ks. Józefa Poniatowskiego. Całe wychodźstwo polskie oburzone jest do głębi tym wysoce niekulturalnym postępkim nacjonalistów lipskich.

INOWROCŁAW - ZDRÓ

ROZPOCZYNA III SEZON W TYM ROKU 1 WRZEŚNIA. KURACJE RYCZAŁTOWE: 14-DNIOWA 145 ZŁ 21-DNIOWA 215 ZŁ 28-DNIOWA 275 ZŁ ARTRETYZM, CHOROBY PRZEMIANY MATERJI, SERCA, SKLEROZA, KOBIECE, NERWOWE, PORAZENIA. 4822

Z Stronnictwa Narodowego z powiatu średzkiego

W marcu b. r. odbyły się wybory do zarządu powiatowego Stronnictwa Narodowego na pow. średzki i nowy zarząd wziął się do pracy.

W ciągu ostatnich miesięcy zorganizowano 12 zebrań Stronnictwa Narodowego w powiecie, przyczem ludność wiejska wykazywała ogromne zainteresowanie temi zebraniem, na których przemawiali posłowie Przanowski, Lewandowski i Lasota. Wszędzie serdecznie witano mówców i wyrażano im wdzięczność za przybycie.

W kilku wypadkach policja już po zebraniach wystąpiła przeciw ich organizatorom. Tak więc w Anopolu czyniono dochodzenia u przewodniczącego zebrania, właściciela domu, w którym zebranie się odbyło i u innych osób. W Śnieciskach robiono zarzut, iż nie wszyscy posiadali legitymacje członkowskie. Zarzut nieuzasadniony, gdyż zebrani w myśl art. 18 a ustawy o zgromadzeniach byli znani zwołującym zebranie. W Pławcach znów szukano winnych odbycia zebrania w ogrodzie przy budynkach, twierdząc, że zebranie takie uważa się za zebranie pod gołym niebem, mimo iż ustawa wyraźnie wymienia ogrodzone miejsca, jako miejsca zamknięte i łączne z lokalem.

Odparzenia słoneczne usuwa PUDER BEBE SZOFMANA

ng 4 752

Związek Młodych Narodowców

W POZNANIU

Zebranie wszystkich kandydatów w związku z przyjęciem na członków odbędzie się w poniedziałek, dn. 14 bm., o godz. 6 mej wiecz. w sali Stronnictwa Narodowego.

Obecność wszystkich kandydatów obowiązkowa

Najpewniej chroni przed odparzeniem Galmanin KARPINSKIEGO. Tz 249

Rocznica, którą należy święcić

Pred dziesięciu laty — 13 sierpnia 1923 — pierwszy statek morski zawinął do Gdyni

Dzisiaj, 13 sierpnia 1933, mija dziesięć lat od chwili, gdy pierwszy statek morski zawinął do portu gdyńskiego, który wówczas był w powijakach, ale już istniał.

Historycznym tym statkiem był francuski parowiec „Kentucky“ (6,776 t. rej brutto), będący własnością „Compagnie Générale Transatlantique“, zbudowany w r. 1921 i dowodzony wówczas przez kapitana Cordin'a. Do Gdyni przywiózł pasażerów z Amery-

Kapitan Stanisław Łabęcki, który w sierpniu 1923 r. był kapitanem portu gdyńskiego i wprowadził do przystani francuski statek „Kentucky“.

ki i Francji i ładunek towarów, a zabrał stamtąd większy transport emigrantów i robotników.

Zanim przystąpimy do przypomnienia sobie szczegółów zawinięcia statku „Kentucky“ do Gdyni, nie od rzeczy będzie skreślenie historii początków budowy portu w Gdyni.

W dniu 1 listopada 1920 r., bezpośrednio po wojnie polsko-bolszewickiej, w czasie której powstały znane trudności przy wyładunku amunicji dla Polski w Gdańsku, rada ministrów uchwaliła pierwszy kredyt w sumie 40 milionów ówczesnych marek polskich na budowę „tymczasowego portu wojennego i schroniska dla rybaków“ w Gdyni. Na tej podstawie, na wiosnę 1921 r., autor pierwszego projektu portu gdyńskiego i późniejszy jego budowniczy, inż. Tadeusz Wenda, począł wbić pale prowizorycznego drewnianego mola ładunkowego, w miejscu dzisiejszego nabrzeża Śląskiego. Molo to, wraz z małym łamaczem fal, zbudowanym również na palach drewnianych, było początkiem robót portowych w Gdyni. W latach 1921 i 1922 zajmowała się gorąco sprawą budowy prawdziwego portu w Gdyni sejmowa komisja morska, której przewodniczył wówczas senator ks. Bolt. Rezultatem tej pracy była ustawa Sejmu pod przewodnictwem marszałka Trampczyńskiego z dnia 23 września 1922 roku o budowie portu w Gdyni. Ustawa ta, dowodząca, że już w pierwszych latach niepodległej Polski przystąpiono do wykorzystania dostępu do morza, uzyskanego dzięki zabiegom Komitetu Narodowego Polskiego w

Paryżu, ogłoszona została w nr. 90 „Dziennika Ustaw R. P.“ z roku 1922 i posiada brzmienie następujące:

„Ustawa z dnia 23 września 1922 roku o budowie portu w Gdyni

Art. 1. Upoważnia się Rząd do poczynienia wszelkich niezbędnych zarządzeń celem wykonania budowy portu morskiego przy Gdyni na Pomorzu, jako portu użyteczności publicznej.

Art. 2. Budowa portu wykonana będzie stopniowo według takiego planu, aby przez częściowe jej urzeczywistnienie stworzyć port mniejszych rozmiarów i aby dalszy rozwój portu był możliwy i planowy.

Art. 3. Wywłaszczenie gruntów niezbędnych pod budowę portu przeprowadzone będzie według ustaw i przepisów obowiązujących na terytorjum województwa pomorskiego.

Art. 4. Kredyty niezbędne dla budowy portu będą corocznie wstawiane do budżetu.

Art. 5. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych, Skarbu i Robót Publicznych.

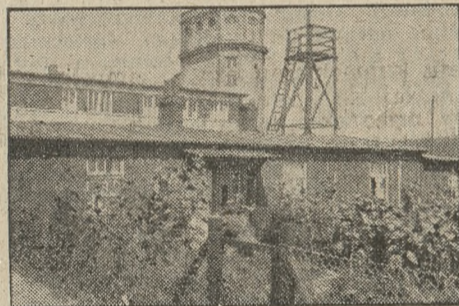
Art. 6. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

W dniu 29 kwietnia 1923 Prezydent R. P. Stanisław Wojciechowski otworzył w Gdyni uroczyste prowizoryczną przystań, wybudowaną przez inż. Wendę. Poświęcenia portu dokonał ś. p. ks. Prymas Dalbor.

W cztery miesiące później zawinął do Gdyni statek „Kentucky“, a w roku następnym, 4 lipca, rząd podpisał pierwszą umowę z „konsorcjum francusko-polskiem dla budowy portu w Gdyni“. Znowu w rok później, w jesieni 1925, odeszły z Gdyni pierwsze ładunki polskiego węgla na lotewskich statkach „Mary“ i „Turaidy“.

Takie były historyczne początki portu gdyńskiego.

Wobec przypadającej dzisiaj dziesięcioletniej rocznicy zawinięcia do Gdyni pierwszego statku morskiego, „Kentucky“, warto przypomnieć szcze-

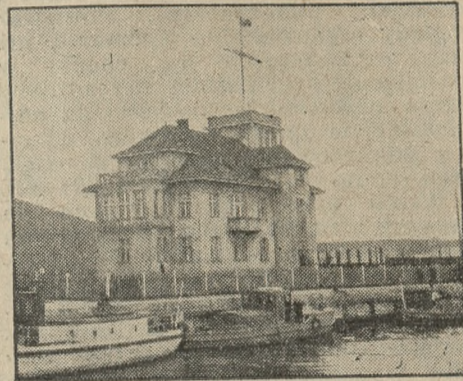

W tym baraczkę, który w najbliższym czasie będzie rozebrany, mieścił się w roku 1923 kapitanat portu w Gdyni. Z wieżyczki z belek obserwowano nadchodzące statki

góły tego wydarzenia, tembardziej, że życie, kroczące szczególnie w Gdyni szybko naprzód, zaciera ślady i nawet wypadkom niedawnym nadaje cechy prehistorji.

Jak już wyżej powiedziano, port gdyński w roku 1923 składał się z prowizorycznego mola na palach i małego łamacza fal. Urząd marynarki handlowej — poprzednik dzisiejszego Urzędu Morskiego — znajdował się wówczas w Wejherowie. W Gdyni, w mizernym baraczkę — przedstawionym na fotografii — mieścił się tylko kapitanat portu. Funkcje kapitana portu i pilota w jednej osobie pełnił wówczas — w sierpniu 1923 — kapitan Stanisław Łabęcki, obecny dowódca holownika „Urusus“.

Statek „Kentucky“ przybył na redę gdyńską i stanął daleko od brzegu na kotwicy w dniu 10 sierpnia 1923 r. o godz. 22,30. Dnia następnego, o godz. 7, statek przysunął się bliżej. Do statku podjechał holownik „Pollux“ i zabrał z pokładu 43 pasażerów wraz z ich bagażem. Podróżni jechali do Polski ze Stanów Zjednoczonych i na „Kentucky“ przesiedli się albo w Cherbourg albo w Hawrze. Wśród nich znajdował się dr. Franciszek Frączak, inspektor medyczny w Buffalo. Bagaż pasażerów odwieziony został na dworzec kolejowy konnemi wozami kierownictwa budowy portu. Podróżni, po dokonaniu „opatunku celnego“ — tak ówczesne

Obecny budynek kapitanatu portu w Gdyni

raporty określały dzisiejszą odprawę celną — udali się w dalszą drogę do kraju.

W dniu 11 i 12 sierpnia „Kentucky“ stał dalej na kotwicy, a w dniu 13 sierpnia, o godz. 6, kapitan Łabęcki podprowadził statek do mola gdyńskiego i ustawił go z zewnętrznego boku do lądu. O godz. 8 zaczęto wyładowywać ze statku na barkę 24 tonny drobnicy (m. i. 4 samochody osobowe, jeden zwój kabla wagi 4 t., dwa wagony wełny pranej i opony dla samochodów ciężarowych). Przy wyładunku pracowała na parowcu załoga francuska, a na barce robotnicy portowi z Gdyni. Wyładunek zakończono o godz. 12 w południe. Przed południem weszli na statek ówczesni przedstawiciele władzy: starosta pučki p. Lipski, nacelnik urzędu marynarki handlowej w Wejherowie komandor Poznański, oraz konsul francuski z Gdańska i p. M. Robin, inspektor francuskiej firmy „Worms“ i makler statku. Kapitan Cordin podejmował gości bardzo serdecznie, poczem zszedł na molo i oglądał wykonaną pracę.

W ciągu przedpołudnia przybyli emigranci z Wejherowa, których badał ówczesny „lekarz portu“ dr. Bron Skowronski. Następnie przybyły dwa specjalne pociągi z robotnikami, udają-

Kola tabletki Erbe
dodają sił i wzmacniają
życiową energję

Pg 8110-19.114

cymy się do Francji, celem pracy na roli i w kopalniach. Robotników tych było ogółem 1665. Bagaż robotników, który zajął cztery barki, ładowano na „Kentucky“ od strony morza, a robotnicy szli na statek łańcuchem przez wąskie przejście mola do rozszerzonej przystani na końcu i po dwóch bocznych trapach okrętowych wchodziłi na statek. Zaokrętowanie emigrantów i robotników trwało do godziny 16,30. O godz. 21,45, po skontrolowaniu list pasażerskich, „Kentucky“, który zabrał z Gdyni 1665 robotników i 87 pasażerów do Francji i Ameryki, odbił od przystani i wyprowadzony przez kapitana Łabęckiego popłynął do Francji.

Ponieważ wówczas Gdynia nie posiadała urzędu celnego, więc odprawę celną uskutecznił urzędnik ekspozytury urzędu celnego w Strzebielinie (stacja graniczna polsko-niemiecka za Wejherowem). Celnicy zostali sprowadzeni ze Strzebielina do Gdyni specjalnie w celu odprawy pasażerów. Wzrost ówczesnych raportów „praca celniców wykazywała jeszcze pewne braki i małą praktykę w pracach portowych“, co jest zupełnie zrozumiałe. Podobnie szwankował wówczas transport towarów, przywiezionych przez „Kentucky“. W dniu 14 sierpnia przeładowano towary z dwóch bark do pięciu wagonów towarowych. Dnia 15 i 16 sierpnia wagony stały na odnodze kolejowej przy molo pod dozorem cła i policji. W dniu 16 sierpnia przybył dyrektor cel z Tczewa, i dopiero w dniu 17 wagony odeszły w głąb kraju.

Dzisiaj, gdy czytamy, że statek stał dwa dni na redzie, zanim zdecydował się przybliżyć do przystani, i że wagony z towarami czekały cztery dni na dalszą podróż, wierzyć nam się nie chce, iż w tej Gdyni, gdzie teraz statki zabierają ładunki w przeciągu kilku godzin i zaraz wychodzą na morze, było to kiedyś możliwe. W przeciągu dziesięciu lat skromna przystań na palach, której niedowierzały statki, zamieniła się w olbrzymi port, który jest już dzisiaj największym portem na Bałtyku, bo ma już za sobą tak Gdańsk, jak Kopenhagę, Szczecin i Stockholm.

Dziesięć lat!

FOB.

Znana tancerka Loda Halama zaginęła bez śladu

Wielka sensacja Warszawy

Warszawa, 12. 8. (Tel. wł.) O-gromne poruszenie w świecie aktor-skim, w sferach towarzyskich i w całym mieście wywołała wiadomość o zaginięciu bardzo popularnej i utalentowanej artystki Lody Halama-Dębińskiej.

W czwartek wieczorem Loda Halama przybyła około godz. 7 wieczorem do teatru rewjowego „Rex“, gdzie się obecnie produkuje, zabawiła chwilę, zapytała o baletmistrza Koszutskiego i zaraz wyszła. Na moment wpadła po raz drugi i wypadła, śpiesząc w dół ul. Karowej ku Wiśle. Kiedy w piątek zrana dozorca domu, w którym mieszkała, wręczył jej służącej kartkę, gdzie było kilka nerwowym pismem skreślonych słów: „Władziu, proszę się nie martwić i mnie nie szukać“, służąca zawiadomiła o tem męża Andrzeja Dębińskiego, który podjął poszukiwania. Halamy nie znaleziono ani u siostry Zuzy Parnelowej, mieszkającej w letnisku podstołecznym Aninie, ani też u drugiej siostry pułkownikowej Alicji Bartezyńskiej, mieszkającej w majątku Sokołowo pod Augustowem, gdzie także bawi matka siostr. Loda Halama już noc w środę na czwartek spędziła w placu, bezsenność i w wielkim zdenerwowaniu. W ostatnich dniach wykazywała bardzo silne podniecenie.

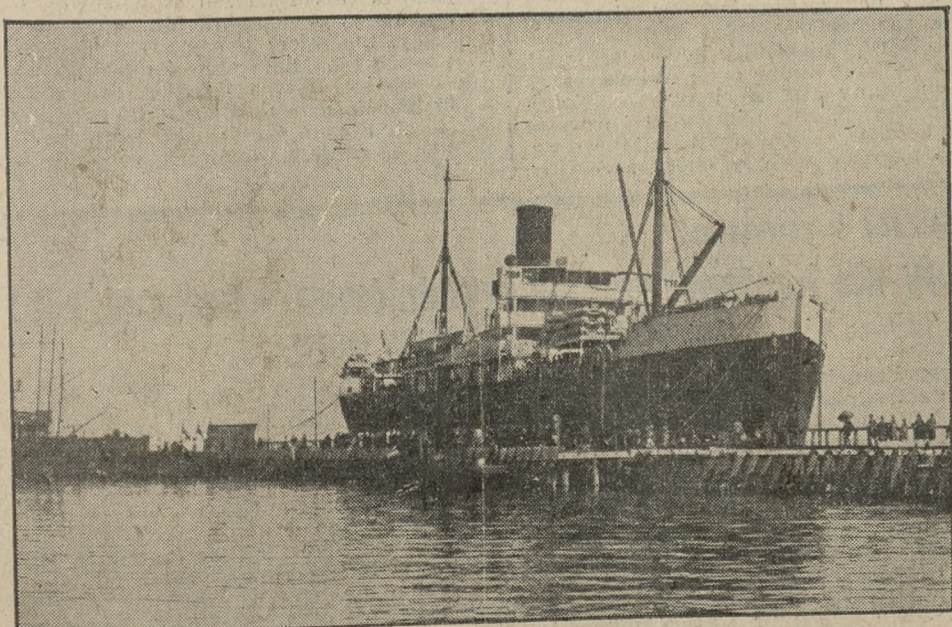
Redakcja „Nowin Codziennych“ zwróciła się późną nocą do znanego jasnovidza inż. Stefana Osowieckiego, któremu wręczyła ołówek, własność Lody, którym jeszcze w środę wieczorem się charakteryzowała w swej garderobie. Osowiecki w transie opisał wyraźnie zgodnie z faktami, jak Loda

w szalonym podnieceniu wpadła do teatru za kulis, zapytała o kogoś, chciała grać, ale nie mogła i wreszcie w wielkim zdenerwowaniu wyszła z gmachu. Miała na sobie mały sportowy kapelusik, ciemną bluzeczkę i płaszcz podróżny. Tak było w istocie, Stamtąd udała się do mieszkania matki, gdzie ją powitała służąca, osoba niska i tęga. (I te szczegóły zupełnie się potwierdzają).

Widzę — mówił Osiecki — jak Loda walczy ze sobą. Rozczarowało ją życie. Dobra i porządna dziewczyna straciła wiarę w życie. W jej sercu dojrzało pragnienie nowego życia. W domu bawiła krótko, było ciemno, kiedy wyszła. Wyszła drobnym krokiem, wsiadła do taksówki. Widzę, jak jedzie w kierunku Wisły. Jest ciemno, coraz mniej mogę dostrzec jej twarzy. Ślady jej giną. (w)

Pobory dla droźników

Warszawa, 12. 8. (Tel. wł.) Przez szereg miesięcy droźnicy, zatrudnieni na szosach państwowych, nie otrzymywali swoich skromnych pensyj, tak że zaległość ich wynosiła już po 5 miesięcy. Skandal ten, który wynikał z braku pieniędzy w Funduszu Drogowym, był kilkakrotnie poruszany na łamach prasy, dopiero jednak obecnie doszło do jego załatwienia. Ministerstwo Komunikacji wyasygnowało wszystkim województwom potrzebne kwoty na pokrycie zaległych poborów droźników do 1 sierpnia, zapewniając ich zarazem, że na przyszłość pobory będą wypłacane już regularnie.

„Francuski statek „Kentucky“ w Gdyni w dniu 13 sierpnia 1923 r.“

WIADOMOŚCI POTOCZNE

KALENDARZYK

Sobota, 12 sierpnia 1933.

Słońce: wschód 4,29 — zachód 19,25 —
długość dnia 14 godzin 56 min.

Księżyc: wschód 21,14 — zachód 12,55 —
ostatnia kwadra.

Stan pogody według spostrzeżeń Instytutu Meteorologicznego Uniwers. Pozn.: Sobota, godz. 7 rano: Temperatura powietrza umiarkowana plus 14 st. C., pochmurno wiatr połudn-wschodni ciśnienie atmosferyczne wysokie 757 mm. W ub. dobie temperatura najwyższa plus 25 st. C., najniższa plus 14 st. C.

Poziom wody w Warcie według notowań Państwowego Zarządu Wodnego: Dzisiaj minus 0,31 mtr.

Kal. rzk.: Klara P., Hilarja M. — jutro Hipolit M.

Kal. słow.: Sława — jutro Rosław.

Z POZNANIA

Państwowa Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa w Poznaniu przyjmuje zapisy chłopców w wieku od 14 do 16 lat na wydziały ślusarski elektromonterski i stolarski. Wymagane świadectwo ukończenia 7 klas szkoły powszechnej lub 3 klas szkoły średniej. Chłopcy, którzy nie odpowiadają wymienionym warunkom, mogą być również dopuszczeni do egzaminu wstępnego za osobnym zezwoleniem. Zgłaszać należy się w biurze szkoły przy ul. Bergera 5 (przy Rynku Wildeckim), pokój 5a, w godzinach od 10 do 13. Egzamin wstępny odbędzie się 17 bm, o godz. 8 minut 30.

POD KOŁAMI SAMOCHODU. Na Chwaliszewie najechany został wczoraj przez samochód P. Z. 46669, kierowany przez Staśkiewicza Antoniego, zamieszkał w Dachowie, pow. Śrem — Stefan Markowski z Poznania ul. Chwaliszewo 73. Najechanego odstawiono do szpitala miejskiego, ponieważ wskutek najechania doznał poważniejszych obrażeń na głowie i ciele. (kl)

ROWERZYSTA NAJECHAŁ DZIECKO. Wczoraj wieczorem najechał rowerzysta Brzeski Bonifacy, zamieszkał ul. Śniadeckich 5 na ulicy Matejki małego Wandę Tyc, zamieszkał przy ul. Małeckiego 22. Dziewczynka doznała lekkich obrażeń na prawej nodze. (kl)

WSKUTEK NADMIERNEGO UŻYCIA WÓDKI zmarł Grudziński Roman, zamieszkał w Poznaniu przy ul. Wypiańskiego 35. (kl)

KRADZIEŻE. Bonkażewicz Tytus (ul. Wieżowa 4) doniósł policji że skradziono mu z mieszkania 7000 zł. Jako podejrzanego o kradzież uieto svena poszkodowanego Bolesława Bonkażewicza, który wyprowadził się już poprzednio wraz z matką. (k)

W ARESZCIE POLICYJNYM PRZYTRZYMANO za żebractwo 4 za opilstwo 2, za przekroczenie godz. policyjnej 3 i podejrzanym o kradzież i grę w trzy blaszki. (kl)

Z POZNAŃSKIEGO

GNIEZNO. (Śmiertelne wypadki) W poniedziałek podczas burzy grom raził śmiertelnie 62-letni rolnik Józefa Kaźmierskiego z Wszemborowa, pow. wrzesińskiego. Krytycznego dnia denat powracał od zięcia swego Ludwika Gorckiego zamieszkałego od niego o niepełna 1 km drogi. Kaźmierski skonał natychmiast po wypadku. — Drugi śmiertelny wypadek wydarzył się pod Witkowem. Piorun zabił 11-letniego chłopca w chwili, kiedy spędzał z pola bydło.

INOWROCŁAW. (Zawiedziony w miłości popełnił samobójstwo). Dnia 8. bm, w mieszkaniu wdowy Fryderyki Busowej w Mątwach pod Inowrocławiem popełnił samobójstwo Hugon Machander, strzelając do siebie z rewolweru w prawą skroń. Machander liczył lat 23 i pochodził z Bielaw, pow. Szamotuły. Popęłnił on samobójstwo z powodu zawiedzionej miłości.

(Niefortunna przygoda na polowaniu). P. Karol Samberger z Kościelca wybrał się na polowanie. Przechodząc przez torfowisko, natrafił na topielisko i zaczął tonąć. Z niebezpiecznej opresji wyratował tonącego p. Paczkowski z Batkowa.

(Złodzieje plądrują w kościołach). Dn. 10. bm. kościelny parafii św. Mikołaja zauważył, że nieznaną sprawcy rozbili dwie skarbniki w tym kościele, zabierając ze sobą zawartość. Jak dochodzenia wykazały świętokradcy zakradli się do kościoła nocą przez okno i w połowie „roboty” zostali spłoszeni. Po nieudanej pierwszej wyprawie usiłowali rozbic zamek u drzwi kościoła Matki Boskiej, aby i tam dokonać kradzieży, lecz znowu zostali spłoszeni. Policja czyni energiczne dochodzenia, celem wytopienia świętokradców.

KRCTOSZYN. (Na uroczystości „Hallerczyków” przybędzie gen Józef Haller). Związek Hallerczyków, koło Krotoszyn, urządzi w niedzielę, 27. b. m. uroczysty obchód 10-lecia istnienia placówki. Ponadto odbędzie się poświęcenie szanaru. Na uroczystości przybędzie wódz Armji Błękitnej gen. broni Józef Haller.

Przed zjazdem lekarzy i przyrodników w Poznaniu

Z przyjdym zjazdu lekarzy i przyrodników dowiadujemy się, że prace przygotowawcze posuwają się różno naprzód, a wzrastająca z dniem każdym liczba zgłoszeń świadczy o ogromnym zainteresowaniu się zjazdem nie tylko kół fachowych, lecz także i szerokiej publiczności. Ponieważ względy organizacyjne wymagają już teraz zorientowania się, choćby w przybliżeniu w liczbie uczestników zjazdu, przeto konieczne jest jak najspieszniejsze zgłaszanie swego udziału z jednoczesnym wpłaceniem należności (konto czekowe P. K. O. 204 580).

Wśród prac organizacyjnych na pierwszy plan wysuwają się starania około urządzenia wystawy. Na terenach wystawowych wrę prace: budują się stoiska, przerabiają się i upiększają sale. Podkreślić należy, że Czechosłowacja wystawi wspaniałe eksponaty z byłej wystawy w Dreźnie (Higjena miast), że, dalej ministerstwo spraw wojskowych obeśle wystawę eksponatami, dotyczącymi higieny wojskowej;

bogato przedstawiać się będzie dział wychowania fizycznego. Sport, rolnictwo, leśnictwo, ogrodnictwo, dydaktyka zobrazowanie poszczególnych nauk przyrodniczych, czasopiśmiennictwo lekarskie i przyrodnicze — wszystko to w tysiącnych eksponatach, barwnych grafikonach, przejrzyste zszeregowane czekać będzie na liczne rzesze zwiedzających.

Przy tej sposobności zwraca się uwagę wszystkich wystawców, że od dnia 24 sierpnia zaczyna się przyjmowanie eksponatów, w których to sprawach należy kierować się do przyjazdu komitetu wystawowego, Poznań Skarbowa nr. 9, Związek Lekarzy, dr. Romuald Matuszewski, lub do Biura Targów Międzynarodowych, Poznań, Focha 18. Przypominamy, że stoiska działu naukowego są wolne od opłat.

Zjazd lekarzy i przyrodników odbędzie się — przypominamy — w Poznaniu w dniach od 11 do 15 września.

Upozorowany napad rabunkowy przy Wolnicy

Jak się obecnie okazuje głośny przed kilku dniami napad rabunkowy w mieszkaniu p. Brunona Kadlera przy ul. Wolnica 4/5, był napadem upozorowanym. Kradzieży dokonano za urzędniem porozumieniem się ze służącą poszkodowanego, Heleną Rajkowską.

Jako sprawców kradzieży przytrzymano — prócz Rajkowskiej — Józefa Tomkowiaka z Żenuk pow. obornickiego, ostatnio zamieszkał w Poznaniu (ul. Rybaki 15) i Franciszka Doktora z Kuchar w pow. pleszewskim, ostatnio zamieszkał w Poznaniu (ul. Spokojna 27), z zawodu urzędnika prywatnego.

Wszyscy przyznali się do przestępstwa. Wykorzystali oni okazję nieobecności Kadlera i jego żony w mieszkaniu i krytycznego wieczoru opróżnili znajdujący się w ścianie schówek do pieniędzy, zabierając z niego 4.200 zł oraz inne przedmioty jak: lornetkę, zegarki i biżuterję. Kradzieży dokonali w ten sposób, że w oznaczonym czasie Rajkowska wpuściła do mieszkania Doktora, a następnie pootwierła schówek i szafę, skąd wydobyla pieniądze i biżuterję, które następnie dała Doktorowi. Ten ją potem skrupował i oddał się do oczekującego go na ulicy Tomkowiaka. Z łupem udali się do tymczasowego schroniska Tomkowiaka na ul. Szkolną Nr. 3, gdzie nastąpił podział.

Oświadczenie

Od p. Pawła Doberschütza otrzymujemy następujące oświadczenie: „Wobec dopuszczenia się zniewagi w stosunku do mojej osoby, przez umieszczenie w nr. 129 z dnia 10 sierpnia b. r. niesłychanych oszczerstw, podługam „Przegląd Codzienny” do odpowiedzialności sądowej.”

„(—) Paweł Doberschütz.”

KOZMIN. Czyżby nadużycia? Na ostatnim posiedzeniu Rady Miejskiej na wniosek p. dyr Paryzka uchwalono przeprowadzić szczegółową rewizję w kasie Gazowni Miejskiej, ponieważ zanotowano liczne wypadki, że na koncie gazowni brak wpływów za gaz i instalacje za dłuższy okres czasu. Wpływy te mają wynosić około 20 000 zł. Rewizję przeprowadzi rewizor ksiąg Tow. „Pomiernik” w Poznaniu.

MOGILNO. (W ręce polskie). P. Gniewkowski z Bydgoszczy wykupił z rąk Zydów Lewina, zam. w Berlinie, 450-morgowy majątek w Mogilnie ul. Kościuszkij 14. (Z życia „Młodych Polek”) Stow. Młodych Polek w Mogilnie urządziło okolicznościowe zebranie na które przybyli przedstawiciele okolicznościowego społeczeństwa. Po licznych deklamacjach wygłoszonych ze swadą przez członkinie referat p. t. „Kościół w Rzymie i Watykanie” wygłosił O. Bernardyn Przybylski.

NAKŁO. (Znaleziono rower). W środę wieczorem zauważyli listonosze na podwórzu Urzędu Pocztowego w Nakle rower męski pozostawiony od dłuższego czasu bez opieki. Prawdopodobnie został on porzucony przez złodzieja. Rower miał

numer rejestracyjny wyrzyski i znajduje się obecnie na posterunku policji przy ulicy ks. Skargi w Nakle.

PNIEWY. (Pożary). Od uderzenia pioruna spalił się w dniu 7 bm w Zamorzu stóg żyta wartości ca 400.— zł, własność Ottona Erdnera. Również od pioruna spaliły się stodoły i chlewy w zabudowaniach gospodarskich pp. Beszterdy St. i Rzepeckiego Leona w Białokoszykach pod Pniewami.

OSTRÓW. (Jeszcze jedna szkoła). Powstaje tu z nowym rokiem szkolnym V-ta szkoła powszechna, która mieścić się będzie przy ul. Gimnazjalnej 5 w starym budynku szkolnym.

(Odezwa organizacji kobiecych). Miejsce organizacje kobiece nie wylądając Narodowej Organizacji Kobiet wydały zgodnie odezwę do tutejszego społeczeństwa, by z okazji Święta Żołnierza Polskiego w dniu 15 sierpnia zechciało przechodzące wojsko obrzucić kwiatami i zgotować mu spontaniczną owację.

(Hitlerowcy grasują). Na licznych domach miasta naszego pojawiły się znaki hitlerowskie. Nie zdołano stwierdzić, kto je pomalował.

(Kradzieże). Podczas targu skradziono pewnej kobiecie portmonetkę z 13 zł. innej zaś torebkę. Przekupionem skradziono z rynku 10 par spodni i parę trzewików.

(Z Związku Podoficerów) Koło Związku Podoficerów Rezerwy Ziemi Zachodniej urządzi w niedzielę 13 bm na nowej strzelnicy Bractwa Kurkowego doroczne strzelanie o mistrzostwo sola.

PLESZEW. (Wielka manifestacja śpiewacza). Podniosłe i niezabuwane chwile przeżywał Pleszew w niedzielę 6 bm. W dniu tym chór kościelny pod wezw. „Św. Cecylii” urządził w ogrodzie Bursy Bractwa Kurkowego „święto pieśni”, połączone ze zjazdem chórów kościelnych. W godzinach rannych napływały z różnych stron koła śpiewacze. W czasie nabożeństwa kazanie okolicznościowe wygłosił wielki miłośnik pieśni i muzyki ks. proboszcz Gałeczki z Kotlija; śpiewał chór kościelny pod wezwaniem św. Grzegorza z Ostrowa. Po nabożeństwie w ogrodzie Bursy rozpoczęły się popis. Do zawodów stanęło 9 zespołów w sile 350 śpiewaków. Na pierwsze miejsce wybił się doskonały miejscowy chór kościelny św. Cecylii, pod dyrekcją p. Marjana Stachowskiego, który uzyskał I nagrodę za „Mieit me vivens pater” — Moniuszki. Drugą nagrodę zdobył chór kościelny pod wezwaniem św. Grzegorza Ostrow z chór mieszany „Motet Mariana” — Nowowiejski (dyr p. M. Ossowski), trzecią — Koło Śpiewackie Witaszyce za chór mieszany „Offertorium” — Nowowiejski, dyr. p. St. Lamprecht i czwarta chór kościelny św. Cecylii z Pleszewa. Dalsze nagrody zdobyły chóry z Sowiay.

KRATKI SADOWE

Szary nie kontentował się tygodniówką — Czasami jest źle, gdy ktoś patrzy w górę...

Szary Franciszek, pomocnik krawiecki, był zatrudniony u p. Leonarda Strykowskiego za opłatą tygodniówką 15 zł. Widocznie nie bardzo mu to wynagrodzenie odpowiadało, skoro pewnego dnia skradł swemu chlebodawcy płaszcz i 50 zł gotówki i ulotnił się w niewiadomym kierunku oczywiście na krótki okres czasu, ponieważ p. prokurator odnalazł jego adres i oskarżył Szarogo o złodziejstwo. Rozprawa odbyła się w piątek 11. bm. przed sądem grodzkim. Szary mimo, że kreślił jak mógł, nie wywnął się z rąk sprawiedliwości i dostał za swoją spraw-

Jedlec i Kucharek. Wieczorem odbyły się dożynki w układzie prof. Kwaśnika, wykonane przez zespół amatorski i śpiewników. Uroczystości zakończyła harmonijna zabawa.

(Zawody lekkoatletyczne). W niedzielę 13 bm. rozegrane zostaną na stadionie 70 p. p. zawody lekkoatletyczne między drużynami „Warta”—Poznań i „P. K. S.” — Pleszew. W programie biegi, sztafety, rzuty i skoki.

(Zawody tenisowe). Zawody tenisowe o mistrzostwo miasta organizuje „Towarzystwo Sportowe 33”. Odbędzie się one 12 i 13 bm. na kortach przy Stadionie Sportowym.

OBORNIKI. (Smutne ale prawdziwe). Nie brak u nas jednostek, które, zamiast swych najbliższych, popierają raczej obcych, często nam wrogo usposobionych. Oto n. p. mistrz dekarski p. R. z Obornik zamiast swego, wołał przyjąć do pracy Niemca. Fakt ten należy napiętnować jako nie licujący z gloszonym przez nas wszystkich hasłem „Swój do swego”.

(Z życia tow.) Ostatnio odbyło się na sali p. Klarowej nadzwyczajne walne zebranie koła śpiewu św. Cecylii. Głównym punktem obrad był wybór nowego prezesa wskutek przeniesienia się do Poznania ks. wik. Frankiewicza. Prezesem wybrano ks. wik. Michalaka.

ROGOŹNO. (Stronnictwo Narodowe). Na święto Wniebowzięcia M. B., 15 sierpnia br. o godz. 12,30 w południe zwołuje miejscowe Koło Stronnictwa Narodowego zebranie dla wszystkich P. T. Wyborców tak z miasta jak i z okolicy. Z zajmującym i aktualnym referatem wystąpi znany i ceniony p. poseł Lewandowski z Bydgoszczy. O najlicniejszy udział prosi zarząd Koła.

(Zebranie dyskusyjne). Zebranie dyskusyjne akademii grona m. Rogoźna odbędzie się w sobotę 12 bm. o godz. 20 w lokalu p. Jarosza. Goście mile widziani.

(Noc wenecka). Przypominamy, że na dzień 14. bm. organizuje klub kajakowców wyścigi pływackie i zawody kajakowe (także dla zamieszcujących) oraz noc wenecka w ogrodzie p. Adamskiego.

(Życie organizacyj). W ubiegłym tygodniu odbyło się u p. Wierzbickiego piątnarne zebranie Kat. Tow. Robotników Polskich, któremu przewodniczył prezes p. Michalak Walenty — W tymże lokalu odbyło się zebranie Zw. Inwalidów Wojennych pod przewodnictwem prezesa p. Wojteckiego Wal. — W ubiegłą środę w ogrodzie p. Adamskiego odbyło się zebranie klubu kajakowców pod przew. wiceprezesa p. Laborowicza, (cr)

SKOKI. (Aresztowanie bluźniercy). Do składu Niemca Magdama wszedł w tych dniach żebrak, niejaki. Kostyński, bez stałego miejsca zamieszkania. W sklepie poczał Kostyński bluźnić Marce Boskiej i Chrystusowi. Obecny przytem p. Nagler z Poznania zawiadził policję, która żebraka aresztowała i odstawiała do sądziego śledczego w Wągrowcu. Bluźniercy grozi kara więzienia do lat 5.

(Rolnik postrzelił współnika). Kazimierz Wieczorek i Edmund Narożny gospodarowali do spółki na wiosce Lechlin. Podczas podziału zbiorów wnikła między współnikami sprzeczka w trakcie której Narożny postrzelił z rewolweru

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: Antoni Kubiński Jutrosin 2 zł., Roman Szymaniewicz, Ruda Pabjanicka 2 zł., razem z poprzednio pokwitowanemi 437,40 zł.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Dnia 11 sierpnia 1933 r. zgłoszono: Magdalena Gierczyna z d. Nowakówna — 41 lat, Marja Aleksandra Muszanka — 8 miesięcy, Kazimierz Prusinowski handlowiec — 56 lat, Mieczysław Zabłocki, rolnik — 45 lat, Helena Winkler, krawcowa — 19 lat, Franciszek Biczysko, handlarz — 34 lat, Roman Grudziński formiarz — 42 lata, Kazimierz Olejniczak, robotnik — 18 lat.

Speitel Edmund i Grabara Stanisław z ul. Żydowskiej mu-za na swoje nieszcześnie patrzeć w górę... Dnia 1 kwietnia przechodzili przez Plac Stawny i, jak zwykle, podnieśli głowy, zobaczyli w otwartem oknie trzy walizki i je skradli. Sąd, ażeby ich odzwyczać od podnoszenia głów, skazał Speitela na 8, a Grabara na 6 miesięcy więzienia.

Wieczorka. Dalsze śledztwo w tej sprawie w toku.

— * **ŚRODA.** (Pożar.) W tych dniach spaliła się w Bukowymlesie w pow. średzkim stodoła z maszynami i narzędziami na szkodę rolnika Ignacego Grzabki. Strata wynosi 2500 zł.

— (W polskie ręce). Młyn parowy Żydów braci Mendlów w Środzie wydzierżawił z dniem 1. bm kupiec zbożowy p. Czesław Namysłowski i S.ka. i prowadzi przedsiębiorstwo pod własną firmą.

— (Jubileusz.) Tut. Tow. Katolickiej Młodzieży Polskiej obchodziło 25-lecie swego istnienia.

— * **MOGILNO.** (40-lecie istnienia Tow. Robotników Katolickich). Uroczysty obchód 40-lecia istnienia Towarzystwa Robotników Katolickich w Mogilnie odbył się w niedzielę 6 bm. Przy tej okazji urządzone również „Dzień Robotnika Katolickiego” okręgu gnieźnieńskiego, na które przybyły delegacje z Poznania, Trzemeszna, Strzelna, Kruszwicy i Inowrocławia. Uroczystości rozpoczęły się pochodem do kościoła na nabożeństwo, które odprawił O. Bernardyn Przybylski z Chąbska, poświęcenia sztandaru jubilatą dokonał ks. prob. Brodowski, kazanie okolicznościowe wygłosił ks. dyr. Michałowicz z Poznania. — Uroczyste zebranie jubileuszowe odbyło się w sali Domu Katolickiego pod przewodnictwem ks. dyr. Michałowicza, który zarazem omówił dzieje i pracę Związku Katolickich Robotników. Okolicznościowe przemówienia wygłosili prezes p. Bobrowski, ks. prob. Brodowski i prezes okręgu p. Czerniejewski. Imponujące zebranie zakończono okrzykiem na cześć Ojca św. i Prezydenta Rzplitej oraz śpiewem „My chcemy Boga”.

— * **NAKŁO.** (Zając spowodował wypadek). Wśród niecodziennych okoliczności uległ wypadkowi w czwartek wieczorem Niemiec Kobs z wyspy Rugji (Niemcy). Kobs przybył do Polski z żoną na motocyklu. Jadąc na szosie Piła-Nakło napotkał w okolicy majątności Śmielin żającą, który wyskoczył na szosę i biegł w świetle reflektora. Nagle dał zając susa w bok i wpadł w koło motocyklu powodując nieszczęście. Kobs upadając wybił sobie dziurę w kolanie, a jego żona okaleczyła sobie okropnie usta, okolice oka oraz dłoń. Mimo odniesionych ran wsiadli Kobsowie na motocykl i dojechali jeszcze do Nakła, gdzie im udzieliła pierwszej pomocy drużyna sanitarna Ochotniczej Straży Pożarnej.

— * **WRZEŚNIA.** (Przed zlotem okręgowym „Sokoła”). W niedzielę 13 b. m. odbędzie się w Wrześni okręgowy zlot „Sokoła”, który zapowiada się imponująco. Uroczystości zlotowe odbędą się na strzelnicy „Bractwa Kurkowego” i rozpoczną się o godz. 9 m. 30 zbiórką przy ul. Poznańskiej 49 w „Sokolni”.

— * **SZAMOTUŁY.** (Sprostowanie). W związku z wiadomością zamieszczoną w „Kurjerze” z dnia 8 bm p. t. „Jeszcze o wściekłych psach” wyjaśniam, iż w domu, w którym pozostawiono psy, nie stwierdzono żadnej choroby — wścieklizny. Zresztą psy trzymane są w osobnych budynkach, położonych w ogrodzie i zamknięte na łańcuchach, że niema mowy o jakimkolwiek zetknięciu się pozostałych psów z innymi.

(—) Sylwia Wysocka.

— * **WITKOWO.** (Z Bractwa Kurkowego). Bractwo Kurkowe w Witkowie odbyło swoje doroczne walne zebranie na którym zarząd, po sprawozdaniach z działalności, otrzymał jednogłośnie pokwitowanie. Ponieważ zarząd był zdekompilowany zarządzono wybory uzupełniające. Sekretarzem został strzelemistrz p. Waterjan Wandel, gospodarzem p. Jerzy Grzechowiak i strzelemistrzem p. Jan Strużyna. — Strzelanie żniwne odbędzie się 20 bm.

Z BYDGOSZCZY

Motywy wyroku w procesie

„Prawdy w oczy”

Donieśliśmy już w piątkowym wydaniu porannym, że w czwartek bydgoski sąd okręgowy wydał w procesie firmy budowlanej „Rika” przeciwko redaktorowi odpowiedzialnemu antyżydowskiego tygodnika „Prawda w oczy” wyrok uniewinniający. Po zamknięciu postępowania dowodowego w czwartym dniu procesu, zabrał głos adw. Dembiński, który w dłuższym przemówieniu dowodził, iż oskarżony powinien ulec karze za zniesławienie cieszącej się dotychczas dobrą opinią firm i za psucie jej interesów.

Oskarżony red. Henryk Fabrycy, przytoczył raz jeszcze treść inkriminowanych artykułów, tłumacząc się, że powodowała nim przy drukowaniu jedynie troska o interes publiczny. Sąd o godz. 11 wiecz. ogłosił wyrok, uwalniający osk. Fabrycego, nakładający koszty postępowania sądowego na firmę „Rika”. Sędzia Świątecki w motywacji wyroku wyszedł z założenia, że osk występował w obronie interesu publicznego, a nie w interesie prywatnym. Rozprawa wykazała, że przy budowie elektrowni nie wszystko było w porządku. Ekspertyza laboratorium politechniki warszawskiej wykazała w materiale, użytym do budowy fundamentu, 1 część cementu na 7 części piasku i żwiru gdy tymczasem umowa z magistratem przewidywała wyższy stosunek cementu. Przez użycie gorszego materiału firma „Rika” naraziła miasto na wielkie straty materialne, a

Wstrząsająca tragedia małżeńska w Rawiczu

Fryzjer Przyjemski zastrzelił swoją żonę i poderzwał sobie gardło brzytwą

Z Rawicza donosi (ms): W piątek 11. b. m. rozegrała się tu w składzie fryzjerskim przy ul. 17 Stycznia 45 wstrząsająca tragedia, której podłoża szukać należy w niesnaskach rodzinnych. Mianowicie mistrz fryzjerski Przyjemski Jan w przystępie szaleństwa strzelił do żony swej z rewolweru, kładąc ją trupem na miejscu, a następnie sam poderzwał sobie z obu

stron gardło. Ofiarę zabójstwa odwieziono do kostnicy, zabójcę i samobójcę natomiast w stanie beznadziejnym do miejscowego szpitala.

Jedynym świadkiem wstrząsającej tragedii Przyjemskich był 19-letni syn, który jest zatrudniony w zakładzie fryzjerskim ojca. Na łasce losu pozostało czworo dzieci. (tel. wł.)

Niefortunna przygoda Żydów — uciekinierów z Niemiec

Przy przekraczaniu granicy schwycili ich hitlerowcy, najpierw zbili, a potem wypędzili do Polski

Z Buku donosi (bem.): W ub. tygodniu przekroczyło granicę polską między Zbąszczynią a Trzcielem dwóch 20-letnich żydków Sruł Biożny z Siedlec i Szlama Kronhase z Wołkowyska, zostali jednak przez niemiecki posterunek graniczny schwytani i, jak twierdzą, zbiti przez hitlerowców. Po doraźnym wymiarze sprawiedliwości i ośmiornym a-

reszcie odstawiono żydków do Zbąszczyń, skąd następnie udali się oni do Buku o pomoc do tutejszej gminy izraelickiej, ponieważ nie mieli na dalszą podróż pieniędzy. Żydki tutejsze dały swoim nieszczęśliwym współbraciom pieniądze na dalszą drogę, jednak, gwoili „ostrożności” tylko do... Poznania.

Echa głośnej defraudacji

Skazanie b. sekretarza zakładu wychowawczego w Antoniewie i działacza „sanacyjnego”

Ze Skoków donosi (s): Ostatnio odbyła się przed sądem okręgowym w Gnieźnie rozprawa karna przeciwko byłemu sekretarzowi Wojew. Zakł. Wychowawczego w Antoniewie Antoniemu Leuchnerowi, gorliwemu działaczowi „sanacyjnemu” o defraudację z kasy zakładu 11 tysięcy zł, popełnioną w końcu marca b. r.

Defraudant przyznał się do przestępstwa. Prawomocnym wyrokiem sądu okręgowego Leuchner został skazany na 11 miesięcy więzienia.

Przy aresztowaniu w Poznaniu w kawiarni Dobskiego Leuchner miał jeszcze przy sobie przeszło 3.000 zł, które mu odebrano.

„Drobne” pomyłki w obliczaniu daniny majątkowej

Płatnicy uwaga!

Donosiliśmy już w kronice z Kalisza, że tamt. urząd skarbowy rozesał nakazy płatnicze na nadwyznaczoną daninę majątkową, przyczem pomyłkowo wypisano na wszystkich nakazach zamiast 100 złotych — 1.000. Rzec się oczywiście wyjaśniła, pozostawiając po sobie jednak conajmniej przykre wrażenie.

O podobnym wypadku donoszą nam dzisiaj z Wrześni, gdzie urząd skarbowy „pomylił się” również przy obliczaniu daniny majątkowej o „drobną” sumę, bo prawie o 400 złotych, wypisując na odnośnych nakazach płatniczych zamiast 54 zł kwotę 450 złotych. Kiedy na tę pomyłkę obywatele zwrócili uwagę, urząd skarbowy zaczął liczyć, dodawać i mnożyć i doszedł do przekonania, że istot-

nie popełniono błąd przy obliczaniu. Wszystkie nakazy oczywiście cofnięto i trzeba będzie wypisywać nowe.

A więc, płatnicy daniny majątkowej, uwaga!

W związku z powyższym otrzymaliśmy z Wrześni kilka wesołych i smutnych naprzemian listów. W jednym n. p. jakiś obywatel pisze, że, kiedy otrzymał nakaz na 1.200 złotych, płatny już 31 sierpnia b. r. (zamiast 120), chciał popełnić harakiri, ale go od tego ktoś z bliskich powstrzymał.

„Na szczęście rzecz się wyjaśniła — czytamy w liście — i jestem szczęśliwy, że żyję. Może przecież jeszcze trochę pożyję, choć nie wiem, z czego zapłacić nawet te 120 złotych”.

naraziła, jak dowiódł tego proces, na straty moralne, bowiem dookoła procesu utrwalił się może opinia o złej gospodarce polskiej. Zdaniem sędziego, przy budowie nowej elektrowni były niedopatrzności i niedociągnięcia ze strony kierownictwa budowy. Firma „Rika”, firma niemiecka, wykorzystwała to skwapliwie dla korzyści własnych, z krzywdą dla opinii polskiego miasta.

Dalej sędzia Świątecki przechodzi do kwestji szantażu, o którym była mowa w przewodzie sądowym. Gdyby firma „Rika” wytoczyła była proces o szantaż, wyrok jego może byłby inny. W obecnym procesie i przy obecnym nastawieniu oskarżenia nie można uznać osk. Fabrycego winnym zniesławienia i chęci psucia interesów. Po ogłoszeniu wyroku adw. Dembiński zapowiedział apelację.

— **Zebrańie Z. M. N.** W czwartek odbyło się miesięczne zebranie bydgoskiego Ogniska Związku Młodych Narodowców z referatem p. Lewandowskiego o ogólnych zagadnieniach politycznych.

— **Z Kolonii letniej.** Trzecia grupa młodzieży ze szkół powszechnych w liczbie 130 powraca w sobotę do Bydgoszczy po czterotygodniowym pobyciu na kolonii letniej tow. „Opieka” w Jastrzębiu, 16 bm. uda się do Jastrzębia na wywczasowy taksamo liczną, czwartą grupą działaw.

— **Obniżka ceny chleba.** Od 12 bm. ustalono cenę 48 gr. za półtorakilogramowy bochenek chleba.

— **Wycieczka do Sztokholmu.** Jeszcze

przez dwa tygodnie sekretarjat P. T. K. przy ul. Marszałka Focha 3, tel. 764, przyjmują zapisy na wycieczkę morską statkiem „Kościszko” do stolicy Szwecji. Wycieczka trwać będzie od 3 — 7 września. Koszt przejazdu wraz z utrzymaniem 100 zł od osoby.

— **Szkoła Przemysłowo - Doksztalająca** zwraca uwagę na obowiązek zgłaszania do szkoły uczniów rzemieślniczych i młodocianych pracowników w ciągu dni 6 od chwili przyjęcia do nauki lub pracy. Zgłoszenia przyjmuje sekretarjat Chwyłowo 16 w godz. od 8 — 12 i od 15 — 18.

— **Piękna wycieczka Konferencji Św. Wincetego.** Konferencja Pań Św. Wincetego à Paulo przy parafii farnej, zorganizowała wycieczkę wodną do Brdyjska. Na punkt zborny stawilo się tyle osób, że trzeba było uruchomić 2 największe parostatki Lloyd Bydgoskiego.

— **Wylowienie topielca.** W Wiśle, blisko Fordonu, wylowiono topielca, męczyznę, lat około 45, wzrostu 174 cm., lewego ciemnoblondyna, z wąsem strzyżonym; brak mu 5 zębów w górnej i dolnej szczęce, reszta spruchniała. Trupa wydobyto bez kosztu kapielowego. Osoby, któreby mogły udzielić informacji, proszone są o zgłoszenie się na posterunku P. P. w Fordonie lub w najbliższym komisariacie policyjnym w Bydgoszczy.

— **Dyżury aptek:** Od 7 — 13 sierpnia apteka Pod Aniołem, ul. Gdańska, apteka przy Placu Teatralnym oraz apteka Karasiewicza na Szwederowie. Od 14 — 15

sierpnia apteka Pod Niedźwiedziem, ul. Niedźwiedzia, i apteka Pod Koroną, ul. Dworcowa.

Z POMORZA

— * **GDYNIA.** (Rozpoczęcie budowy nowych magazynów portowych) W dniu 10. bm rozpoczęto na Nabrzeżu Rotterdamskim, za t. zw. dworcem morskim, budowę dwóch nowych magazynów portowych. Jeden magazyn buduje tow. sped. „Warta”, a drugi nowa spółka andłowa, zwiaca się „Aukcje owocowe w Gdyni”. Powierzchnia obu magazynów ma wynosić ponad 7.000 m kwadr., a ich wysokość razem ca 200 m. (S. B.)

— * **GRUDZIĄDZ.** (Święto chorych.) Tutejsza Kongregacja Apostolstwa Chorych, mająca opiekę nad choremi, urządziła 8 bm. w kościele farnym nabożeństwo dla chorych Grudziądza i okolicy. Panie z konfer. św. Wincetego a Paulo i siostry Czerwonego Krzyża zajęły się przy pomocy kilku samochodów zebraniem w kościele chorych, których było razem 320. Na ich intencję obecny w Grudziądzu ks. biskup Dominik z Pelplina odprawił w asyście ks. prał. Partyki i jednego z młodszych księży uroczystą mszę św., a następnie wygłosił okolicznościowe kazanie udzielając wszystkim arcybiskupstwu błogosławieństwa. Po nabożeństwie chorzy przyjęli wspólnie komunię św. Panie Wincetki przyjęły po nabożeństwie chorych na sali parafjalnej śniadaniem.

(Z niwy inwalidzkiej). Na zebraniu powiatowego koła związku inwalidów wojennych zastanawiano się nad dola i niedola członków związku, zwłaszcza bezrobotnych inwalidów wojennych. Zakomunikowano zebraniem, że na podstawie interwencji zarządu wydział opieki społecznej przyznał im pomoc doraźną. Kawalerowie i bezrobotni inwalidzi z mniejszą rodziną nie mogą korzystać z opieki. W sprawie odwołań o rentę inwalidzką powiadomiono obecnych, że inwalidzi od szeregu miesięcy nie otrzymują z W. Urzędu Ubezpieczeń odpowiedzi ani też orzeczeń, wobec czego zarząd koła zwraca się do zarządu wojew. Zw. Inw. Woj. w Toruniu o interwencję. Zajmowano się następnie nowoutworzonym kołem inwalidów przy radzie grodzkiej BBWR. w Grudziądzu, przyczem stwierdzono, że w nowym kole, którego celem jest rozbięcie starej organizacji, zasiadają ludzie, którzy z powodu popełnionych malwersacji zostali z koła wykluczeni. Jak ze sprawozdania kasowego za pierwsze półrocze wynika, majątek koła w dniu 1. 7. bm. wynosił 4904 zł w gotówce i 3.000 zł w nieruchomościach.

— * **WEJHEROWO.** (Zlot okręgowy „Sokoła”). Zlot 10-tego okręgu „Sokoła” dzielnicy pomorskiej odbył się 5. bm. w Wejherowie. Po nabożeństwie w kościele św. Krzyża odbyło się otwarcie zlotu na rynku. M. in. przemawiał burmistrz miasta Wejherowa p. Owiński. Po południu, na pięknym nowym stadionie, nastąpiły występy druhow i druchen. W biegu rozstawnym 4x100 zwyciężyło gniazdo męskie Puck, w czasie 49,8 sek., w 4x75 druchny z gniazda wejherowskiego w czasie 47,6. Bieg na 1500 m dał następujących zwycięzców: 1) Mazur - Wejherowo (4 m 33 s.), 2) Fliszkowski - Chylonja, 3) Dettlaff - Puck. Doskonała była pokazowa lekcja gimnastyki, zademonstrowana przez gniazdo Wejherowo, pod światnym kierunkiem naczelnika Parchem. Ćwiczenia marynarskie druchen, gimnastyka na przyrządach młodzieży sokolej z Wejherowa, popisy kolarzy z gniazda Kościerzyna, oraz na zakończenie mecz piłki nożnej Wejherowo - Kartuzy (2:2) dopełniły programu występów na stadionie. Nie zapomniano również o pokazach lekkoatletycznych, które wykazały wysoki poziom tego działu ćwiczeń fizycznych w okręgu 10-tym dzielnicy pomorskiej. Ignacy Lange z Pucka osiągnął w rzucie dyskiem (1 kg) — 44,10 m. a w pchnięciu kulą — 11,90 m. p. Wysiecki z Kościerzyny natomiast skoczył o tyczce 3,00 m.

Organizacja zlotu — bez zarzutu — przeprowadzili prezes okręgu p. Dostatni, przy pomocy skarbnika p. Pliszkiego, sekretarza p. Maćkowiaka, oraz członków zarządu gniazda wejherowskiego. (S. B.)

Z ŁÓDZKIEGO

— * **KONIN.** (Dzieciobójstwo). W gminie Grodzice pod wsią Łądek rozesała się wiadomość o dokonaniem przez wieśniaczkę Klimczakową dzieciobójstwa. Policja przystąpiła do przeprowadzenia rewizji, przyczem przeszukano stodołę i oborę, nie znajdując jednak żadnych śladów zbrodni. Mimo to nazajutrz przeprowadzono powtórnie rewizję w mieszkaniu i po oderwaniu desek w podłodze znaleziono leżące, już mniej więcej od dwóch tygodni nieżywe niemowlę, a nieco dalej kościotrpa drugiego dziecka, które leżało już pod podłogą przynajmniej rok. Klimczakowa, której mąż przebywa od 5 lat we Francji, aresztowano i osadzono w areszcie. Istnieje podejrzenie, że Klimczakowa zamordowała w ten sam sposób jeszcze dwoje dzieci. Dalsze dochodzenia w toku.

(Rodzeństwo pod kluczem). We wsi Kramsk pod Koninem aresztowano rodzeństwo Edwarda i Stanisława Kucmańskich, którzy dokonali włamania do gospodarstwa rolnika Adamczyka. Złodziejską parę aresztowano i osadzono w areszcie w Koninie.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

NOWY SEZON IDZIE: CO BĘDZIE Z TEATRAMI?

Pod białym sztandarem — ZASP przestaje być dyrektorem — Po katastrofie warszawskiej — Przeżytki inflacyjno-konjunkturalne — Teatr jako asekuracja zarobkowa... — Co w Warszawie? — Kraków, Lwów i większe sceny pozastoleczne — Trzy prądy — Znak czasu.

Sztandarem, pod którym wchodzi teatr polski w nowy okres działania, jest biała chorągiew, wywieszona przez Związek Artystów Scen Polskich: chorągiew kapitulacji. ZASP w ostatniej swej fazie dążył do usunięcia dyrektora prywatnych albo miejskich i do objęcia jak największej ilości teatrów przez siebie samego, a to bądź pod formą zrzeczeń, którym ZASP patronuje, bądź w tym kształcie, że ZASP zawiera umowę o dzierżawę gmachu i wyznacza dyrektora (np. między innymi Łódź, Bydgoszcz i Wilno).

Atak ten załamał się w katastrofie warszawskiego Teatru Artystów przy ul. Karowej. Okazało się, że ZASP nie umie teatru zorganizować i poprowadzić. Lepiej nie przypominać okoliczności w jakich się to wyjaśniło, na tle skandalu, który wyraził się w nadużyciach pieniężnych i w nędzy aktorów, idących za obietnicami swej organizacji i jej menedżerów. Dość że na ten sezon ZASP nigdzie dyrektorem nie będzie. Tak uchwalił zjazd delegatów, odbyty w czasie Wielkanocy. Nie znaczy to, aby tych czy innych teatrów nie miały obejmować zrzeczenia, bo w takim jak obecny kryzysie teatralnym niełatwo znaleźć przedsiębiorcę, angażującego kapitały w przedsiębiorstwo, którego wynik finansowy jest właściwie całkiem pewny w sensie ujemnym, — zwłaszcza jeżeliby impreza miała spełniać wszystkie warunki, jakie ZASP chciałby teatrom dalej narzucać co do warunków pracy i co do gaź. Jednym z tych warunków było angażowanie aktorów na pełne dwanaście miesięcy i gwarantowanie im przez cały ten czas gaży, w kontrakcie umówionej. Warunku tego ZASP, będąc dyrektorem, ani sam sobie nie stawiał, ani aktorom nie udzielał. Jarzmo to ciążyło tylko na dyrekcjach nie-ZASPOwych i czyniło je zawiśniętymi od widzimisię kierowników tej aktorskiej organizacji.

Koncepcja ta, zrodzona w epoce wysokiej konjunktury inflacyjnej, olbrzymich subwencji miejskich i kolosalnych gaź aktorów, musiała upaść razem z warunkami, jakie ją wytworzyły. To, że ZASP usiłuje ją podobno jeszcze podtrzymać — jak wynikałoby z wiadomości o „trudnych” jego rokowaniach z dyrekcjami o t. konwencji — świadczyłoby o niezdolności ZASP-u i o jego dezorientacji w sprawach teatralnych. Życie przejdzie nad tem do porządku, tak jak przeszło w ubiegłym sezonie; oby tylko nie ucierpiało jeszcze mocniej poziom artystyczny, zwłaszcza w mniejszych teatrach pozastolecznych, które zamieniają się nieraz w jakieś instytucje ochronne przed bezrobociem, zawładnięte często przez aktorski poślad i służące mu za asekurację zarobkową. Do tego trzeba będzie wrócić obszerniej.

Zaczynając od Warszawy — były teatry miejskie pozostają dalej w administracji poręczającej dyr. Stefana Krzywoszewskiego, która atakom ZASP-u się oparła. Personal będzie zmieniony i zapewne zredukowany tak co do liczby, jak co do gaź, które naturalnie nie będą gwarantowane, albo tylko w części, tak jak to już w przeszłym roku się stało w Krakowie oraz we Lwowie, w jedynych dwóch miastach poza stolicą, które udzielały teatrom znaczniejszych subwencji. Obie sceny szymonowskie: teatr Polski i Mały, zostały objęte przez Towarzystwo krzewienia kultury teatralnej. Polski będzie grał repertuar klasyczny i współczesny o większym rozpęciu, Mały stanie się sceną literacką o charakterze kameralnym. Poza tem — jak wynika z doniesień i pogłosek — istnieje będzie teatr czy parę teatrów Solskiej (w pierwszym rzędzie na Żolibżu) Ateneum objął Adwentowicz przy współpracy Schillera, a prowadzi jak poprzednio Teatr Kameralny. Mówi się też o nowej scenie, kierowanej przez Teofila Trzcńskiego.

W Krakowie zostaje Osterwa, we Lwowie W. Horzyca, Łódź — dotychczas ZASP-owa — obejmują Kazimierz Wroczyński, aby prowadzić tylko jeden teatr w gmachu „Scali” — Wilno wzięli Mieczysław Szpakiewicz, zmieniając tylko tytuł dyrekcji z ZASP-owego na prywatny, podobnie jak W. Stoma w Bydgoszczy. W Katowicach bez zmian, tj. imprezę prowa-

dzi Towarzystwo teatru Polskiego, kierowane przez p. Sobańskiego. Toruń zostaje przy zrzeczeniu dotychczasowym, w Sosnowcu odświeżony i przebudowany teatr obejmuje aktor p. Edmund Szafranski, w Częstochowie zostaje przy imprezie teatru Kameralnego artysta-malarz Iwo Gall, b. współpracownik Reduty. Organizacją teatru Polskiego w Poznaniu przyjdzie się zająć osobno, Spółka Teatralna oddała gmach, jak wiadomo, Robertowi Boelkemu.

Personale są jeszcze prawie wszędzie płynne, i ustala się dopiero w samym końcu sezonu, jak się zdaje. Ruch migracyjny powinien być znaczny. „Świat”, organ dyr. Krzywoszewskiego zaznacza, że „artyści nasi koncentrują się nadmiernie w Warszawie, a Warszawa nie jest w stanie wchłonąć tak znacznej liczby”. Z drugiej strony teatry szymonowskie mają o-przeć się — jak zapowiada Tow. Krzewienia kultury teatralnej — na „nowych talentach młodego pokolenia reżyserów i aktorów”. W przekładzie na prozę, pierwsze oznacza, że były teatry miejskie zredukują personel, drugie — że teatry szymonowskie będą wyłapywały poważniejszy narybek ze scen pozastolecznych. Prąd trzeci, powszechny, to naturalna chęć aktorów aby utrzymać się przy pracy i przy gażach, tam, gdzie je już poprzednio mieli, chęć najsilniejsza u tych, którzy mało mają nadziei, aby dla swej przeciętności znaleźć teren gdzieś indziej.

To też nie się dotychczas nie pisze ani nie dyskutuje o tem, jaki ma być w przyszłym sezonie poziom, repertuar i kierunek artystyczny teatrów. Na tapecie jest kwestja subwencji i gaź — problem ekonomiczny „przetrzymania”. Jest niemały znak czasu w tem, że teatr jakby przestawał być instytucją artystyczną, a zmieniał się niemal wyłącznie w instytucję ekonomiczną mającą za cel przeżycie tych, którzy z niego żyją.

W. N.

KSIĄŻKA WYRwana KRZYŚOWI Z PASZCZY

OSSOLINEUM I „BIAŁE TOMIKI”

Ze Lwowa piszą nam:

Naukowy świat polski, a wraz z nim cały t. zw. inteligentny ogół, od dłuższego już czasu zaniepokojony był wiadomościami, że z powodu ogólnego kryzysu zachwiało się tak poważne i cenne wydawnictwo, jak „Biblioteka Narodowa”, której białe tomiki w tyśiącach egzemplarzy rozchodziły się od 14-tu lat po całej Polsce.

Umiejętnie redagowana od jesieni 1919 r. przez profesora Uniw. Jagiellońskiego dr. Stan. Kota, przy pomocy Kazimierza Giebułtowskiego, a wydawana przez Krakowską Spółkę Wydawniczą, rozrosła się „Biblioteka” do pokaźnych rozmiarów 170-ciu tomików. Dzielą się one na dwie serie, z których pierwsza objęła pomniki literackie polskie (121 tomików), a druga arcydzieła obcych literatur (ok. 50 tomików). Pod względem swej rozpiętości przedstawia się serja pierwsza wprost imponująco, bo objęła całą naszą produkcję literacką od najstarszej naszej kroniki t. zw. Galla-Anonima z XII w. aż po poezje Kasprowicza, przy-czem sama epoka romantyzmu reprezentowana jest przez mickiewiczowską liczbę 44 tomików.

Dokoła tego wielkiego narodowego przedsięwzięcia potrafiła skupić 65 autorów, przy-czem najwięcej tomików dostarczono z Krakowa (66 t.), z Warszawy i Lwowa (po 35 t.), z Wilna (5 t.) i Poznania (4 t.). Z uczonych poznańskich wydał wzorowo w „Bibliotecie” dobrze znany czytelnikom „Działu” prof. R. Pollak: „Dworzanina polskiego” Łukasza Górnickiego, „Nadobną Paskwalinę” Samuela Twardowskiego i „Jerozolimę Wyzwoloną” Torkwata Tassa w przekładzie Piotra Kochanowskiego, a prof. Adam Skałkowski pamiętniki Józefa Wybickiego.

Niektóre tomiki były tak rozchwytywane, że okazała się potrzeba ponownego wydania, które wzrosło do 300 Komplet „Biblioteki” wynosi obecnie przeszło 3.200 arkuszy, co w przeliczeniu na stronie daje przeszło 51.000 stron świetnych tekstów naszej dawnej

i zagranicznej literatury, oraz nieraz znakomych komentarzy, stanowiących nierazko samodzielne naukowe rozprawy. Przy przeciętnym nakładzie tomiku w 10.000 egzemplarzy — (ale np. „Treny” Kochanowskiego osiągnęły rekordową cyfrę 70.000 egz.) — wyprodukowała „Biblioteka” dotąd blisko 3 miliony egzemplarzy; jest to cyfra na nasze stosunki wprost zawrotna.

Pod względem ich popularności możnaby białe tomiki „Biblioteki Narodowej” porównać z owymi tak popularnymi przed wojną złotymi tomikami „Biblioteki Powszechnej” Zukerkandla w Złoczowie, z tem jednak zastrzeżeniem, że poziom „Biblioteki Narodowej” jest nierównie wyższy, wprost bezkonkurencyjny.

To też dla polskiej kultury byłoby wprost niepowetowaną stratą, gdyby ta tak wysoko już rozwinięta biała „Biblioteka” miała paść ofiarą kryzysu. Zrozumiał to Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie i nie wahał się nabyć od Krakowskiej Spółki Wydawniczej całe wydawnictwo „Biblioteki Narodowej” z wszystkimi nakładami i prawami. W najbliższym już czasie wyjdą nakładem Ossolineum dwa nowe tomiki „Biblioteki”, które obejmą Kraszewskiego „Chatę z wsią” w opracowaniu dr. Stan. Turowskiego, oraz wybór poezji K. Tetmajera w opracowaniu Ostapa Ortwina.

Jak tylekroć w przeszłości, tak i tym razem ta akcja ratownicza „Biblioteki” nasze lwowskie Ossolineum dobrze przysłużyło się kulturze narodowej.

Dr. Feliks Pohorecki.

„Pieśni poległych”. Oryginalny pomysłu urzeczywistnił p. Kazimierz Tułacz-Wiśniewski, wydając (nakładem Wojskowego Instytutu Naukowo-Wydawniczego) antologię pt. „Pieśni poległych”. Jest to zbiór pism prozaicznych i wierszowanych, które wyszły z pod pióra poległych za Polskę, zaczynający się od hetmana Stanisława Żółkiewskiego i sięgający aż po młodociane ofiary Wielkiej Wojny. Znajdujemy tutaj m. in. Cypriana Godebskiego, Jakóba Jasińskiego, Maurycego Gośławskiego, Andrzeja Brodzińskiego (brata poety Kazimierza), Mieczysława Romanowskiego, Włodzimierza Koniecznego, Józefa Maczkę i in. Przy każdym krótki życiorys i podobizna. (In)

O wojnie gazowej. Nakładem Księgarni Wojskowej ukazała się świeżo książka p. t. „Wśród trujących mgieł”. Opracował ją na podstawie pamiętników i dokumentów ów p. Roman Umiastowski. Zebrał w niej opowieści ludzi, którzy w czasie wojny europejskiej przeżyli grozę napadów gazowych lub badali ich następstwa i skutki. Bezpośrednio i prostota tych opowiadań sprawia wstrząsające wprost wrażenie. Układ materiału dokonany jest w ten sposób że stanowi on niejako historję stosowania gazów bojowych. Jak z książki wynika, Niemcy projektowali używanie gazów trujących, jako środka walki już przed wojną. Pierwsza próba dokonana była na froncie rosyjskim, pod Przasnyszem w trzy miesiące po wybuchu wojny. Pierwszy atak na wielką skalę przeprowadzili Niemcy 22 kwietnia 1915 roku pod Ypres, a następnie na froncie rosyjskim pod Warszawą, nad Bzurą i Rawką 31 maja 1915 roku. To były pierwsze etapy walki gazowej, która w ciągu wojny wydoskonalała się i wzmogła w grozie swej i okrucieństwie. W książce przeglądamy te etapy w formie opowiadań naocznych świadków. Ilustrują opowieści liczne fotografie oraz karykatury. Wojna gazowa bowiem, jak wszystkie przejawy życia, została również utrwalona ołówkiem karykaturzystów w czasie wojny. (Iv)

Pisma nadesłane

„Zet”. Nr. 9. Treść: „Japonja — Rzym Wschodu”. — Cz. Jastrzębiec-Kozłowski: „Rozmyślania”. — Z poezji rosyjskiej. — S. J. Witkiewicz: „Polemika Chwistka z Ingardenem”. — W. Podstawa: „Księżyc”. — W. Kasperski: „Wiem”. — J. Czechowicz: „Księżyc w rynku lubelskim”. — H. Domiński: „Śmierć”. — K. Régamey: „Co wyraża muzyka czysta?”. — „Prawda o Boyu-Zeleńskim”. — J. B.: „Książka o Norwidzie”. — Z całego świata. — Plastyka zagranica. — Odpowiedzi redakcji. — Adres Red. Warszawa, Dobra 59, I p.

„Przegląd Historji Sztuki”. Zesz. 3-4. Treść: M. Walicki: „Poliptyk kaliski na tle problemu „mistrza ołtarza z Giessmannsdorf”. — S. J. Gąsiorowski: „Metoda typologiczna w badaniach nad sztuką”. — Z. Batowski: „Abraham van Westerwelf, malarz holenderski XVII wieku i jego prace w Polsce”. — W. Molé: „Wczesnośredniowieczna sztuka prowincjonalna na Bałkanach”. — Recenzje i sprawozdania. — Kronika — Résumé des articles — Adres Red. Kraków, ul. Sławkowska 17. Pol. Akad. Um.

ŻYCIE KULTURALNE

MIĘJSKIE MUZEUM BYDGOSKIE ISTNIEJE DZIESIĘĆ LAT

Z Bydgoszczy piszą nam:

W początkach sierpnia minęło 10 lat, jak przy pobycie w naszym mieście ministra oświecenia, dr. Stanisława Głębickiego, otwarto Muzeum Miejskie. Zaczętek zbiorów powstał jeszcze za czasów niemieckich, głównie staraniem dr. Kohtego, część ich wywieźli Niemcy do Berlina przed objęciem miasta przez władze polskie; były to zbiory archeologiczne i paleontologiczne z okolic Bydgoszczy. Dyrektorem Muzeum, utworzonego przez radę miejską za inicjatywy oddziału Polskiego Tow. Krajoznawczego w Bydgoszczy, został ks. Jan Klein. Zbiory rychło zaczęły się pomnażać o ceramikę, numizmatykę, historyczne zabytki cechowe, meble, broń i t. d.

Muzeum pomieszczono w dwupiętrowym budynku przy Starym Rynku; na pierwszym piętrze zaczęły odbywać się wystawy sztuki organizowane przez Tow. Przyj. Sztuk Pięknych, a w ślad za tem zrodziła się myśl, aby utworzyć tam galerję miejską, do której też rychło zaczęły napływać obiekty, dzieła sztuki, bądź zakupowane przez miasto, bądź ofiarowywane przez obywatelstwo. Teraz galerja liczy już około 400 dzieł, ma osobną salę ku czci bydgoszczanina M. A. Piotrowskiego, salę prac L. Lempickiej, zapisanych testamentem przez rodzinę Lempickich, liczne prace artystów bydgoskich i pomorskich, oraz

niemało dzieł wybitnego pędzla i dłuta, stworzonych przez artystów polskich, zarówno nieżyjących, jak żyjących, dość wymienić nazwiska Matejki, Brandta, Juljusza Kossaka, Słewińskiego, Malczewskiego, Pałata, Wyczołkowskiego, Aksentowicza, Boznańskiej, Pautscha, Stanisława Czajkowskiego, Kamockiego, Słedzińskiego, Laszczki, Niewskiej, Marcinkowskiego i in. Zbiory muzealne, poza galerją, liczą około 9.000 numerów, tak że Muzeum stało się poważną placówką kulturalną i naukową. Wiąza się też z niem liczne prace wykopaliskowe, prace nad wykorzystaniem archiwum miejskiego dla badań nad przeszłością Bydgoszczy, wreszcie wydawnictwo „Przeglądu Bydgoskiego”. Dyrektorem, po odwołaniu na placówkę duszpasterską ks. J. Kleinie, został dr. Tadeusz Dobrowolski, obecnie dyrektor Muzeum Śląskiego w Katowicach. Po jego ustąpieniu opiekuje się Muzeum deputacja muzealna rady miejskiej z decernentem inż. Janickim i sekretarzem K. Boruckim, zaś z oszczędzonej pensji dyrektorskiej uzupełnia się zbiory muzealne i galerję sztuki. Obecne pomieszczenie Muzeum jest już dzisiaj zbyt szczupłe. Budowa nowego gmachu trudna jest do pomyslenia i w warunkach dzisiejszego kryzysu, lecz miejmy nadzieję, że piętnastolecie swoje będzie ta pożyteczna instytucja obchodziła już we własnym budynku.

NAUKA

Czesi o dziele polskiego uczonego.

Lwowski uczyony dr. Mieczysław Piszczkowski — stały współpracownik naszego Działu — wydał, jak donosiliśmy, pierwszy tom swego fundamentalnego dzieła „Moralisści staropolscy”. Lżełtem tem zajmuje się obszernie „Prager Presse” w swym wybornie redagowanym dziale kulturalnym.

Wiedza wojskowa zyskuje obecnie pomoc i ułatwienie dzięki „Encyklopedji wojskowej” wydawanej przez Tow. Wiedzy Wojskowej i Wojskowy Instytut naukowy — wydawniczy (Wyszedł już 27 zeszyt tego wydawnictwa (Idzikowski: Ludwik — Iperyt). Zawiera on przeważnie informacje odnoszące się do historii wojskowej, jak n. p. artykuły o wojnie w Inflantach, o bitwie pod Pruską Hławą w 1807, pod Ignianami w 1831, wreszcie o szeregu potyczek podczas powstania styczniowego, jak to: pod Hżą, Igołomią etc. Z innych działów dobrze informują artykuły o inżynierji wojskowej i o Indjach o historii, administracji i technice wojskowej. (J. St.)

PLASTYKA I ZDOBNICTWO

Kolonja malarska w Skokach. W pałacu w Skokach, który stanowi ośrodek rozparcelowanej majętności, mieści się i w tym roku, jak poprzednio, kolonja wakacyjna słuchaczy warszawskiej Akademji Sztuk Pięknych. Pałac ten został przez państwo oddany tej Akademji w wieczyste posiadanie. Akademia zaś pozwała użytkować go Bratniej Pomocy. Kolonja liczy w tym roku 18 uczestników, którzy łączą wypoczynek wakacyjny z pracami letniami. W tym roku, równie jak w poprzednim będzie urządzoną wystawą prac malarskich i rzeźbiarskich wykonanych w czasie wypoczytku letniego. Wystawa odbędzie się w pierwszych dniach września w pałacu skokowskim.

Wielka wystawa Renoira odbywa się w Paryżu. Obesłały ją przedewszystkiem zbiory państwowe francuskie, dalej galerje londyńskie, nowojorskie, norweskie z Oslo, szwajcarskie i szkockie, a także niemieckie, jak dreźnieńska i berlińska. Obraz twórczości genialnego malarza jest wspa-

DZIAŁ GOSPODARCZY

Poznań jako port rzeczny

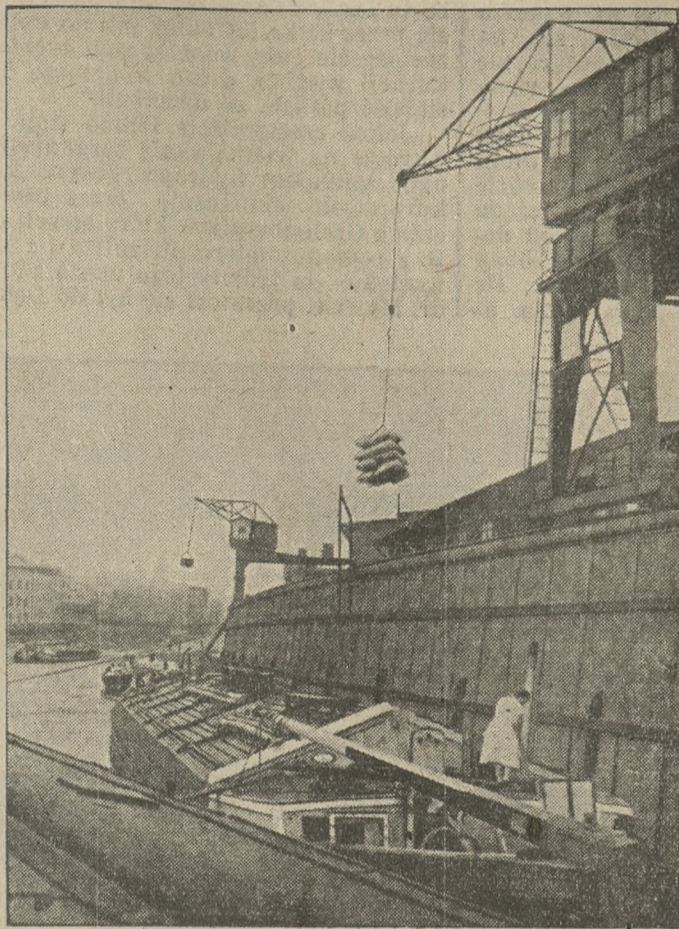
Przeladownia Miejska — port rzeczny Poznania — ważnym punktem handlowym ziem zachodnich Polski

W okresie ustalania granic odrodzonej Polski nastąpił przejściowy zastój w żegludze na rzece Warcie. Przed wojną światową roilo się na jej wodach od berlinek, zawijających do portu poznańskiego, zwanego Przeladownią Miejską.

Po odzyskaniu niepodległości państwowej zniknęły różne firmy niemieckie, które trudniły się żegluga na Warcie. Przeladunek i wyladunek towarów w porcie poznańskim zamarli na pewien czas zupełnie. Niemieckie towarzystwo żeglugowe w Poznaniu, „Vereinigte Warthe-Schiffer-Genossenschaft“ również wyniosło się do Niemiec. Pozostający wówczas zagranicą polscy właściciele berlinek ze swemi szkutami, pochodzący z Poznania i okolicy, nie mogli również przyjechać do kraju, gdyż nie było jeszcze frachtów na Warcie. Ten stan rzeczy trwał kilka lat. Dopiero w r. 1924 zawiązała się spółdzielnia pod nazwą „Żegluga Wielkopolska“, której twórcą był jeden ze szyprow polskich, p. Roman Generalczyk, oraz inni szyprowie — Polacy.

W tym też czasie fabryka sztucznych nawozów „Dr. Roman May“ sprowadzała większe transporty żwiru siarczanego. Przewożono go berlinkami masowo z portu szczecińskiego do fabryki w Luboniu, inicjując otwarcie ożywionego ruchu żeglugowego na Warcie. Oprócz „Żeglugi Wielkopolskiej“ wzmożła się działalność firmy „C. Hartwig“ w Poznaniu, oraz firmy Ludwik Modelski (spedytor). Odtąd już z portu poznańskiego wychodziły poważne ładunki cukru i zboża do portów niemieckich. Do portu poznańskiego zawiąły berlinki załadowane różnymi towarami.

W tym czasie wzrósł znacznie wy-

W poznańskim porcie na Warcie, między mostem Chwaliszewskim a wiaduktem kolejowym przy Tamie Garbarskiej, ładują i wyladują pojemne szkuty. — Dużą część pracy spełniają dźwigi, których żorawie niestety coraz częściej przeglądają się beczynnym w wodach Warty.

wóz drzewa, cukru i węgla. Wywóz drzewa rósł na skutek trzebienia nawiedzonych przez sówkę chojnowkę lasów, położonych nad Wartą.

Wywóz rósł w pewnych latach, jak to wynika z niżej podanej tabeli ruchu:

Wywóz

Statystyka ruchu towarów w porcie poznańskim w latach 1925 do 1932 w tonnach (1000 kg.)

Rok	Nazwa towarów									Uwagi
	Cukier	Mączka ziemniaczana	Zboże	Drzewo obrabione	Drzewo opałowe	Węgiel	Drzewo w tratwach	Różne	Razem	
1925	19 911	2 580	5 321	91 891	7 495	—	78 901	—	206 099	
1926	42 392	8 889	28 608	104 100	33 300	35 979	52 911	2 345	309 434	
1927	18 093	7 690	5 759	103 530	57 739	43 233	22 750	1 022	259 807	
1928	1 361	5 163	13 211	49 184	64 087	57 518	4 118	202	194 844	
1929	18 473	2 926	74 637	4 723	60 964	53 362	—	1 193	216 279	
1930	12 953	9 732	116 271	204	14 313	57 112	—	2 183	212 772	
1931	16 351	11 852	32 727	592	10 406	45 758	—	949	118 635	
1932	—	1 907	92 841	—	5 495	9 550	—	46	109 839	
Razem	129 534	60 739	369 366	353 224	253 799	302 512	158 680	7 944	1 626 708	

Jak wynika z tabeli Wywóz eksport cukru był nierównomierny z ogólną tendencją obniżenia się wywozu drogą wodną z portu poznańskiego. Obniżkę należy wytłumaczyć tem, że od r. 1927 skierowano większe transporty cukru na Gdynię i częściowo na Gdańsk, wobec czego port poznański otrzymuje od r. 1927 bardzo małą ilość cukru do przeladunku i przewozu, a w r. 1932 wogóle nie przewożono cukru przez port poznański. Za cukrem stopniowo obniża się wywóz drzewa, wskutek wyczerpania się terenów drzewnych, nawiedzonych przez sówkę chojnowkę. Zwyżkuje natomiast transport węgla bunkrowego, którego eksport wzniósł się po pozyskaniu rynków zagranicznych po strajku angielskim. Jednakże w r. 1932 nastą-

piła bardzo poważna obniżka wywozu węgla z portu poznańskiego; w stosunku do r. 1931 obniżył się wywóz w 1932 r. o prawie 35 000 tonn. Są to następstwa rosnącego naporu konkurencji węgla angielskiego i niemieckiego. Zwyżkuje natomiast wywóz zboża. Za wyjątkiem 1930 r. stanowi wywóz zboża w r. 1932 najgłówniejszą pozycję wywozu, t. j. 92 841 tonn. Jest to niebawmy sukces, jeśli wziąć pod uwagę zastój na rynku światowym. Wielką ruchliwość w ostatnich 3 latach na terenie poznańskim okazały Państwowe Zakłady Przemysłowe - Zbożowe, oddział w Poznaniu. Transporty — względnie eksport zbóż przez P. Z. P. Z. miały charakter masowych transportów w przeciwieństwie do skromniejszej działalności prywatnych firm.

Przywóz

Statystyka ruchu towarów w porcie poznańskim w latach 1925 do 1932 w tonnach (1000 kg.)

Rok	Nazwa towarów					Uwagi
	Zboże	Nawozy sztuczne	Pasza	Różne	Razem	
1925	899	14 959	—	2 319	18 177	Rubryka „pasza“ obejmuje makuchy otręby i t. d.
1926	—	1 126	190	1 316	2 632	
1927	20 900	775	—	3 981	25 656	Rubryka „różne“ obejmuje drobne towary, części do maszyn, wirówek, kamienie granitowe.
1928	36 631	—	33	6 588	43 252	
1929	—	—	270	99	369	Towary te poczęści pochodziły ze Szwecji.
1930	—	—	443	193	636	
1931	—	—	195	1 668	1 863	
1932	—	—	1 051	1 614	2 665	
Razem	58 430	16 860	2 182	17 778	95 250	

W Przywozie do portu poznańskiego największą pozycję stanowi zboże. Przywożono bowiem w r. 1925 — 899 tonn; w r. 1927 — 20 900 tonn, w 1928 r. aż 36 631 tonn. Drugą pozycję stanowi surowiec pod sztuczne nawozy, przewożony masowo z portu szczecińskiego do fabryki w Luboniu. Dalszą pozycję w przywozie stanowi rubryka „Różne“, obejmuje ona różne towary, jak części do maszyn, wirówek, dalej kamienie granitowe (kostka brukowa). Towary te pochodziły po części ze Szwecji.

Jak więc widzimy z tabeli Wywóz, eksport wynosił 1 626 708 tonn, przywóz, według drugiej tabeli wynosił 95 250 tonn. Zatem przywóz w stosunku do wywozu nie wynosi nawet 5,9 proc.

Największa ilość ładunków przypada na Poznań; zatrudniano tu kilkudziesięciu ludzi przy przeladunku, a zwłaszcza przy węglu, który dawał zatrudnienie po części bezrobotnym. W r. 1932 przy jego przeladunku było bardzo mało zajętych, gdyż wywóz przez port poznański bardzo zmalał.

Obecnie aby wzmocnić ruchliwość Przeladowni Miejskiej w Poznaniu przez odpowiednie skierowanie transportów eksportowych na Poznań, należałoby przynajmniej również Poznaniowi najniższe taryfy kolejowe.

Gdy jest mowa o wywozie towarów Wartą, zaciekawo również i stan wody na tej rzece. Odgrywa on bardzo ważną rolę, o ile chodzi o utrzymanie ciągłości ruchu żeglugowego. Otóż stan wody w r. 1928 od 25. 7. do 29. 9. i w r. 1930 od 15. 6. do 26. 7. nie był pomyślny dla żeglugi na rzece Warcie i wynosił w wyżej wymienionym czasie minus 0,01 do minus 0,63 mtr. (czyli poniżej minimum koniecznego do splawu) na wodowskaziu w Poznaniu przy Moście Chwaliszewskim. W tym czasie uch żeglugowy ustał zupełnie.

Stawki przewozowe były różne i zależne od podaży ładunków i podaży berlinek. Stawki wynosiły dla zboża, cukru, mączki ziemniaczanej itd. od 6,50 zł do 13,00 zł od jednej tonny, od drzewa i węgla 5,— do 10 zł.

Towary wywożono do portów niemieckich Szczecina, Hamburga i do Czechosłowacji. Drzewo wywożono do Berlina, Altdammu (górną bieg Odry) Krappitz (Chrapkowiec n/Odrą) innych miast niemieckich (przeważnie siedziby papierni). Bardzo wiele drzewa wywoziły firmy belgijskie i holenderskie, które były najpoważniejszymi odbiorcami drzewa polskiego.

Eksport ten obecnie już prawie ustał; wywozi się tylko znikomą ilość drzewa opałowego i papierówki.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z kredytów rejestrowych wolno potrącać tylko 25 proc. na zaległości podatkowe.

Reflektantów na zbożowy kredyt rejestrowy zrażał do tej formy kredytowej poważnie fakt, że przy wypłacie tych pożyczek, potrąca się petentom z pożyczki zaległości podatkowe, powstałe po 1 października 1931 r.

Obecnie minister skarbu wydał nowe zarządzenie w związku ze ściąganiem przy rozprawianiu kredytów rejestrowych pod zastaw zboża zaległości podatkowych narosłych po dniu 1. 10. 1931 r. Zarządzenie to opiewa, że przy wypłacie kredytu rejestrowego maksymalne ściąganie na poczet zaległego podatku gruntowego od wyżej wymienionego terminu, wynosić może 25 proc. sumy, którą bierze kredytobiorca.

PODATKI I OPLATY

(p) **Zaliczalność terminatorów do ubezpieczenia chorobowego.** Na terenie niektórych izb rzemieślniczych powstały zatargi pomiędzy samodzielnymi rzemieślnikami, a kasami chorych na tle zatrudnienia terminatorów i zaliczenia ich przez kasy chorych do wyższych grup zarobkowych. Rzemieślnicy kwestionują w odwołaniach do wyższych władz administracyjnych podstawy decyzji kas chorych, które w trzecim roku trwania terminu zaliczają do trzeciej grupy zarobkowej uczniów, nie otrzymujących żadnego wynagrodzenia, a placących nawet za utrzymanie. Wyniki odwołań nie są jeszcze wiadome. (1)

Z KRAJU

(k) **Losowanie obligacji I 10 proc. pożyczki kolejowej.** W „Monitorze Polskim“ z dnia 11. b. m. ogłoszone zostało obwieszczenie ministra skarbu, podające do wiadomości numery obligacji I serii 10 proc. pożyczki kolejowej, wylosowane do umorzenia na przewidziany planem amortyzacyjnym termin 1 sierpnia 1933 r. Wylosowano 15 tys. sztuk obligacji po 100 fr. zł na sumę 1,5 milj. franków złotych, 14 tys. sztuk po 50 fr. zł na sumę 700 tys. fr. zł, 23 tys. sztuk po 25 fr. zł na sumę 700 fr. zł oraz 74 tys. sztuk po 10 fr. zł na sumę 740 tys. fr. złotych. Ogółem wylosowano 131 tys. sztuk obligacji na sumę 3 640 tys. fr. złotych.

(k) **Wypłata zaliczeń kolejowych winna następować bezwzględnie.** Jedną z izb P.-H. zwróciła się do ministerstwa komunikacji ze skargą na zwłokę w szeregu wypadków zaobserwowanych we wypłacie zaliczeń kolejowych. Min. komunikacji wyjaśniło, że sposób wypłat zaliczeń interesom nie uległ w ostatnim czasie żadnym zasadniczym zmianom w stosunku do sposobu pierwotnie stosowanego. Kasy towarowe nadawcze, po otrzymaniu od stacji towarowej odbiorczej zawiadomień o wypłaceniu zaliczeń mają obowiązek dokonywania natychmiastowej wypłaty zaliczeń, o ile dysponują w danym dniu odpowiednią gotówką, jeżeli jednak w niektórych wypadkach nastąpi zwłoka we wypłacie zaliczenia przewidziana w przepisach, nie jest to wynikiem złej woli kasjera towarowego, lecz braku rozporządzonej gotówki w danej kasie towarowej. Ministerstwo zwraca jednak uwagę, że nadawcy przesyłek mają możliwość żądać, by należne im zaliczenie bezpośrednio po zainkasowaniu od odbiorców było wypłacane przekazem pocztowym lub za pośrednictwem P. K. O., co przyczynia się do uproszczenia sposobu wypłat i pozwala na uniknięcie zwłoki. (1)

Z ZAGRANICZY

(z) **Francja buduje nowy port śródlądowy.** W Lille ukończono pierwszą trasę wielkich robót publicznych, związanych z budową portu w Lille. Kosztorys robót wynosi 17 milj. franków i pozwala na stałe zatrudnienie kilkuset robotników. Mimo 100-kilometrowej odległości od morza, roboty te, polegające na użytkowaniu istniejących już kanałów, dzięki nieznacznej pochylności terenu, posuwają się szybko naprzód. Znaczenie gospodarcze portu łączącego północną metropolję i centrum przemysłowe z morzem jest niezwykle doniosłe i wzbudza ogromne zainteresowanie.

(z) **Kontrola nad przywozem węgla w Norwegii.** Ostatnio wprowadzono w Norwegii kontrolę zakupywanego zagranicą węgla. Każda umowa o dostawę węgla musi być w ciągu tygodnia od jej zawarcia zakomunikowana pisemnie urzędowi państwowej kontroli węgla. Przepis ten dotyczy również umów, zawartych przed wejściem w życie omawianego zarządzenia. Kontrola powyższa jest wynikiem niedawno zawartej umowy handlowej z W. Brytanią, w której Norwegia zobowiązała się zakupywać w W. Brytanii określony procent spożywanego w kraju węgla.

Z WYDAWNICTWA

(w) **Próba teorii konjunktury.** Nakładem Instytutu badania konjunktur gospodarczych i cen ukazała się praca M. Kalleckiego p. t. „Próba teorii konjunktury“. Zadaniem pracy jest wyjaśnienie funkcjonowania mechanizmu wahań konjunkturalnych, przedstawionego jako kołobieg rentowności zakładów z działalności inwestycyjnej.

Gdzie pojechać na wypoczynek letni?

Z dalszej wędrówki po letniskach na ziemiach zachodnich

Dębno pod Żerkowem 80 lat temu i dziś

Przeznaczony ks. proboszcz W. Lewandowski, jarocińskiego kościoła pasterz, już był 99 osób w parafii swojej na śmierć wydysponował z powodu choroby, cholery zwanego, przeszło zaś 70 osób, które za cmentarne wrota wyprowadził, aż tu dnia sierpniowego r. 1852, sam na łożu boleści się położył, złożony nagłą „choleryną”. Zaczem ks. proboszcz po rozum do głowy poszedł i na kurację wodną pojechał do Dębna pod Żerkowem, a więc od Jarocina niedaleko leżącego. Tu się leczył dokumentnie aż do szczęśliwego skutku, a potem, błogosławiąc swoim uzdrowicielom, tak się zwierza publicznie ze swych perypetyj:

„Woda zimna — najpewniejszy środek przeciw cholery”

„Mile przyjęty w Dębnie przez p. dr. Sachsa i rządę domu, odebrałem zaraz w południe wycieranie mokrem prześcieradłem, a pod wieczór znów wycieranie podwójne, t. j. wydzętem prześcieradłem i potem dobrze namoczonem w wodzie zimnej, poczem mnie prześcieradłem suchem mocno wytarło. Rozumie się, że okład na brzuchu do połowy w zimnej wodzie zmoczony i wydzęty, za każdą kąpielą się odświeża i ciągle nosi, we dnie i w nocy. Później dr. Sachs, przekonawszy się, że choroba nieco zastarzała i ciężka, kazał mnie kąpać w wodzie 14 stopni R, przyczem wszystkie członki silnie nacierano tak, że całe ciało wyglądało, jakoby było sinapismami obłożone. Po kąpielach obartego dobrze suchem prześcieradłem, kładziono mnie w łóżko i pościelą nakryto, abym się zagrzał. Toż samo powtarzało się co trzy godziny.

„... Już cholera w najwyższym stopniu mnie opanowała, co nawet przytomny p. dr. Tabernacki jako aleopata przyznał i mocno nad moim położeniem się zastanawiał. Wydysponowałem się na śmierć. Atoli dr. Sachs ducha nie tracił, ale z odwagą i pilnością jak największą około mojego wyzdrowienia pracował. Czterech ludzi mnie tarło, a w nocy polewano mnie co dwie i pół godziny zimną wodą, t. j. dwie ćwierci za każdą razą w czterech przestankach, mocno wycierano, a potem w łóżko — i zaczęło się znów życie we mnie budzić...”

Więc to w Dębnie wyleczyli ks. proboszcza i od śmierci niechybnej uchronili, nie w Grefenbergu, jakby kto myślał, wiedząc, że mnóstwo Polaków tam do sławnego w onczas hydropaty Prinsnitza jeździło. Ks. proboszcz zapewne nie dlatego nie pojechał do Grefenbergu, że właśnie tyle co umarł tam ów sławny Prinsnitz, ten, który wodę na lekarstwo zamienił, a dla tego niewątpliwie, że patrolą był i do swego po swoje pójść wolał. Zresztą z Jarocina do Dębna było niedaleko.

„Zatem — kończy ks. proboszcz swoje publiczne dziękczynienie — dowiodłem jasno, jak dzielnie woda zimna skutkuje w cholery i dzięki p. hr. Mycielskiemu, że nasze księstwo takim zbawiennym zakładem zaopatrzył, i że się postarał o tak zdatnego i pilnego lekarza, jakim jest p. dr. Sachs.”

Dębno konkuruje z Grefenbergiem

Zresztą i poco do Grefenbergu jeździć, skoro nasze wielkopolskie Dębno niemal mu dorównuje, choć wysokością gór mierzyć się z nim nie może, choć tu niema owych życiodajnych „Ferdinandsquelle”, „Sophieenquelle”, „Goldquelle”, „Prinsnitzquelle” itd. Zato ma Dębno pagórki, brzoziami ślicznie pokryte, a wesołemi ruczajami w parowach poprzecinane. Obok Warta cichutko płynąca, a nad nią dwa kopce szwedzkie, zwycięstwo Jana Kazimierza przypominające. Współczesny korespondent „Gazety Warszawskiej” (w artykule z 14 marca 1852 r.) tak rozwodzi się o Dębnie:

„Nie wiedzieliście pewno, że my w naszym/Poznańskim i wody mamy, a z pewnością piękniejsze od piaszczystego Ciechocinka, choć nie wiem, czy piękniejsze od krakowskiego Buska.

„Otóż w jednej z najpiękniejszych okolic Poznańskiego, w powiecie pleśzewskim, nad samą rzeką Wartą, leży w cieniu gęstych drzew wieś Dębno z kościołem, dwiema karczmami i ze

schudnemi zabudowaniami gospodarskimi. Zbliżając się ku Dębnu ze strony południowej, od miasteczka Żerkowa, wjeżdżasz naprzód na wzgórze pokryte lasem; wychyliwszy się na wolne pole, spostrzeżasz rysującą się na niebieskim horyzoncie srebrną wstęgę, Wartę, — wkrótce wyjrzy wieża kościoła, zaświecą czerwone dachy i nie długo pokaże ci się jak na dłoni cała wieś skryta w bujnym zaroście drzew, ożywiona zielonością, a leżąca na brzegu małego co wyższym od powierzchni rzeki. Rozgościsz się, obejrzysz park i spacerując, nasycisz się pięknym widokiem... Niepodobna, a-

bości Poznańskiego, suchot kieszennych nie wyleczyło, to doprawdy nie jego w tem, ale starszych zagranicznych braci wina. Tedy na końcu taki patryjotyczny apel:

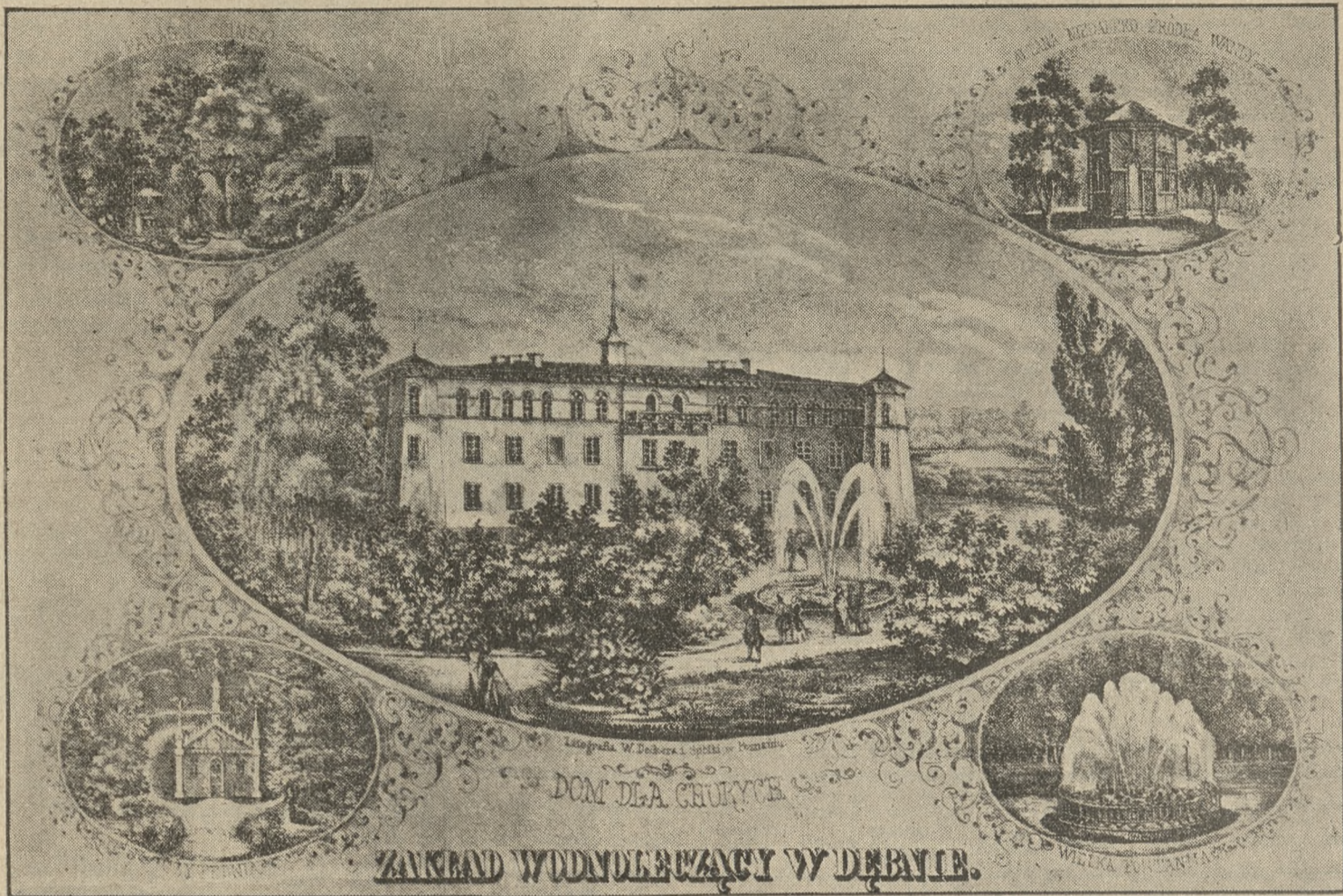
„Leczcie się wodą. Poznańczanie, bo to lekarstwo tanie; nie puszczajcie się przez kilka lat dalej, jak do Dębna, zastosujcie cały wasz sposób życia do kuracji wodnej, a kto wie, może i ta słabość pójdzie za drugimi.”

Jakoż rzeczywiście Dębno staje się wkrótce na wielką skalę zorganizowanym zakładem hydropatycznym, konkurującym skutecznie przez pewien czas z Grefenbergiem, który stracił dużo z powodu śmierci Prinsnitza i z tego względu, że jedyny jego uczeń zdolny dr. Matecki przeniósł się był do Dębna.

który p. Kątski z nieopisaną biegiłością i najwyższą sztuką oddał, widać było na słuchaczach zupełne zadowolenie podziwu uwielbienia, wzruszenia...”

Tak się już rzeczywiście przyjęło, że ile razy do Poznania albo Poznańskiego zawita jakiś artysta Kątski, Szczepanowski lub jakikolwiek bądź inny, i zadowolony publiczność poznańską kilku koncertami, przenosi się wkrótce do Dębna, dokąd zjeżdża się tłumnie okolica cała, nie bacząc na to, czy Warta wylała, czy deszcz i słoty rozmoczyły drogi lub czy zamiast tonów skrzypiec względnie wiolonczeli koncerta żab w błocie słuchać będzie trzeba.

„Bywały również — czytamy w relacji wspomnianego korespondenta

Oto litografia współczesna (Ze zbiorów poznańskiego muzeum miejskiego) prezentująca nam Dębno z połowy ubiegłego stulecia w całej jego — wspaniałości. W środku zakład hydropatyczny, zbudowany w r. 1847 przez hr. Stanisława Mycielskiego na wzór takiegoż zakładu w Grefenbergu według wskazówek ucznia sławnego Prinsnitza, dr. Mateckiego. Na fotografiach górnych widzimy: „parasol chiński”, pewnie miejsce czułych schadzki dla kuracjuszy, oraz „altanę niedaleko źródła „Wandy”. Na dolnych: „czytelnię” i „wielką fontannę”.

by cię nie uderzył o kilkadziesiąt kroków od rzeki gmach duży, piętrowy z oficynami, jaki się nieczęsto po wsiach spotyka.”

„Ale oto i właściciel Dębna hr. Mycielski Stanisław, twórca zakładu hydropatycznego, w duchu Prinsnitza utworzonego pod zarządem sławnego dr. Mateckiego (uczeń Prinsnitza) będącego (później dr. Sachsa) i dla użytku publicznego w dniu 5 sierpnia 1847 r. oddanego. Pan hrabia jest pełen entuzjazmu dla swego dzieła. Rzecz dziwna, bo dotąd niewiele okazywał zainteresowania dla spraw ogólnych i dla wszelakich przedsięwzięć, hrabiowskiego stanu niegodnych. Więc chyba p. hrabia dla własnej wyгоды zakład hydropatyczny w Dębnie stworzył, rozkochawszy się w Grefenbergu, do którego często przedtem jeździł. Tak wspomina wspomniany korespondent „Gazety Warszawskiej”, obszernie i pełne zachwyty zdając relacje ze swego w Dębnie pobytu.

„Leczcie się wodą, Poznańczanie!”

„Wesołe też to życie — pisze dalej — w tem naszym Dębnie a często prawdziwe obozowe. Zdarzy się zjazd jaki, bal, koncert, teatr amatorski, lub inny, uciekaj hydropatów z twemi matkami, dokąd? Mniejsza o to, bo grzeszność wymaga, ustąpić damom stancję...”

„Jak widzicie z tego — konkluduje — ma Dębno wszystkie zło i dobre przymioty wód zagranicznych, a prócz tego jeszcze jeden więcej, ową prawdziwie polską swobodę i serdeczność. Jakże w takim miejscu nie przyjdzie do zdrowia, jakżeż nie zostać hydropatą! Niema też choroby, na którąby Dębno nie poradziło. A jeżeli głównej sła-

O tym to dr. Mateckim pisze jeden z uleczonych w Grefenbergu z r. 1862 taką pochwałę:

„Pan dr. Matecki, przez 6 lat kształcając się pod okiem Prinsnitza, przejął jego całą sztukę i podniósł ją do pewnego stopnia umiejętności przez swoje wyższe wykształcenie chirurgiczne, na którym nauczycielowi zupełnie zbywało. Sam Prinsnitz dawał pochlebne świadectwo o p. Mateckim i razu jednego powiedział wobec więcej świadków: „Mich hat nur Matecki verstanden, nur er hat den richtigen Gebrauch der Wasserkur begriffen, (mnie tylko Matecki zrozumiał, on jeden pojął należyte zastosowanie kuracji wodnej).”

Dębno jako siedlisko muz

Nietylko jednak jako uzdrowisko hydropatyczne słynie w onczas nasze wielkopolskie Dębno. Niebawem staje się siedliskiem muz i ich wielbicieli z Poznania, Wielkopolski i Królestwa. Oto 15 kwietnia 1849 r. odbyła się tu wielki koncert artysty Apolinarego Kątskiego, a reporter „Gazety Polskiej” tak o nim zdaje relacje:

„Dnia już poprzedzającego kilkanaście rodzin wybrało się do lubego Dębna, wiedząc, iż zjazd będzie zbyt wielki; — na dniu następnym o mil kilka wokoło widać było dające karety, powozy, bryczki, najtyczanki, wszystko to śpieszące do Dębna, dziś jeszcze ożywionego czarującą muzyką p. Kątskiego. Koncert rozpoczął się o godz. 7 wieczorem przy gustownym oświetleniu; osób, o ile mi się zdaje, było blisko 300 rozmaitego wieku, rozmaitej pici, różnofarbnych toalet. P. Kątski grał jak zawsze niebiańsko czarująco. Znany ze swej pięknie wyrobionej muzyki i służący ludzkości p. Wodpol, towarzyszył biegle, śmiało wielkiemu artyście. Po „Karnawale Weneckim”,

„Gazety Warszawskiej” — przedstawienia dramatyczne; prócz tego wszystko, co czuło kroplę krwi artystycznej w sobie, jeździło w tym czasie do Dębna i grało, śpiewało, brzdąkało na cele własne i dobroczynne.”

„Dodajmy w końcu do tej wianki pochwał i zachwytów ludzi współczesnych dla Dębna jako siedliska muz i życiodajnego zakładu hydropatycznego, natchnioną „odę do wody” jakiegoś szanownego kapłana, który w wielkopolskim Grefenbergu tak się rozmiłował, że na poczekaniu heksametr łaciński sklecił i w Lesznie wydrukować go kazał ku pamięci potomnych, a będziemy mieli obraz Dębna w latach 1847 do 1856 według relacji naocznych świadków.

A dziś...

Trzeba było to wszystko dzisiaj przypomnieć, bowiem w zgorą 80 lat później, t. j. w lipcu 1933 r. do tegoż Dębna zjechał reporter „Kurjera Poznańskiego”, napisał potem obszerną relację, w której nawiasem tylko i to z niejakim powątpiewaniem wspominał o wspaniałej stuletniej blisko przeszłości pierwszego na ziemiach zachodnich letniska-uzdrowiska.

Drugi znowu korespondent „Kurjera Poznańskiego” z Żerkowa, chwalać swoje wody rodzinne, niedawno czytelników informował, że w jedną z lipcowych niedziel 1933 na pięknej plaży w Dębnie zająwało kąpiele i słońca około 1000 osób, a przygrywała im orkiestra kolejowa z Jarocina...

No, przecież niewiele się zmieniło od onych dobrych czasów. Tyle chyba tylko, że już dziś nikt w Dębnie na cholery nie leczy...

(Opracowane na podstawie materiałów z „Tek Wielkopolskich” Bolesława Erzepekigo).

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr. Bożeny Stelmachowskiej.

U progu nowego roku szkolnego

Początek nowego roku szkolnego jest chwilą szczególnie kłopotliwą dla rodziców mieszkających na wsi, lub w mniejszych ośrodkach prowincjonalnych i oddających młodzież do szkół poza dom rodzinny.

Jeżeli dzieci jest kilkoro i można umieścić je razem, tak, że jedno opiekuje się drugim, a prócz tego są dalsi krewni, u których młodzież zamieszkać może, wówczas sprawa przedstawia się bardzo korzystnie. Gorzej, gdy nie ma się nikogo z rodziny, czy znajomych w mieście, a do szkół oddaje się jednego tylko chłopczyka, lub dziewczynkę.

Ceny za tzw. stancje obniżyły się znacznie, ilość ich także niepomiernie wzrosła z powodu bezrobocia inteligencji i skurczenia się jej dochodów. Jest więc możliwość dokonania szczęśliwego wyboru, jednakże właśnie z tej przyczyny większego potrzeba namysłu i większej ostrożności, aby zdecydować się na rzecz najlepszą i najkorzystniejszą. Najczęściej bowiem poszczególne stancje przeliczują się między sobą pod względem ceny, a rodzice wybierają umieszczenie możliwe najtańsze. Niekiedy tkwi poza tem nieuczciwa spekulacja, zostaje ona jednakże wywołana postawą rodziców, którzy przedewszystkiem liczą się z groszem, a mało zważają na warunki higieny, kultury i etyki.

Trzeba przedewszystkiem zrozumieć, że oddawanie dzieci do kogoś na stancję to nie jest wyłącznie interes handlowy, ale to ważne posunięcie życiowe, które będzie miało konsekwencje dla przyszłości.

Czego więc należy wymagać od domu, do którego oddaje się na czas szkolny chłopca, lub panienkę? Właściwie chcemy, aby to był, jakiś drugi dom rodzinny, w którym dziecko czułoby się dobrze, mieszkało zdrowo i ciepło, było obficie odżywiane, miało dobre towarzystwo, pomoc w nauce i rozrywkę. Żąda się więc możliwie najlepszych warunków materialnych, kulturalnego otoczenia i serca, jednakże szukając stancji rodzice kierują się wyłącznie ceną za pokój i utrzymanie, a wszystko inne uważają za dodatek konieczny i obowiązkowy.

Zamiast więc brać jako punkt wyjścia dobre polecenie, czy to ze strony katechety szkolnego, czy profesorów, czy znajomych, a później dopiero układać się o warunki finansowe, rodzice najczęściej rozpoczynają starania od ofert pieniężnych. Tym sposobem sami prowokują niezdrową spekulację, i stają się przyczyną, że na listę stancji zostają wciągnięte damy, które do wychowania młodzieży nie nadają się, a swoją bezkonkurencyjną taniością obniżają poziom wszystkich stancji.

Przy omawianiu sprawy wychowania dzieci w cudzym domu należy patrzeć na problem ten nie tylko od strony zakłopotanych, a znajdujących się w trudnych warunkach rodziców, ale również i od strony tych rodzin inteligentnych, które podejmują się trudu i odpowiedzialności wychowywania cudzych dzieci.

Stancje dzielą się więc na dwa typy: albo to są rodziny posiadające własne dzieci szkolne, do których dobiega się inne, które za pewną opłatą wychowują się i uczą wspólnie, przez co zmniejsza się ciężar utrzymania domu, albo też są to samotne, starsze panie, gromadzące u siebie większą ilość młodzieży, poświęcając się jej wychowaniu i mając z tego zawodu podstawę własnego bytu. Dwa te typy stancji istnieją obok siebie i nie można powiedzieć, aby jeden lub drugi był lepszy. Złe jest dopiero wówczas, gdy rodziny, przyjmujące dzieci szkolne są niekulturalne, czy nieobyczajne, lub gdy istnieje zbyt wielka różnica socjalna między danym środowiskiem a przybytą doń obcą młodzieżą. Rodzina posiada bowiem bardzo dużą siłę asymilacyjną, więc dziecko w obcym domu może zmienić się zupełnie. Jeśli trafi na złe środowisko wpływ jego będzie się dodatnio zaznaczał przez całe życie.

Stancje prowadzone przez samotne, starsze panie mogą być idealnym środkiem wychowawczym, jeżeli osoby te zadają sobie trud wykonywania w całej pełni obowiązków pedagogicznych. Całe bowiem zainteresowanie domu koncentruje się dokoła młodzieży, do niej dostosowuje się rozmo-

wy, dla niej urządza się wspólne wycieczki do muzeów i na wystawy, do teatru i na koncerty, dla niej prowadzi się konwersacje w obcych językach, wypożycza książki, pomaga w nauce.

Niebezpieczeństwem tych stancji jest zazwyczaj to, że mogą się w nich znaleźć źli koledzy, psujący drugich rozmową i przykładem. Nad tem więc muszą czuwać rodzice i dopytywać się zawsze, z kim dziecko ich przestaje i z kim przyjaźni się najwięcej.

Streszczając się więc — należy stwierdzić fakt, że istnieje możliwość znalezienia dobrej stancji dla młodzieży.

Pozostaje jednakże sprawa druga, utrzymanie dobrych stosunków między rodzicami, a kierownictwem domu, do którego oddało się swoje dzieci. Tu dla rodziców należy postawić dwie maksywy: punktualna zapłata, bo w mieście niczego niema za darmo i dalej bezpośrednio, ciągła kontrola, lecz nie zapomnąc dzieci, z których nie wolno robić donosicieli i szpiegów. Można samemu przyjechać niespodziewanie do miasta, lub poprosić krewnych, czy znajomych, o częste odwiedzanie dziecka.

Kierownikom stancji natomiast należałoby dać taką instrukcję: nie brać na stancję złych chłopców, chociażby nawet za wysokim wynagrodzeniem, nie załatwiać za pośrednictwem dzieci spraw finansowych z rodzicami, a przedewszystkiem wychowywać cudze dzieci nie według własnego „wizymisję", ale w duchu ich środowiska, do którego przecież powrócą.

Kwestją stancji dla młodzieży jest właściwie kwestją czysto kobiecą, gdyż najczęściej załatwiają ją panie między sobą, a mężczyźni ingerują dopiero w momencie finansowym, lub poważniejszej scysji.

Dlatego więc należy przy tych sprawach wystrzegać się wad i błędów czysto kobiecych, nie kierować się kaprysem i chwilową sympatją do kierowniczkich stancji, mniej lub więcej uprzejmej i milej, względnie nieuzasadnioną niechęcią osobistą do osoby pozornie surowej, nieprzystępnej, czy zbyt poważnej, lecz traktować rzecz rozumnie i konsekwentnie mając jedynie na względzie dobro dzieci, fizyczne i moralne.

W e r.

Z Koła słowiańskiego

Wielokrotnie na łamach „Ruchu Kobięcego" poruszana sprawa propagandy słowiańskiej wśród kobiet polskich coraz więcej znajduje wszędzie zwolenniczek. Gromadzą się one w największej mierze w Zjednoczeniu Kobiet Słowiańskich, które na terenie całej Polski ma w większych miastach swoje ośrodki. Poszczególne Koła pracują samodzielnie, obdarzone autonomią organizacyjną, ideologicznie jednakże łączą się z ogólnosłowiańskim ruchem, który coraz żywszem bije tętnem.

Powstają zorganizowane kursy języka i kultury słowiańskiej, a ostatnio Instytut Słowiański w Warszawie zapowiada, że prowadzić będzie dwuletni, bezpłatny kurs języków słowiańskich, a więc czeskiego, serbskiego, bułgarskiego, łużyckiego, rosyjskiego oraz wykłady z historii, geografii i literatury narodów słowiańskich. Wykładowcami będą między innymi: prof. dr. J. Beneszcik z Jugosławii, prof. dr. J. Kusz, lektor uniwersytetu warszawskiego, prof. Aleks. Petrow i prof. Dimitrow z Sofji oraz inż. J. Jeszky, wykładowca język łużycki.

Warunkiem przyjęcia na kursy jest ukończenie minimum 6-ciu klas gimnazjalnych. Kursiści korzystają ze wspólnych imprez towarzyskich i wycieczek. Instytut Słowiański zachęca przykładem swoim do organizowania analogicznych kursów w innych miastach Polski.

W Poznaniu inicjatywę tę podjąłby mogło Koło Zjednoczenia Kobiet słowiańskich, które z powodzeniem od lat kilku pracuje na naszym terenie, jednakże należałoby zachęcić większą ilość osób do wstępowania w szeregi tej organizacji, która pracuje nad zbliżeniem Słowian.

Ponieważ wiele osób nie uiszcza składek (bardzo niskich) oraz nie udziela się na zebraniach, przeto Koło

poznańskie będzie zmuszone do skreślenia dużej ilości byłych swych członkiń. Przy nadchodzącym nowym roku pracy organizacyjnej zwraca się uwagę na tę konieczność i wzywa raz jeszcze członkinie do zainteresowania się Kółem Słowiańskim, przed którym stoją szerokie i piękne zadania na przyszłość. Zgłaszać się można osobiście, czy pisemnie u członków zarządu Koła, każdego czasu.

Kodeks pracy Roosevelta, a Amerykanki

W dobie obecnej zaznacza się bardzo wyraźnie wartość i ważność powszechnej opinii społecznej w stosunku do wszelkich nowych koncepcyj z dziedziny, czy to socjalnej, czy ekonomicznej. W wyrażeniu tej opinii rolę decydującą mają bardzo często kobiety, szczególnie, gdy działają zbiorowo, zapomocą sprężystych i żywotnych organizacji, dysponujących wielką ilością karnych członkiń, uświadomionych i czynnych. Nowym, frapującym przejawem możliwości zbiorowej akcji zorganizowanych rzesz kobiecych jest współczesne stanowisko Amerykanki w stosunku do „Kodeksu pracy" Roosevelta. Jak wiadomo Roosevelt pragnie przeprowadzić dwie zasadnicze tezy w stosunku do ustawodawstwa pracy, mianowicie ma ustąpić płynność różnych umów i kontraktów, a w to miejsce ma zaistnieć stabilizacja kontraktów pracy, dalej — zależy prezydentowi Rooseveltovi na tem, aby zostały usunięte niesłuszne i ekonomicznie nieuzasadnione redukcje pracowników i redukcje płac — W ten sposób opierają się na nowym kodeksie prawnym. Roosevelt chce zrewołucjonizować gospodarkę Stanów Zjednoczonych, w kierunku podniesienia kosztów produkcji, zmniejszenia ilości godzin pracy, przy równoczesnym podniesieniu płac robotniczych.

Na cały ten program, wywołujący niedowierzanie Europy i niejedną gorącą sprzeciw wśród ludności Stanów Zjednoczonych zgłosiły swoją entuzjastyczną zgodę amerykańskie kluby kobiece. Co więcej Amerykanki nie tylko uznały inicjatywę Roosevelta i jego dobrą wolę ratowania stanu ekonomicznego Ameryki, ale nadto zdecydowały się poprzeć czynnie jego program. Mianowicie więc Związek amerykańskich klubów kobiecych na jednym z ostatnich odbytych zjazdów powziął uchwałę, aby wszystkie członkinie poszczególnych klubów kobiecych utrzymywały stosunki handlowe tylko z temi przedsiębiorstwami, które zgłosiły dobrowolny akces do programu ekonomicznego Roosevelta. Amerykanki stanęły więc u boku dyktatora Ameryki, wierząc w jego najlepsze intencje i podejmując czynnie błyskawiczne tempo jego działalności.

Polska rekordzistka szybowcowa

Ze Lwowa donoszą o nowym rekordzie kobiecym długotrwałości lotu na szybowcu, ustanowionym przez pilotkę aeroklubu lwowskiego Danutę Sikorzankę.

Pilotka wystartowała z lotniska na Skniłowie pod Lwowem, holowana przez płatowiec. Na wysokości 1200 metrów, Sikorzanka odczepiła szybowiec i, natrafwszy na silne prądy wstępujące, wzbija się już o własnych siłach jeszcze o 300 metrów wyżej, na wysokość 1500 metrów.

W ciągu 3 godzin i 38 minut, pilotka szybowiała nad Lwowem. Gródkiem Jagiellońskim i Janowem, poczem wylądowała gładko na Skniłowie, jako polska rekordzistka szybowcowa.

Odnaczenie uczonej

Król. Tow. Geograficzne w Londynie odznaczyło pracę Miss Freyor Stark. Praca ta opisuje odkrytą przez miss Stark sektę mahometańska, istniejącą 600 lat temu. Sekta ta mordowała krzyżowców, przybywających do Turcji.

Kongresy międzynarodowe

W lipcu odbyło się parę międzynarodowych kongresów organizacji kobiecych.

W dn. 26 czerwca do 6 lipca — Kongres Międzynarodowej Rady Kobiet w Sztokholmie, na którym m. in. omawiano sprawę wpływu bezrobocia na młodzież i środków oddziaływania celem zmniejszenia skutków ujemnych. Poza tem rozpatrywano wniosek Rad narodowych Norweskiej, Szwedzkiej i Duńskiej w sprawie

pracy kobiet oraz — Rady Holenderskiej o badaniu warunków, w jakich w różnych krajach znajdują się kobiety i dzieci, oskarżone o przestępstwo.

Z załem zaznaczyć trzeba, że wskutek odmówienia paszportu delegatce polskiej przez nasze władze nie wszedł pod obrady wniosek polski i nie był wygłoszony odczyt, opracowany przez p. Wandę Ładzińską o Polsce, który był przez prezydium Rady przyjęty, jako wzór dla akcji urządzania systematycznych konferencyj o krajach, historii, kultury, zwyczajach i sztuce ludowej różnych narodów w celu bliższego wzajemnego ich poznania.

W dn. 9—15 lipca odbył się w Brukseli międzynarodowy Kongres pielęgniarzek z około 28 państw.

W dn. 16—22 lipca odbył się Chicago międzynarodowy Kongres Kobięcy, zorganizowany w związku z Wystawą Międzynarodową, przez Radę Narodową Amerykanki. W ramach tego Kongresu odbyła się konferencja literatek i dziennikarek.

W dn. 24—28 lipca w Pradze czeskiej odbywała się III Konferencja Międzynarodówki „Drzwi otwartych" (Open Door International), na której rozpatrywano z punktu widzenia tej organizacji sprawy pracy kobiet. Open Door — jak wiadomo — występuje przeciw wszelkiej ustawowej ochronie kobiet i zakazom n. pr. pracy nocnej, pracy w kopalniach i t. p.

Należy też nadmienić, że w dn. 5—9 lipca odbywał się w Paryżu tak zasadniczo związany z akcją kobiecą VII Kongres Opieki nad dzieckiem, który obradował w sprawach: opieki lekarskiej nad sportami, etatyżmu i dobroczynności.

Lotniczki słowiańskie

W Challenge 1934 — miejmy nadzieję — weźmą udział lotniczki polskie, dzięki zabiegom Komitetu budowy aeroplanu im. Żwirki i Wigury. Przypominając o składkach na ten cel, trzeba zaznaczyć, że lotniczki czechosłowackie cieszą się większym poparciem i opieką swego społeczeństwa, niż polskie. Po pierwszym, dość głośnym raidzie Sikorzanki i Olszewskiej w r. 1931 u nas zaległa cisza w lotnictwie kobiecym, gdy w Czechach lotniczki zaangażowane są stale w czasie „Tygodni" i imprez lotniczych do licznych lotów po większych miastach Czechosłowacji.

Najwybitniejszą lotniczką jest Aneżka Formankowa (dyplom pilotki sportowej — rok 1928, dyplom pilotki-nawigatorki 2 klasy — r. 1930), która dokonała raidu na trasie Praga — Bratysława — Zagrzeb — Belgrad — Praga.

Czechosłowacja ma lotniczek 8, Jugosławia 4, Polska 20, ale lotniczki polskie pozbawione pomocy materialnej nie mogą rozwijać większej aktywności. O ile nie powstanie samolot im. Żwirki i Wigury to i w Challenge 1934 r. nie będą mogły wziąć udziału.

Z Tow. Ziemiańek Wlkp.

Donoszą nam, że 20 sierpnia przybędzie do Poznania wycieczka katolików francuskich w liczbie około 80 osób. Wycieczka ta, według intencji organizatorów, ma na celu nie tyle poznanie zabytków i osłbiwości Polski, ile raczej zacieśnienia więzi przyjaźni między katolikami obu narodów. Szczegółowy program pobytu wycieczki przedstawia się jak następuje: Przyjazd w niedzielę 20 sierpnia o godz. 2.28. — Powitanie na dworcu. — Zwiedzenie miasta. — Kolacja. — Raut o godz. 8 wieczór (osobne zaproszenia będą rozdane). W poniedziałek 21 sierpnia godzina 9 msza św. w Złotej Kaplicy — Zwiedzenie katedry. — Audjencja u J. Em. Ks. Prymasa. — Obiad. — Godzina 2.43 pożegnanie na dworcu. — Odjazd.

Związek Kółek Włościanek urządził wycieczkę nad Polskie Morze pociągami popularnym, który wyjeżdża z Poznania 12 sierpnia wieczorem o godz. 10.15 do Gdyni, dokąd przybędzie 13 o godz. 6 rano. W ciągu 3 dni (13, 14 i 15 sierpnia) zwiedzać będzie wybrzeże, port handlowy i wojenny, chłodnie, łuszczeniarnię ryżu itp. oraz urządzi wycieczkę na Hel i z powrotem. 15. VIII wyjazd o godz. 12 w nocy z powrotem; w Poznaniu będą w środę 16 o 7.30 rano. De imprezy tej przyłączył się także Związek Kobiet Katolickich, zachęcając również najgoręcej członków swoich do wzięcia udziału w tej bardzo zajmującej wycieczce.

Prosimy raz jeszcze najusilniej o zgłoszenia piśmiennie do biura naszego, Mickiewicza 33 w sprawie eksponatów na Wystawę Przyroda, Zdrowie i Opieka Społeczna. Bardzo udane zestawienie miejscowej placówki w kierunku działalności ochronki, kursów organizacji miejscowych, przysłał członek Głównego zarządu p. Celina Chłapowska ze Stawian.

Ufamy, że przewodniczące Kół przyłożą wszelkich starań, aby jak najgodniej przedstawić działalność członków swoich, postarają się o odpowiednie fotografie, statystyki, zestawienia, aby praca nasza u-wypukłona została całkowicie.

**K T O
POPIERA PRZEMYSŁ ZAGRANICZNY
ODBIERA CHLEB ROBOTNIKOM
POLSKIM!**

Szereg przywódców rewolucji na Kubie w prow. Camaguey. Pierwszy z lewej dowódca Juan Blas Hernandez, ostatni w szeregu kapitan Muecke.

Straszne praktyki

Groźne „memento” — Kara za wiarołomstwo — Zemsta Karola XII

Zależnie od stopnia kultury narodu, wymiar sprawiedliwości przybierał w różnych krajach odmienne formy. Dotyczyła zwłaszcza kary śmierci. Gdy dzisiaj w niektórych państwach kara ta została całkowicie zniesiona, w innych zaś wszczęto już akcję mającą na celu jej usunięcie, to w wiekach minionych trawienie ludzi za rzeczywiście lub urojone przestępstwa, uważane było za rzecz zupełnie naturalną i bardzo często stosowane. Przytem sposób wykonywania tej kary bywał nieraz tak niehumanitarny, że odnośne opisy starych kronikarzy wprost mrozą krew w żyłach nowoczesnego człowieka. Pojęcia: humanitarności i godność ludzka w naszym rozumieniu, były w wiekach średnich zgoła nieznane.

Ale nie tylko sam akt trawienia był straszny, już poprzedzająca inkwizycja czyli badanie oskarżonego, odznaczało się niebywałą brutalnością. Brakujące ognia w procedurze dowodowej, nie trudno było „dorobić” przez zeznanie wymuszone na więźniu, rozpiętym na „Madejowym leżu”.

Pierwotnie, najpospolitszym sposobem nemierności przestępców było — wieszanie. Skazańców wyprowadzano za miasto lub za wieś i wieszano na pierwszym lepszym drzewie. Później zaczęto posługiwać się szubienicą. Trójnożne rusztowanie z trzema poprzecznymi belkami — to groźne „memento”, które wznosiło się przed bramami każdego nieomal grodu. Wisielca pozostawiano na szubienicy przez czas dłuższy: „ptakom na pożarcie, ludziom na postrach”. Egzekucja następowała zwykle niezwłocznie po ogłoszeniu wyroku i winna była być dokonana przez najmłodszego ławnika. Ponieważ jednak czynność taka nie każdemu przypadła do gustu i poza tem uchodziła za niehonorową, więc powierzano ją chętnie ochotnikom, których później przyjmowano na stały etat miejski w charakterze katorów.

Obok wieszania, stosowane było również ucinanie głowy za pomocą miecza lub topora, który to rodzaj śmierci uważano za mniej hanbiący, aniżeli zwieszanie na stryczku. W ten sposób karano za morderstwo, rozbój na publicznej drodze, podpalanie domostw, dwuzębstwo i t. p. Za tę ostatnią zbrodnię delikwenta rozcinano na dwie części, z których po jednej otrzy-

mywała każda z żon bigamisty.

Z biegiem czasu jednak wymyślano coraz to nowe i coraz potworniejsze sposoby pozbawiania bliźnich życia, przyczem celem tych nieludzkich tortur m.a.a. być nie tylko kara za dokonaną zbrodnię, lecz również odstraszenie oddziaływanie na szerokie koła ludności. Do egzekucyj t. zw. obostrzonych należały: palenie żywcem na stosie, wbijanie na pal, topienie w zaszytym worku, ćwiartowanie i rozpina- nie na kole. Śmiercią w płomieniach karano: za czary, herezje, znieważanie grobów oraz świętokradztwo. Wyrok opiewał na: „spalenie ciała wraz z kośćmi, skórą i włosami — na proch i popiół”. Falszerzy monet i zabójców ojca lub matki, zgładzano przez wrzucenie do kotła z gorącym olejem lub wrzątkiem.

W razie przyznania okoliczności łagodzących, skazanym na śmierć ognio- wozem zarzucano nieznacznie petlicę na szyję, która w odpowiedniej chwili ściągano, ukrócając temsamem męczarnie skazańca, lub też umieszczano na piersi worek z prochem, który przy wzbijaniu się płomieni, wybuchał, zabijając delikwenta na miejscu. Skazane za wiarołomstwo kobiety, najczęściej topiono, zaszywając je w worek w towarzystwie psa, węży, koguta lub kota. Jak najstraszniejszym rodzajem kary śmierci było ćwiartowanie t. j. rozrywanie skazańca przez konie, rozpędzane w różne kierunki, tak najbardziej hanbiącym było wplatanie w ad hoc skonstruowane koło, które następnie szybko okręcano, dopóki ofiara nie wyzionęła ducha.

Czasem skazańcy poddawani byli „skombinowanej” procedurze trawienia. Taką śmiercią zginął głodny Patkul, patrio- ta inflancki i antagonistą króla Karola XII. Wpadłszy w ręce tego ostatniego, Patkul wyrokiem wydanym w kwaterze głównej w Słupcach, skazany został za zdradę stanu, na śmierć. W dniu 10 października 1707 r. wyrok wykonany został w pobliżu klasztoru św. Kazimierza. Delikwent skończył w strasznych męczarniach. Nasamprzód wpleciono go w koło, potem ucięto mu głowę, w końcu ciało rozzerwano na części, które zatknięto na pięciu palach przy drodze warszawskiej. Karol XII, podobno w przebraniu przypatrywał się z zadowoleniem tej strasznej scenie... kr.

Jak leczy się ukąszenie żmiji

W starożytnym Rzymie podawano ukąszonemu przez żmiję wino zagotowane z rozżartym kminkiem. Hindusi i Malajczycy upijają ukąszonego alkoholem do nieprzytomności. I współczesny lekarz praktyk nie gardzi tym środkiem w pierwszym rzędzie jednak stara się zastosować lek najbardziej skuteczny, to znaczy odpowiednią surowicę. O surowicę przeciw jadowi żmij jest jednak na prowincji, na którą przypada lwia część przypadków pokąsania, dość trudno.

Przed wstrzyknięciem surowicy, o ile tej niema pod ręką, stosuje więc lekarz w pierwszym rzędzie ucisk powyżej miejsca ukąszenia, o ile oczywiście znajduje się ono na kończynie. Jak się to najczęściej zdarza, oraz unieruchomienie tej kończyny. Dalej stosowane jest otwieranie rany i wysysanie jej, przypalanie miejsca zranionego np. kwasem azotowym, oraz wstrzykiwanie w ranę i jej okolice roz- tworów środków utleniających (nadman- ganian potasu, woda chlorowa itd.), które niszczą część jadu, znajdującą się w ranie.

Ponieważ ukąszenie żmiji jest bolesne, a następnie powoduje szereg zaburzeń ogólnych jak wymioty, duszność, senna, majaczenie, drgawki itp., korzystną jest przeto rzeczą upić chorego alkoholem, co też większość lekarzy poleca. Twierdzą oni poza tem, że duże dawki alkoholu, pod- niecają system nerwowy, pomagają ustro-

jowi w przewycięzaniu jadu. Dobry skutek wywiera również podawanie środków zwiększających wydzielanie nerek, przez które wydostaje się z organizmu większa część jadu. Należą tu między innymi kawa, herbata itd.

Naogół ukąszenie żmii nie jest niebezpieczne, z wyjątkiem tych wypadków, w których jad dostał się wprost do krwi w dużej ilości, a to skutkiem zranienia naczyń krwionośnych. Najczęściej zranieniu ulega skóra, a jad z tkanki pod- skórnej stosunkowo wolno dostaje się do krwi i z nią rozchodzi po całym orga- niźmie. a. k.

„Parasol przeciw burzy”

Australijski inżynier Fryderyk Kreeck- le wynalazł aparat, posiadający zdolność rozpedzania chmur deszczowych. Aparat ten, nazwany przezeń „parasolem przeciw- ko burzy”, przypomina z wyglądu ze- wnętrznego bardziej może jakąś piramidę albo metalową choinkę, niż parasol. Kon- strukcja parasola przeciwko burzy jest wcale nieskomplikowana: na okrągłej ma- sywnej podstawie umocowana jest prostopad- le olbrzymia ilość drutów metalowych różnych wielkości. Druty te w liczbie 3—4 tysięcy ułożone są w ten sposób, iż w sa- mym środku podstawy są one najwyższe, ku brzegom zaś niższe.

Podczas silnego zachmurzenia, jeszcze przed naddzięciem burzy, należy apar- at ustawić w danej miejscowości na wy- sokim słupie. Poprzez metalowe druty a-

paratu, jako idealne przewodniki, elek- tryczność wyładowuje się w sposób najzu- pełniej spokojny, bez wszelkich wstrząsów, jedynie w pobliżu aparatu daje się słyszeć słabe trzaski, w nocy zaś na końcach dru- tów zauważyć można małe niebieskawe iskielki. Stopniowo, skutkiem osłabienia wyładowania elektrycznego chmur, od- dzielne kropelki wody, nie podlegając sile wzajemnego przyciągania, rozpraszają się na większej przestrzeni: chmury rozcho- dzą się i ostatecznie znikają zupełnie.

Wynalazek inż. Kreeck'a stosowany był przezeń kilkakrotnie, podobno z do- brym wynikiem.

Przedstawienie teatralne jak przed 150 laty

W czasie kongresu światowego histo- ryków, który odbędzie się w Sztokholmie od 4 do 7 września, uczestnicy kongresu będą mieli możność podziwiać sztukę tea- tralną z przed 150 lat ze ścisłym i wier- nem uwzględnieniem ówczesnego tła, kostjumów, umeblowania, obyczajów etc. Przedstawienie to odbędzie się w teatrze dworskim w Drottningholm, zbudowa- nym za panowania Gustawa III. Deko- racje rekwizyty i instalacje teatralne z owych czasów znajdują się w dobrym sta- nie i będą użyte podczas przedstawienia dla historyków, jako fachowych znawców ówczesnej epoki, kiedy radio, kino, auto, samolot były nieznane.

Między Cherbourg'iem a Paryżem

kursuje obecnie najszybszy pociąg na świecie, który przebiega dzieląc oba mia- sta przestrzeń 371 kilometrów w trzy go- dziny. Właściwie nie jest to pociąg zwy- kły, lecz pociąg motorowy Bugatti, który rozwija maksymalną szybkość 173 km na godzinę. Cztery motory o sile 200 HP pę- dzą wagon motorowy. Pociąg ten urucho- miono specjalnie dla pasażerów przyby- wających z Ameryki na statkach trans- atlantyckich. W związku z otwarciem dla komunikacji nowego dworca morskiego w Cherbourg, przeladunek bagażu i przesiadanie się pasażerów ze statku na pociąg uległy znacznemu przyspieszeniu i zabierają minimum czasu. W Cherbourg- gu ruch podróży wzrasta stale, w r. 1913 wynosił on 68 000 osób, w 1927 r. — 200 000 osób, w 1933 r. — 104 302, wyłącz- nie pasażerów przybywających z Ame- ryki.

Cechy fryzjerów i chirurgów w średniowieczu

Chirurdzy należeli w dawnych cza- sach do cechu golarzy i trwalo to tak dlu- go, dopóki wiedza medyczna nie wyszła z powłok. W Anglii „szanowne zgro- madzenie” golarzy i chirurgów istniało jeszcze do XVII wieku i cieszyło się przy- wilejami królewskimi, które mu nadał Henryk VIII. Pozwolił on cechowi dbać wyłącznie o higienę w Londynie. Cech zasłużył się miastu na tem polu, budując szpitale i przyczyniając się do zwalczania grasujących wówczas epidemii. Wspania- ły gmach cechu golarzy i chirurgów nale- żał do niewielu budynków, które ocalały podczas olbrzymiego pożaru w r. 1666. W hallu gmachu wisi jeszcze do dzisiaj obraz Holbeina młodszego, przedstawiający Henryka VIII, który wręcza mistrzowi ce- chu dekret o przyznaniu przywilejów.

Dopiero w połowie XVIII wieku doszło do rozłamów w łonie cechu między gola- rzami a chirurgami; ci ostatni wystąpili z cechu i założyli w r. 1800 kolegium, istnie- jące dzisiaj pod nazwą „Royal College of Surgeons”. Cech golarzy pozostał nato- miast właścicielem gmachu, majątku sto- warzyszenia, obrazów etc. i istnieje je- szcze i dzisiaj, aczkolwiek stracił łącz- ność z rzemiosłem golarzkim. W Anglii instytucje o dawno przebrzmiałej treści i znaczeniu istnieją dalej siłą tradycji, jako wspomnienie żywe przeszłości.

Japońska szkoła oszczędności domowej

Od roku otworzono w Tokio szkołę dla kobiet, pragnących się wydoskonalic w gospodarstwie domowym. Jak obecnie do- nosi prasa japońska, pierwsze związki małżeńskie zawarte z abiturjentkami szkoły, cieszą się tak chlubną opinią wy- chwalającą doskonale zalety „teoretycz- nych” gospoż, że szkoła ta zwróciła na siebie uwagę całego kraju. Ilość pań pragnących korzystać z nauki w gospo- darstwie domowym tak się wzmogła, że szkoła musiała zawiesić przyjmowanie uczennic. Władze postanowiły uruchomić podobne instytucje w Osaka, Fukuoka i Nara, by zaspokoić proby o wpisy. Ciekawym jest, że szkoła w Tokio stworzyła równocześnie biuro pośredniczenia mał- żeństw, którego celem jest wystąpienie o odpowiednią partję, zanim jeszcze opu- szczą mury szkolne, dla uczennic kończą- cych naukę, które w ten sposób wraz z świadectwem otrzymują męża. S. F.

Wahania w szybkości obrotów ziemi

Po 25-ciu latach żmudnej i uciążliwej pracy nad zagadnieniem o szybkości obro- tu ziemi wokół osi australijski astronom, E. W. Brown, doszedł do wniosku, że w zasadzie szybkości tej definitywnie nie można ustalić: ziemia obraca się niejed- nakowo, to szybciej, to znów wolniej, tak, iż doba niezawsze ma pełne 24 godziny. Odchylenia te jednakowoż odbywają się nie perijodycznie, a w różnych odstępach czasu i to bez widocznej określonej przy- czyny. Ostatnio fakt taki miał miejsce w roku 1918.

Według mniemania Browna odchyle- nia w szybkości obrotów ziemi mają bez- pośrednio ścisły związek z tajaniem lo- dowców: zbyt szybkie spływanie kry lo- dowej przyczynić się może do odchylen inercji a temsamem może wpłynąć na przyspieszenie obrotu ziemi. Nie jest rów- nież wykluczone, iż wielką rolę odgrywa tu płynne jądro ziemi, ulegające pertur- bacjom.

W każdym razie stwierdzony został fakt, iż przed 15-tu laty kula ziemską zwolniła bieg swój wokół osi, skutkiem czego doba przedłużyła się o ułamek se- kundy. Do dnia dzisiejszego według słów Browna, różnica ta została już całkowicie wyrównana. M.

Najczulsza waga na świecie

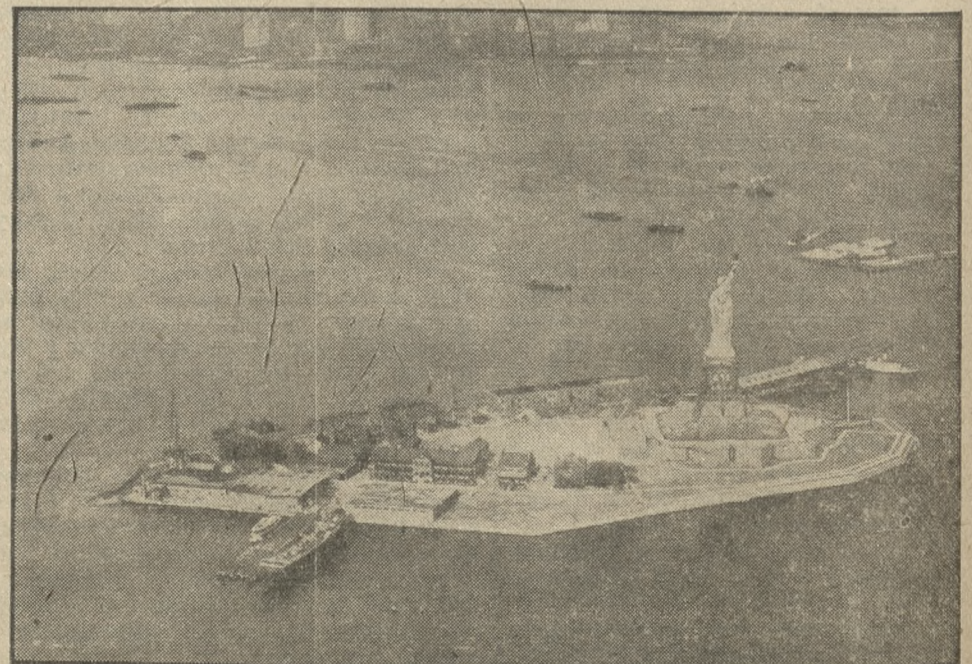
Urząd miar i wag stanu Massachusetts w U. S. A. posiada wagę o niezwykle sub- telnej budowie, działającą z nieznana do- tąd dokładnością. Dla wykazania czułości tej wagi służy następujące doświadczenie: waga zostaje zrównoważona przy obciąże- niu 20 kg., następnie z każdej strony do- kłada się po jednym arkuszu papieru (ciężar tych arkuszy jest jednakowy), a na jednym z nich robi się ołówkiem trzy kreski; tak minimalna nadwaga wystar- cza, aby przeciągnąć szalę. Obliczenia wy- kazały, że ciężar 20 kg został zważony z dokładnością do jednej setnej miligramu. (b)

Spis zwierząt we Francji

We Francji ukończono obecnie pracę nad spisem zwierząt przeprowadzonym w r. 1932.. W wyniku podsumowania obli- czeń stwierdzono, iż Francja posiada 2 950 000 koni. Najwięcej owiec posiada okręg Aveyron, który liczy ich 627 000 sztuk. Najwięcej koni posiada departa- ment Sekwany, gdyż 220 000 sztuk, naj- mniej zaś Bretanja, w której jest ich 143 000.

Szczerze.

— Śpiewak: — Ubezpieczyłem swój głoś na 50 000 franków!
Przyjaciel: — Tak, czemu w takim ra- zie towarzystwo nie wypłaca ci pieniędzy? (Le Rire).

W tych dniach amerykański pomnik wolności obchodzi 50-lecie swej straży w por- cie Nowego Jorku. Jest on dziełem artysty francuskiego Bartholdiego.

List z grodu Halszki

Szamotuły, w sierpniu.

Kochani Czytelnicy!

Na zapytanie „co jest w dzienniku najważniejsze”, Stanisław Kozmian odpowiedział: „to, żeby codziennie wyszedł”. Podobnie jest z feljetonem tygodniowym: trzeba go raz na tydzień napisać i dyspensy nijakiej niema, nawet gdy się jest w podróży, jak obecnie ja (patrz miejsce wysłania dzisiejszego feljetonu).

Jedną z najmilszych rozkoszy wiejskich — to taka właśnie miniaturowa podróż — podróż do sąsiedniego miasta czy miasteczka. Gdy z dużego miasta pojedziemy do małego, wtedy jesteśmy pełni ironji i łatwych kpin: drwimy sobie z braku koszar, tramwajów taksówek etc. Gdy natomiast z cichej wsi udajemy się do miasteczka chociażby najmniejszego, wówczas uważamy to za swego rodzaju awans, wżrusza nas każdy policjant i każda lampka elektryczna. A cóż dopiero taka podróż do Szamotuł, miasta, które ma tysiąc abonentów „Kurjera Poznańskiego” i trzech „Tajnego Dedektywa”, które ma dużo pięknych pamiątek historycznych, zamek, starą kolegiatę i rzeźbę Marcina Rożka; wreszcie basztę „czarnej księżniczki” — Halszki z Ostroga... Jeszcze coś mają Szamotuły: park imienia Augusta Zaleskiego, w którym znajduje się bardzo pożyteczny zakład... aprowizacyjno-reprodukcyjny...

Dojeżdżamy kołmi cienistą aleją klonową, jedziemy przez „kraj wielkich dolin”, którego każdy kilometr kwadratowy posiada własny sonet, napisany przez Stanisława Helsztyńskiego.

Zwiedzamy basztę Halszki.

Jesteśmy do tego oczywiście przygotowani literacko. Przeczytaliśmy krwawą tragedję Józefa Szujskiego, pięciotomowy dramat „historyczny” o wnuczce Zygmunta Starego, dramat, w którym jest bardzo dużo trupów i bardzo mało historii. Czytelnik nie znajdzie tam ani nawet wzmianki o baszcie szamotulskiej — ba, o tem, że Halszka wyszła także za Górke. Po zamordowaniu pierwszego męża pobiera się ze starym księciem Siemionem — i cała rzecz kończy się podejrzanym trochę „happy-endem”.

Czytaliśmy także „Przygody Halszki” Aleksandra Przeździeckiego; początkowo autor ten zdaje się iść śladami Herodota: miast historii daje historyjki. Lecz wkrótce historyjki te zamieniają się we flaki z olejem: do każdego naszynika, do każdej spinki z posagu Halszki Przeździecki dodaje kilometrowe metryki i dokumenty, które przytacza dosłownie po łacinie, po polsku, po rusku itd.. Bardzo sumienny, bardzo dokładny stary nudziarz!

Przewertowałem wreszcie broszurkę miejscowego autora, p. Derezyńskiego, ładnie u Kawalera wydany „guide” po starej baszcie i zawiłych drogach „czarnej księżniczki”, książeczkę krótką i węzłowatą, pełną miłości bliźniego i Szamotuł.

Po tem przygotowaniu udajemy się do baszty. Stoi ona obok starego zamku szamotulskiego, częstokroćnie przebudowanego, w którego architekturze odnaleźć można wszystkie style od gotyku po bidermajer, a którego wnętrze zdobią dzieła sztuki od starych japońskich makat i perskich dywanów począwszy, a skończywszy na Wyczółkowskim, Malczewskim i Stryjeńskiej. Zamek i basztę otacza gęsty park i stare fosy. „Cicho tu. Czasem tylko sowa zahuczy lub wrona złowrogo zakracze”, jak zaręcza miejscowy autor broszurki o Halszce.

Baszta jest zbudowana w czystym gotyku. Z okresu renesansowego datują jedynie okna w najwyższej komnacie i piaskowcowa tablica z herbami Łodzia i Nałęcz.

W tej baszcie spędziła długie lata swego życia Halszka, co nie chciała Górki, „smutek ja ani krok nie odstępował, włókił się za nią jak nieublagany cień”, jak zaręcza miejscowy autor broszurki o Halszce.

Tragedją Halszki były jej bogactwa i jej chytra matka, Beata, córka Zygmunta Starego. Chciała na córce zrobić jak najlepszy interes i jak najdłużej administrować jej majątkiem, obiecywała ją na lewo i na prawo — istna licytacja: kto da więcej, a raczej, kto więcej mniej? Obiecywała ją na gębę i na piśmie. Rozsierdziło to wreszcie p. Dymitra Sanguszkę, któremu także obiecała Beata rękę córki, obiecała czarno na białem. Napadł zbrojnie na Ostróg, zamknął awanturującą się Beatę w piwnicy i kazał przywołać kapłana; nie pytał nawet panny młodej, czy to jej „wolna i nieprzymuszona wola” — związane

ręce stuła i basta... Beata pojechała na skargę do króla: pana Sanguszkę skazano na śmierć. Losem młodej wdowy zajął się teraz król, wybrał jej nowego męża, pana Łukasza Górke. Awanturującą się Beatę zamknęto i zawołano kapłana; nie pytali nawet panny młodej, czy to jej „wolna i nieprzymuszona wola” — związane ręce stuła i basta... Wtedy Beata porwała Halszkę i uciekła z nią do Lwowa. Tutaj jej wybrała nowego męża, p. Siemiona Słudzkiego. Nie pytała się nawet panny młodej, czy to jej „wolna i nieprzymuszona wola” — związane ręce stuła i basta... Jednakże wkrótce przyjechał do Lwowa małżonek nr. 2 i zabrał Halszkę od małżonka nr. 3. Zawiózł ją do Szamotuł i stamtąd już jej nie puścił: trzymał ją w baszcie, tak jak trzymamy w safesie czek lub jakiś inny wartościowy papier... Podobny los spotkał zresztą i

p. Beatę, która wyszła drugi raz zamaż za p. Łaskiego. Małżonek zamknął ją w baszcie, tak jak zamyka się w safesie stare, cenne szpargały. Po śmierci Górki podobno Halszka wyszła zamaż poraz czwarty — tym razem chyba już z własnej i nieprzymuszonej woli...

Legenda zrobiła z p. Łukasza Górki tyrańca, który ponoć kazał ukuć na twarz Halszki maskę żelazną... Jest to chyba legenda. Bardzo możliwe, że małżeństwo Halszki z Górką było nawet szczęśliwe, że chodziła po zamku luzem i zgoła nie miała ochoty zwać... Legenda uczyniła z Halszki polską Gudrun... „Lud opowiada cichaczem, że o północy po komnatach widmo czarno ubranej kobiety się snuje i jęczy okropnie. Gdy błąd promień księżyca oświetli twarz jej trupia, przerażenie człowieka ścisła za gardło”, jak zaręcza miejscowy autor broszurki o Halszce.

Na tem kończę swój górkowo-ogórkowy feljeton.

ARTUR MARJA SWINARSKI.

PROBLEM

Nie będę pytać o nic, ani prosić o nic.
Wiem: ostatnie widzenie goryczy nie słumi.
Nie bój się trwożnych oczu... wyciągniętych dłoni...
Nie umiem walczyć, ale odejść — umiem.

I słów nie będę wskrzeszać, których nie pamiętasz.
Mówiłeś je wielu kobietom napewno.
Dla mnie są dziś jak kwiaty niesione na cmentarz.
Dla ciebie teraz martwe są jak drewno.

Zbyt wielki między nami wytworzyła dystans
Miłość, którąś odtrącił niby z pod nóg kamień.
Lecz ja wszystko rozumiem. Odsyłam twe listy
I tylko — ze mną co się teraz stanie?!

RADJO

Lekkie światło księżycy pachnie świeżym sianem,
Jasną smugą wpadając do otwartych okien.
Sufit nisko się schylił, a bielone ściany
Wystąpiły jak widma, otulone mrokiem.

Meble stare i ciężkie patrzyły z naganą,
Że radio w mroku błyszczą, jak zuchwały nietakt,
A za oknami ogród cały w srebrze stanął...
...Jak smutno w noc srebrzystą na nic już nie czekać...

Aż nagle głos czyjś żywy wpadł w zadumę wspomnień.
Bezsensownie zdrząły opuszczone ręce...
— Myślałam, że przyszedłeś! Ze znów mówisz do mnie!
A głos twój mówił w radio do setek tysięcy!...

Poznań.

JADWIGA POPOWSKA.

Kto jest autorem „Na dolinie zawierucha”

Józef Przerwa-Tetmajer czy Piotr Dahlmann

Powróciwszy z wywczasów do Poznania, zastałem w „Kurjerze Poznańskim” nr. 345 z 30 lipca notatkę, podpisaną inicjałami J. B., informującą w związku z feljetonem moim, o Piotrze Dahlmannie p. t. „Precz od ludzi pójdź sobie”, wydrukowanym w nr. 321 z 16 lipca, że wiadomość moja o autorstwie pieśni „Na dolinie zawierucha” jest mylna. Zdaniem szanownego informatora pieśń tę napisał nie Piotr Dahlmann, lecz Józef Przerwa-Tetmajer. Na dowód powyższego powołuje się p. J. B. na znaną antologję „Od Kochanowskiego do Staffa” pióra dr. W. Borowego, w której na str. 170 istotnie znajduje się wiersz, noszący tytuł „Kominek” a który należy tu przytoczyć w całości, gdyż to nam ułatwi wyjaśnienie:

Po równinie
Zawierucha
Mokrym śniegiem dmie;
Na kominie
Płomień bucha
Trzaska obok mnie.

Do płomienia
z łulką stoję,
Rzucam w kłęby dym;
I wspomnienia
Wszystkie moje
Lekko lecą z nim!

Oto pieśń według relacji dr. W. Borowego ze zbioru „Poezji lirycznych” Józefa Przerwy-Tetmajera. Zbiór ten wyszedł we Lwowie w roku 1830 (Bibliografja Estreichera). Nie ulega zatem wątpliwości, że autorem tej pieśni jest Józef Przerwa-Tetmajer, powstaniec listopadowy, rówieśnik Piotra Dahlmanna. (Dahlmann urodził się w roku 1810, Tetmajer zaś w 1814).

Ta dwuzwrotkowa piosenka z pewnością trafiła do obozu powstańczego i podawana z ust do ust stała się z pewnością bezimienną pieśnią żołnierską braci powstańczej, jak mnóstwo tych pieśni od „Walecznych ty sięga” aż do „Tam na błoniach byszczycy

kwiecie”, które wszyscy śpiewali dla pokrzepienia serc i „rozweselenia duszy”, nie pytając o nazwisko autora. Dahlmann więc jako ułan 4 pułku ułanów niewątpliwie nucił ją nieraz pościem z towarzyszymi broni przy ognisku obozowym.

A wróciwszy po załamaniu się powstania i po tułactwie po Galicji do Poznania, zachował ją Dahlmann pewnie długo w pamięci. I tu w latach od 1833 do 1840 — daty ściślej napisania jej nie zdołałem ustalić — powstała jego piosenka, która w jego wersji, aczkolwiek w dwu pierwszych zwrotkach przypomina tamtą, jest w temacie rozprawieniem myśli czemś nowem, nadającym mazurkowi temu głębszy sens i szersze znaczenie. Pieśń Dahlmanna nosi tytuł „Lulka”, składa się z pięciu zwrotek i rozpoczyna się nie jak pierwotna Tetmajera „na równinie zawierucha”, lecz jak ją wszystkie śpiewniki ludowe podają: „na dolinie zawierucha”. Całość tej pieśni, której autorem jest Piotr Dahlmann, jest następująca:

Na dołnie zawierucha
Mokrym śniegiem dmie,
Na kominku ogień bucha,
Trzaska w koło mnie.

Przy kominie z łulką stoję
Puszczam w kłęby dym,
A wspomnienia wszystkie moje
Lecą razem z nim.

Niechaj lecą jak minęły
Chwile młodych lat,
Które z sobą wszystko wzięły
I nadziei kwiat.

Gdzie te kwiaty? Gdzie nadzieje?
Ominęły mnie!
Jeden wiatr, co w polu wieje,
Tylko hawi mnie.

On bez celu, ja bez celu
I ten z łulki dym:
Trzech nas tylko, trzech nie wielu.
Lecmy razem z nim.

Przyjrząwszy się zatem obu pieśniom, widzimy, że w tamtej Tetmajera zamknięty jest niejako motyw, podczas gdy w tej Dahlmanna jest przeprowadzona myśl jakby bólu i cierpienia z powodu zawodów życiowych, no i patriotycznych. Czyż nie dostrzegamy w niej głębokiego dramatu gorącego uczestnika powstania, który kładł w nie całe serce i całą duszę i stoi, pisząc tę pieśń, na progu czarnej nocy determinacji i skrajnego pesymizmu?

„On bez celu — ja bez celu”...
I pewnie dlatego właśnie ta pieśń Dahlmanna weszła do almanachu pieśni ludowych, nie zaś tamta. A na dowód tego, że właśnie ta, przekonanie się możemy przejrząwszy śpiewniki ludowe, w których znajdujemy pod pieśnią tę podpis Piotra Dahlmanna.

W szeregu zbiorów pieśni, w których był podany autor, znalazłem Piotra Dahlmanna, nie zaś Józefa Tetmajera. Przytoczę tu trzy zasadnicze:

1) „Bukiet pieśni światowych” J. Chociszewskiego (wydanie trzecie — rok 1889 — i wydanie czwarte „poprawne i pomnożone” — rok 1896).

2) „Śpiewniczek Młodzieży Polskiej” ukladu ks. W. Świerczka (nakład ks. ks. Misjonarzy, Kraków).

3) „Śpiewniczek Polski” Ludwika Kubiacyka (nakład Zw. Kół Śpiewaczych na Westfalję i Nadrenję).

Sądzę, że to wystarczy, by stwierdzić, że piosenka, która żyje na ustach ogółu, aczkolwiek w pierwszych dwu zwrotkach jest trawestacją pieśni J. Przerwy-Tetmajera, jest w osnowie, w jakiej zna ją lud i jaką powszechnie się śpiewa, utworem zapomnianego poety wielkopolskiego Piotra Dahlmanna.

Niezależnie jednak od tego należy się p. J. B. wdzięczność za zwrócenie uwagi na ten szczegół, bo przyczyniło się to do rozpatrzenia interesującego epizodu literackiego.

ANT. CHOCIESZYŃSKI.

„Geopolityka” atak i obrona

(Od własnego korespondenta)

Gdynia, 10 sierpnia.

Obrazy komisji geopolitycznej Instytutu Bałtyckiego, które odbyły się w Gdyni, a o których ogólnie już donosiłem, zasługują na kilka słów uzupełnienia. Problem naukowy, poruszony na nich, ma znaczenie praktyczno-polityczne, gdyż — jak słusznie podniósł w swym referacie prof. Smoleński z Krakowa — geopolityki używa się dzisiaj w Niemczech jako broni zaczepnej przeciw nam — i ataki te trzeba odeprzeć. Obok tej defensywy niejako, potrzebna jest wszakże ofensywa. Niedosć bronić naszego stanu posiadania na kresach zachodnich. Trzeba stworzyć polską szkołę geopolityczną, pracującą naukowo, a przeciwstawiającą się niemieckiej. Geografja polityczna ma związek z geografją historyczną, ekonomiczną i antropogeografją, to też trzeba opracowywać tematy ze wszystkich tych dziedzin, kolejno.

Co do problemu „korytarza” — należy go odwrócić. Należy zwrócić uwagę, że to niemieckie Pomorze i Prusy wschodnie odcinają Polskę od morza i zamykają jej naturalny do niego dostęp. Dzisiejszy stan posiadania Niemiec nad Bałtykiem jest przytłaczający, który pozostaje w niezgodzie z ekonomiczną strukturą państwa niemieckiego. Cała ta praca winna posiadać swój organ prasowy, mianowicie specjalne czasopismo geopolityczne, wydawane przez redakcję, którą prowadzi przez redakcję, którą utworzy komisja geopolityczna.

W interesującej dyskusji poruszono głównie dwie sprawy: czy w geopolityce ograniczyć się narazie do defensywy (prof. Romer) czy też przejść w ofensywę (prof. Srokowski i Loth) oraz kwestję zdolności Niemiec do kolonizacji. Ta ostatnia sprawa jest ważną, gdyż na niej opierają Niemcy swoje rosnące nieustannie a z „korytarzem” związane pretensje. Prof. Sujkowski doradzał opracowywanie takich tematów z terenu Niemiec, które wykażą, że Niemcy wogóle nie mają materiału kolonizacyjnego, zaś dr. Jezowa podała szereg dowodów na to, że chłop niemiecki nie był nigdy dobrym materiałem kolonizacyjnym. We wszystkich kwestiach osiągnięto jednomyślność i zgodzono się na wydawanie czasopisma geopolitycznego, którego redaktorem będzie prof. Srokowski.

S. B.

MŁODY NARODOWIEC

Ideologia biurokracji

Już od dłuższego czasu niektóre wy-
stąpienia nielicznych zresztą organiza-
cyj młodzieży „sanacyjnej” budzą nie-
pokój nie tylko wśród przeciwników o-
bozu rządzącego, ale także w kołach...
Bezpартyjnego Bloku.

„Legjoniści Młodych” podoba się o-
gromnie to, co zrobiła Rosja Sowiecka.
Imponują im Magnitogorski i Dnie-
prostroje, piękne obrazy przedstawia-
jące wspaniałe budowle sowieckie i nie
mniej piękne „reportaże” różnych
Kinckerbockerów polskich i amery-
kańskich.

U podstawy tych marzeń tkwią pod-
świadome może, a w każdym razie
skrętnie ukrywane nadzieje na... po-
sady przy biurkach urzędniczych. Za-
pewne przy Dnieprostroju wznosi się
potężny rozmiarami gmach, w którym
umieszczono 1000 biur amerykań-
skich i tysiąc wygodnych foteli, przy
których będzie można urzędować. Za-
pewne olbrzymi aparat gospodarki pla-
nowej wymagać będzie wielu „dyplo-
mowanych” i „wykwalifikowanych”
pracowników umysłowych. Jednym
słowem państwo pracy... papierowej.
Oto ideał młodego pokolenia.

Ideał ten przesłania rozkosznym bo-
baskom rzeczywistości rzeczywistość Ro-
sji i Polski. Nie widzą oni, że oba te
kraje uginają się w tej chwili pod cięż-
żarem wielotysięcznej biurokracji, któ-
rej obca jest myśl o samodzielnej pra-
cy, i kilkudziesięciu dyktatorów pry-
mysłu.

Czy dyktatorzy ci nazywają się dy-
rektorami trustów sowieckich, czy też
dyrektorami polskich karteli — to już
nie jest rzecz tak istotna, jakby się na
pierwszy rzut oka wydawało. Podobnie
nie jest istotną sprawą to, czy tysiące
biurokratów nazywa się po polsku pra-
cownikami umysłowymi, czy też po
rosyjsku „aparaczykami”.

Nic dziwnego, że młode pokolenie
„sanacyjne” wychowane pod urokiem
potęgi dzisiejszej biurokracji, ulega
sugestji. Samo chce także mieć dobre
posady, jak najwięcej dobrych posad.
Marzy skryć o tem, by mogło na wzór
swych ojców duchownych spędzać noc
w jakiejś żydowskiej knajpie.

Byłoby natomiast rzeczą nad wyraz
niebezpieczną, gdyby ideologia „aparac-
czyków” ogarnęła szerokie rzesze mło-
dzieży. Nie wolno traktować władzy
jako sposobu zdobycia chleba dla tych,
którzy o tę władzę walczą, a chleba,
jako celu tej walki. Ideałem młodego
pokolenia w życiu prywatnym powin-
no być samodzielne zdobycie sobie ka-
wałka chleba, a w życiu publicznym
zdobycia władzy w tym celu, by móc
każdemu umożliwić uzyskanie kawał-
ka chleba.

Natomiast niepokojące są dążenia
do planowej eksploatacji społeczno-
stwa przez zorganizowaną biurokrację.
Trudno to nazywać „ideologią”. Młode
pokolenie narodowe ustrzec się może
łatwo przed wkraczaniem na te bez-
droża.

Wszak ustalili się już poglądy, że
tylko jak największa ilość samodziel-
nych, na pracy kierownika i właścicie-
la opartych przedsiębiorstw zapewnić
może dobrobyt narodowi, a rola pań-
stwa winna się ograniczać do usuwa-
nia z życia gospodarczego elementów
obcych i do wytyczania ogólnych dróg
rozwoju gospodarczego przy pomocy
najprostszyc i nie wymagających
wielkiego nakładu środków.

Kończy się już w jednych państwach
(Stany Zjednoczone, Niemcy) a w in-
nych niewątpliwie się skończy okres
dyktatury potęg anonimowych. Na wi-
downie znów występuje człowiek, sa-
modzielnie pracujący, nie potrzebujący
opiekunich skrzydeł państwa, ani
oddania się na łaskę i niełaskę bez-
imiennego kapitału. Człowiek, którego
ideałem nie jest dzielenie dóbr, ale
tworzenie dóbr, tworzenie nowych wa-
rtości.

Obecne przesilenie, wykazując katas-
trofalne skutki przerostu funk-
cji dzielenia i wykazując zdol-
ność do życia tych, którzy naj-
mniej z planowego dzielenia ko-
rzystali, poucza nas że najwyższy czas
stworzyć warunki dla pracy samodziel-
nych jednostek. To tylko drogą, a nie
przez stwarzanie martwego aparatu bu-
rokracji, dziwnie jakoś w praktyce
sympatyzującego z aparatem anonio-
wego kapitału, dojść możemy do praw-
dziwego przełamania kryzysu, nietyl-
ko tego „konjunkcyjnego”, ale tak-
że „strukturalnego”.

Wszakże głównym błędem struktu-
ry naszego życia gospodarczego jest
brak narodowego stanu średniego,
brak małych i średnich właścicieli,
małych i średnich przedsiębiorców.
Natomiast nie możemy się uskarżać na
brak fenomenalnie uzdolnionych „a-
paraczyków” anonimowego przemysłu
którzy każdej chwili byłiby gotowi
przy współudziale młodszych entuzja-
stów planowości kontynuować w ule-

pszonych formie obecny system wyży-
sku „małego człowieka”.

Niewątpliwie młodzi ludzie z Legjo-
nu Młodych nie zdają sobie sprawy, jak
dalece ideologia ich pokrywa się z i-
deologią potentatów, których mieszają
z błotem w każdym numerze „Państwa
Pracy”. I tym i tamnym chodzi o to, by
zdobyć chleb z masłem, a także i ewen-
tualnie samochód bez... realnej, uczci-
wej pracy.

Ideologia biurokracji w naszych
czasach staje się jednak na szczęście
coraz bardziej — przestarzałym zabyt-
kiem.

WOJCIECH ZALESKI.

Młodzi narodowcy w pow. mogileńskim

Nowy prezes zarządu powiatowego

— Konferencja prezesów Z. M. N. pow.
mogileńskiego. W dniu 30. ub. m. odbyła
się konferencja prezesów ognisk Związku
Młodych Narodowców z powiatu mogileń-
skiego u prezesa powiatowego zarządu Z.
M. N. kol. T. Barteckiego w Chabsku. W
konferencji brali udział wszyscy prezesi
ognisk. Konferencja zagalasiła hasłem „Mło-
dzi, czuwajcie!” prezes powiatowy kol. Bar-
tecki, witając uczestników w serdecznych
słowach, poczem omówił sytuację politycz-
ną obecną i sprawy organizacyjne. Wyło-
niła się obszerna dyskusja w której głos
zabierali wszyscy prezesi. Następnie doko-
nano wyboru nowego prezesa zarządu po-
wiatowego w miejsce ustępującego kol.
Barteckiego. Kandydatura kol. D. Czwoj-
daka, wysunięta przez kol. T. Barteckiego,
przeszła jednogłośnie. Po dokonaniu wy-
borze udzielił jeszcze kol. Bartecki wska-
zówek do dalszej pracy na niwie narodo-
wej, zachęcając do wysiłków, aby przy-
śpieszyć w naszym powiecie zgrupowanie
całej młodzieży pod sztandarem narodo-
wym. Nastąpiło piękne przemówienie po-
żegnalne kol. Władysława Lisieckiego z
Izdeb, poświęcone kol. T. Barteckiemu. O-
statnim rozkazem odchodzącego od nas
powiatowego kierownika Z. M. N. kol. Bar-
teckiego było hasło „Młodzi, czuwajcie!”
(m m)

— Zebranie ogniska Z. M. N. w Trze-
mesznie. Dnia 5 bm. odbyło się zebranie
Związku Młodych Narodowców ognisk
męskiego i żeńskiego w Trzemesznie. Za-
gail je kierownik kol. Czwojdak hasłem
młodych, witając przybyłych członków za-
rządu powiatowego: prezesa kol. T. Bar-
teckiego i sekretarza kol. Michałaka z Mo-
gilena. Na wstępie podał prezes ogniska
cel zebrania, którym było pożegnanie pre-
zesa powiatowego. Kol. Bartecki wygłosił
referat p. t. „Czem my młodzi narodowcy
różnimy się od „sanacji”. Obszerny re-
ferat młodzi wysłuchali w skupieniu, na-
gradzając swego nieustraszonego prezesa
powiatowego burzą dziękczynnych oklas-

ków. Następnie omawiano sprawę „Czu-
wamy”, pisma Młodych Narodowców, u-
chwalając przeprowadzenia tygodnia pro-
pagandowego „Czuwamy”. Oprócz egzem-
plarzy „Czuwamy” rozdano pomiędzy
członków kilkanaście pięknych broszur
p. t. „Roman Dmowski”. W sprawach or-
ganizacyjnych uchwalono rozpocząć nowy
kurs kandydacki, oraz omówiono sprawę
wycieczki do Orchowa, mającej się odbyć
w następną niedzielę. Pod koniec zebra-
nia kol. Bartecki żegnał zebranych kole-
gów i koleżanki, apelując do wytrwałej
pracy dla idei narodowej i dla dobra Wiel-
kiej Polski. Piękne to zebranie zakończono
hymnem: „Złoty słońca blask dokola”
oraz hasłem „Młodzi czuwajcie!” (mm.)

— Młodzi narodowcy w Gębicach. Na
zebraniu ogniska gębickiego Związku Mło-
dych Narodowców, odbytem w dniu 2 bm.,
przewodniczył kol. Ig. Wiese. Dokonano
uzupełniającego wyboru zarządu. Wiek-
szością głosów wybrano prezesem kol.
Kazimierowskiemu J., wiceprezesem kol.
Łaganowskiemu K., reszta pozostała w nie-
zmienionym składzie. Z kolei przemawia-
li kol. Jankowski, Kazimierowski i R.
Mołenda. W dyskusji omówiono sprawy
wewnętrzne, poczem odśpiewaniem hymnu
Młodych zakończono zebranie.

— Zebranie Z. M. N. w Zieleniu (pow.
mogileński). Zebranie, które odbyło się w
Zieleniu zagalasiła prezes ogniska Z. M. N.
kol. Damazy Czwojdak z Trzemesznej has-
łem „Młodzi czuwajcie!” witając 15 no-
wych członków z Popielewa. Wicepre-
zesem wybrano kol. Rachela. Następnie kol.
Czwojdak wygłosił referat na temat: „Co
to jest Z. M. N. i jego cele”, którego to prze-
mówieniu młodzi wysłuchali z wielkim
zainteresowaniem, nagradzając mówcę re-
zisistami oklaskami. Po omówieniu spraw
organizacyjnych i odśpiewaniu hymnu
Młodych solwował zebranie prezes hasłem
„Młodzi czuwajcie!”, na co odpowiedziało
40 głosów. (mm)

ZWIĄZEK MŁODYCH NARODOWCÓW

— Z ogniska Luboń. Dnia 8 lipca od-
być się miało zebranie ogniska Luboń na
boisku „Sokoła” w Lasku. Krótko przed
rozpoczęciem zjawił się na boisku z ra-
mieniami władz administracyjnych przodo-
wnik P. P. Miś, który oświadczył, że tego
rodzaju zebrania nie mogą się odbywać
pod gołym niebem. Stosując się do zarzą-
dzeń władz, wszyscy członkowie udali się
gremjalnie na salkę p. Hernesowej w La-
sku, gdzie zagalasiła zebranie prezes ogniska
kol. Wojdałowicz (przy udziale 90 człon-
ków) powitaniem przybyłych z Poznania
kol. Jeskówny oraz kol. Kordylewskiego,
oddając z kolei głos kol. Jeskównie. Ta
ostatnia wygłosiła referat na temat „Wal-
ka z masonerią i żydostwem”, przedsta-
wiając jasno niebezpieczeństwo, grożące
ze strony Żydów. Następnie kol. Kordy-
lewski wygłosił referat ideowy o działal-
ności Z. M. N. Burza oklasków była do-
wodem, z jakim entuzjazmem przyjęli
zebrani referaty. Po bardzo ożywionej
dyskusji, podczas której na uwagę zasłu-
żyły zdania wypowiedziane przez kol.
Wawrzyna Piotrowskiego, zakończono ze-
branie odśpiewaniem hymnu Młodych.

— Z ogniska Kiekrz. W niedzielę, dnia
16 lipca o godzinie 10.30 w lokalu zebrań,
w obecności licznie zgromadzonych człon-
ków, zagalasiła zebranie prezes ogniska Czyż,
witając przybyłego delegata zarządu po-
wiatowego kol. Feliksa Holasza. Wygło-
sił on referat p. t. „Kryzys gospodarczy a
polityka”. Referatu wysłuchano z wiel-
kim zainteresowaniem, darząc referenta
oklaskami, poczem rozwinęła się ożywo-
na dyskusja. Przystąpiono do zatwierd-
zenia spraw organizacyjnych, co do których
kol. Holasz udzielił kilka wskazówek. Ze-
brani wypowiedzieli się za wszczęciem
akcji werbunkowej, by zasilić szeregi
Związku Młodych Narodowców w Kiekrzu.
Na zakończenie kol. prezes zaliczył człon-
kowi pismo „Czuwamy” i zaprosił wszyst-
kich do prenumeraty. W tym czasie roz-
dano kilka okazowych egzemplarzy. Ze-
branie zakończono odśpiewaniem hymnu
Młodych.

— Młodzi narodowcy w Chłudowie. W
dniu 16 lipca odbyło się zebranie ogniska
chłudowskiego Z. M. N. pod przewod-
nictwem kol. Kaźmierczaka. Referat wy-
głosił kol. H. Szeib z Poznania. Po zatw-

wieniu spraw organizacyjnych zakończono
zebranie hymnem Młodych.

— Młodzi w b. pow. grodziskim. W
dniu 9 lipca w sali „Szrenicy” w Grodz-
isku odbyło się zebranie zwołane przez
zarząd Z. Młodych Narodowców i Stron-
nictwa Narodowego. Przedstawiciel wład-
zy zażądał od członków Stronictwa Na-
rodowego opuszczenia sali, zezwalając je-
dyne na zebranie członków Z. M. N. W
obecności 150 członków zagalasiła zebranie kol.
Frankowski, oddając przewodnictwo w rę-
ce kol. dr. Mikołajczyka. Referat polity-
czno-organizacyjny wygłosił kol. Szeib
Henryk z Poznania. W dyskusji poruszono
sprawę samorządu i zagadnienie ży-
dowskie. Po odśpiewaniu hymnu Mło-
dych kol. dr. Mikołajczak zamknął zebra-
nie. Po południu odbyła się odprawa pre-
zesów ognisk z b. powiatu grodziskiego.

— Ruch narodowy we Wrześni krzep-
nie. Idea narodowa mimo wszelkiego ro-
dzaju przeszkód rozprzestrzenia się we
Wrześni coraz bardziej i porywa pod swój
sztandar młodzież licznych sfer i zawo-
dów. Dowodem tego są liczne zebrania ja-
kie się na tutejszym terenie co pewien
czas odbywają. Po szeregu zebrań w po-
wiece odbyło się w niedzielę, dnia 30 ub.
m., w sali „Odeon” we Wrześni wielkie
zebranie Związku Młodych Narodowców.
Zebranie zagalasił kol. Marjan Wiśniewski i
zarazem zdał raport przybyłemu z Pozna-
nia delegatowi kol. Romanowi Kończalowi.
Kol. Kończal, obejmując przewodnic-
two, powitał licznie zebranych koleżanki i
kolegów hasłem „Młodzi czuwajcie!” i po
wspólnym odśpiewaniu hymnu Młodych,
wygłosił świetne przemówienie o niespo-
żytej mocy zorganizowanego pod sztandarem
narodowym młodego pokolenia i dro-
gach wiodących do wielkiej mocarstwowej
Polski. Poruszył także szerszą kwestję ży-
dowską, u nas zwłaszcza stale wymagającą
się ofensywnego żydostwa na wszystkie nie-
omal dziedziny życia narodowego. W dy-
skusji zabierali jeszcze głos kol. Kończal i
kol. Władysław Kaliszewski, który mówił
o konieczności pracy nad rozszerzeniem
polskiej idei narodowej aż do zwycięstwa,
które rychłej czy później musi nam przy-
paść w udziale. Przemówienie kol. Kali-
szewskiego, będące niejako drugim referatem,
wypowiedziane z istic młodzieńczym

zapałem i silną wiarą w lepszą przyszłość,
przyjęto z wielkim aplauzem. Na zakoń-
czenie po odśpiewaniu „Boże, coś Polskę”
wznoszono spontaniczne okrzyki na cześć
Polski narodowo-katolickiej, armii naro-
dowej, na cześć Romana Dmowskiego i
gen. Józefa Hallera.

— Zebrania ognisk ZMN w Marzeninie
i w Słomowie (pow. wrzesiński). W dniu
29. ub. m. o godz. 12 w pol. odbyło się ze-
branie ogniska Z. M. N. w Marzeninie,
które zagalasił prezes kol. Kwapiszewski i
następnie zdał prezesowi powiatowemu
kol. Janowi Pawlakowi raport Obecnych
było 68 młodych narodowców. Po odśpie-
waniu hymnu Młodych wygłosił delegat
zarządu wojew. Z. M. N. kol. Roman Koń-
czal referat p. t. „Chcemy Polski katolicko-
narodowej”. W referacie swym omówił
szeroko zamach majowy w roku 1926 je-
go genezę i skutki oraz stosunek ruchu
Młodych do „sanacji”. W dyskusji zabrał
głos kol. Goździch i przeczytał z „Czuwa-
my” artykuł p. t. „Wielka parada”. Na za-
kończenie odśpiewano „Boże, coś Polskę”
i wznoszono okrzyki na cześć Polski kato-
licko-narodowej, armii narodowej, przy-
wódców obozu narodowego. Nastrój na
zebraniu był podniosły; panował zapał
i entuzjazm do dalszej pracy o Pol-
ską narodową. — W tym samym dniu o
godz. 2.30 odbyło się w Słomowie ze-
branie ogniska Z. M. N. zagalasił je kol. Go-
ździch, obecnych było 36 Młodych. Po
odśpiewaniu hymnu Młodych wygłosił kol.
Kończal referat, przyjęty i tu przez zebra-
nię burzą oklasków. Wywiązała się w
wolnych głosach bardzo ciekawa dyskusja,
podczas której omawiano aktualne tema-
ty. Na zakończenie kol. Kończal wzywał
obecnych do krzewienia idei narodowej na
wsí polskiej i do walki o lepsze jutro Pol-
ski. Okrzykiem na cześć Polski narodowej,
Romana Dmowskiego i gen. Hallera nie
było końca. Nastrój był podniosły, entu-
zjazm ogromny.

— Z życia Z. M. N. w Powidzu. W nie-
działę, dnia 6 sierpnia odbyło się w hotelu
pp. Osmańskich plenarne zebranie powidz-
kiego Z. M. N., na które przybył z ramienia
zarządu powiatowego kol. Mieczysław
Weiss z Gniezna. Zebranie zagalasił w za-
stępstwie nieobecnego prezesa kol. sekre-
taryz Zieliński, pod którego przewodnic-
twem obrady toczyły się do końca. Po po-
witaniu referenta z Gniezna odczytano
protokoły z dwu ostatnich zebrań, spraw-
dzono listę obecnych, odczytano ostatnio
nadesłane korespondencje z Gniezna i Or-
chowa. Przewodniczący komunikuje, że w
najbliższą niedzielę odbędzie się w Orcho-
wie wielkie zebranie poselskie; podano do
wiadomości program i zalecono zebranym
uczestniczyć o ile możliwości w tem zebra-
niu jak najliczniej. W dalszym ciągu prze-
wodniczący udzielił głosu kol. Weissowi,
który wygłosił interesujący referat, okre-
ślając cel istnienia organizacji narodowych,
nasz stosunek do polityki obecnych rządów
w Polsce i nasze zadanie na najbliższą
przyszłość. Dłuższą chwilę zastanawiał
się prelegent nad sprawą „paktu czterech”,
poczem wspominał o najważniejszych wy-
darzeniach doby dzisiejszej; procesie wado-
wickim i strajku tramwajarzy w Poznaniu.
Omówiono też cele wprowadzonej w życie
w dniu 13 lipca ustawy samorządowej. Za
referat podziękowano mówcy oklaskami.
W wolnych głosach wywiązała się ożywo-
na dyskusja nad różnymi sprawami poli-
tycznymi. W dyskusji też zabierali głos
wszyscy zebrani. Po zatwierdzeniu kilku
spraw wewnętrznych, przewodniczący sol-
wował zebranie hasłem „Młodzi czuwaj-
cie!”

Uchylona decyzja

Czasopismo „Czuwamy” donosi:

Jak już swego czasu pisaliśmy, zaka-
zał starosta powiatu nowotomyskiego od-
bycia zgromadzenia w lokalu w Dako-
wach Mokrych w dniu 19 marca br., zwo-
lanego przez prezesa ogniska ZMN. Uście-
cicie, ze względu na „bezpieczeństwo pu-
bliczne”.

W uzasadnieniu powiedziano dostów-
nie: „W dniu 19. bm. władze szkolne ur-
ządzają w miejscowości Dakowy Mokre
uroczysty obchód imienin I. Marszałka
Polski między innymi i pochod dzieci
szkolnych. Ponieważ w tej samej miejsco-
wości, w dniu 21 sierpnia 1932 r. usiłowa-
no urządzić manifestację antyrządową itd.
a obecnie starostwo posiada informację,
że zamierzone zgromadzenie ma na celu
tego samego rodzaju manifestację” itd.
Przybyła w dniu 19 marca br. do Daków
Mokrych policja nie dopuściła z rozkazu
p. starosty nawet do zebrania członków
ZMN. za legitymacjami, wobec czego u-
dano się do pobliskich Daków Suchych,
gdzie zebranie się odbyło.

Od otrzymanego zakazu wniesiono w
dniu 22 marca 1933 r. odwołanie do Urzę-
du Wojewódzkiego w Poznaniu. Po upły-
wie trzech miesięcy, pismem z dnia 20
czerwca br., Nr B. P. V 5 b/1 uchylono Wo-
jewództwo „jako wadliwą”, decyzję pana
Starosty powiatowego w Nowym Tomyślu.

Czytajcie i prenumerujcie
„GŁOS AKADEMICKI”

Z naszej przyrody

Kwiaty łąkowe i sianozęcie. Konopnica o poezji łąki. Trawa dziś nie dyszy wonią wiosnianą. Już kwitną kwiaty jesienne. Kłopoty posłonka. Korzenie żywokostu. Sejmiki bocianie na łąkach

Trawom na łące pozwalają kosiarze rość i cieszyć się swą zielenią aż do września, po ostatnim sianozęciu, w którym kosy kosily nie tylko bujne trawy, ale i kwiaty łąkowe, jak pozioście jaskry i firletki, które barw zapożyczyły od zorzy różowej, oraz białe rzeżuszki. Pozostały tylko przytulone do ziemi małe stokrocie, kurdybany, błękitne przetaczniki i bodziszki.

Łąkę opiewa z powodzeniem nasza poetka Marja Konopnica, wielka miłośniczka przyrody polskiej, odczuwająca głęboko jej urodę.

Łąka to przecież cudny nasz szmaragdowy kobieriec przetykany tęczowym kwieciami.

Oto pierwsze zwrotki wierszyka, w którym poetka opiewa naszą łąkę:

— „Moja matenka, moja rodzona
A jak tam na tej łące?
— „Na tej łące synku to trawy rosna
W srebrzystej mgie stojące
A w trawach kwiecie żółte i białe
A bokiem modra struga
A słonko sobie po niebie chadza
I złotem oczkiem mruga
A po mokradłach bocian szcudluje
I żaby dziobem bierze
A skowroneczek do Boga leci,
I śpiewa swe pacierze.

I w sierpniu trawa jest zielona i kwiaty różnobarwne. Ale to już nie to samo co było wiosną w czerwcu. Trawa nie dyszy wonią wiosnianą, jest twardsza i nie tak soczysta i nosi nazwę otawy albo potrawu.

Po ostatniej kłozie przychodzi po mału do siebie. Kwiaty nie są także urodziwe i nie dyszą wonią kwiatów wiosennych.

Należą już do kwiatów jesiennych i samym swym widokiem przypominają jesień.

Kwitnie tu posłonek pospolity, roślinka o niskim wzroście, mająca twardą, twardą porośnię włoskami, wąskie listki wyrastające parami są także kosmate. Ale kwiatki ma ładne i żółte, których korona obraca się zawsze ku słońcu. Dlatego nazwano go posłonkiem, wszakże i złocistem zabarwieniem przypomina słonko. Tę złocistą barwą jaskrawą posłonek umie znieść owady, chociaż nie ma miodu. Produkują tylko pyłek w wielkiej obfitości, który cieszy się zbytem u owadów. Mądry posłonek wytwarzając ten produkt we wielkiej ilości nie wysiła się na wyrabianie miodu i tym sposobem produkcję specjalizuje.

Stara się usilnie o to, aby wilgoć nie zniszczyła tego drogiego pyłku, którym płaci rachunki z owadami.

Łące pozostały wierni motyle. Z kwiatka na kwiatek przelatuje szachownica, mająca skrzydła czarne udekorowane białawymi plamkami. Plamki są tak ułożone, że istotnie przypominają pola szachownicy. Na trawie siedzi motylek osadnik z plamami jak czarne oczka, i czerwonożyk o lśniącej barwie miedzianej.

Z kwiatów łąkowych warto jeszcze wspomnieć świerzbnicę fioletowo-lazurową. Ukryty w cieniu traw i innych kwiatków zakwitł sobie bodziszek łąkowy, najokazalszy z bodziszków. Spotkać go można często w okolicach Poznania. Kwiatki ma początkowo o barwie liljowej, później błękitnej. Łatwo u nas spotkać dość duży kwiat zwany żywokostem, którego korony mają kształt dzwoneczków zwieszających się. Żywokost miał dawniej sławę leczenia złamanych kości. Te właściwości lecznicze posiada jego korzeń. W apteczce domowej daje on lekarstwo na kaszel. Cudownej siły na ożywienie zgruchotanej kości, jak to mówi jego nazwa, nie posiada.

Spotkać tu można roślinę odznaczającą się wysokim wzrostem, bo przeszło dwumetrowym. Jest to arcydzięgiel, o którym lud opowiada dziwy. Kwitnie już w lipcu, miał on leczyć mór, być środkiem przeciw cholercie, ususzony zabezpieczał osobę i dom od zakażenia. O pokrewnym mu dzięgielu opowiadano, że żuty rozpraszał smętk, a w nocy odpędzał strachy i cienie nocne. Korzeń dzięgiela przyprawiony uchodzi dziś jeszcze za przysmak, używają go do tortu.

Ponieważ już za tydzień mieć będziemy świętego Bartłomieja, przeto zbliża się czas zamorskiej dla bocianów podróży. Można je teraz obserwować na łąkach mokrych lub bagnisku, gdzie przedstawiają się sobie wzajemnie, odbywając poważne narady, tak że klekotaniu niema końca.

Obradują do wieczora, wtedy całe szanowne towarzystwo rozleci się na wsze strony i do miast swych powróci. Narady odbywają się w dniu następnym, codziennie, aż w końcu nastąpi wyłot wszystkich w ciepłe kraje. Będzie to zapowiedź poczynającej się jesieni z jej chłodami i wichrami.

Erel.

Wieści z Runowa

Akademicka kolonia wypoczynkowa w Runowie Krasinckim posiada duże znaczenie jako ośrodek polskiej ekspansji. Niemczyzna bowiem w tych stronach jest silna i dobrze zorganizowana. Pamiętając o tym specjalnym charakterze kolonii, urządzają letnicy perjodycznie imprezy kulturalne, które skupiają okoliczne społeczeństwo, łącząc je węzłami przyjaźni z młodą inteligencją polską. Również kierownik kolonii, p. Feliks Michalak, dba o umocnienie żywiołu polskiego, eliminując z grona dostawców Niemców.

To też symboliczne znaczenie posiada biało-czerwony sztandar, powiewający dumnie z wysokiego masztu, umieszczonego przed budynkiem kolonii.

Sztandar ten drażni miejscową hakerkę. Przed niedawnym czasem nieznanymi sprawcy usiłovali bezskutecznie usunąć maszt. Buta Niemców ma swe źródło w ich zwartości i sile. Zaraz po wojnie stan niemieckiego posiadania znacznie się zmniejszył. Rychło jednak rozpoczęli Niemcy systematyczną i planową akcję odbudowywania straconych pozycji. Działalność ta dała duże wyniki, głównie dzięki zakładowi Djonakom w Więcborku, będącym centralą, łączącą nici całej pracy. Zakład ten ma ponad sześćdziesiąt siostr i jest dobrze wyposażony w środki materialne.

W pobliżu miasteczka Więcborku niemieczyzna bije w oczy. Nawet sklepy polskie reklamują się w języku niemieckim. W sklepach niemieckich nie mówi się po polsku nawet do polskiego klienta. Do walki z panoszącą się buńczucznością niemieczyzną stanąć winno twardo społeczeństwo.

Możnaby wzmocnić żywioł polski w tych stronach, tworząc w Więcborku letnisko. Miasto to, liczące około 3 tysięcy mieszkańców, posiada wszelkie warunki pierwszorzędnego miejsca wypoczynkowego. Dobry klimat, suchy, pofalowany zlekka teren, mieszany las, piękne jezioro stwarza warunki pod doskonałe letnisko.

Życie na kolonii runowskiej bije żywym tętnem. Ostatnio urządzono tu wieczór artystyczny o bogatym programie. Występy chórowe pod kierownictwem p. Heleny Szulcówny, recytacje p. Zosi Janczewskiej, pieśni sentymentalne p. Jankiewicza, wiersze p. Laubertowej i Misiójskiej, jak również jej gra na skrzypcach, wszystko

stało na wysokim poziomie. W części wesołej huraganowe salwy śmiechu wywołały występy Piquejów: Wacusia i Nibelunga w strojach dzikusów, którzy wykonali przy dźwiękach tam-tamu bojowy taniec swego plemienia. Całością sprawnie kierował wuj Hilary.

Duże powodzenie mają wycieczki do wsi Runowo, gdzie wszystkich gościnnie wita ks. proboszcz Kowaliński, nadl. Smoliński i dyr. Kossobudzki. Ks. proboszcz chętnie pokazuje skarby archiwalne parafii, zachowane w dobrym stanie. W indeksie urodzin, ślubów i zgonów znajduje się pod datą 9 czerwca 1684 roku charakterystyczna notatka: „Mimorabile tempus feminarum iqua cambustarum”. Pod tym napisem wymieniono nazwiska dziewięciu niewiast.

Miłe są wycieczki do Karolewa, własności p. Łuczynskich. W majątku tym pośród pięknego lasu znajduje się wieża triangulacyjna, z której roztacza się piękny widok na okolicę. W wspomnianym lesie na wzgórzu oglądać można grób dawnej właścicielki Karolewa, t. zw. „Starej pani”. Według ustnego podania niewiasta ta miała być niewierząca. Trumna z jej zwłokami była tak ciężka, że 12 par wołów z trudem zdołało ją uciągnąć. Kola wozu tak się silnie zapadały w ziemię, iż jeszcze dziś po dziewięćdziesięciu latach są widoczne. „Stara pani” podobno straszyla.

O kilkanaście kilometrów oddalona granica jest również celem wycieczek letników.

Gwar na lotnisku panuje ogromny. Wielu wyjeżdża, w ich miejsce przyjeżdżają nowi. Przybyszów wita się przeciągiem „aaa”, odjeżdżający żegna gromkiem „warjat, warjat”. Letnicy ogromnie się szybko zżywiają. Krakowianin z Poznaniakiem rozumieją się wkrótce najzupełniej. Resztki dzielnicowych niesnasek giną szybko w atmosferze ogólnego zbratania.

Dobrze na kolonii czuje się miejscowe społeczeństwo, które chętnie przebywa w gronie letników. Kolonia runowska serdecznie podejmowana bywa w gościnnych domach: ks. dziekana Wilmoskiego, mec. Kubintalów, dyr. Zaleskich, dr. Górskiego. Wzajemne stosunki towarzyskie kształtują się bardzo sympatycznie (J. w.)

Przechadzką po lasach, bogatych w kulturę

Wrażenia z wycieczki leśników do lasów księżąt Czartoryskich w Głuszynie i Daszencech

Staraniem zarządu Koła Związku Leśników R. P. w Puszczykowie zorganizowano w ub. niedzielę wycieczkę członków wspomnianego koła i gości do lasów księżąt Czartoryskich w Głuszynie i Daszewie-

W bażantarni w nadleśnictwie Babki hoduje się około 2500 sztuk tych królewskich ptaków. Na odgłos trąbki bażantarnika młode bażanty gromadzą się w emocjonującym wyścigu.

W lasach państwowych w Rogalinie z zainteresowaniem przeglądano wyznaczoną trzebież w starszym i młodszym drzewostanie, przyczem objaśnienia udzielał przewodniczący koła puszczykowskiego Zw. Leśników, p. inż. Neyman z nadleśnictwa państwowego w Mosinie.

Przez uroczyska lasy sosnowe wjechał uczestnicy wycieczki znowu do lasów ks. Czartoryskich w Daszewicach gdzie zwiedzono drugą szkółkę handlową. Przedstawiciele dyrekcji lasów państwowych z p. inż. Jakutowiczem na czele, wyrażali się o niej z wielkim uznaniem, podkreślając

duży bażantów, gromadzących się w emocjonującym wyścigu na odgłos trąbki bażantarnika.

Z kolei droga prowadziła duktami i drogami leśnymi do wzorowo utrzymanej szkółki handlowej z przeszło stu odmianami drzew leśnych i ozdobnych. Następnie oglądano zalesienia, przeprowadzone według najnowszych doświadczeń na nasympach. Podziw wzbudzał doskonały stan kultur, mimo bardzo lichej gleby.

W lasach państwowych w Rogalinie z zainteresowaniem przeglądano wyznaczoną trzebież w starszym i młodszym drzewostanie, przyczem objaśnienia udzielał przewodniczący koła puszczykowskiego Zw. Leśników, p. inż. Neyman z nadleśnictwa państwowego w Mosinie.

Przez uroczyska lasy sosnowe wjechał uczestnicy wycieczki znowu do lasów ks. Czartoryskich w Daszewicach gdzie zwiedzono drugą szkółkę handlową. Przedstawiciele dyrekcji lasów państwowych z p. inż. Jakutowiczem na czele, wyrażali się o niej z wielkim uznaniem, podkreślając

Uczestnicy wycieczki słuchają pilnie objaśnień nadleśniczego p. Wyciska.

świetny wygląd sadzonek i wzorowy porządek panujący w szkółkach.

Na zakończenie pierwszej części oglądano skutki „działalności” szkodników leśnych przez drągowinę sosnową, opadniętą przez groźnego szkodnika leśnego, motyla-mniszkę, który podobnie, jak sówka, niszczy całe połacie lasów; gdzieindziej, zwłaszcza w części młodego lasu świerkowego i sosnowego, zwanej przez leśników „młodnikiem”, znaczne szkody, wyrządzone przez jelenie, obdzierające bez litości młode świerki i sosny z kory. Słowem: wymowny obraz walki, jaką staczać musi leśnik w obronie powierzonych mu skarbow przyrody.

Podczas przejazdu przez lasy zwracali uwagę licznie rozmieszczone pojniki, pańki, półka dla zwierzyny i lizawki ze solą. Łącznie ze zwiedzoną na wstępie bażantarnią, świadczy to wymownie o wielkiej zapobiegliwości właściciela łowiska, ks. Romana Czartoryskiego z Konarzewa, który nie szczędi ani osobistych trudów, ani też kosztów w systematycznej i wytrwałej pracy nad podniesieniem zwierzostranu.

Nad wyraz miłą i pouczającą wycieczkę przerwał na krótki czas bigos myśliwski na leśniczówce w Daszewicach, skąd uczestnicy udali się do Rogalina, zwiedzając tu galerię obrazów, kaplicę i mauzoleum Raczyńskich, oraz park i sławne rogalińskie dęby. (Kl)

Druga serja prac ratowniczych w Bazylice Wileńskiej

Po zakończeniu pierwszej serji prac ratowniczych, zmierzających do wzmocnienia fundamentów pod portykami bazyliki, przystąpiono obecnie do zabezpieczenia fundamentów ściany zachodniej (frontowej), ściany południowej oraz przyległych kaplic św. Władysława i Imienia Marii. Prace te są bardzo poważne ze względu na monumentalne rozmiary Bazyliki — sama tylko frontowa ściana wraz z fundamentami waży 3.170 tonn. Zabezpieczenie ścian ma być dokonane w ten sposób, że z obu stron będą pneumatycznie ubijane pale żelbetonowe parzyste; na głowicach tych pale zostaną założone bardzo grube belki żelazne, na których oprze się ściana. Prócz fundamentów mają być gruntownie zremontowane same ściany, w których powstały znaczne pęknięcia wskutek osiadania fundamentów. Ponadto w tej serji prac przewiduje się gruntowną restaurację płaskorzeźby zdobiącej fronton Bazyliki, ewentualne przerobienie figur na szczycie gmachu. Niezbędne się staje również odrestaurowanie kilkunastu obrazów pędzla Smuglewicza.

Prace w tak wielkim zakresie wymagają znacznego czasu, a przede wszystkim pieniędzy. Same tylko ściśle ratownicze prace mają kosztować 460.000 zł. Komitet ratowania Bazyliki posiada zaś ledwie 140.000 zł. Ofiarności społeczeństwa wzmocniona w okresie „Dnia Ratowania Bazyliki” obecnie zaczyna słabnąć. Wykonywanie prac częściami, w miarę posiadanych środków pieniężnych, spowoduje wzrost kosztów wykonania i może ujemnie się odbić na biegu prac. Uratowanie od ruiny zabytkowej świątyni zależy od ofiarności społeczeństwa, do której odwołuje się komitet ratowania Bazyliki.

W najbliższym czasie zostaną rozpoczęte prace nad wzniesieniem mauzoleum w podziemiach kaplicy św. Kazimierza (Zygmuntowskiej). (KAP)

VII Pomorska Wystawa

drobni, gołębi, królików, psów i zwierząt futerkowych i t. p. w Toruniu.

Z okazji jubileuszu 700-lecia miasta Torunia urządza Pomorska Izba Rolnicza w Toruniu przy współudziale Pomorskiego Związku Hodowców Drobnego Inwentarza w czasie od 4 do 6 listopada 1933 r. VII pomorską wystawę drobni, gołębi, królików, psów rasowych i myśliwskich, zwierząt futerkowych, przemysłu drobiarskiego itp. w Toruniu.

Zachęcamy hodowców do jak najliczniejszego obesłania wystawy i odpowiedniego przygotowania już teraz swego materiału.

Podczas wystawy będą wygłaszane odpowiednie referaty, dotyczące hodowli drobiu, psów i zwierząt futerkowych, jak również odbędą się pokazy tresury psów. Za wyróżnione okazy będą wydawane specjalne nagrody pamiątkowe (z okazji 700 letniego jubileuszu miasta Torunia), nagrody wartościowe, pieniężne, medale złote, srebrne, brązowe, dyplomy, listy pochwalne itp.

Bliższych informacji udziela Pomorska Izba Rolnicza — Komitet Wystawy — Toruń, ul. Sienkiewicza 10.

Komitet Wystawy.

Przy imieninach, zaręczynach, ślubach i jubileuszowych i innych uroczystościach używajcie tylko telegrafów T. C. L.

ŻYCIE SOKOLE

Złot okręgu jarocińskiego w Śremie

Z okazji 40-lecia gniazda śremskiego odbył się tegoroczny złot okręgu jarocińskiego w Śremie. W sobotę odbyło się uroczyste zebranie, na którym uczczono także pamięć pierwszego członka honorowego gniazda śremskiego, niezapomnianego organizatora spółek i banków ludowych w Wielkopolsce, ś. p. ks. prał. Piotra Warzyńskiego.

W niedzielę rano od godz. 6 odbywały się próby ćwiczeń na boisku Sokola, położonym tuż obok Strzelnicy, a urządzonym nowoczesnie na kształt stadionu. O godz. 9.30 nastąpiła zbiórka na boisku i raport, który odbierali prezes okręgu dr. Podlewski, oraz przedstawiciele Związku i Dzielnicy dh. W. Gładysz i B. Karge. Po raporcie i przejściu przed frontem repr. władz sokolich nastąpił wymarsz na nabożeństwo w wspaniałej farze śremskiej. W pochodzie brało udział około 500 sokolów, sokolic i młodzieży oraz 20 sztandarów sokolich, oprócz tego liczne delegacje organizacyj miejscowych.

Po nabożeństwie odbyła się defilada na rynku, którą odbierali oprócz władz sokolich także przedstawiciele starostwa, magistratu i wojska w obecności tłumnie zgromadzonego obywatelstwa Śremu. Ludność Śremu witała Sokolstwo podczas pochodu, jak i podczas wymarszu popołudn. na boisko entuzjastycznie, obrzuca-

jąc szeregi druchen i drułów kwiatami. Po defiladzie spożyto w ogrodzie hotelu Bazar obiad obozowy z kotleta, a po obiedzie o godz. 14.30 wyruszone pochodem przez miasto na boisko, gdzie o godz. 15.30 nastąpiło oficjalne otwarcie zlotu przez prezosa okręgu w obecności przedstawicieli władz. Tu mieli także reprezentanci Związku i Dzielnicy sposobność przemówić i złożyć życzenia.

Następnie odbyły się ćwiczenia wolne, popisy na poręczach, drażku, skoczni oraz piramidy gości z Poznania i Śląska.

Na zakończenie zatańczyło 12 par z Kozłymi ognistego krakowiaka w kostiumach, poczem nastąpiło zakończenie zlotu przed całą drużyną, z odśpiewaniem pieśni wieczornej i z odpowiednim przemówieniem. Całość tego zlotu sprawiała wrażenie bardzo dodatnie i powinna znacznie pobudzić życie sokole w okręgu. Gniazdo Śrem zadało sobie bardzo wiele trudu w przygotowaniu zlotu, to też organizacja wypadła dobrze. Jedno trzeba jednakowoż nadmienić: ujemne wrażenie czyniła znikoma liczba drułów umundurowanych w pochodzie; sytuacja ratowała druhowie w mundurach połowych, a więcej jeszcze sokolice, które stanowiły okazali poczet przepisowo umundurowanych i umiających maszerować. wg

Wspaniały złot w Ostrowie

Złot okręgu ostrowskiego w niedzielę, 6. b. m., wypadł w tym roku okazałe, jak żeśmy o tem już krótko na innym miejscu pisali. Już od wczesnego rana snuły się po ulicach Ostrowa gromadki druchen i drułów, które spieszyły rażno na boisko w Kępie, gdzie od godz. 6 odbywały się próby ćwiczeń gimnastycznych. Miasto udekorowane sztandarami, u wylotu ulic zwisały girlandy z odpowiedniami napisami.

Po ćwiczeniach próbnych ustawili się pochód, liczący blisko 500 osób — umundurowanych druchen, drułów i młodzieży sokolej z 18 sztandarami na czele. Reprezentowane były 22 gniazda. Pochód skierował się do kościoła parafialnego na mszę św., którą odprawił ks. wik. Bryliński, okolicznościowe kazanie wygłosił ks. Leciejewski.

Po nabożeństwie odbyła się na rynku defilada przed reprezentantami władz i starszyzną sokolą. Tłumy publiczności owoywały witaly maszerujących. Następnie rozwinął się barwny pochód głównymi ulicami miasta. Na chodnikach pełno publiczności, wszystkie okna przepięknie twarzami. Okrzyki powitalne i rozliczne rzucone kwiaty były dowodem sympatii, jaką cieszą się sokole w Ostrowie.

Po południu odbyły się popisy zlotowe. O godz. 16 otwarcia zlotu dokonał prezes okręgu dh. mecenas Kubiak. Piękne przemówienie o idei Sokola, nawiązując do tradycji pracy sokolej w czasach zaborczych, wygłosił następnie imieniem Dzielnicy Wielkopolskiej dh. dr. Bochenek i drużna Dobroczyńska. Przemawiał również dh. prezes Sobczyński z Kalisza.

Ćwiczeniami kierował sprawnie i celnie instruktor okręgowy dh. Kothy. Do ćwiczeń stanęło 188 drułów, 70 druchen i 84 młodzieży sokolej. Szczególne zaciekawienie wzbudziły ćwiczenia lancami i pomysłowe piramidy. Liczna publiczność oklaskiwała gorąco poszczególne występy tak przy ćwiczeniach wolnych, jak i na przyrządach. Efektownie wyglądała końcowa piramida, w której wzięli udział wszyscy ćwiczący. Po malowniczym ustawieniu drużyn w środku boiska, przy podniesieniu do przysięgi dłoń, zabrzmiała pieśń: „Nie rzucim ziemi“, którą podchwyciły tysiączne tłumy.

O godz. 19.30 prezes okręgu zamknął oficjalnie złot, wznosząc okrzyk na cześć Najjaśniejszej Rzeczypospolitej.

Uroczyste poświęcenie boiska w Pniewach

W cichem i spokojnym miasteczku Pniewach istnieje gniazdo sokole, które dużą wykazuje żywotność i chwalebny a owocny rozmach pracy. Widać, dobrych i dzielnych ma członków, którym również dzielnie, z gorącym zapalem i poświęceniem przewodniczy druż przez Wojciech Sobkowski. W tych warunkach stało się też możliwym, że mimo ogólnego kryzysu gospodarczego gniazdo w roku zeszłym mogło przystąpić o własnych siłach do urzędzenia własnego boiska. W dobrym miejscu przy ul. Dworcowej wykupiono od Niemca (drowa!) 4-morgowy teren i natychmiast zabrano się rąco do dzieła. Młodzi druhowie ochoczo stanęli do pracy fizycznej, starsi nie skąpili grosza, a także liczni sympatycy z poza Sokola zyczyliwą i ofiarną służyli pomocą. Duszą wszystkich był dh. prezes Sobkowski, który też z dumą spoglądać mógł na to piękne dzieło w minioną niedzielę, 6. b. m., w dniu uroczystego otwarcia i poświęcenia boiska.

Dzień ten był świętem dla całego miasteczka. Prawie z każdego domu powiewały sztandary narodowe, ponad ulicami zwieszały się liczne festony z zieleni z powitalnymi hasłami sokolimi, a ludność szczególnie podczas pochodu serdecznie witała Sokolów, obrzucając ich obficie kwiatami. Zjazd Sokolstwa był bardzo liczny, gdyż do pochodu stanęło blisko 400 drułów i przeszło 150 druchen. Prócz licznych gniazd z okręgu lwóweckiego z dh. prezesem okr. dr. Szamborskim, dh. nac. Galasem i dchną wiceprezeską Mańkowiakową z Lwówka na czele, przybyły także drużyny z sąsiedniego okręgu wroneckiego, a z niemi dh. prezes okr. Sokolowski, dh. nac. Dymek i dchna wiceprez. Sroczyńska z Wroniek oraz dh. wiceprez. okr. dr. Kubczak i dchna prezeska Kubczakowa z Międzychodu i in. Z Przewodnictwa Dzielnicy przybył zaproszony na tę uroczystość dh. prezes Wolski z Poznania.

O godz. 10.30 odprawił kapelan okręgu, ks. dziekan Laskowski z Lwówka uroczystą mszę św. podczas której orkiestra sokola miejscowego gniazda odegrała melodię rytuałną, a po mszy św. wygłosił podniosłe kazanie miejscowy ks. wikariusz. Po nabożeństwie udano się w pochodzie przed boisko, u którego bramy dh. prezes gniazda wygłosił serdeczne przemówienie powitalne, następnie dh. prezes dzielnicy

dokonał otwarcia boiska, przecinając wstęp w bramie rozpiętą, poczem dziesiąte drużyny sokole wkroczyły na boisko, sprawnie defilując przed władzami sokolimi, a następnie ustawiając się w czworobok do uroczystego aktu poświęcenia. Na wstępie chórowy wykonał pieśń „Gaude Mater Polonia“, poczem dłuższe gorące przemówienie wygłosił dh. prezes Wolski, a po nim ks. dziekan Laskowski, który następnie dokonał aktu poświęcenia boiska przy śpiewie pieśni „Kto się w opiekę“ z towarzyszeniem orkiestry. Na zakończenie przedstawił dh. prez. Sobkowski pokrótce historię budowy boiska, dziękując serdecznie wszystkim tym, którzy do dokonania tego pięknego dzieła się przyczynili.

Po południu przy pięknej pogodzie i tłumnym udziale gości odbyły się na nowym boisku pierwsze popisy gimnastyczne z obfitym i urozmaiconym, a przytem sprawnie wykonanym programem. A więc ćwiczenia wolne drułów wspólne, ćwiczenia wolne druchen z Pniew i Lwówka, ćwiczenia młodzieży m. z Międzychodu. Krakowiak odtączony przez drułów i drużny z Lwówka, ćwiczenia sierpem druchen z Wroniek i Międzychodu, ćwiczenia wachlarzami druchen z Pniew, ćwiczenia na sprzętach oraz efektowne pokazy trzech drułów-akrobatów z Międzychodu. Po ukończonych popisach, nagradzanych przez publiczność hucznie oklaskami, udano się wieczorem w pochodzie na salę dh. Letkiewicza, gdzie odbyła się ochocza i harmonijna zabawa.

Nadmienić jeszcze należy, że od niedawna istnieje w Pniewach także gniazdo żeńskie, które dobrze się rozwija i dzielnie współpracuje z gniazdem męskim pomagając mu także znakomicie przy urzędzeniu niedzielnej, tak bardzo udanej uroczystości.

Wielkie święto „Sokola“ w Buku
W niedzielę, 6. b. m., urządziło gniazdo w Buku święto sokole połączone z zawodami Kościuszkowskimi.

Wieczorem odbył się rozdanie nagród zwycięzcom, do których przemówił delegat okręgu, zachęcając do dalszej wytrwałej pracy.

Przy sprzyjającej pogodzie całość imprezy wypadła ku ogólnemu zadowoleniu. (Som.)

Przed wielkim złotem S. M. P. w Żabikowie

Już rozpoczyna się wielkie święto młodzieży męskiej, zrzeszonej pod sztandarem S. M. P. Komisja zlotowa kończy wszelkie przygotowania, by złot udał się w zupełności. Starsze społeczeństwo ma zobaczyć dorobek pracy organizacyjnej w ciągu 10 lat istnienia okręgu poznańskiego, który obecnie skupia 23 stowarzyszenia. Wszystkie parafjalne S. M. P. naszego miasta i okolicy przygotowały się, by jak najlepiej zaprezentować się na swoim wielkim święcie. Jak z podanego programu wynikało, program jest bogaty i zainteresować powinien jak najszersze rzesze społeczeństwa naszego grodu, które niewątpliwie przez swój udział zadokumentuje, że interesuje się pracą młodzieży, która ma być przyszłością narodu, która pracuje wytrwale dla wielkich wzniosłych zadań, jakie im przyswiecają dla Boga, Kościoła i Ojczyzny.

Oprócz części programu oficjalnego, który rozpoczyna się pobudką o godzinie 6 i nabożeństwem o godz. 9.30, popołudniu o godz. 15 rozpoczyna się na boisku W. F. i P. W. w Żabikowie i-grzyska sportowe, które pokazują mają społeczeństwu wychowanie fizyczne

naszych S. M. P. w myśl przysłowia: „W zdrowym ciele, zdrowy duch“.

I tak w turnieju błyskawicznym w palant polski mierzą się 4 najlepsze drużyny i to S. M. P. św. Jan. Łazarz, Jeżyce i Wojciech, w koszykówce zmierzy się mistrz okręgu S. M. P. Jeżyce — z dobrze zapowiadającą się drużyną S. M. P. Żabikowo. W królowej sportów, lekko-atletyce, zmierzy się 7-miokrotny mistrz okręgu i moralny mistrz Związku S. M. P. Boże Ciało — z S. M. P. Główną wicemistrzem okręgu. Poza tem reszta S. M. P. przedstawi gimnastykę, piramidy, musztrę w maskach przeciwgazowych i różne popisy humorystyczne.

Wieczorem przy ognisku rozpalonym odbędzie się gawęda obozowa urozmaicona śpiewami, deklamacjami, monologami i muzyką.

Hasłem więc będzie każdego obywatela przybyć na złot do Żabikowa i przez to potwierdzić zainteresowanie dla młodzieży z pod inicjału S. M. P.

Autobus z Poznania wychodzi o godz. 7.55, 8.30 a następnie co godzinę z dworca autobusowego. Koleją przejazd do Lubonia.

Sport i wychowanie fizyczne w Polsce

Sport obecnie przestał być zajęciem czy rozrywką jednostek, lecz obejmuje coraz większe i szersze koła młodzieży i ośb dorosłych, holdujących zasadzie, że zdrowa dusza tylko w zdrowym ciele może przebywać. Co zwłaszcza ciekawe że o ile w czasach przedwojennych t. zw. gimnastyka bynajmniej młodzieży nie pociągała, o tyle obecnie, oprócz godzin przeznaczonych w programie szkolnym na zajęcia fizyczne, młodzież nasza tłumnie bierze udział z własnym popędem w zawodach, które są urządzane w wielkiej liczbie zarówno w kraju, jak i zagranicą.

Biorąc pod uwagę ostatnie dziesięciolecie, przekonamy się, że sportowców, zrzeszonych w różnych organizacjach na początku liczone 70,5 tys., a obecnie — 542 tys., wzrost zatem wynosi 668,8 proc. Oczywiście jest rzeczą, że żaden nakaz ani przymus nie byłby w stanie tego dokonać, jedynie pod żywiołowy w tym kierunku może wywołać taki efekt. Organizacje sportowe powstają przytem prawie wszędzie w naszym kraju, a ilość samych tylko kursów wychowania fizycznego z 11 na początku 10-lecia wzrosła do 456, t. j. o 4045,5 proc., liczba zaś uczestników ich wynosiła odpowiednio 0,4 i 14,7 tys. osób, wzrost zatem wyniósł 3575,0 proc. Ilość obozów letnich z 12 wzrosła do 43, t. j. o 258,3 proc., a liczba ich uczestników z 1,9 do 7,6 tys., t. j. o 300,0 proc.

Cyfrы powyższe są nader wymowną ilustracją stosunków, panujących u nas w dziedzinie sportu, który znajduje licznych zwolenników nie tylko wśród naszej młodzieży ale obejmuje również coraz bardziej i dorosłych. Ostatnimi czasy zaczęto wprawdzie narzekać, że sport pochłania zbyt wiele czasu i sił zwłaszcza naszej młodzieży szkolnej, sądzić wszakże należy, że są to prawdopodobnie tylko wypadki sporadyczne. Jak wskazuje statystyka oświatowa, ilość młodzieży w zakładach średnich i wyższych nie tylko się nie zmniejsza, ale wzrasta, zwiększa się również ilość absolwentów tychże szkół, i to bodaj znacznie szybciej, niż naturalny przyrost ludności naszego kraju.

Osobno należy poświęcić uwagę naszemu harcerstwu, które obejmuje głównie młodzież męską i żeńską średnich zakładów naukowych, chociaż pewien odsetek stanowią również dorośli płci obojej. Miejscowości, w których istnieją organizacje harcerskie, w r. 1929 liczone 603 męskich i 326 żeńskich. Obecnie, a więc w ciągu czterech lat, ilość ta wzrosła do 705 dla organizacji harcerszy i 506 — harcerek. Przy sposobności zauważyć należy, że jakkolwiek liczby bezwzględne dla organizacji męskiej są dotąd większe, to jednak liczbą stosunkowo, stwierdzając rozwój ich, dla organizacji żeńskich są stale wyższe, wykazując wyraźną tendencję do zrównania się. Tak więc ilość organizacji harcerszy wzrosła w ciągu ostatnich czterech lat o 16,9 proc. (z 603 na 705), harcerek — o 55,2 proc. (z 326 na 506). Liczba harcerszy w ciągu tego czasu wzrosła o 34,7 proc. (z 415 do 559), harcerek o 79,2 proc. (z 207 do 371 tys.). Ilość obozów i kursów dla harcerszy wzrosła o 84,7 proc. (z 383 do 711), dla harcerek — o 56,2 proc. (z 169 do 264), liczba zaś uczestników w nich wzrosła: harcerszy o 76,7 proc. (z 11,6 do 20,5 tys.) i harcerek o 48,8 proc. (z 4,3 do 6,4 tys.). Jakkolwiek liczba harcerek wzrasta u nas nader szybko, szybciej znacznie niż harcerszy, jednak obozy i kursy cieszą się większą frekwencją wśród młodzieży męskiej.

Tak się przedstawia w cyfrach zainteresowanie sportem i wychowaniem fizycznym. Przytoczone cyfry, zarówno bezwzględne, jak zwłaszcza stosunkowe stwierdzają ponad wszelką wątpliwość, że sport rozwija się u nas w tempie nader szybkim. Jakkolwiek jest to dziedzina

stosunkowo nowa, jednak nawet w zawodach międzynarodowych sportowcy nasi niejednokrotnie zajmowali miejsce zaszczytne. Ostatnio na zjeździe harcerstwa na Węgrzech nasi harcerze zostali znów wyróżnieni. Dla celów propagandy nie jest to rzeczą bynajmniej obojętną. Z. K.

Wyprawa kajakowa harcerek poznańskich

Zastęp żeglarski przy XIII drużynie żeńskiej im Gen. Zamojskiej wziął również udział w wyprawie kajakowej na Jamboree w Gödöllő. Uczestniczyły pp. J. Wolffowa, Lola Suchowiakówna, Irena Suchowiakówna, Stef. Żaluska, Zofia Świdzińska, drużyniowa K. Wojtasikówna i Janina Wojtasikówna, komendantka wyprawy, przesyłały do jednej z poznańskich działaczek harcerskich p. d. 9 bm. poniższe doniesienie z Budapesztu:

„Z naszej pierwszej wyprawy kajakowej, Wagiem i Dunajem na Jamboree, przesyłamy serdeczne „Czuwaj!“ Szczęśliwie dobiłyśmy do miejsca przeznaczenia po dwunastodniowej włoceździe po wodzie, wśród prześlicznych okolic Wagu i modrego Dunaju. Wyprawa nasza pod hasłem humoru i maksimum zadowolenia i godnego reprezentowania i propagowania Polski i Z. H. P., osiągnęła wytknięty cel.“

Nie tędy droga

Jednym ze środków samoobrony społecznej w walce z zalewem żydowskim poza obowiązkami przestrzegania hasła „Swoj do swego po swoje“, to uświadamianie obywateli, że nie wolno wydzierżawiać Żydom lokalu handlowego, mieszkania czy pokoju. Wykroczenia pod tym względem usiłują niektórzy wytłumaczyć koniecznością życiową, inni oświadczają, że mieznane im było wyznanie najemcy, są nawet tacy, którzy na naszą interpellację odpowiadają obelgami, a nie brak wreszcie obiecujących, że Żydów usuną, byle tylko ich nazwisk nie ogłaszać publicznie. W wszystkich wypadkach Żydzi osiągnęli cel swój przy pomocy pieniędzy, placąc wygórowane czynsze dzierżawne zgóry, czem zdobywają jednostki obojętne dla spraw narodowych lub nieświadome niebezpieczeństwa zalewu żydowskiego i jego skutków na przyszłość. Jeżeli popierają Żydów i umożliwiają im osiedlanie się obywatele niezamożni, to zasługują oni na potępienie, lecz jak wytłumaczyć wpuszczenie Żydów przez osoby materialnie niezależne, jak to uczynił p. Paweł Kryszkiewicz, oddając lokal przy Starym Rynku firmie żydowskiej. Ludzie ci świadomie działają na szkodę Kościoła i państwa, dlatego społeczeństwo musi się wobec nich odpowiednio ustosunkować. Mamy prawo żądać, aby w czasach bezrobocia i ngdy wśród swoich, nie dawano możliwości bogacenia się obcym. Związek Samoobrony Społecznej „Rozwój“, Poznań, Al. Marcinkowskiego 26.

POPIERAJJCIE TANIE KUCHNIE BO ONE KARMIA WSZYSTKICH GŁODNYCH!

80 rocznica batyfikacji Andrzeja Boboli

Największym w kościele katolickim meczennikiem nazwał Ojciec św. Pius XI błog. Andrzeja Bobolę, naszego wielkiego rodaka. Godzi się więc przypomnieć, że w lipcu br. upłynęło 80 lat od chwili, w której Papież Pius IX wpisał ks. Bobolę w poczet błogosławionych. Stało się to dzięki zasłudze ks. Rajmunda Brzozowskiego T. J., byłego rektora kolegium polockiego, który w czasie swego pobytu w Rzymie dołożył wszelkich starań, interweniując u Papieża Leona XII, by wykończono przygotowania do procesu batyfikacyjnego. Dopiero jednak Pius IX zezwolił odnowić w r. 1852 zadawnioną sprawę, 3 maja w r. 1853 zatwierdził trzy cuda, a 5 lipca 1853 roku wpisał Andrzeja Bobolę w poczet błogosławionych. Przepisana uroczystość batyfikacyjna w bazylice św. Piotra w Rzymie odbyła się dnia 30 października 1853 r. (KAP.)

Jezuici w cyfrach

Najnowsza statystyka zakonu OO. Jezuitów wykazuje, że na całym świecie posiada Towarzystwo Jezusowe 22 936 członków. Oznacza to przyrost o 599 w porównaniu z poprzednim rokiem sprawozdawczym. W ogólnej liczbie wyszczególnić należy 10 166 księży, 7 889 scholastyków i 4 881 braci zakonnych.

Prowincja włoska, obejmująca Włochy i Brazylję centralną, liczy 832 księży, 610 scholastyków i 509 braci. Prowincja słońska, obejmująca Polskę, Czechosłowację i południowych Słowian liczy 412 księży, 537 scholastyków i 395 braci. Prowincja niemiecka, t. zn. Niemcy, Austria, Holandia, Węgry i Brazylja południowa — 1 425 księży, 904 scholastyków i 838 braci, francuska prowincja zaś 1 670 księży, 793 scholastyków i 153 braci. Prowincja hiszpańska, która obejmuje również pewne części Ameryki południowej — 2 070 kapłanów, 1 603 scholastyków i 1 561 braci. Anglia, Australia, Belgja, Kanada i Irlandja, tworzą wielką prowincję angielską, liczącą 1 826 księży, 375 scholastyków i 530 braci. Wreszcie prowincja amerykańska — 1 931 księży, 2 067 scholastyków i 505 braci zakonnych.

Generałem zakonu jest, jak wiadomo — Polak, O. Włodzimierz Ledóchowski.

TEATRY

Dwa ostatnie występy Brydzińskiego w Teatrze Polskim

Nieodwołalnie dwa ostatnie pożegnalne występy znakomitego artysty Teatru Narodowego w Warszawie Wojciecha Brydzińskiego w doskonałej sztuce M. Jewreinowa „Miłość pod mikroskopem”, cieszącej się wielkim powodzeniem. W poniedziałek z powodu próby generalnej teatr nieczynny. We wtorek premiera lekkiej komedji Verneulla.

Dziś w Komedji Muzycznej z Hanką Wańską

Dzisiejsza premiera w Komedji Muzycznej zapozna szeroką publiczność z jednym z najmiłszych polskich wodewilów, arcyzabawną komedją W. Rappackiego (syna), „Ja, tu rządca”.

Przemila, treściwa, osnuta na tle dziejów kariery młodego śpiewaka i jego miłości do czarującej córki szewca Joasi, porywa swą bezpośredniością, prostotą, czarem swego sentymentu i pogodą beztróskiego humoru, a liczne tańce i efektowna muzyka dodają całemu widowisku żywej barwności. W głównej roli kobiecej wystąpi znana zaszczytnie publiczności poznańskiej świetna śpiewaczka Hanka Wańska. Dzięki niezwykle niskim cenom od 50 gr. do 2,50 zł piękny i arcywesoły ten wodewil uprzystępniony został najszerszym sferom publiczności.

SPORT

Hippika

Reprezentacyjna jeździecka ekipa Polski startować będzie w najbliższych dniach na międzynarodowych zawodach hipicznych w Rydze i Tallinie. Szefem ekipy będzie ppłk. Andrzej Libich, attache wojskowy w Rydze. Kierownik techniczny — mjr. Antoniewicz. Skład ekipy: kpt. W. Biliński (3 konie), por. Z. Ruciński (2 konie), por. Roman Pohorecki (3 konie) i por. Czerniewski St. (2 konie). Konie wysłane zostaną z Grudziądza w dn. 14 bm., jeźdźcy opuszczą Grudziądz 18 bm. Zawody w Rydze trwać będą od 22 do 27 bm., a w Tallinie od 1 do 3 września. (PAT)

Kolarstwo

Kolarskie mistrzostwa świata, które rozpoczęły się wczoraj w Paryżu, zgromadziły na starcie elitę zawodowców i amatorów kolarskich świata. Ogółem startuje

132 zawodników. Zarówno w klasie zawodowców jak i amatorów rozegrane będą po trzy konkurencje: bieg długodystansowy na torze, długodystansowy na szosie i bieg krótki na torze. (PAT)

Lekka atletyka

W zawodach lekkoatletycznych biegacz fiński, Michelsson, uzyskał na 1500 m wynik 3:55,8 sek., a więc taki sam czas, jaki ostatnio miał Nurmi. W tym samym biegu startował Lehtinen, który jednak po 1000 m zrezygnował. (PAT)

Piłkarska

„Warta” ligowa wyjeżdża w niedzielę do Inowrocławia na uroczystości jubileuszowe 12-lecia Goplanji. We wtorek zjeżdżają do Warszawy, gdzie rozegrają mecz ligowy z „Warszawianką”. „Pentathlon” i „Posnania”. Zawody o mistrzostwo kl. B i półfinał o wejście do klasy A rozegrany zostanie na boisku w Gołecinie, o godz. 14.

„HCP” i „Unja” Kościan. Rozgrywka półfinałowa o wejście do klasy A i mistrzostwa kl. B odbędzie się na boisku „HCP”, o godz. 11.

W Rawiczu walczy tamtejszy „RKS” i „Pogoń” Poznań o godz. 17, a w Poznaniu ponadto na własnym boisku „Sparta” i „Legja” B o godz. 11.

Wielki nowy stadion sportowy w Rzymie, w którym rozegrane zostaną finałowe mecze piłki nożnej o mistrzostwo świata w roku 1934, został już wykończony. Ołbrzymie trybuny tego stadionu będą mogły pomieścić 125 tysięcy widzów. (PAT)

Eliminacyjny mecz piłki nożnej między Polonią bydgoską i Polonią warszawską o wejście do ligi odbędzie się w niedzielę o godz. 5 po poł. na stadionie miejskim w Bydgoszczy. Pierwsze spotkanie mistrza Pomorza z „Polonią” warsz., przyniosło Bydgoszczanom porażkę w stosunku 9:0. Wobec tego, że „Polonia” bydgoska była wówczas przemoczona, bowiem odbywała czwarty mecz w tygodniu, a obecnie po remisowym spotkaniu z Legją poznańską nabrała otuchy i energii, niedzielnym mecz obudził w mieście wielkie zainteresowanie.

W nadchodzący wtorek o tej samej godzinie na stadionie miejskim w Bydgoszczy odbędzie się pierwsze spotkanie „Polonii” bydgoskiej z drużyną łódzkich „Turystów”.

Pięściarstwo

Do mistrzostw drużynowych POZB w klasie A zgłoszono następujące drużyny: K. S. „Warta” w składzie: „Wirski”, Polus, Kajnar, Sipiński I, Arski, Majchrzycki, Szymura i Piłat. K. S. „H. Cegielski” w składzie: Dubisz, Wittke, Zbierski, Misiorowicz, Wojewoda II, Witczak i Hoffmann. „Drużyna Błękitna” I w składzie: Stefański, Książkowski, Wałkowiak, Maciejewski, Zieliński, Dziamski i Przybylski.

Do mistrzostw drużynowych POZB w klasie B zgłoszono następujące drużyny: 1. K. S. „Cuiavia - Zdrój” — Inowrocław, „H. Cegielski” II, Kolejowe P. W. — Ostrów, „Warta” II, „Druż. Błękitna” II, „Stella” — Gniezno, „Polonia” — Leszno. Mistrzostwa kl. B rozegrane zostaną w 2 grupach. Do grupy pierwszej w myśl losowania przydzielono następujące kluby: „Cuiavia - Zdrój”, „Druż. Błękitna” II i „Stella”. Do grupy II należą: „H. Cegielski” II, Kol. P. W. — Ostrów, „Polonia” — Leszno i „Warta” II. Podaje się terminy zawodów w poszczególnych grupach w myśl losowania do wiadomości.

Termin rozgrywek w klasie B: 19. 8. „Cuiavia - Zdrój” i „Stella”, „Warta” II i „HCP” II; 20. 8. K. P. W. Ostrów i „Polonia” — Leszno; 2. 9. „Druż. Bł.” II i zwycięzca „Cuiavia - Zdrój” — „Stella”; 3. 9. zwycięzca spotkania „Warta” II i „HCP” II ze zwycięzcą spotkania K. P. W. Ostrów i „Polonia” Leszno; 10. 9. (Finał) zwycięzca grupy I ze zwycięzcą grupy II.

Klasa A: 23 lub 24. 9. Mistrz B kl. I, „Dr. Bł.” I, „Warta” I i „K. S. Cegielski” I; 30. 9. finał.

Różne

Zniesienie zakazu grania wojskowym w klubach cywilnych. Na skutek interwencji Krakowskiego Związku Dziennikarzy i Publicystów Sportowych u dowódcy garnizonu krakowskiego gen. Mondy, ten ostatecznie zarządził zniesienie głośniego zakazu grania w klubach cywilnych szeregowym w czynnej służbie i podoficerom niezawodowym. Już w najbliższą niedzielę krakowskie drużyny piłkarskie będą mogły wystąpić w składach normalnych. Równocześnie krakowski Związek Dziennikarzy Sportowych ogłosił wyjaśnienie, iż rezolucja tego związku przeciwko zakazowi miała na celu ujęcie całokształtu sprawy, związanej z zakazem gry, Związek jednak nie chciał dotknąć władz wojskowych. Zniesienie zakazu, jak i oświadczenie Związku Dziennikarzy, przyczyniło się niewątpliwie do uspokojenia zakłóconej atmosfery w krakowskim piłkarstwie. (PAT)

Wioslarstwo

„BTW” w punktacji w drugim miejscu. Po regatach wszechpolskich tabela punktacyjna poszczególnych klubów, ustalona przez Związek Tow. Wiosłarskich, przedstawia się w roku bieżącym następująco: 1. W. T. W. 400p., 2. B. T. W. 185 p., 3. K. Wiośl. 04 Poznań 180 p., 4. Wisła Warszawa 113 p., 5. Tow. W. Włocławek 78 p., 6. AZS Kraków 70 p., 7. AZS Warszawa 47 p., 8. Wojsk. Kl. Sp. Wilno 46,5 p., 9. Tryton Poznań 37 p., 10. Wojsk. Kl. W. Grodno 29 p., 11. Gryf Bydgoszcz 21 p., 12.

Kol. Kl. Wiośl. Bydgoszcz 21 p., 13. Polonia Poznań 20 p., 14. Tow. Wiośl. Płock 19 p., 15. Kaliskie Tow. Wiośl./ 17 p., 16. Oddz. Wiośl. Sokół Kraków 16 p., 17. Wisła Grudziądz 14 p., 18. Polic. Kl. Wilno 13 p., 19. AZS Wilno 9 p., 20. Kl. Wiośl. Toruń 7 p., 21. Polic. Kl. Sp. Kalisz 7 p.

RADJO

Poniedziałek, dnia 14 sierpnia 1933 r.

Poznań (335 m) godz. 12.25 codzienny przegląd prasy polskiej; godz. 1.03 płyty gramof.: godz. 14.00 notowania giełdy; godzina 18.10 „Cud rolniczy Egiptu i Sudanu” — wygl. dr. J. Rżóska; godz. 18.15 tr. z Warszawy; godz. 19.40 felj. literacki ze Lwowa; godz. 20.00 — 22.45 tr. z Warszawy; godz. 22.45 sygnał czasu — kom.

Warszawa (1412 m) godz. 7.00 audycja poranna; godz. 12.05 koncert popularny z ogrodu „Bagatela”; godz. 14.55 płyty; godz. 15.15 płyty; godz. 15.35 płyty; godz. 15.50 płyty; godz. 16.00 koncert popularny z Ciechocinka; godz. 16.35 arje i pieśni w wy. Tadeusza Luczaja; godz. 17.00 pogadanka w jez. franc.; godz. 17.15 muzyka lekka w wyk. Orkiestry Salonowej pod dyr. Górzynskiego; godz. 18.15 „Zadania przebudowy ustroju rolnego” p. Włodzimierz Michalski; godz. 18.35 recital śpiewaczy Stanisława Roya (tenor); godz. 19.05 muzyka instrumentalna z płyt; godz. 19.40 feljton literacki — Dialog Wł. Jampolskiego z O. Stafem Ortwinem pt. „Świat staje się coraz młodszym”; godz. 20.00 operetka „Tereza” Oskara Straussa (ze studja); w przerwie pierwszej — dziennik walczyzny i „Skrzynka pocztowa - rolnicza” — inż. W. Tarkowski; w przerwie drugiej wiadomości sportowe; godz. 22.40 muzyka taneczna z płyt.

Programy zagraniczne: Motela (1348 m) i Sztokholm (435 m) 20.00 koncert z udziałem solistów; Luksemburg (111 m) 19.30 pieśni, 20.20 koncert symfoniczny, 21.00 muzyka wiedeńska; Osl (1083 m) 19.30 recital śpiewaczy Heleny Salit, 20.30 muzyka fortepianowa; Budapeszt (550 m) 19.30 koncert, 20.45 koncert orkiestry opery; Wiedeń (518 m) 18.00 krajobrazy w muzyce, 20.30 „Mikado” opt. Sullivana; Praga (488 m) 19.55 sereńada Regara, 20.20 szwedzkie pieśni, 20.45 płyty, 21.05 tr. z Mor Ostrawy; Rzym (441 m) 20.05 płyty, 20.45 „Don Juan” opera Mozarta.

Programy zagraniczne: Motela (1348 m) i Sztokholm (435 m) 20.00 koncert z udziałem solistów; Luksemburg (111 m) 19.30 pieśni, 20.20 koncert symfoniczny, 21.00 muzyka wiedeńska; Osl (1083 m) 19.30 recital śpiewaczy Heleny Salit, 20.30 muzyka fortepianowa; Budapeszt (550 m) 19.30 koncert, 20.45 koncert orkiestry opery; Wiedeń (518 m) 18.00 krajobrazy w muzyce, 20.30 „Mikado” opt. Sullivana; Praga (488 m) 19.55 sereńada Regara, 20.20 szwedzkie pieśni, 20.45 płyty, 21.05 tr. z Mor Ostrawy; Rzym (441 m) 20.05 płyty, 20.45 „Don Juan” opera Mozarta.

Gabinet kosmetyczny

Mgr.- chemji Kuntzówny

Poznań, plac Wolności 9, m 13, domogrod.

zg. 19 595

27 Loteria Państwowa

(Nieurzędowa).

W drugim dniu ciągnięcia 4 klasy wygrane padły na numery następujące:

50.000 zł na nr.: 127241.

Po 20.000 zł na nr. nr.: 105617 112666.

Po 15.000 zł na nr. nr.: 63364 107824.

Po 5.000 zł na nr. nr.: 52462 143202+.

Po 2.000 zł na nr. nr.: 18262 28425 85295.

Po 1.000 zł na nr. nr.: 11648 54996 69396

70076 139507 146102 152647.

Po 500 zł na numery 3570 14476 25619+

26191 27314+ 42420 73306+ 83944 121250

125836 131641 132583 132714 143801 144146.

Po 400 zł na nr. nr.: 5013 10196 10586

26907+ 32913 34697 41921 44260 45886 47556

51267 55796 65920 91265 93536+ 102085 105710

118584 133558 134683.

Po 300 zł na nr. nr.: 436+ 3324 7922 15742

27272 27669 29828 31111+ 31721 41437 48275

48693 53110 54934 60947. 68898+ 70865 72522

76672 77770 79450 79886 80310 81607 82996

83451+ 84706 89380 94659 97007 97624 95414

100471 100574 102330 102775 104757 107093

109854 115258 117786 116561 119789 130321+

131972 134045 138722 141353+ 141446 143918

150286 151321 152891.

Po 250 zł na nr. nr.: 120 53 440 77 655 60

717 67 894 979 1038 90 94 732 190 55 2029 59

106 342 48 487 605 3021 56 185 417+ 26 505 86

706 387 4534+ 90 621 46 713 889 97 5093 150

330 61 589 91 617 21 707 871+ 6114 234 310

888 7286 346 419 56+ 694 1314 305 730 864 99

9037 233 62+ 335 423 713 35 61 934 10098 744

916+ 11074 134+ 408 583 739 885 96 12037

428 557 63 794 13373 83 443+ 679 844 944

14002 30+122 78 263 322 97 470 501+ 674 911

15027 165 206+ 456 74 643 98 810 16297 472

573 609 34 58 869 17068 84 186+ 92 203 503

631 799 821 906 18016+ 71 87 164 396 968 76

19010 93 138+ 71 348 680 91+ 743+ 54 854

20022 319 698 976 21009 72 110 61 203 15 402

96 922 41+ 22152 488 891 23482 662 939 66 82

24170 580 688 860 25013 67 104 430 527 669 86

738 40 25054+ 397 735 84 27176 257 547+ 95

28308 29064 78 94 98 120 85+ 230 309 460 690

30745 48+ 64 71 930 78 31036 69 307 85+

489 677 797 836 934 32114 454 57 747 77+

33512 45 86 34000 285 341 97 628 35089 210 44

464 746 47 839 36224 523 91 726 957 37057 285

302 427 508 85 625 746 76.

38128 202 52 78 419 508 16 45 55 716 39177

268 312 527 98 716 83 40133 251 82 521 740+

813 952 41291+ 320 417 568 725 898 42111 15

332 475 697 743 808 43132 334 403 15 86 510

609 747 955 95 44029 66 468 74 875 939 45281

330 422 76 684+ 820 46078 465 616 853 47137

308 499 599 818 86 935 48305 51 444+ 76+

683+ 944 49025 267 323+ 572 759 846 56279

337 69 606 892 51191 270 464 86 514 41 73 658

+ 77 873 83 913 52007 34 141 51+ 336 421 580

Ból głowy są najczęściej wynikiem zaburzeń w działaniu żołądka i jelit.

WODA GORZKA MORSZYŃSKA
w dawce od ¼ do 1 szklanki usuwa przyczynę choroby.

904 53243 49 90 316 424 85 96 558 603 33 764
966+ 54237 543 66 795 814 90 55062+ 88 163
273 323 93 615 72 98+ 718 29+ 79 927 56027
122 549 74+ 837 55 57006 52 488+ 502 08 863
923 58036 47 79 157 594 847 932 59192 358 69
440 47 563+ 927 78 60487 588 611+ 704 56 95
945 61105 235+ 47+ 451 502 678 727 810 35
36 47 933 62339 569 633 47 743 52 804 56 943
63094 149 449 605 75 911 13 64162 300 55 575
65061 305 416 543 804 902 66022 84 66022 84
128 207 85 308 45 91 673 725 67070+ 72 294
513 95 710 800 68043 175 718 69069 113 475
520 48 799 70086 129 58 255 553 754 520 48 799
70086 129 58 255 553 754 71114 299 717 24+
36 878 969 72035 54 272 98+ 321 44 463 88 568
644+ 751 59 977 73119 586 611 12 74015 231
361+ 447 602 718 51 75049 180 459 727 831
938.

76095 244 84 877 937 78 97 77677 742 92
879 98 78000 55 546 63 924 54 735 96 866 29046
222 362 518 762 939+ 90009 83 367 686 830
81264 473 500+ 815 983 82049 142 425 587
754 83113 294 382 419 529 635 738 63 872 84175
226 503 85048+ 284 511 33 698+ 756 67 838
66+ 86043+ 74+ 195 284 405+ 501 88 92
603 53 719 52 87055 99 133 72 530 52 610 50
52 763 802 60 87 952 88010 26 183+ 268 415
777 932 89244 710 95 99019+ 374 597+ 608+
14 768 74 91619 810 55 92265 761 93127 290
493 621 47 765 845 86 910 94138 449 661+ 744
79 821 31 95168 246 528 45 71 79 602+ 31 59
820 980 96033 233 96 535 845 57 97074 539 699
98185 208 557 99371+ 581 927 100157 228 352
81 559 623 765 881 997 101036 286 544 633

W czwartek, dnia 10. 8. zasnął w Bogu, opatrzony Sakramentami św., po długich i ciężkich cierpieniach, mój najdroższy mąż, nasz najlepszy troskliwy ojciec, mój jedyny, ukochany brat, szwagier i stryjek, ś. p.

Kazimierz Prusinowski

przeżywszy lat 57. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 13. b. m., o godz. 4,30 z kostnicy cmentarza w Jeźcach. zg 19 593

W ciężkim smutku i nieutulonym żalu pograżeni
żona dzieci i siostra.
Poznań.

Dnia 11. b. m., o godz. 9,20 zmarła w Bogu, po długich i cierpliwie znoszonych cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja droga matka, ś. p.
z Sroczyńskich

Jadwiga Białasikowa

przeżywszy lat 69. Pogrzeb odbędzie się dnia 14 b. m., o godz. 4 po poł z kostnicy SS Miłosierdzia w Głównej na cmentarz parafjalny.

W smutku pograżeni
syn, bracia i rodzina.
zg 19 594

MOULIN ROUGE

Kan. 8/9 Tel. 33-69

PROGRAM ATRAKCYJNY

ANDRÉ i HARRY

artyści światowej sławy
i wiele innych. Ceny przystępne!

Zwraca się specjalną uwagę na codzienne u ubione
Five o'clock Tea kawa lub herbata 75 gr.

Pg 3 892-32 71

ZAWIADOMIENIE!

Niniejszem mamy zaszczyt zawiadomić Szanowną Publiczność, że przy naszym składzie mięsa i wyrobów mięsnych w poniedziałek dnia 14 sierpnia br. o godz. 11-tej przed południem

otwieramy

Śniadalnię

przy ul. Seweryna Mielżyńskiego nr. 1.

Polecamy
Śniadania - Obiady - Kolacje
oraz wszelkie inne potrawy a la carte.

Prosząc o łaskawe poparcie zapewniamy że wyborowa kuchnia, niskimi cenami i rzetelną obsługą, postaramy się zadowolić nawet najwybredniejsze wymagania Szanownych Gości.

d 977

Bracia Muszkęta.

Wrocilaam

Dr. med. Sabina Różycka

Poznań, ulica Chelmońskiego 21, m. 3
(Lazarz, przy parku Wilsona)

godz. 10-11; 5-7 po poł.

w sobotę tylko 10-11; tel. 68-62

zg 19 572

Przenioslaam praktykę

z ul. Fr. Ratajczaka 29 na

ul. św. Marcina 62 (obok „Vesty“)

A. Małaczyńska,

zg 19 502

lekarz-dentysta.

Lekarz weterynaryj

natychmiast może się osiedlić. Oferty Kurjer Poznański pod zg 19 518

Samochody używane

w niebywale wielkim wyborze tylko najwyższej cenionych fabrykatów w pierwszorzędnym stanie z karoserjami wszelkich typów 2-4-6 osob. otwa te, kryte, kabriolet polecamy — ceny ponownie znacznie obniżone

Każdy reflektant w własnym interesie winien przed kupnem samochodu bez zobowiązania obejrzyć naszą wystawę

BRZESKIAUTO S. A.

Poznań — ul. Dąbrowskiego 29

Pg 3 898-32 95

tel. 63-23, 63-65

Wusłkowu Dom Tapet

S. Stryzyk, Al. Marcinkowskiego 19. Tel. 12-32.

Tapety - Linoleum - Ceraty - Chodniki kokosowe - Listwy. Ceny niskie! Obsługa rzetelna!

Za pół darmo!! Już tylko kilka dni

Z powodu likwidacji naszej filii oddajemy wszelkie towary

za połowę ceny

dz 961

rękawiczki, pończochy, bielizna, trykotaże, bluzki, swetry, ubranka, fartuchy, koronki, ręczne robotki!

Specjalność: Bleyle, Ribana, oryg. bielizna Prof. Jägera

Wiza i Małuszek, Poznań, filia 27 Grudnia 5

Książęca Izba Dominjalno-Leśna Hrabstwa Przygodzkiego

Składnica drzewa budulcowego i stolarskiego

Poznań, ul. Marszałka Focha 25 — Telefon 77-75
dawnej plac Poznańskiej Spółki Drzewnej

dz 973/4

poleca

pierwszorzędną stolarkę oraz drzewo budulcowe jak szalówkę,łaty, kantówkę, belki i podłogę po canach konkurencyjnych.

„KELLY“ opony Samochodowe

niedoścignionej jakości

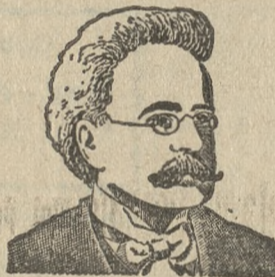
100% olej (Pensylwański) „PENNZOIL“

Części zamienne „Chevrolet“ — Akumulatory.

F. SZCZEPANSKI i SYNOWIE

Poznań, ul. Wielka 17, tel 30-07. ng 4 151

Ceny bezkonkurencyjne. Żądajcie ofert.

Nowa metoda kuracyjna

uznana przez najwybitniejszych lekarzy i stosowana w praktyce jest to

KURACJA DOMOWA

za pomocą rośliny, którą dobroczynna matka natura stworzyła, dając jej wielką siłę leczniczą. Siła lecznicza

CZOSNKU

jest powszechnie znana. Badania i doświadczenia wykazały, że przy wysokim ciśnieniu, w niektórych objawach sklerozy, przy cierpieniach aorty, w ciężkich wypadkach anemji, bronchitach astmie, przy gruźlicy płuc, cierpieniach wątroby, braku apetytu, w wypadkach złego trawienia, przy woli

SULFALLIN

(wyciąg czosnku w kapsułkach) okazuje się środkiem zbawiennym.

Żądajcie tylko zaraz bezpłatnego opisu tej nowej metody kuracyjnej.

Wystarczy wysłać kartę pod poniżej podanym adresem:

Pannonia-Apotheke, Budapest 72

ng 4 853

Postfach 83 Abt. S. 22

**ZIARNIK-SANOGRAN
USPULUN-GERMISAN**

DO ZAPRAWY ZBOŻA NAJKORZYSTNIEJ
DROGERJA UNIVERSUM
POZNAŃ, FR. RATAJCZAKA 38.
CENTRALNA DROGERJA J. CZEPZYŃSKI
POZNAŃ, STARY RYNEK 8.
ŻADAJCIE NASZE CENNIKI — ŻADAJCIE NASZE CENNIKI

Pg 3 710-32,44

Farby — lakiery — pokosty

po cenach fabrycznych tylko

Wielkie Garbary 39, telefon 53-26 ng 4 751

Fabryka Lakierów i Pokostów

Biel cynkowa 1 kg. 60 gr. Emalja biała 1 kg. puszka 2,— zł

PROSEK Z. KOGUTKIEM
IMIGRENO-NERVOSIN
USUWA NAJUPORCZYWSZY
BÓL GŁOWY
MIGRENE, NEURALGJE
BÓLE ZĘBÓW,
GRYPE, PRZEZIĘBIENIA
BÓLE ARTRETYCZNE,
STAWOWE, KOSTNE i t.p.
PROSZEK TE WYRABIAMY I W POSTACI
TABLETK.
ŻADAJCIE ORYGINALNYCH PROSZEK
Z. KOGUTKIEM

Zelazo sztabowe
Tragarze budowlane
Blacha zelazna
Blacha cynkowa
Blacha mosiezna
Okucia do drzwi
Okucia do okien
Gwoździe i tańcuchy
Śruby i nitki
Wkrętki i zatyczki
Druł do prasowania
Artykuły garniarskie
JAN DEIERLING
Poznań, ul. Szkolna 3
Pg 3 890-32 93

Cheąc wstąpić do szkoły zawodowej, musisz przedłożyć świadectwo z 6-ciu kl. gimn. wzgl. 7-miu kl. szkoły powsz. Uzyskać je możesz po przygotowaniu się na
dokształcających Kursach „WIEDZA“
Kraków, Studencka 14. I. p.
Żądaj natychmiast bezpłatnego prospektu.
Pg 3 263-70-91

„HAFTOPLIS“
wykonuje mierzki, okrętkę dziurki, wykończenie szali, falban overlock, plisowanie dekoryzowanie, hafty, monogramy, ściągnięcie guzików, nadrabianie stóp, podnoszenie orzek — terminowo najtaniej.
St. Rynek 10 wejście Kurzanoga obok f-my Czepczyński Kruk i Filija Romana Szymańskiego 1 (pl. św. Krzyżski).
Pg 3 093-26 5

2 konie ciężkie wzgl. pół ciężkie, kupię. Oferty Kurjer Pozn. zg 19 598

ZAWSZE BYŁY

i obecnie są nadal częścią samochodowe „Ford“ i „Chevrolet“

NAJTANIEJ DO NABYCIA

tylko

WIELKIE GARBARY 34

telefon 51-76
zg 19 597

TAJFUN
to mur ochronny przeciw owadom!
FABRYKA ŚRODKÓW DO ZWALCZANIA SZKODNIKÓW UNIVERSUM
POZNAŃ, FR. RATAJCZAKA 38
Pg 3 708-32 23

Farby, kreda, szablony

w wielkim wyborze kupuje się najtaniej tylko w Centralnym Składzie Farb i Lakierów

Piekarny 1

Tel. 3205, naprzeciw Drogerji. dz 833

Poważna fabryka mydła
we wschodniej Polsce poszukuje we wszystkich dzielnicach Polski pierwszorzędnych, dobrze wprowadzonych przedstawicieli dysponujących kaucją. Oferty z referencjami kierować sub. Rozmach 1933 do Tow. Reklamny Międzynarod. Sp. z o. o. Warszawa, Marszałkowska 124.
Pg 250

Willa!

nowa, 15 lat wolna od podatków i s'empli, dochodowa, komfortowa, Aleja Wielkopolska w pobliżu Parku Moniuszki, cieżca 2 tysiące metrów śi czynego ogrodu, garaże, okazywanie na sprzedaż. 6 pokojowe czyste mieszkanie przy kupnie wolne. Reflektanci z odpowiednią gotówką mogą się zgłosić do Kurjera Poznańskiego pod zg 19 591

W Rogoźnie

w najlepszym punkcie miasta obszeray skład i 3 pokoje z kuchnią od zaraz do wynajęcia. Nadaje się specjalnie na skład zelaza, także i dla każdej innej branży. Zgłoszenia: Dentysta Stanisław Szalczyński, Rogoźno ul. W. Poznańska. Tel. nr 68 dz 026

BLACHY CYNKOWE PASY; skórzane i z s.erci wielbłądziej OPAKUNKI DO MASZYN
tanie w firmie
ST. GRABIŃOWSKI
i S-ka, Sp. Akc.
Poznań, Plac Wolności 11, Tel. 40-10.
dz 892

Kontyngent zakupu Państw. Monopolu Spirytusowego
kupi
Gorzelnia Manieczki
pow. Śiem.
zg 19 570

Firma EDMUND RYCHTER nie zawodzi nigdy pod względem NISKICH CEN WYSOKICH gatunków i ogromnego WYBORU.

Nie trzeba być dzisiaj **BOGACZEM** by móc się dobrze **UBRAC**. Nawet przy skromnych warunkach materialnych zdobyć się można na estetyczny **UBIÓR** pełen **SMAKU** i **ELEGANCJI** a taki **UBIÓR** to nie **LUKSUS** — to dziś konieczność **ZYCIOWA**, to elementarny warunek zdobycia dobrej pozycji w tak ciężkich czasach do której każdy ambitny człowiek dążyć musi.

Polecamy po **CENACH** zobaczyć i kupić — nie setki, lecz tysiące metrów najlepszych bielskich gabardyn i kamgarnów — oryginalne płaszcze nieprzemakalne na trzech podszewkach — płaszcze gabardynowe — modne ubrania — kurtki skórzane — wiatrówki — spodnie — golfy i brycesy.

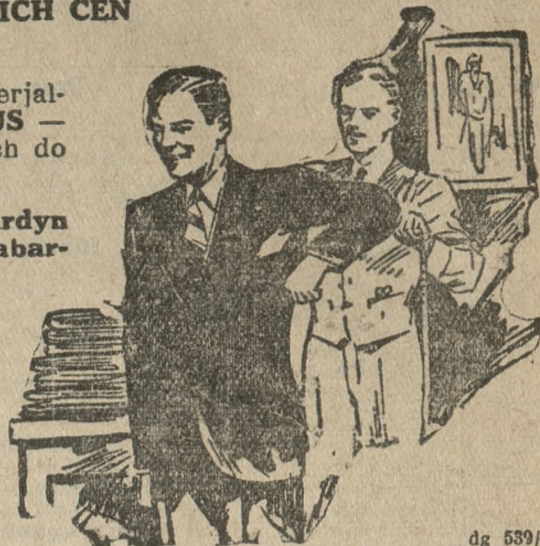
Szczególnej uwadze polecamy nasze oddziały wykonania na **MIARĘ**, pod kierownictwem szesciu uzdolnionych krojczych o światowej sławie.

Wszyscy Klienci wychodzą od nas zadowoleni i z zupełnym przekonaniem, że nie reklamujemy na wiatr lecz głosimy prawdę. — **W YDAJEMY NASZE TOWARY TAKŻE I ZA BONY TOW. „KREDYT“.**

EDMUND RYCHTER, Poznań,

ul. Fr. Ratajczaka nr. 2
ul. Wrocławska nr. 15
ul. Wrocławska nr. 14
Filja OSTROW Wlkp.

Futra gotowe i na miarę — Modernizacje i posycia futer — Skóry i blamy.

dg 539/40

ARMATURA mosiężna i brązowa

własnej fabryki armatur w Łagiewnikach pod Krakowem

Urządzenia łazienkowe, kompletne i częściowe

Wyroby sanitarne i faiansowe

Rury żeliwne — Wodociągowe

Ołowiane — Artykuły instalacyjne — Pompy ręczne

Blacha cynkowa i ocynkowana — Gwoździe — Druty

poleca po cenach konkurencyjnych

Towarzystwo Kontynentalne dla Handlu Żelazem

Kero i Ska dg 666

Poznań, ul. Magazynowa — telefon 72-81

(UWAGA: wejście od Przemysłowej przy Spichrzowej).

Ważne od 1. VIII. 1933.

Do każdego zamówienia

wzgl. Wielkopolski albo sławnego arcydzieła sztuki polskiej ze sławnego zbioru pod. własnego wyboru, dopóki zapas starczy.

R. S. ULATOWSKI

fotogr. - artysta, członek Fotoklubu Polskiego.

pl. Wolności 17, tel. 53-12. Do atelier lift stale czynny.

ng 4668

Rolnik w Szamotulach poszukuje

samodzielnego, wszechstronnie wykwalifikowanego

książkowego - zbożowca

Zgłoszenia przyjmuje prezes Rady Nadzorczej p. Tomaszewski, Gąsawy, p. Szamotuly.

dg 980

Zakład Fotograficzny

od zaraz do wydzierżawienia.

St. Obarski, Września, Zamkowa 1.

dg 4858

Nagłówkowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 100 słów, w tem 5 nagłówkowych.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:

1-linowy milimetr 50 groszy

Znak oferty naprzykład: n 2395, z 21 205, d 1811

i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 11.

1 SPRZEDAŻE

Meble

najtaniej **A. Baranowski**

Poznań Podgórna 13.

Pg 3 122-23.59

Morele już wysyłamy

Paczka żywnościowa 5 kg netto

franko dom — z 18 Zamówienia

prosimy nadeśłać natychmiast

Maj. Pudliszki, poczta Kr. bia

(Wlkp.) dg 880

Maszyny do pisania

nowe i używane tanio z gwarancją

Skóra Ska Aleje Marcinkowskiego 23.

Pg 3 705-31.59

Meble

najtaniej u **Bakosia**

ul. Wenecjańska 1

Most Chwaliszewski, przy Krzyżu.

zdg 51 755

Samochód

dwuosobowy sprzedam okazynie

Oferty Kurjer Poznański

zdg 51 761

Sypialnie

jadalnie gabinety wyprzedaż

Zytkowski Chwaliszewo 5.

zdg 51 729

Trzystadwudziesiątka

mórg pow. Znín, budynek inwentarza

nadkompletne cena 100 000.

wpłaty 30 000 Rutkowski Grobla 29.

zdg 51 827

Motocykl

Ariel 500 ccm korzystnie sprzedam,

Rogowski, Dąbrowskiego 32

zdg 52 010/11

Walizki

szkolne 1,50

Czyszk Szkolna 11.

Pg 3 711-32.51

Samochód

marki Renault, kabriolet, okazynie

na sprzedaż. Garaż. Radomski,

Dąbrowskiego 32.

zdg 51 910

Rowery

pierwszorzędnych marek od zł 180

odpowiedzialnym finansowo również

ratami — Rymkiewicz, Wielkie

Garbary 9 zdg 3662

Sprzedaje

kupuje meble maszynowe inne rzeczy

Dom Komisowy Podgórna 2.

Pg 3 130-10.53

Sprzedaj — Naprawa

wiecznych piór wszelkich systemów

Skład Papieru — Montownia

Wieczny Piór — Józef Czosiński

— Poznań, Ratajczaka 2.

zdg 870

Za 23% taksy ogniowej

sprzedam dwa masywne domy

czynszowe w Rawiczu konieczna

gotówka 56 000 — Oferty Kurjer

Poznański dg 728

Meble używane

wszelkiego rodzaju do sprzedaży

komisowej na bardzo dogodnych

warunkach przyjmuję

Poznański Dom Komisowy

Dominikańska 3. Sprzedaż

krótkim czasie zapewniona

Pg 3 133-23.46

Tapety

bezpośrednio z fabryki, rolka od

0.60 gr F. Szymański, Kępcza

A. Szymański, Poznań, Dąbrowskiego

39 ng 10 492

Dom

2 razy 3 pokoje z kuchnią, ogród,

dogodne warunki spłaty, potrzebna

gotówka 7 000 zł. Zgłoszenia

od 2 1/2 — 4 ul. Powidzka 12.

(Osiedle przy Warszawskiej).

zdg 52 064

Majątek

1 100 mórg w kulturze uroczko

położony las, połowanie blisko

Poznań z kompletnym inwentarzem

sprzedam 230 zł morga lub

zamienię na odpowiednią kamienicę.

Zgłoszenia Kurjer Poznański

zdg 51 407

Morele

zaleszczyckie, wyborowe, 15 złotych

młód kuracynowy 17, pomidorowy

7.50, wysyłamy pięciokilogramowe

opakowanie franco zaliczka.

Spółka Owocarska, Zaleszczycki.

zdg 51 983

Lampy elektryczne

najnowsze, najkorzystniej dostarcza

Wytwórnia Masztalarska 7.

zdg 478

Kolonjalka

restauracja ogród do sprzedania.

Odpowiedź znaczek. Gozimirski.

Inowrocław Mikołaja 30.

zdg 52 056

Akwarijum

25. Półwiejska 30 8. godz. 10.

zdg 52 072

Ubranie

nowe tanio sprzedaj Sew. Mielżyńskiego

25 mieszkanie 7. zdg 52 167

Kolonjalkę

pokojem kuchnią, maglem korzystnie.

Adres Kurjer Poznański zdg 52 168

Wózek

modny, biały Opel, rowerem

dziesięć sprzedam korzystnie. Mieczkiewicza

1. mieszkanie 12 godz. 10-2.

zdg 52 171

Garnitur parowy

do mlócenia „Marschall” kompletny

do użytku tanio na sprzedaż.

Zgłoszenia Konieczny Gniezno

na fabryka maszyn nr 4 801

Fartuszek szkolne

przedpisowe, z satyny Becku i Alpazi

— wszystkie wielkości — stale

na składzie poleca Fabryka

Bielszy. Dom Północny J. Schuber

bert, Wrocławska 3 — Specj. dział

miarowy. Pg 3 703-31.23

Skrzynie

srebra dwuosobowa, inne srebra,

platery serwis obiadowy tanio —

Lamus, Strzelecka 1. Pg 3 327-56.168

Cieżarówka

dwutonowa dobrym stanie. Adres

wskazę Kurjer Poznański zdg 51 055

Fiat

505 limuzyna 6 osobowa po gruntownym

remontcie gumy i koła zapasowe

bardzo tanio byle natychmiast

na sprzedaż Objeżdż. Garaż

Poznań. Dąbrowskiego 79

zdg 51 145

Skład skór

przyborami szewskimi blisko

Starego Rynku tanio sprzedam.

Zgłoszenia Plac Bernardyński 2

m. 3. telefon 25-22. zdg 51 401

Skład

kapeluszy zaprowadzony 1 000 zł.

Oferty Kurjer Pozn zdg 51 408

Samopojazd

dla chorego bardzo dobrze utrzymany

sprzedam. Działyskiński 2. m. 7.

zdg 52 001

Kolonjalkę

spiesznie sprzedam z powodu wyjazdu.

Telefon 61-61 zdg 52 105

Maszynę

kruszeńską sprzedam tanio. Telefon

28-36. zdg 52 116

Motocykl

B. S. A. 350 ccm pierwszorzędnym

stanie okazynie sprzedam lub

zamienię na inny obiekt. Poznańska

58 a. m. 6. zdg 52 118

Wózek

dziecięcy modny sprzedam. Za

Grobła 5 m. 20. zdg 52 238

Motocykl

„Metschloss” w dobrym stanie

sprzedam Kozła 2. fryzjer. zdg 52 247

Dom

centrum Poznań, składami handlowymi,

wartości 60 000. — zamienię

na dom mieście powiatowym.

Dotpła wymagalna. — Wiadomość

Paluch, Poznań, Kan. taka 8/9. zdg 52 210

Lekarskie

szafy sprzedam. Stolarska ulica

Strzelecka 23/24. zdg 52 232

Zakład fryzjerski

z pokojem w centrum sprzedam

1 100 zł. dzierżawa miesięczna 75.

Oferty Kurjer Poznański zdg 52 246

Stoły, krzeselka

urządzenie domowe okazynie

sprzedam. Adres Kurjer Poznański

zdg 52 309

Skrzydło

sprzedam. Ratajczaka 11 a. m. 25

zdg 52 365

Wytwórnia i powabną linję

daje gorset, pas lezczący i

biust

Parcele
przy Łukaszczyca i Kolejowej
za 3,80 metr do sprzedania -
Wskazę restauracja Matejki 56.
zdg 52 180

Fiat
limuzyna prima stan sprzedania -
"Autopark" Marszałka Focha 37
zdg 52 184

Radjo
najnowsze, głośnik dynamiczny
magnetyczny bardzo tania, Kana-
łowa 4 mieszkanie 10, zdg 52 089

Majątki
okazyjne ziemskie, miejskie, mly-
ny jak również dzierżawy mniej-
sze większe poleca Nianaltowski.
Włocławek Starobelska 12/14.
ng 4 848

Resztówka
pod Poznaniem 135 mórg ziemi
buraczanej dom 7 pokoi sad, hu-
dnyki maszynowe inwentarz. Do-
piata 40 tysięcy zł. Pośrednicy
wykluczeni. Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdg 52 003

Elektrolux
dobrym stanie tania sprzedam. -
Adres Kurjer Poznański
zdg 52 015

Maszyny
jak nowa do cerowania obuwia
sprzedam. Pocztowa 16 mieszka-
nie 16.

Sypialnia brzoza
bardzo ładna, jak nowa okazyj-
nie. Dominikańska 3.
Pg 3847-3276

Parasole
do szkoły 3,60
Zwysz Szkołna 11.
Pg 3712 3255

Plac nad morzem
sprzedam za 2500, wplata 500 zł
reszta długoterminowa hipoteka. Ma-
kowski. Skórcz (Pozn.) Restau-
racja Dworcowa. zdg 52 419

Biurko
biblioteka, stolik, konsola rzeź-
nicze, klatka papugi, kafele uży-
wane, altana lub kiosk. Adres
Kurjer Poznański zdg 52 405.

Meble
gabinet i jadalnię sprzedam oka-
zyjnie. Wyspiańskiego 10 m. 7.
zdg 52 402

Sprzedam
duży dywan. Grunwaldzka 22a.
I piętro. zdg 52 401

Parcela
w Puszczykowie, blisko dworca
tania na sprzedaż. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdg 52 488.

Gramofon
walizkowy, płyty tania sprzedam.
Adres wskazę Kurjer Pozn.
zdg 52 336

Motocykl
przyczepka 1200 i solo 450 -
sprzedam „Pogotowie Motocyklo-
we”. Dabrowskiego 4. zdg 52 329

Zegar
stojący. Wroniecka 24. m. 5.
zdg 52 328

Rower
dobrym stanie. Fredry 3. m. 10.
zdg 52 327

Patent-Nowość
Bezpiecznik do zamków patento-
wych i zwykłych sprzedam oraz
sposoby otwarcia w przeciągu 5
minut dotychczasowych zamków
patentowych bez uszkodzenia:
„Casi”, „Hahn”, Feropol Damm
Yale, Zeis Wiedeński i Francu-
skie. Wzlednie poszukuje wspólni-
ka z kapitałem od 4 tysięcy zło-
tych. K. Hiller, Poznań, Żurawia
7. zdg 52 323

Klej malarski
Frotory kupisz najtaniej wprost
w fabryce ul. Gajowa 4, tel 68677.
zdg 52 319

Dom
pietrowy, ogrodem sprzedam. -
Marcinkowski Lasek, poczta Ża-
bikowo przy Poznaniu, zdg 52 018

7 1/2 - 17 1/2 - 27 1/2 zł
Pierwsze - Serwis kawowy -
Druge - Pół tuż czysto al-
pakowe nakrycia stołowe - Trze-
cie - Kompletny serwis stołowy
- poleca tylko Hurtownia Po-
celany Wroniecka 24. zdg 52 019

Torby szkolne
1,65; teki 0,95; skórzane 3,50. Fab-
ryka wyrobów skórzanych Kur-
delski Półwiejska 39 Wielka 10.
zdg 52 031

Drzewo
na schody stopnie wangi poleca
Centrala Drzewna Sp. z o. o.,
Waty Jagielly 4 telefon 20-69.
zdg 52 034

Podłogi
białe, suche, wysokogatunkowe
najtaniej Centrala Drzewna Sp.
z o. o. Waty Jagielly 4 telefon
20-69. zdg 52 035

Wille
czteropokojowa dwie kuchnie, o-
gród pod Poznaniem przy stacji
oddam za 5 000 złotych. Pospiesz-
ne zgłoszenia Kurjer Poznański
zdg 52 039

Sprzedam
domek z ogrodkiem 2 morgi w
Starem Puszczykowie nr 22 -
(4 000 zł). Informacje Górna Wil-
da 75, mieszkanie 8. zdg 52 124

Skład
kolonialny mieszkanie magiel
spiesznie sprzedam Adres wska-
zę Kurjer Poznański zdg 52 127

Tapczan
nowy łóżko żelazne tania sprze-
dam. Pracownia Tomala Pół-
wiejska 33 zdg 52 143

Biblioteki
szerokie jak nowe okazyjnie.
Nowy Dom Komisowy, Woźna
16. rg. 2800

Majątek
500 pszenno-żytniej ładne zabudo-
wana inwentarz kompletne. -
Cena 140 tysięcy wplata 60 000.
Górski. Inowrocław, Poprzeczna
16. ng 4868

Dom
z ogrodem sprzedam. Kaleta,
Puszczykówko. zdg 52 050

Mundurki
szkolne, garderobe damska szwie-
tanie. Podgórna 3, mieszkanie 8.
zdg 52 500

Meble
bardzo tania wprost z fabryki
Szczytnieckiego. Tama Garbar-
ska 3. zdg 52 485

Skład
kolonialny, kompletne urzadze-
nia, towarami, pokój przyjeźdy,
sprzedam zaraz. Adres Kurjer
Pozn., Stary Rynek r 2779

Sprzedam
rower dla chłopca i 3 skórek je-
lonkowych. Kramarska 8 m. 3.
zdg 52 576

Świetna egzystencja
Pierwszorządny zakład fryzjerski
damsko-męski, wielka sprzedaż,
25 lat na miejscu, miasto garni-
zonne Górny Śląsk bez konkuren-
cji z powodu wyjazdu na
sprzedaż. Oferty Kurjer Pozn.
zdg 52 430

Fabryka
wód mineralnych i rozlewnia piw
w pełnym ruchu z powodu wy-
jazdu okazyjnie do sprzedania.
Oferty Kurjer Poznański
zdg 52 285.

Koń
i wóz. Chwaliszewo 13.
zdg 52 279

Meble kuchenne
20 kompletnych kuchni sprzedam
po każdej cenie. Koniccki, Pia-
skowa 3, wytwórnia mebli ku-
chennych. zdg 52 276

Sypialnię
stylowa, solidna, 12 części sprze-
dam bardzo tania. Stolarska
Kwiatowa 6. zdg 52 480

2 wózki
waga decymalna i lodownia. A-
dres Kurjer Pozn. zdg 52 475.

Fortepian
koncertowy, śliczny ton do sprze-
dania. Opiełńska, Aleje Marcin-
kowskiego 11. zdg 52 473

Łóżko
orzechowe, komoda, buciki 36.
Kochanowskiego 23. m. 5.
zdg 52 464

Pointery
pełnej krwi. Dr. Cichowicz, Mar-
szew. Pleszew. zdg 52 461

Zakład
fryzjerski, zaprowadzony, cen-
trum sprzedam. Oferty Kurjer
Poznański zdg 52 390.

Klubowy
garnitur gobelinowy, obrazy. Pa-
trona Jackowskiego 13 - 3.
zdg 52 389

15
drzwi. Stolarska Żurkiewicz,
Wielkie Garbary 11.
zdg 52 378

Pianino zagraniczne
orzechowe, bardzo dobry ton ta-
nio. Dominikańska 3.
Pg 3850-32,80

Samochód
limuzynkę jak nową marki B. M.
W. tania sprzedam. Agencja
Kurjera Poznańskiego Leszno.
ng 4857

Tłoczni
owocow. syst. Mayfarth, poj. ok.
5 ctr. w dobrym stanie korzyst-
nie do oddania. Skr. poczt. 112.
Pg 251

Benenowski
Półwiejska 3
Obraczkli. zegarki najtaniej.
zdg 52 501

Czapki przepisowe
gimnazjalne
dla powstańców i wojaków. so-
kolskie harczerkie straży pożar-
nej granicznej, leśniczych policy-
jnych wojskowe dla klubów dro-
gomistrz i t. d. - Czapki dla
szkół powszechnych tania. Czapki
zł. przepisowe dla S. M. P. a 3,20
zł. Również wykonuje czapki
sportowe oraz wszelkiego rodza-
ju, także z dostarczonego mate-
rialu po cenach najniższych -
wykonanie solidne. Wiza Wro-
cławska 13. zdg 50 802/3

Parcela
przy kościele sprzedam. Górczyń-
ska 7 zdg 51 031

Meble
używane, maszyn. różne inne
przedmioty sprzedaje i kupuje
najkorzystniej Jeżycki Dom Ko-
misowy Słowackiego 39.
zdg 52 164/5

Magle
najnowsze wynalazku na za-
ped elektryczny i ręczny na do-
godnych warunkach dostarczą -
Fabryka Magli M. Jankowiak -
Poznań-Staroleka. zdg 52 220/21

Potrzebujesz
okulary idź do Orlińskiego św.
Marcin 77 tam kupisz tania i rzetel-
nie. zdg 52 31

Skład paszy
w Poznaniu od lat zaprowadzo-
ny korzystnie do nabycia. Oferty
Kurjer Poznański zdg 52 506.

Majątek
1 000 mg. pszenno-żytniej Dwór
12 pokoi zabudowane dobre, in-
wentarz nadkompletne sprzedam
lub zamienie na kamienice. Cena
30 tysięcy. Górski, Inowrocław,
Poprzeczna 16. ng 4867

Gabinet
męski, polerowany orzech sprze-
da okazyjnie Stolarska Grobla 6.
zdg 52 505

Radjoapar
czterolampowy, anodówka oka-
zyjnie. Dominikańska 3.
Pg 3891-32,81

Kasa National
4 obsługi okazyjnie. Dominikań-
ska 3. Pg 3890-32,85

Tylko 320,-
kosztuje gabinet męski debowy
dobrze utrzymany, okazja. No-
wy Dom Komisowy, Woźna 16.
rg 2801

Ajednak najtaniej
NADOLSKIEGO
POZNAŃ-STARYNEK 90-TELEFON 973

Popelina
na mundurki 1,60; Boston 2,20;
Alpaga 140 szer. 4 -; Piłtina 140
szer. 0,70, 1,30; Inlet czerwony
1,30; Spodkowie 2,00 zdg 984/5

Adler-Ideal
maszyn do pisania dobrze utrzy-
mane okazyjnie. Dom Komisowy
Woźna 16. rg 2799

Sypialnia 425,-
kompletna jasny dąb, jak nowa,
marmur lustra, kryształowe oka-
zja. Nowy Dom Komisowy, Wo-
źna 16. rg 2798

Gołębie
barwnogłówki, czarne, niebieskie,
sprzedam. Centrala Mebli, Swa-
rzedz. rg 2796

Dodatki
ubraniowe najtaniej. Jan Gro-
belski, Wrocławska 2.
rg 2782

Samochód
Fiat 521, limuzyna granatowa,
mało używany sprzedam tania
lub zamienie na takiż otwarty
lub kryty, 4 cyl. Tatre. Adres
wskazę Kurjer Poznański
zdg 52 625.

Łóżko
mosiężne prywatnie tania. Kra-
szewskiego 19 - 10 zdg 52 591

Samochód
Ford, limuzyna korzystnie na
sprzedaż. Patr. Jackowskiego 35
m. 4. zdg 52 589

Plac
sprzedam. Słowackiego 34. I le-
wo. zdg 52 587

Sprzedamy natychmiast
mleczarnię i młyn
parowy
tania i tylko za gotówkę. Jeden
kompleks, potrzebne zabudowa-
nia - urządzenie nowe - kom-
pletne do natychmiastowego uru-
chomienia. Przedsiębiorstwo re-
nowe w dobrym punkcie miasta
i okolicy. Tanie paliwo na miej-
scu. Zgłoszenia Kierowca do p.
Adolfa Stańko, Sieraków, n. W.
ng 4854

Piec
kapielowy na węgiel mało uży-
wany tania. Gen. Prądzińskiego
11. m. 1. zdg 52 492

Dom
piekarnia, ogród cena 13.500, sto-
sowne dla urzędnika. Psuty, Na-
kło, Długa 26. ng 4865

Parcela
częściowo oparkonoma bardzo ta-
nio sprzedam. Stronka 23. m. 4.
zdg 52 542

Kolonjalny - delikatesy
dobrze zaprowadzony dobrym
punkcie towarem mieszkaniem
maglem. Adres Kurjer Poznański
zdg 52 558

Lornetkę
Zeissa tania Waly Zygmunta 2.
mieszkanie 4. zdg 52 549

Jadalnia ptaszkowa
bogato rzeźbiona
mało używana zegarem Beckera
okazyjnie. Dominikańska 3.
Pg 3 884-32,74

Salon Empire
dobrze utrzymany tania. Domini-
kańska 3. Pg 3 883-32,73

Salon antyczny
imitacja kości słoniowej okazyj-
nie. Dominikańska 3.
Pg 3 882-32,72

Salon Ludwika XV
cały złocony
okazyjnie Poznański Dom Kom-
isowy. Dominikańska 3.
Pg 3 881-32,70

Futro
damskie, czarne żrebce, nowe.
tania sprzedam. Masztalaska 7.
m. 4. zdg 52 453

Restauracja
nowourządzona, trzema ładne-
mi ubikacjami, z powodu śmierci
właściciela odstąpienia zaraz, ob-
jęcia 1 500. Zgłoszenia Pawlikow-
ski, Strusia 5. zdg 52 455

Ariel
250 ccm. jak nowy korzystnie
sprzedam. Oferty Kurjer Poz-
nański zdg 52 697.

Dwie
wanny kąpielowe sprzedam. Sza-
marzewskiego 11 warsztat.
zdg 52 675

Parcelę
800 m² Solacz, Śląska sprzedam.
Wiadomość św. Marcin 22 mie-
szkanie 19. zdg 52 674

Skład
pocześnie urządzony. - pokój
kuchnia zaraz sprzedam. cena 500
zł. Adres Kurjer Poznański
zdg 52 661

Radjo
przenośne pięciolampkowe, naj-
nowszej konstrukcji na stały lub
zmienny prad 110 woltowy, głoś-
nik dynamiczny. Wartość 2 000
złoty sprzedam natychmiast z
powodu nagłego wyjazdu lub za-
mienie na brylanty. Aleje Mar-
cinowskiego 7. m. 7. zdg 52 656

Restauracja
kawiarnia średni żywoty inter-
es komercyjna, mieszkanie, okoli-
ca centrum korzystnie. Zgłosze-
nia Kurjer Poznański zdg 52 668

Jadalnia
stylowa okazyjnie Stolarska Ru-
kowska 9. zdg 52 640

Motocykl
zapychany zamienie na nowy ro-
wer Oferty Kurjer Poznański
zdg 52 639

Centrala elektryczna
Siemens. 100 lamp 220 Volt. z
motorkiem, komol. 750 zł. Fran-
pol, Działyńskich 3. zdg 52 519

5 KUPNA

Motocykl
lub mały samochód mało używa-
ny w bardzo dobrym stanie kupie
gotówką. Oferty Kurjer Poz-
nański zdg 51 739/40

Samochód
mniejszy dobry prywatnie gotów-
ką Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdg 51 395

Poszukujemy
używana mocarnej najchętniej
„Lanca” oraz używana ciężarów-
ka bez motoru zdana do przerob-
ienia na pociąg konny. Zgłosze-
nia Kurjer Poznański zdg 51 608

Pianino - dywan
kupie Oferty Kurjer Poznański
zdg 51 763

Kupię
dom podzaj wille 8-10 ubikacji
od właściciela wplata 12 000 o-
kolica Górczyn, Debiec Starole-
cka Główna Oferty cena Kurjer
Poznański zdg 51 732 Pośrednicy
wykluczeni

Makulaturę
gazety, akta kupie większe ilości
Telefon 25-21 zdg 51 782

Rewolwerówka
półautomat, przewiercone wrze-
ciono do 20 mm z kompletem
narzędzi do wyrobu sruć kupie.
Toruń, skrzynka pocztowa 69.
Pg 3 836-64,77

Srebro
złoto kryształowy porcelana, szty-
chy obrazy kupuje, przyjmuję
komis „Lamus”, Strzelecka 1
Pg 3709-56,169

Kupuję
likwidacji składów i okazyjne
partie tania towary krótkie bła-
waty kalantaria i artykuły piś-
mienne. Zgłoszenia Kurjer Po-
znański zdg 51 393

Kupię
samochód osobowy Ford kryty
mało używany Oferty wraz z
podaniem ceny proszę złożyć do
Kurjera Poznańskiego zdg 52 090

Motor
na ssący gaz moc 20 PS do młyn
kupie gotówką zaraz. Inż. Shen-
del, Poznań Gajcarska 3.
zdg 52 692

Kupię
wille 5 pokojowa z ogrodem w
Poznaniu 6 000 zł zaraz gotówką.
Oferty Kurjer Poznański
zdg 52 093

Kupię
łódź z motorem 12 KM długość
ca. 7 metrów. Łuczkiewicz Al.
Szczegółowa 13. zdg 52 106

Wannę
emaljowaną używaną kupię. -
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdg 51 435

Pianino
lub fortepian kupię. Oferty z po-
daniem ceny do Kurjera Poznań-
skiego zdg 51 068

Futro
damskie kupię. Oferty Kurjer
Poznański zdg 52 189

Parcelę
niedaleko śródmieścia - kupię
wprost od właściciela. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdg 51 840

Szyny
65 mm w dobrym stanie tania
kupimy za gotówkę. Oferty do
„MAR” Katowice, Dworcowa 18
„Szyny”. ng 4 842

Doberman
2-6 miesięczny kupię. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 51 788

Kupię
garnitur klubowy w skórze, me-
ble do holu, dobrze utrzymane.
Oferty Kurjer Pozn. zdg 52 040

Wózek
ręczny towarowy poszukuje. -
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdg 52 140

Okazyjnie
kupie stylowy salon gabinet me-
ski garnitur klubowy tapczan,
narzutka dywan lub kilim. Oferty
z podaniem podaniem war-
unków składać do Kurjera Poz-
nańskiego zdg 52 150

Kupię
wentylator pokojowy. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 52 059

Narzędzia
mechaniczne także do mierzenia
jak mikrometry itp. kupię. Oferty
Kurjer Poznański zdg 52 063

Magiel
używany kupie. Niedziela Mosi-
na. zdg 52 082

Samochód
Fiat 503 502 501 na balonach -
kupie. Oferty Kurjer Poznański
zdg 52 225

Mleka
pełnego, słodkiego odbiore z ma-
żetności dziennie 200-300 litrów
blacie wysokie ceny. Oferty Kur-
nier Pozn. zdg 52 207

Kupię
sieć od 200-400 metr. długości.
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdg 52 489.

Kupię
używany rower damski. Oferty
Kurjer Poznański zdg 52 321

Kupię okazyjnie
lampe - świecznik żydowski lub
zkrystalowy. - Oferty
„Par” pod nr 56 182
Pg 3 897-56,182

Wille
lub domek ogrodem za gotówkę
kupie. Pośrednicy wykluczeni.
Oferty cena opisem Kurjer Po-
znański zdg 52 274.

Kupię
maszyn do pisania (podróżna).
Oferty z podaniem ceny i fabry-
katu do Kurjera Pozn. zdg 52 479.

Parcelę
kupie pod dom czynszowy. Oferty
cena i wielkość Kurjer Poz-
nański zdg 52 465.

Fortepian
lub pianino czarne doskonale u-
trzymane kupie. Dokładny opis i
cena Kurjer Poznański
zdg 52 462.

Kupię
dwumieszkaniowy dom (wzgl.
wille) ogrodem przy Poznaniu.
z podaniem ceny. Oferty Kurjer
Poznański zdg 52 375.

Poszukuję
pieska młodego jamnika. Ostro-
góra 27. I. Pg 3888-56,180

Platformę
na 100 ctr. dobrze utrzymaną kupię.
Zgłoszenia telef. 16-95.
rg 2813

Młocarnię
54-60 calową używaną po grun-
townym remoncie kupię gotów-
ką. Maj. Popowo Podleśne, pow.
Gniezno. zdg 52 624

Srebrny sztuciec
na 24 osób, dobrze utrzymany.
kupie za gotówkę. Oferty upra-
sza do Kurjera Poznańskiego
zdg 52 596

Dywan perski
lub smyrneński 3x4 kupie. Oferty
Kurjer Poznański zdg 52 493

Pożyczki
2000 pożyczka pod zastaw 160 morg. dam osadzie lub dzierżawie rolniczej. Osobliście ul. Kanakowa 12. Teresak. zdg 51 900

10-15.000
poszukuje na 1 hipotekę na wille w pobliżu Opary. Oferty Kurjer Poznański pod Pz 3 894-32.59

8 DC WYNAJĘCIA

Czteropokojowe
zdrowe soneczne mieszkanie umeblowane z wszelkimi wygodami oddam. Adres Kurjer Pozn. zdg 51 846

Ośmiopokojowe
z przynależnościami, nadające się również na biura, pensjonat lub szkołę do wynajęcia. Informacje Plac Działowy 10 m. 8. zdg 50 282

6, 5, 4, 3 i 2
pokojowe mieszkanie — wekaże Domus. Plac Wolności 14 a. Informacje bezpłatne. zdg 50 959

Komfortowe
4 i 5 pokojowe, ogród nowa willa. Solacz Zgłoszenia Konopnickiej 16 — 4.

Wolne
2 pokoje kuchnia, Kucki, ul. Polanka z mostem św. Rocha. zdg 52 551

2 pokojowe
kuchnie bezdzietnym. Szelag przy ogrodzie Strzeleckim Graef. zdg 51 400

Pierwsze piętro
sześciopokojowe. Matejki 5. Wskaże m. 14. zdg 50 358

Pięciopokojowe
komfortowe I piętro. Szmarzewskiego 11 od września. Wiadomość u dozorczy. zdg 52 027

Mieszkanie
dwa duże pokoje kuchnia przedpokój w najzdrowszej okolicy Poznania w nowym domu centralne ogrzewanie, bez odstępnego do wynajęcia od 1 września. Zgłoszenia pod 35 złotych do Kurjera Poznańskiego zdg 52 035

Ośmiopokojowe
komfortowe odnowione. Zgłoszenia Chelmońskiego 20 IV. piętro. zdg 52 133

Trzypokojowe
centrum. Zgłoszenia Chelmońskiego 20 IV. piętro. zdg 52 134

Sześciopokojowe
komfortowe soneczne od zaraz. Chelmońskiego 4. wskaże portierka. zdg 52 138

Dwupokojowe
kuchnia zaraz. Adres Kurjer Poznański zdg 52 069

Mieszkanie
2 duże mały kuchnia, łazienka wynajmie św. Leonarda 1 a. rg 2751

2
pokoje kuchnia wynajmie gospodarza. Górna Wilda 114. Kiosk. zdg 52 224

3 pokojowe
mieszkania, częściowo umeblowane, odstąpię. Wiadomość u gospodarza. Łakowa 10. zdg 52 243

Pokój
kuchnia z meblami 500 zł. Adres Kurjer Pozn. zdg 52 212

Pokój
kuchnia od 15 sierpnia do wynajęcia, czynsz rok zgóry. Winiary, Leonarda 20. zdg 52 194

Pokój
kuchnia do wynajęcia. Gospodarz. Podchorążych 31. przy Pałacu, Górczym. zdg 52 269

4 pokoje
komfort willa położona w ogrodzie Łazarz zaraz. Informacje Drużbackiej 1 m. 1. Pp 3338-56.175

5 pokojowe
blisko Placu Wolności dla lekarza, dentysty, adwokata, poważnemu reflektantowi wynajmie gospodarz. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 412.

Dwa
pokoje, kuchnia 60, półtora roku. Gospodarz. Gąsiorowskich 9. zdg 52 490

5 pokojowe
z przynależnościami w śródmieściu zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 341

5 pokoi
3 razy śródmieście, dwa razy 3 Łazarz. Kaweckiej, Jeżycka 14-11 zdg 52 458

3-pokojowe
soneczne 75 zł. Świetlana 42. tramwaj 6. dg 972

Pięciopokojowe
komfort, soneczne, ogródek, od gospodarza. Chelmońskiego 8 m. 8. zdg 52 386

Mieszkanie
3 pokojowe do wynajęcia. Chwałiszewo 18.

2-3 i 4
pokojowe. Grodziska i Reya. Zgłoszenia administracja domów P. K. E. Gajowa 1. dg 975

6 ubikacyj
wysoki parter przy Romanie Szymańskiego do wynajęcia mieszkanie lub handlowe od gospodarza. Zgłoszenia Kurjer Poznański rg 2810.

Sześciopokojowe
gospodarz Marynarska 9. zdg 52 539

Dwupokojowe
soneczne parkiet, czynsz miesięczny. Narórski Łanowa 15 (Wilda koło Cegielskiego). zdg 51 390

Pokój
kuchnia, Marszałka Piłsudskiego 5. wprost fabryki Maya. Lubon. zdg 52 621

Mieszkanie
4 pokojowe, komfortowe wille, centrum wydzierżawie. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 100.

Dwupokojowe
kuchnia zaraz. Jarochońskiego 57. Łazarz. zdg 51 668

300
mieszkań. 120 składów, stróżostwa czynsz miesięczny. Pośredniczy bezpłatnie. Zrzeszenie właścicieli kamienic. Wierzbicice 27 zdg 52 630

Słoneczne
3 i 4 pokojowe mieszkania. — Marszałka Pocha 123 do wydzierżawienia. Zgłoszenia Lodowa 1 m. 4. zdg 52 667

Czteropokojowe
wolne podatków od 1. 9. Jarochońskiego 50. zdg 52 666

3 pokoje
(sala górnym światłem) kuchnia łazienka 4 piętro ładne nowe, wolne. Informacje, telefon 10 07 zdg 51 766

Przecznica
komfortowe, 5 pokojowe. II p. od 1. 10. Oferty Kurjer Pozn. zdg 56 659

Dam
niecypokojowe mieszkanie — czynsz 100 za wyrobienie posady. Oferty Kurjer Pozn. zdg 52 615

Trzypokojowe
nowy dom, za rocznym czynszem, zaraz gospodarz. Łukaszewicza 18, obok Ryńku Łazarzkiego. zdg 52 517

9 SZUKA MIESZK.

1 pokojowego
pokojowego poszukuje, czynsz miesięczny ewentl. zgóry. Oferty Orodowiak Wielkopolski zdg 52 616

2 pokojowe
mieszkania z przynależnościami poszukuje starsze bezdzietne małżeństwo nie wysoko czynsz co 3 miesiące zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 750

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienię centrum
2 pokoje kuchnie na skład małym mieszkaniem, warunki zapodać. Oferty Kurjer Pozn. zdg 52 160

Pokój
kuchnie na dwupokojowe kuchnie Oferty Kurjer Poznański zdg 52 593

11 POKOJE UMEBL.

Pokój
na dwie osoby od 15. Wyspiańskiego 18. miesz. 5. godz 3-6. zdg 51 697

Pokój
Śniadeckich 20. m. 5. zdg 51 801

Pokój
młdy, czysty, utrzymaniem do brem, tanjem odda. Słowackiego 16. m. 1. zdg 51 991

Podgórna
12b. m. 9 bardzo dobrem utrzymaniem panu na stanowisku. zdg 51 142

Dwuosobowy
dobrem utrzymaniem zaraz lub 15 Marcinkowskiego 1. I. pr. p. Zablocka. zdg 50 625

Dobrze
umeblowany. Działyskich 1. — m. 14. zdg 51 226

Obszerny
balkonowy klubowym garniturem elektryczność, drugi mały Nowomiejski 6 a. — 25 zdg 51 303

Balkonowy
słoneczny elektryczność. Przemysłowa 28 — 5. zdg 52 103

Jednoodosobowy
elektryczność. Szewska 19. m. 4. zdg 52 107

Pokój
Św. Marcin 32 m. 7. zdg 52 109

Panu
inteligentnemu. Dąbrowskiego 10. mieszkanie 15. zdg 52 179

2 pokoje
z kuchnią umeblowane wydzierżawia kawiarnia Matejki 56. zdg 52 181

Pokój
panom. Konopnickiej 15. I. zdg 52 087

Dwuosobowy
frontowy. Śniadeckich 4 parter. prawo. zdg 51 868

Dwuosobowy
Jasna 8. miesz. 3. zdg 51 875

Dwuosobowy
Wierzbicice 11 — 9. zdg 51 876

Pokój
inteligentnemu panu, wszelkimi wygodami Krasieńskiego 8 c. zdg 51 803

Dwa
niekrepujące (kuchnia) samotnej. Maleckiego 6 mieszkanie 11. 5-7. zdg 51 925

Gimnazjastę
wspólny pokój synem maturzystą Opieka dobre utrzymanie pomoc Jackowskiego 30. mieszkanie 14. blisko gmn. Marcinkowskiego. zdg 51 945

Adwokat
poszukuje 2 próżnych pokoi na kancelarię przy Starym Ryńku. Nowej. Wrocławskiej. Szkolnej. Al. Marcinkowskiego, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 330

Poszukuje 4-5
pokojowego mieszkania centrum. I piętro. Oferty Kurjer Pozn. zdg 52 320

Urządnik
poszukuje mieszkania jedno lub dwupokojowego kuchnia, dzierżawa zgóry. Oferty cena do Kurjera Poznańskiego zdg 52 295.

Poszukuje
stróżostwa albo mieszkania do 15 złotych zapłać pół roku zgóry. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 376.

4 pokojowe
mieszkanie z przynależnościami w śródmieściu od 1. 10. 1933 wydzierżawi wprost od gospodarza, powny płatnik. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański rg 2812.

Pracownik
miejski na stałe posadzie poszukuje mieszkania 1-2 pokojowego. Oferty Kurjer Poznański rg 2768.

2 pokoje
z kuchnią na Jeżykach wzdł. Łazarz wprost od gospodarza poszukuje urzędnik na stałe posadzie. Czynsz ewtl. zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 538

1-2
pokoi z kuchnią poszukuje w śródmieściu. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 52 532

Mieszkanie
5-7 pokojowe w dzielnicy Łazarzkiej za czynszem miesięcznym od 1 września poszukiwane. Parter wykluczony. Zgłoszenia z podaniem ceny i dokładnego adresu do Kurjera Poznańskiego zdg 52 530

4-3
pokoi pełnym komfortem szuka prokurent poważnego banku — pewny płatnik. Oferty podaniem ulicy Kurjer Pozn. zdg 52 649

3 pokojowe
z łazienką w centrum poszukuje samotny płatnik. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 577

11 POKOJE UMEBL.

Pokój
na dwie osoby od 15. Wyspiańskiego 18. miesz. 5. godz 3-6. zdg 51 697

Pokój
Śniadeckich 20. m. 5. zdg 51 801

Pokój
młdy, czysty, utrzymaniem do brem, tanjem odda. Słowackiego 16. m. 1. zdg 51 991

Podgórna
12b. m. 9 bardzo dobrem utrzymaniem panu na stanowisku. zdg 51 142

Dwuosobowy
dobrem utrzymaniem zaraz lub 15 Marcinkowskiego 1. I. pr. p. Zablocka. zdg 50 625

Dobrze
umeblowany. Działyskich 1. — m. 14. zdg 51 226

Obszerny
balkonowy klubowym garniturem elektryczność, drugi mały Nowomiejski 6 a. — 25 zdg 51 303

Balkonowy
słoneczny elektryczność. Przemysłowa 28 — 5. zdg 52 103

Jednoodosobowy
elektryczność. Szewska 19. m. 4. zdg 52 107

Pokój
Św. Marcin 32 m. 7. zdg 52 109

Panu
inteligentnemu. Dąbrowskiego 10. mieszkanie 15. zdg 52 179

2 pokoje
z kuchnią umeblowane wydzierżawia kawiarnia Matejki 56. zdg 52 181

Pokój
panom. Konopnickiej 15. I. zdg 52 087

Dwuosobowy
frontowy. Śniadeckich 4 parter. prawo. zdg 51 868

Dwuosobowy
Jasna 8. miesz. 3. zdg 51 875

Dwuosobowy
Wierzbicice 11 — 9. zdg 51 876

Pokój
inteligentnemu panu, wszelkimi wygodami Krasieńskiego 8 c. zdg 51 803

Dwa
niekrepujące (kuchnia) samotnej. Maleckiego 6 mieszkanie 11. 5-7. zdg 51 925

Gimnazjastę
wspólny pokój synem maturzystą Opieka dobre utrzymanie pomoc Jackowskiego 30. mieszkanie 14. blisko gmn. Marcinkowskiego. zdg 51 945

Dwuosobowy
Kraszewskiego 8 II. prawo. zdg 51 971

Wspólny
Jeżycka 35 miesz. 5. zdg 51 978

Panieni
uczyszczające do szkół przyjmuje na dogodnych warunkach (częściowo opłata może być w prowiantsach) — Dobra odżywianie, troskliwa opieka forteljan. Zgłoszenia Grottera 14 I p. (w pobliżu wyższych uczelni). Wanda Haertle. zdg 52 013

Uczennicom
uczniom słoneczny dobrem utrzymaniem pomoc nauce, tanio. Urbankowska Słowackiego 37. zdg 52 016

Pokój
słoneczny, czysty zaraz Poznańska 46/48. miesz. 6. zdg 51 834

Pokój
Kochanowskiego 4 mieszkanie 3. zdg 51 787

Pokój
Śniadeckich 20 — 8. zdg 51 748

Pokój
niekrepujący wynajmie. Krasieńskiego 13. miesz. 19. zdg 51 769

Niekrepujący
używanjem kuchni. Długa 4. podwórze prawo 1. 26. zdg 51 691

Jedno-
dwuosobowy. Spokojna 21. mieszkanie 6. zdg 51 726

Podgórna
10 a. mieszkanie 4 1-2 niekrepujące, front, inteligentni. zdg 52 024

Pokój
Słowackiego 20 m. 9. zdg 52 028

1-2
Śniadeckich 21. m. 5. zdg 52 086

Zdrowe
dobre utrzymanie dla uczennic, uczni pań, panów. Matejki 53, mieszkanie 10. zdg 52 038

Pokój
umeblowany zaraz Wielkie Garbary 23. mieszkanie 9. zdg 52 121

Pokój
ładny, czysty soneczny z utrzymaniem. Mickiewicza 21/25 mieszkanie 10. zdg 52 122

Pokój
osobne wejście. Samolińska Mostowa 3 mieszkanie 9 zdg 52 123

Inteligentnemu
panu. Strzelecka 31. miesz. 20. zdg 52 125

Pokój
św. Czesława 17. mieszkanie 7. zdg 52 126

Klatka
słoneczny. Orzeszkowej 16. górny dzwonek. zdg 52 129

Pokój
panience. Kempnowa. Piekary 18. dom tylny parter. zdg 52 217

Półwiejska
33 — 7. zdg 52 216

Wielki
odnowiony Kopernika 7. parter. zdg 52 214

Pokój
dla pani. Górna Wilda 73. m. 30 zdg 52 258

Pokój
Kochanowskiego 5 m. 9. zdg 52 251

Niekrepujący
słoneczny, samotnemu panu. Chelmońskiego 4. m. 3. zdg 52 243

Pokój
niekrepujący zaraz. Św. Marcin 33. m. 9. zdg 52 245

Półwiejska
15 m. 5 ładny, frontowy niekrepujący, czysty, inteligentnej osobie. zdg 52 244

Słoneczny
dla Sapieżyńskiego 5. m. 7. zdg 52 266

Pokoik
odnowiony, elektryczność, pokój, panom. Jeżycka 43. wysoki parter. prawo. zdg 52 261

Ratajczaka
11. I wiotro. jedno, dwuosobowy. zdg 52 258

Na biuro
umeblowany, przedpokojem, parter. front. Sew. Mielżyńskiego 23 — 2. zdg 52 310

Niekrepujące
pokoje. Ratajczaka 11 a. m. 25. parter. zdg 52 364

Pokój
frontowy jednej lub dwóm osobom. Poznańska 33. m. 4. zdg 52 362

Niekrepujący
telefon. Grudnia 10 — 2. zdg 52 360

Pokój
Pocztowa 22. m. 9. zdg 52 210

Niekrepujący
elektryczność. — Maleckiego 26. m. 4. zdg 52 209

Pokój
umeblowany 1-2 osob. Mickiewicza 15. m. 8. zdg 52 201

Dwuosobowy
komfortowy (utrzymaniem). Matejki 39. m. 7. zdg 52 196

Panom
frontowy osobne wejście. Strzelecka 20. II. 9. zdg 52 195

Słoneczny
Maleckiego 10. m. 4. zdg 52 408

Poszukuję
inteligentnego małżeństwa pokoju lub dwóch kuchnia. Maleckiego 22 — 7. zdg 52 130

Parterowy
Rybaki 22. prawo front. zdg 52 135

Balkonowy
słoneczny elektryczny oświetlenie. Stroma 7. m. 5. zdg 52 136

Wspólny
Stroma 26. miesz. 13. zdg 52 137

Pokój
umeblowany. Wielka 15. mieszkanie 7. zdg 52 139

25 zł
czysty ciepły. Rynek Łazarzski. wejście Lodowa 1. 9 zdg 52 142

Frontowy
wysoki parter. Wyspiańskiego 11. mieszkanie 4. zdg 52 145

Pokój
umeblowany Poznańska 27 a. I. prawo. zdg 52 148

Jedno
dwuosobowy naprzeciw Opary. Waly Wazów 15. m. 3. zdg 52 047

Balkonowy
słoneczny, dwuosobowy utrzymaniem tanio. Grobla 1 a II. zdg 52 049

Pokój
panu. Cieszkowskiego 7 — 5. zdg 52 051

Pokój
dobrem utrzymaniem. Składowa 1. mieszkanie 20. zdg 52 052

Gimnazjastów
przyjmie utrzymaniem Składowa 1. mieszkanie 20. zdg 52 053

Dwuosobowy
solnym Gąsiorowskich 5 mieszkanie 2. zdg 52 054

Pokój
umeblowany tanio z osobnym wejściem. Poznańska 22. mieszkanie 9. zdg 52 055

Centrum
klatki schodowej. Sądowa 9. zdg 52 065

Wspólny
panience. Wodna 1. miesz. 18. zdg 52 067

Przyjmę
uczniom na stancje także z gimnazjum niemieckiego. Opieka zapewniona. Pomoc. Szewskowa. Spokojna 24. mieszkanie 3 (4-6). zdg 52 068

Pokój
słoneczny dwie osoby zaraz. Maleckiego 13. m. 7. zdg 52 073

Niekrepujący
wszelkie wyzody Wyspiańskiego 19. mieszkanie 4. zdg 52 156

Pokój
klatka schodowej. Marcin 64. mieszkanie 26. zdg 52 159

Dwuosobowy
młdy dobrem utrzymaniem Ratajczaka 15. miesz. 3. zdg 52 170

Pokój
samotnemu, opieka. Wierzbicice 49. mieszkanie 6. zdg 52 175

Umeblowany
Szwajcarska 10 m. 2. zdg 52 178

Tanio
frontowy, wygodny. Kopernika 5. m. 8. zdg 52 240

Pokoik
dla pań i panów. zaraz. Za Grobla 5. m. 20. zdg 52 237

Utrzymaniem
centralne. Poznańska 58a. m. 1. zdg 52 234

Pokój
Garnarska 10. I. — 4. zdg 52 231

Dwuosobowy
Ratajczaka 14. m. 20. zdg 52 230

Niekrepujący
jednoodosobowy czysty. Mickiewicza 21/25. mieszkanie 1. zdg 52 223

Pokoik
Wierzbicice 39a. m. 4. zdg 52 404

2-3 panien
uczyszczających do szkół średnich przyjmie, prócz tego wynajmie pokoje z utrzymaniem, ceny przystępne. Zgłoszenia w gazetach przed południowych. Kreta 23 m. 5. zdg 52 403

Elegancki
pokój od zaraz. Skarbowska 4. 15. zdg 52 395

Pokoje
frontowe, ciepły solnym 15 później. Wierzbicice 53 m. 3. zdg 52 347

Centrum
Strzelecka 31. m. 7. zdg 52 345

Młodzież szkolną
na stancje. Troskliwa opieka, pomoc nauce, forteljan. Bilińska — Skarbowska 18. m. 10. zdg 52 337

Dwuosobowy
Wrocławska 30. m. 22. zdg 52 335

2 pokoje
Piotra Wawrzynska 43. m. 4. zdg 52 325

Pokój
frontowy osobne wejście. Grunwaldzka 20b. m. 8. zdg 52 322

Dwuosobowy
Piekary 20/21 m. 7. zdg 52 526

Śniadeckich
21. m. 1. zdg 52 313

Pokój
Strzelecka 19. m. 4. zdg 52 358

Pokoik
młdy solidnej osobie. Śniadeckich 30. m. 2. zdg 52 497

Gimnazjastów
przyjmie, pomoc naukowa zapewniona. Kreta 4. m. 9. zdg 52 351

Słoneczny
kompletnie odnowiony, elektrycznością. Waly Królowej Jadwigi 11 — 10. zdg 52 350

Pokój
Patrona Jackowskiego 31. m. 7. zdg 52 348

Frontowy
bez pościeli. Ratajczaka 9. m. 10. zdg 52 463

Kwiatowa
3. m. 3. umeblowany telefon. zdg 52 511

Drugiego
pana na wspólny. Wodna 23. m. 14. zdg 52 310

Pokój
panom Kopernika 8. m. 5. zdg 52 306

Centrum
pokój umeblowany. telefon — 3 Maja 6 m. 9. zdg 52 448

Frontowy
Kreta 5. m. 8. zdg 52 297

Gimnazjastów
przyjmie. Rynek Jeżycki 3. m. 1. zdg 52 296

Pokój
Matejki 66. mieszkanie 6. zdg 52 294

Plac
Wolności 13. m. 10. elektr. łazienka. zdg 52 293

Frontowy
klatki schodowej. Kopernika 10a II. zdg 52 291

Wspólny
św. Józefa 9/2. zdg 52 289

Pokój
zaraz. Stroma 6 m. 16. zdg 52 288

Jedno-
dwuosobowy soneczne utrzymaniem. Focha 77 m. 10. zdg 52 284

Niekrepujący
zaraz. Wrocławska 10/11 — 3. zdg 52 283

Panienska
na wspólny. Marcina 15. podwórze — 11. zdg 52 278

Frontowy
jedno-dwuosobowy wolny. Mielżyńskiego 1. mieszkanie 13. zdg 52 273

Dwuosobowy
frontowy, czysty, łazienka, elektryczność, ewentualnie z utrzymaniem kuchni tanio. Niegoleskich 10. mieszkanie 7. zdg 51 123

Gwarna
10 m. 6. zdg 52 491

Dwie
osoby pościela. M. Garbary 3. m. 15. zdg 52 493

Gimnazjastę
dobre utrzymanie, opieka, forteljan, pomoc w nauce. Strzelecka 3a. m. 3. zdg 52 481

Pokój
umeblowany zaraz. Górna Wilda 21. miesz. 30. zdg 52 476

Pokój
balkonowy, światło elektryczne do wynajęcia. Bóżnicza 16. m. 16. zdg 52 470

Mickiewicza 29
m. 6. dwuosobowy. zdg 52 393

Zaraz
Wiel. Garbary 40 m. 6. zdg 52 383

Solidnym
panom pokój i pokoik. Wierzbicice 59 m. 4. zdg 52 382

Niekrepujący
Piekary 25 m. 11. zdg 52 381

Góra Przemysłowa 4 I
front, wygody. telefon. zdg 52 504

Klatki
balkonem. Male Garbary 4. Wawer. rg 2814

Pokój
niekrepujący. Za Bramką 5a. m. 1. zdg 2811

Pokój
Szewska 9. m. 8. rg 2809

Panience
wspólny. Wielkie Garbary 8. m. 16. rg 2804

Klatki
niekrepujący elektryczność 1. 9. Wielkie Garbary 8. m. 16. rg 2-03

Pokój
Kopernika 9. m. 6. I. rg 2797

Balkonowy
Wielka 16. 4. rg 2783

Komfortowy
utrzymanie. — Dąbrowskiego 23. m. 8. zdg 52 654

Półwiejska
2 — 6 (utrzymaniem) — dni. zdg 52 651

Niekrepujący
elegancki, utrzymaniem — bez
zaraz. Różana 4 m. 6.
zdg 52 707

Zygmunta
Augusta 10a m. 9. zdg 52 638

Uczni
(uczennice) szkół średnich, naj-
troskliwsza opieka, pomoc w na-
uce, pianino, Goderska, Półwie-
ska 2. zdg 52 632

Słoneczny
Ratajczaka 17 m. 11.
zdg 52 628

Pokój
pianinem bez. Górna Wilda 41,
m. 3. zdg 52 627

Elegancki
wygodny, utrzymaniem bez. Św.
Wojciech 31, I prawo. zdg 52 626

Dwuosobowy
z utrzymaniem, bez. Przemysło-
wa 34, m. 6. zdg 52 623

Pokój
Kraszewskiego 19 — 7.
zdg 52 590

Słowackiego
34 I lewo, pokoje. zdg 52 588

2
paniom frontowy, umeblowany.
Szamarzewskiego 16 m. 6.
zdg 52 584

Niekrepujący
czysty i samotnej osoby. Chel-
mońskiego 17, m. 11. zdg 52 583

Utrzymaniem
bez Słowackiego 20, wejście Asy-
nyka m. 3. zdg 52 544

Elegancki
Ratajczaka 11a, 7 wejście, m. 102
zdg 52 541

Pokoik
30 zł. Kreta 4, I prawo.
zdg 52 535

Małżeństwu
z utrzymaniem kuchni. Strzelecka 20
m. 12. zdg 52 534

Frontowy
elektryczność łazienka. Wierzy-
bicie 17 — 9. zdg 52 565

Pokój
Plac Nowomiejski 9, m. 6.
zdg 52 564

Fredry 1
m. 18. zdg 52 561

Elegancki
frontowy słoneczny dwuosobowy
elektryczność kaloryfery częścio-
wym utrzymaniem. Wierzbicice
5, mieszkanie 5 od 1—3, 5—7, 30
zdg 52 557

Telefonem
Waly Zygmunta 2, mieszkanie 4,
zdg 52 546

Pokoik
pani. — Ogrodowa 15, mieszka-
nie 16. zdg 52 454

Zwierzyniecka
10 — 6. zdg 52 456

Pokoik
zaraz. Kreta 24, m. 6, I.
zdg 52 434

Pani
wspólny. Podgórna 12 b, m. 4.
zdg 52 436

Jednoosobowy
dwuosobowy. Romana Szymań-
skiego 7 — 4. zdg 52 433

Umeblowany
pokój, oddzielna kuchnia, zaraz.
Poplińskiego 11, m. 4. zdg 52 439

45,—
balonowy. Szkolna 3, m. 16.
zdg 52 440

Słoneczny pokój
tanie, także małżeństwo. Poznań-
ska 27, podwórzu, prosto, mie-
szkanie 9. zdg 52 441

Przyjmę
gimnazjastów utrzymaniem. Fo-
cha 29, m. 31. zdg 52 620

Pokój
słoneczny. Strona 27 m. 8.
zdg 52 709

Dworcu
dla jednej lub dwóch osób. Fo-
cha 15, m. 2. zdg 52 655

Dwóch
gimnazjastów 2 min. Uniwersy-
tetu, gimn. Paderewskiego po-
moc nauce. Towarowa 21 a, 17.
zdg 52 575

Dwom
panom oddam dwa umeblowane
pokoje z osobnym wejściem. Wa-
le Garbary 18, m. 9. zdg 52 574

Słoneczny
2 gimnazjastów (ki) łazienka,
pianino, elektryczność, śniadec-
nich 3 mieszkanie 7. zdg 979

Czysty
Za Bramką 5 b m. 9. zdg 52 692

Klatki — centrum
inteligentowi. — Ratajczaka 38,
mieszkanie 3. zdg 52 687

Niekrepujący
Kanałowa 7, m. 8. zdg 52 686

Frontowy
Wielkie Garbary 40 mieszka-
nie 2. zdg 52 684

Pokój
niekrepujący zaraz. Ogrodowa 11
mieszkanie 25. zdg 52 678

Dwuosobowy
Kwiatowa 4 m. 5. zdg 52 677

Balkonowy
zau. 27 Grudnia 16 mieszka-
nie 11. zdg 52 676

Pokój
Wybickiego 3 m. 20.
zdg 52 528

Śródmieście
młodzież szkolna dom kulturalny.
Kreta 6, wysoki parter, lewo.
zdg 52 526

Pokój
słoneczny, frontowy wynajmę. —
Ratajczaka 9, m. 11. zdg 52 525

Niekrepujący
Jeden, dwuosobowy Marcina 14,
mieszkanie 8. zdg 52 524

Niekrepujący
utrzymaniem Marcina 11, m. 2.
zdg 52 664

Plac Wolności
9, mieszkanie 13, jednoosobowy,
dwuosobowy, słoneczny.
zdg 52 658

Przyjezdny
pokoje eleganckie 3 złote. Młyń-
ska 12 a II piętro. zdg 52 642

Niekrepujący
klatki schodowej. Gasiorowskich
11, mieszkanie 9. zdg 52 617

Ratajczaka
11 a, mieszkanie 111, parter.
zdg 52 613

Inteligentnym
utrzymaniem, bez. Czesawa 15
II, prawo. zdg 52 612

Małżeństwu
czysty. Polna 3, m. 2. zdg 52 601

Pokój
Śniadeckich 24, mieszkanie 3.
zdg 52 590

Dwuosobowy
jednoosobowy, eleg. intelligen-
tom. Skarbową 4, mieszkanie 14.
zdg 52 518

Pokoje
dla dwóch panienek lub panów z
całodziennym, dobrym utrzyma-
niem z inteligencji, komfort. Ma-
tejski 58, m. 5. zdg 52 511

Dwuosobowy
jednoosobowy, razem, osobno. Fo-
cha 47 a, 3. zdg 52 510

12 SZUKA POKOJU

Dla pani
pokoju w pobliżu państwowej
szkoły szlak z dobrego słonecz-
nego z pełnym utrzymaniem w
cenie do 80 zł miesięcznie poszu-
kuje się. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 51 642

Pokoju
dla szesnastoletniego gimnazjasty
niemieckiego w dobrym domu
poszukuje. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 51 642

Pani
szuka pokoiku śródmieściu. —
Oferty Kurjer Poznański zdg 52 108

Słonecznego
czystego z utrzymaniem lub bez
w centrum od zaraz lub I. IX.
Oferty Kurjer Poznański zdg 52 020

Poszukuje
jednego dwóch pokoi umeblowa-
nych zaraz. Szczegółowa zgłosze-
nia do Kurjera Poznańskiego
zdg 51 927

Pokoju
utrzymaniem telefonu fortepianu.
Oferty Kurjer Poznański zdg 52 946

Pokoiku
do 15 złotych poszukuje. Oferty
Kurjer Poznański zdg 52 128

Poszukuje
pensji dla 15-letniej dziewczyny
w okolicy gimn. Dąbrowski, z do-
brą opieką w lepszym domu. —
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdg 52 061

Próżnego
pokoju najchętniej wprost od go-
spodarza śródmieściu. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 52 074

Przyjezdny
poszukuje pokoju od zaraz z o-
sobnym wejściem. Oferty z pod-
aniem ceny do Kurjera Poznań-
skiego zdg 52 166

Francuskiego
nauczycielka szuka pokoiku, okoli-
ca placu Nowomiejskiego. Oferty
Kurjer Poznański zdg 52 202

Urządnic
(seper.) szuka pokoju, intelligen-
tnej osoby. Oferty z ceną Kurjer
Poznański zdg 52 399.

Pokoiku
20.— Okolica Garbar, Rynku. —
Oferty Kurjer Poznański zdg 52 316

Pokoju jasnego
niewysoko utrzymaniem w domu
kulturalnym — okolica Stromej,
Różanej. Oferty św. Marcina 76,
III. zdg 52 305

Pokoju
niekrepującego, fortepian, śród-
mieście lub jezycie dla pana.
Oferty z ceną Kurjer Poznański
zdg 52 277.

Pani
starsza poszukuje od 1. 9. dwóch
próżnych słonecznych, komforto-
wych utrzymaniem, śródmieście.
Oferty Kurjer Poznański zdg 52 404

Okolica
Parku Wilsona 15. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 52 390.

Komfortowego
pokoju, porządkiem utrzymaniem,
praniem, nie wyżej I piętra, oko-
lica placu Wolności. Poszukuje
pani na stanowisku. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdg 52 398

Pokoiku
Lazarz. Jezycie poszukuje. Oferty
Kurjer Poznański zdg 52 508.

Pokoju
klatki schodowej absolutnie nie-
krepującego szuka przejezdny,
kilka dni zaraz. Warunki Kurjer
Poznański zdg 52 530

Poszukuje
pokoju umeblowanego z klatki
podaniem warunków Kurjer Poz-
nański zdg 52 556

Czysty
jasny, możliwie telefon potrzebny
stałemu solidnemu pietnastego.
Oferty Kurjer Poznański zdg 52 547

Tylko śródmieście
Starsze małżeństwo — maż na
stałej posadzie — poszukuje od
1 września większego pokoju lub
dwóch mniejszych łącznych w
umiarkowanej cenie. Elektrycz-
ność. Nie wyżej jak II piętro.
Oferty Kurjer Poznański zdg 52 646.

Urzędnicza
pokój czysty słoneczny I. II pię-
tro, blisko Kuriera. Cena Kurjer
Poznański zdg 52 513

13 LOKALE

Lokalu
z mieszkaniem 2 pokojowym na
skład kolonialny z kam od 1 X.
Oferty z polaniem, warunków do
Kurjera Poznańskiego pod
zdg 51 450

Warsztaty
garaże wolne. Globisz, Kwiatow-
a 4. zdg 52 132

Adwokat
poszukuje 2 próżnych pokoi na
kancelarię przy Starym Rynku
Nowej, Wrocławskiej, Szkolnej,
Al. Marcinkowskiego, Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdg 52 331

Warsztaty
z maszynami, bez, odda Jaśkow-
ska Strzelecka 14 a. zdg 52 487

Warsztat obuwniczy
dla kawalera do wynajęcia. Su-
chowski, Sielska 21. zdg 52 570

Do wynajęcia
skład przy Gwarnej zupełnie od-
nowiony, ładny, jasny. Zgłosze-
nia św. Marcina 34 m. 9. zdg 52 300

4 ubikacje
na biuro lub inne przedsiębior-
stwo wynajmę od 1. 9. Ewli.
przedam ześ urzędniczą. Zgło-
szenia Różana 12 biuro budowa-
nia. zdg 52 477

Składu
do pieczywa od gospodarza po-
szukuje. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdg 52 377.

Restauracja
kawiarnia, konces. salka, miesz-
kanie, sprzedam z powodu wy-
jazdu. Oferty Kurjer Poznański
zdg 52 386.

Trzy
ubikacje biurowe, warsztaty fa-
bryczne oraz jasne, suche ubika-
cje suterenne, nadające się tak-
że na hurtownię, także oddziel-
nie do wynajęcia. Oferty Kur-
jer Poznański zdg 52 695.

14 DZIERŻAWY

Dla mleczarza
ubikacje z koncesją na mleczar-
nię w najbliższym punkcie mia-
sta powiatowego, wdzierżawia
Oferty Kurjer Poznański
ng 48312

Dom
14 pokoi zabudowania gospodar-
cze ogród 30 mórg sad 90 mórg
róż inwentarza, pełne zbiory 3
km od Poznania zaraz właściciel
wdzierżawia. Wiadomość: Mic-
kiewicza 28 m 2 Zawiaśdowa.
zdg 51 293

Garaże
suche, murowane elektryka każ-
dego czasu wdzierżawie. Bibro-
wicz. Dolna Wilda 78.
zdg 42 976

Śpichlerz
z mieszkaniem nadający się na
składnice maki, budowlana lub
interes zbożowy w mieście 6 000
zł w głównej trasie gimnaz-
jum światło, wodociąg zaraz do
wdzierżawienia. Oferty Kurjer
Poznański ng 4 845

Piekarnia
do wdzierżawienia. Odpowiedź
znaczek. Gozimański Inowrocaw
Mikołaja 30. zdg 52 057

Piekarni
w mieście lub wsi kościelnej z
składem kolonialnym dzierżawę
poszukuje, powiat Krotoszyński
Gostyń, Leszno i Rawicz. Oferty
pod Paweł Klarczyk Zbyszyn.
zdg 52 256

Piekarnia
z mieszkaniem i urządzeniem,
istniejąca od szeregu lat z do-
brym powodzeniem na ulicy ruch-
liwej, zaraz korzystnie do
wdzierżawienia. Zgłoszenia L. Ga-
jowicki, Nowy Rynek 3.
zdg 52 199

Młyna
wodnego albo motorowego do 15
tonn celem dzierżawy poszukuje.
Zgłoszenia E. Pawlak, Jarocin,
Mickiewicza 4 m. 9.
zdg 52 417

Dom fabryczny
parterowy, 350 m kw bardzo ta-
nio wdzierżawie lub sprzedam.
Zgłoszenia Kurjer Poznański.
zdg 52 484

Stajnię
wdzierżawie. Wierzbicice 37
telefon 1308. zdg 52 635

15 LETNISKA I UZDROWISKA

2 pokoje
umeblowane, kuchnia miejscow-
ność słoneczna, położona jezioro,
las — wynajmę zaraz na letni-
sko. Mielecki Buszewo, poczta
Lubosina powiat Szamotuły.
zdg 51 429

Zaleszczyki
pensjonat „Lada” nad Dniestrem
pokoje słoneczne, kuchnia znako-
mita, na żądanie dietetyczna. Ce-
ny niskie. Dla urzędników niżsi.
Zadajcie prospektów. ng 4 823

Wisła
(450 mtr. nad poz. morza). Ideal-
ne letnisko wśród gór pokrytych
iglastymi lasami. Punkt wysocy-
woy na Barania i inne szczyty
Beskidów Śląskich Poczta i kole-
ja na miejsc. Szosa asfaltowa-
na z Katowic. Bielska, Cieszyzna.
Elektryczność Basen kąpielowy
z plażą. Karty tenisowe. Co-
dzienne dancingi w kawiarniach.
Staly lekarz, apteka. Biuro in-
formacyjne na dworcu poleca na
sierpień i wczesień pokoje w ce-
nie od 6 do 8 zł w następujących
pensjonatach: Bożydar Bukowa
Dziechanka Blizbitanka Lwun-
nia, Janka Leszczanka Małgo-
żatka, Orla Ostojka Piast Pod-
lipa Przedwiośnie Słoneczna,
Warszawianka, Wierzbica, Zo-
fjówka. zdg 551 007

Letnisko
Błotkowo, poczta stacja Lipno
Nowe, pow. Łt Kościan, urocz-
wśród lasów, pokoje obfitem u-
trzymaniem 3.50. ng 4856

Pokój
czysty słoneczny dobrze umeblo-
wany, kuchnia, spokojna willa
przy lesie, wzdzie od 15 sierpnia
w Puszczykowie do wynajęcia.
Gdzie wskaze Kurjer Poznański
zdg 52 509

21 ZGUBY

Zaginęła
broszka złota z szafirem otoczony
m diamentami. Oddać za
wynagrodzeniem Al. Chopina 4
zdg 52 185

22 ROZMAITE

Zioła
lecznicze według przepisów sław-
nych lekarzy przeciw chorobom
żołądka, kiszki, płuc, nerwów
wzrosty nerek, pecherza, hemo-
roidom, upławom, obrzękiem ka-
miomom, żółciowym, kaszlowi
astmie, blednicy sklerozie arte-
ryzmu, reumatyzmu i etc. Za-
dajcie bezpłatnie broszury pou-
czające. Adres Apteka Liszki
Pg 3035-62.168

Na Lato dla Pań
Wszelka bielizna
damska obcięta
na namsukowa
rykotowa ma-
cie i jedwabna do
cenach fabrycz-
nych poleca Fa-
bryka Bielizny
Dom Plócien. J
Schubert Wro-
clawska 3
Pg 3104-13.84

Akuszerka
Ogrodowa 2 udziela porad, po-
mocy. Pg 3120-55.142

Kantówki 6/6, 6/8
suche na nogi najkorzystniej —
Centrala Drzewna Sp. z o. o.
Waly Jagiello 4 telefon 20-69.
zdg 52 037

Ciała
swedzenie oraz wszelkiego rodza-
ju wyrzut skórny usuwa krem
Lain-Age (z koktulem). Ideal-
nie nieszkodliwy kosmetyk usu-
wający wady naskórka ng 4 513

Moje
bezkonturencyjna środków homeo-
patycznych-ziołowe leczą bez śladu
wszystkie nawet najbardziej za-
awansowane przypadłości gruźli-
cy (suchoty). Leczą również syfi-
lis i jego skutki: recydywa wy-
kluczona. Poza tem cierpienia: żo-
łądka kiszki wzdęcia, płuc, ner-
kowe, nerwowe sercowe kobiece,
weneryczne artretyczne sklerozę
i inne. Zgłoszenia pisemne lub
osobiste. Posiadam liczne podzie-
kowania. Zakład Przyrodoleczni-
czy Marmolowej Królewska-Hu-
ta, Rynek 7. ng 4 747

Pluski
wszelkie owady z zaradkami wy-
tepi radykalnie trującymi gaza-
mi „Amicus” ceny kryzysowe.
Klonowski Maleskiego 15.
zdg 50 583

„Wzór”
Biuro przepisów maszyn. —
Odwolania podatkowe, wnioski,
skargi załatwia. Św. Józefa 3.
zdg 52 032

Gwarna 20
Najkorzystniej książki
szkolne, naukowe powieści —
sprzedaje — kupuje — wymienia
Księgarnia Antykwariat. Najbo-
gatsza wypożyczalnia dla dor-
słych i młodzieży. Bogaty wybór
nowości. zdg 52 033

Największa gazeciarnia pism
krajowych, zagranicznych. — Za-
kup, sprzedaj, używanych książek,
„Słonecznik” książnica
wiedzy duchowej. Dąbrowskiego
2, przy Moście Teatralnym.
zdg 52 036

Kto
udzieli ekstencje (3 tygodnie
podczas urlopu) korepetycji z la-
ciny, matematyki i geometrii (5
i 6 klas gimn. hum.). Szukam na-
tem czasu pokoju umeblowanego.
Szczegółowe zgłoszenia Kurjer Po-
znański zdg 982

Fotografie
Portrety, Bracia Pecherscy, Ale-
ks. Marcinkowskiego 8. Ceny ni-
skie. zdg 534

Pracownia Gorsetów „Wanda”
Gorsety na miarę
Gorsety gotowe —
Pasy do cięży —
Paseczki sportowe
Biustonosze wszel-
kiego rodzaju. Re-
paracje gorsetów
Ratajczaka nr 27
parter. zdg 52 300

Przyjdź!
Znam twoją przyszłość! Św. Mar-
cin 34, mieszkanie 5, Wroźka.
zdg 50 776

Wroźbiarka
po przyjeździe — z Dalekiego
Wschodu przepowiada po polsku
posytku niemiecku, Półwiejska
5, mieszkanie 7. zdg 51 924

Kołdry
przerabia, posyła Smoczyńska,
Kwiatowa 8. zdg 52 339

Suknie
10.— wykonuje wykwalif. Waly
Jadwigi 3a, mieszkanie 9.
zdg 52 290

Krawcowa-kuśnierka
szyje ładnie, tanio. Wrocławska
ska 22, mieszkanie 7.
zdg 52 302

Półrocze
dziecko oddam za własne. Oferty
Kurjer Poznański zdg 52 391.

Akuszerka
Kleinwłocherowa Poznań, centrum
ul. Romana Szymańskiego 2
pierwsze piętro lewo drugi
dom od placu Świętokrzyskiego
zdg 41 106/7 8

Rzuć palenie tytoniu!
Oszczędź zdrowie — pamiędź
„Narzold” odzwyczajają od palenia
tytoniu. Sprzedaje Drogeria
Kucharskiego Podgórna 6.
zdg 52 373

Akuszerka
Krajewska Strzelecka 2 przy
Placu Świętokrzyskim przyjmuję
panie, udziela pomocy naro-
dniczej. zdg 52 515/6

Kto
zajmie się wychowaniem 3-letnie-
go chłopczyka? Mieszkamie po-
żądane s-meczne i dobra opieka.
Zgłoszenia do Kurjera Poznań-
skiego pod zdg 52 422

Malarz
wykonuje wszelkie prace malar-
skie. Górna Wilda 30 m. 10.
zdg 52 527

Koncesję
wódczana natchmieści wdzier-
żawie. Kopernika 1 mieszkanie 4.
zdg 52 069

Kto
oddą

Pani
lat 36, posiada 1000 zł, poszukuje męża do lat 45 ze sfery średnich, wdowcy mile widziani. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 384.

Dyskretnie
solidnie ułatwia znajomością matrymonialną. „Wanda” Szkolna 6, m. 3. zdg 52 303

Dwaj
kucy zbożowi lat 20, blondyn i brunet, poszukują znajomości pań. Cel matrymonialny. Majątek dla wspólnego dobra pożądanym, lecz niekoniecznym. — Oferty Kurjer Poznański zdg 52 424

Wdowiec
emeryt, lat 48, przystojny, troje dzieci, poszukuje samotną panią posiadającą własny skład domowy, większe mieszkanie, gotówkę, gospodarstwo. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 619

Dla
brata mojego kawalera lat 45, posiadającego dobre przedsiębiorstwo, 3 pok. mieszkanie, Poznaniu szukam towarzyski życia, miłej, skromnej, z gotówką, celem powzięcia tegoż. Of. Kurjer Poznański zdg 52 581.

Córka
nauczycielki, kat., poszukuje męża w wieku 40—50 na stałym stanowisku, i własnym mieszkaniu. Tylko poważne oferty, pośredni, wykluczone. Wdowiec z 1 dzieckiem nie wykluczony. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 703.

List
na nr. 5729 z dnia 9. 8. br. odebrałem zapóźno, proszę ofertę Kurjer Poznański zdg 52 603.

24 NAUKA

Stacja
dla dwóch lub trzech panienek z utrzymaniem. Referencje. Konwersacja francuska Kossaka 18, Caillé. zdg 51 719

Gimnazjastów (ki)
cena przystępna opieka naitroskliwsza Szumánówna Mostowa 39.

Stacja
dla 2 gimnazjastek trościwa opieka, pomoc w nauce, fortepian. Pocztowa 26 m. 6. — Inż. Gaertigowa zdg 51 975

Żeńskie Kursy Techniczne
Poznań Kraszewskiego 17. mieszkanie 15. Przygotowanie średnie sześcioklasowe. Pg 3 134-55.468

Tłumaczenia
angielskie, francuskie, niemieckie przepisujące na maszynie. lekcje Spandowska, Aleje Marcinkowskiego 24 m. 31. ng 9 561

Gimnazjastów (ki)
przyjmuje utrzymanie dobre opieka rodzicielska. Pomoc w nauce, fortepian. Matejki 5, mieszkanie 4. zdg 51 203

Szkoła Gospodarstwa Domowego
imienia Generalowej Zamorskiej, Warszawa przyjmujące zgłoszenia ul. Św. Teresy 2, mieszkanie 3, telefon 9-70-91. ng 4 826

Szkoła Zarządczyni
imienia Generalowej Zamorskiej, Warszawa przyjmujące zgłoszenia ul. Św. Teresy 2, mieszkanie 3, telefon 9-70-91. ng 4 827

Szkoła Domowej Pracy Kobiet Zakopane - Kuźnice
Kurs roczny przysposobienia pań domu rozpoczyna się 22 sierpnia. Prospekt w żądaniu. Pg 3821-31.46

Przyjmę
dwie trzy kształtce sędzi panienki utrzymanie pierwszorzędne opieka konwersacja angielska, francuska włoska. Plac Nowomiejski 6a, mieszkanie 9. zdg 51 762

Poszukuję
pokoiu od nowego roku szkolnego udzielenie kasyety. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 701

Gimnazjastów
przyjmuje dobre odżywianie trościwa opieka, pomoc w nauce przez matrymonialistę. — Blisko do wszystkich gimnazjów Głębka 19, mieszkanie 10. zdg 52 026

Chłopców
przyjmuje na stancje dobre odżywianie trościwa opieka pomoc w nauce. Długa 10, mieszkanie 3. zdg 52 155

Niemieckiego
lekcji i konwersacji uczela akademicki niemiecki Oferty Kurjer Poznański zdg 52 161

Szkoła Tańców
Szczurek Szczurkówna, Wrocławska 14. zdg 52 242

Gimnazjastów
(tki) przyjmie na stancje Pomoc w nauce, dobre odżywianie, trościwa opieka. Prof. Wierzejewska 27 Grudnia 10, m. 4. zdg 52 200

Gimnazjastów
przyjmuje dobre odżywianie, trościwa opieka pomoc w nauce, tano. Małeckiego 19, mieszkanie 3. zdg 52 415

W pobliżu
Gimnazjum Czajkowskiego, Marinkowskiego 1—2 pokoje ładne trościwa opieka i zastawiana wana pomoc naukową. Profesor Oferty Kurjer Poznański zdg 52 338.

Niemki
Intel. do dwóch chłopców na goziny popołudniowe. Zgłoszenia Kurjer Poznański, zdg 52 314

Profesora
siostra gimnazjastki (ów) przyjmie utrzymaniem. Kantaka 4. — lewe schody II. zdg 52 449

Gimnazjastów
lub panienki przyjmie na stancje Skarbowska 18, mieszkanie 3. zdg 52 446

Gimnazjastów
przyjmuje. Mostowa 29, mieszkanie 3. zdg 52 301

Gimnazjastów (ki)
przyjmuje dom profesorski, Trościwa opieka, fortepian, Łazarz, Niegolewskich 7 m. 6. zdg 52 394

Stacja
dla uczniów szkół średnich. Trościwa opieka, dobre odżywianie i pomoc w nauce. Niegolewskich 4 m. 6. zdg 52 387

Dwóch
gimnazjastów (gimnazjastki) przyjmie na stancje, Stary Rynek 71/72 m. 5. rg 2784

Angielskiego
gruntownie udzielam fachowo, Konwersacji, utwory oraz korespondencji handlowej. Łatwa metoda dla początkujących. Wymowa londyńska. Wskaże Kurjer Poznański zdg 52 445

Księgowości
stenografii, korespondencji, maszynowej, wyuczamy kurs rozpoczynamy 2 września, wpisy codziennie, Postępowanie Wolności 2 zdg 52 662

Pensjonat
dla uczennic szkół. Wszelkstronna opieka, fachowa pomoc, doświadczony kierunek wychowawczy. — Warunki bardzo przystępne. — Suszczyńska, Aleje Marcinkowskiego 19. zdg 52 657

Gimnazjastów (ki)
przyjmuje nauczyciel na stancje. Pomoc naukowa, odcwiska opieka, ładny pokój, blisko gimnazjum Mickiewicza. Zamieszkała. Zgłoszenia Łukaszczyca 18 1, obok Rynku Łazarzkiego. zdg 52 522

Utrzymaniem
przy gimnazjum Zamorskiej, Marcinkowskiego, opieka, pomoc nauce. Matejki 8 m. 1. zdg 52 635

25 MUZYKA

Prof. Poradowski-Chmielewski
przygotowania uczniów do egzaminu organistowskiego oraz do konserwalorium państwowego. Poznań, Pocztowa 31, m. 2, od 10—11. zdg 52 029/30

Fortepianie
lekcji początkującym zaawansowanym, także wieczornymi, dzieła sumienne św. Józefa 9a, parter lewo. dg 920

Klarnecista
Alt, saksofon wolny 1. Adres Kurjer Poznański zdg 52 120

B klarnet
„Kruspego” tania. Jasna 5 m. 3. zdg 52 411

Nuty
Chodź, Marysiu — Gdy Ciebie stracie — Nikodem — Noca — i inne nowości biegle przegrzywać poleca. A. Czubalski, Św. Marcina 9/10. ng 4800

Duet
muzyczny pierwszorzędny acor-deon i inne instrumenty potrzebny od zaraz. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 583.

26 ROZRYWKA

Kino „Sfinks”
w sobotę i niedzielę już nieodwołalnie ostatnie dni wyświetla monumentalne arcydzieło „Tredowata” („Siefota Rudecka”) — Jądwiaga Smosarska. zdg 52 152

Kino „Tęcza”
Rok 1914. Jadwiga Smosarska. zdg 52 308

Sympatyczny
pobyt poleca Paryżanka. Pol-wiejska 30, koncert. zdg 52 494

Kino Wilsona — Łazarz
Najpiękniejszy dzwiekowiec polski nagrodzony złotym medalem: „Legion Ulicy”. zdg 52 573

Colosseum
św. Marcina 65. — Dzwiekowosłowny film niemiecki p. t. „Wszystcy na pokład”. — Na scenie: ? Svengali. Pg 3 893-32.88

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 81 słów dla poszukujących posady w tej rubryce obliczamy po jednej trzeciej cenie drobnych

Ogrodnik
kawaler, lat 29, dobrze obeznany w zawodzie szuka posady. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 51 694/5

Kucharka
dziewięcioletemi świadectwem, poszukuje posady do wszelkiego od 15 8. lub 1 9. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 590

Nauczycielka
dyplomowana (ma gimn.) poszukuje posady. Dobry francuski, ładna fortepian. Warunki według umowy. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 356

Stolarz
szuka jakiegokolwiek posady — Kaucja 500 Wskaże Kurjer Poznański zdg 51 990

Leśnik
żonaty obeznany prowadzeniem kancelarii w nadleśnictwie poszukuje jakiegokolwiek posady. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdg 51 176

Inteligentny
sprytny, osiemnastoletni (6 klas gimn.) prosi o jakiegokolwiek zajęcie. Chętnie na prowincji. — Oferty Kurjer Poznański zdg 51 786

Nauczycielka gimnazjalna
dystyngowana zamieszkała w swoim zawodzie obejmuje posadę nauczycielki domowej tylko w kulturalnym domu. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 946

Dla
mej córki lat 20; szukam nauki krawieczyny na prowincji utrzymaniem. Łaskawe oferty Poznań, Plac Sapieżyński 7, m. 23 zdg 51 857

Młody
zdolny poszukuje posady poważnej firmie magazyniera inkasanta ewent. innej za kaucja 3—4 tys. zł. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 099

Ceglaz
znający się dokładnie w ruchu ceglarnianym poszukuje posady za małym wynagrodzeniem. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 104

Papiernik
ekspedjent wszechstronnie obeznany w branży z dłuższą praktyką poszukuje posady lub zastępstwa. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 110

Wdowa
z dzieckiem dwuletnim poszukuje posady do wszelkiego miejscowości obojetna. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 115

Kierownik gorzelnik kasjer
wszechstronnie wykwalifikowany w gospodarstwie rolnem suszarni mleczarni młynie, elektrowni, hodowli karpia, przywzięcie odpowiedzialności. Poważne referencje. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 50 809

Nadmłynarz
kilkuletnia praktyka w młynach pszennych i żytnich poszukuje stałej posady. Łaskawe zgłoszenia W. Zdziałek, Kiełczynek, poczta Książ powiat Śrem, zdg 52 183

Dyplomowana wychowawczyni
przyjmuje posadę do dzieci Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 136

Absolwent
miejscowej 3 klasowej szkoły handlowej poszukuje jakiegokolwiek pracy. Zgłoszenia Zbigniew Gątkiewicz Swarzędz pow. Poznań. zdg 52 187

Pani
inteligentna lat 25 poszukuje od 15 posady gosposi lub wyreczytelki u samotnej osoby. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 873

Uczniwy
chętny, pracowity kawaler syn rolnika poszukuje posady woźnego lub jakiegokolwiek stalego zajęcia z wysoką kaucją — Oferty Agentura Kurjera Poznańskiego Ponic. ng 4 847

Française
cherche demi-place. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 006

Administrację
domów przyjmie sumiennie przednik. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 747

Dziewczyna
dobra rzetelna poszukuje posady do wszelkich prac domowych z dobrymi świadectwami kochająca dzieci zna język polski i niemiecki. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 022

Edward Poniecki
były katedralny organista w Poznaniu poszukuje poważnej posady jako dyrygent i organista. Poznań Plekary 8a, mieszka. 44. zdg 52 029

Nauczycielka
Niemka szuka posady z przyłączeniem do rodziny celem nauczania się języka polskiego bez wziętego wynagrodzenia. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 042

Małżeństwo
bezdzielne poszukuje stróżostwo, zamieszkałe, który zna wszelkie reperacje oraz centralne ogrzewanie. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 045

Hafciarka
wykonuje wszelkie hafty ręczne poszukuje posady do państwa. — Oferty Kurjer Poznański zdg 52 084

Posługi
całodzienne poszukuje. Piaskowa 8 mieszkanie 9. zdg 52 117

Jako podróżujący
przyjmuje posadę inteligentny, — przystojny lat 28, znający Poznańskie, Pomorze i Śląsk Władysław polskim niemieckim angielskim w słowie i piśmie. Prowadzi auto, posiada prawo jazdy. Łaskawe oferty uprasza się Kurjer Poznański zdg 52 144

Młoda
inteligentna z dobrej rodziny przyjmie zarząd lub wyreczenie pani domu u starszego kulturalnego małżeństwa. Znam życie bieliżny haft w myśli ogólnego kryzysu wynagrodzenie skromne. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 147

Krawcowa - mistrzyni
poszukuje posady może wyjechać. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 062

Dziewczyna
do wszelkiej pracy szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 070

Nauki
poszukuje w zawodzie rzeźnickim syn uczciwych rodziców. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 158

Inteligentna
przystojna panienka poszukuje posady kasjerki lub ekspedientki. Miejscowość obojetna. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 163

Dziewczę
poszukuje jakiegokolwiek posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 239

Poszukuje
posługi z gotowaniem praniem. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 222

Krawcowa
działa poszukuje posady poza dom 2 zł. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 213

Kuchmistrz
poszukuje posady Okolica obojetna. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 52 215

Służąca
w średnim wieku, czysta, uczciwa, pracowita, z dobrymi świadectwami, z gotowaniem, praniem, prasowaniem, poszukuje posady od 15 8 lub 1 9. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 198

Dziewczyna
samodzielna do wszelkiego, z dobrem gotowaniem, poszukuje posady od 1 9. — Oferty Kurjer Poznański zdg 52 271

Poszukuję dla syna mego
który ukończył podchorążówkę rezerwy posady elewa gospodarczego lub księgowego na majątku od zaraz. Zakryś, b. właśc. maj. ryc. Dziadłowo, Grunwaldzka 10. zdg 52 418

Nauczycielka
z absolutorium uniwersyteckim poszukuje posady w kulturalnym domu. Zgłoszenia z podaniem warunków Kurjer Poznański zdg 52 299.

Student prawa
były referent województwa, władający językiem polskim i niemieckim, poszukuje odpowiedniego zajęcia. Oferty z warunkami Kurjer Poznański zdg 52 208.

Praczką
czysto pierze. Strzałowa 7, mieszka. 11. zdg 52 292

Inteligentna
panienka szuka pracy. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 237.

Krawcowa
dobra, za krój odpowiedzialna, szuka pracy. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 286.

Poszukuję
posługi. Łaskawe oferty Kurjer Poznański zdg 52 505.

Gosposia
do dworu dobrem gotowaniem, sztywnym prasowaniem poszukuje posady od 1 9. dobremi świadectwami. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 599

Sierota
z lepszej rodziny szuka posady do dzieci lub prac domowych, miejscowość obojetna. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 507.

Inteligentna
szuka pracy do wszelkiego. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 502.

Młodszy
pomocnik handlowy, branży skór sumienny szuka pracy. Skromne wymagania, miejscowość obojetna. Oferty prosi Kurjer Poznański zdg 52 495.

Polecam
gospodynię, panną służącą, hony. Lewandowska, Aleje Marcinkowskiego 16. zdg 52 433

Drogistka
dyplomowana młoda, dobrej prezencji poszukuje pracy od 1-go września lub później. Oferty Kurjer Poznański zdg 49 044

Skrzypek
z repertuarem poszukuje posady zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdg 50 065

Poszukuje
posady do wszelkiego z rotowaniem. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 397

Dziewczyna
uczciwa poszukuje posady biurowej lub prywatnej. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 350

Mistrz młynarski
lat 44, 25 praktyki poszukuje za raz lub później jakiegokolwiek posady. Smigielski, Krzemieniewo, Leszno. zdg 51 804

Pani
przyjmuje posadę u samotnej osoby jako gospodyni za utrzymanie, aby tym sposobem pomód córce do ukończenia studiów w Poznaniu. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznański zdg 51 641

Krawcowa
poszukuje prac w domu. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 839

Krawcowa
z dobrym krojem poszukuje posady w domu i na wyjazd. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 890

Krawcowa
domowa szuka pracy również na wieś, bardzo dobry krój. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 970

Oferty wydajemy tylko za przedłożeniem dowodu

Zdarzają się liczne wypadki, że inserenci zgłaszają się do ekspedycji naszej po odbiór ofert bez dowodu upoważniającego do ich podejmowania. Oświadczamy wobec tego, że w interesie samych inserentów oraz dla zasady sztyrowanych ogłoszeń wydajemy oferty oraz udzielamy o nich życzonych informacji tylko za przedłożeniem otrzymanego przy nadaniu ogłoszenia dowodu, upoważniającego do podejmowania ofert.

Przestrzegamy przed zagubieniem tego dowodu, gdyż reklamacyj nie uwzględniamy

Administracja

Cukiernik
posiadający urządzenie pracowni poszukuje posady lub jako współkolonjalny. Zgłoszenia Konin skrytka 8, n 4 846

Woźnica
szuka posady do rozwożenia pieczywa lub innej pracy. Na życzenie złoży kaucję. Oferty Oredownik Wielkopolski zdg 52 257

Dziewczyna
do wszelkiego poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 371.

Bufetowa
działa szuka posady zaraz lub 1 9. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 431

Pomocnik zegarmistrzowski
własnymi narzędziami poszukuje posady zaraz lub później. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 735

Kulturalna
rodzina przyjmie panienki języki willa blisko tramwaju. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 997

Krawcowa
domowa Oferty Kurjer Poznański zdg 52 689

Poszukuję
posady stróża domu, znam naprawę światła elektrycznego i dzwonków. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 404.

Krawcowa
poszukuje pracy poza domem. — Oferty Kurjer Poznański zdg 51 939

Osoba
porządna umiejąca dobrze gotować prasować szyc poszukuje zajęcia także jako przychodnia. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 681

Fryzjerka
poleca się posadę domową. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 346

Dziewczyna
z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 499

Pokojowe
pierwsza i druga poszukują posady na majątek od 15 sierpnia. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 635

Służąca
samodzielna, gotowanie szuka posady 15. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 398.

Bufetowa
początkująca szuka posady od 1 9. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 471

Panienka
(sierota) znająca szycie prosi jakiegokolwiek posadę. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 696

Krawcowa
pierwszorzędna szuka pracy po domach. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 702

Urzędnik
względnie parsz gospodarczy 4% lat praktyki przyjmie posadę zaraz lub 1 9. Okolica obojetna. Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 374

Française
cherche place à la rentrée de classes. Ofres Kurjer Poznański zdg 51 541

Młody
zdolny, samotny uczniwy pracował 4 lata na kierowniczem stanowisku posiada 4 000, poszukuje solidnej propozycji. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 707

Ekspedjentka
rzeźnicza dziaćna do ciecia mięsa poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 731

Nauczycielka
zdolna sumienna poszukuje posady w kulturalnym domu. Zgłoszenia z warunkami Kurjer Poznański zdg 51 863

Młynarz
obecnie pracujący z kilkuletnią praktyką, dzielny fachowiec, obeznany z wszelkiego rodzaju maszynami, chciałby sobie polepszyć, poszukuje posady 1. lub 15 września 33. Zgłoszenia Kurjer Poznański ng 4859.

Młody
pomocnik księgarski poszukuje posady Zygmunta Kiedrowski, Gniezno, Jolenty 6 ng 4864

Służąca
samodzielna poszukuje posady. — Łaskawe oferty uprasza Kurjer Poznański zdg 51 856

Kupiec
kolonjalny, żonaty krytycznym położeniu poszukuje jakiegokolwiek posady branża miejscowość obojetna. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 554

Dziewczyna
wszechstronnie wykwalifikowana szuka miejsca. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 803

Dziewczyna
poszukuje posady od południa. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 794

Sierota
w krytycznym położeniu szuka posady z dobrem gotowaniem zaraz lub 1 9. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 550

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem, dobrymi świadectwami poszuk

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 371.

Bufetowa
działa szuka posady zaraz lub 1. 9. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 52 431

Krawcowa
domowa. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 689

Poszukuje
posady stróża domu, znam na prawo światła elektrycznego i dzwonków. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 401.

Służąca
samodzielną, gotowanie szuka posady 15. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 398.

Bufetowa
początkująca szuka posady od 1. 9. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 471

Urzednik
względnie pisarz gospodarczy 4 1/2 lat praktyki przyjmie posadę zaraz lub 1. 9. Okolica obywatela Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 374

Française
cherche place à la rentrée de classes. Offres Kurjer Poznański zdg 51 541

Fryzjerka
poleca się poza dom tanio. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 346

Dziewczyna
z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 499

TEATRY

Poznań, sobota, 12. 8.
TEATR POLSKI: Dziś — „Miłość pod mikroskopem”.

TEATR NOWY: dziś nieczynny.

KOMEDIA MUZYCZNA: — „Ja tu rządzą” — premjera.

Niedziela, o godz. 8 wiecz. „Ja Tu Rządzą”.

SCENA NA WODZIE W SOLACZU: dziś nieczynna.

TEATR ZA 50 GROSZY: w ogrodzie Zoologu: Dziś i codziennie o godz. 8.30 Ludwik Sempoliński prezentuje rewję pod tytułem „Królestwo Operetki”

Bydgoszcz, niedziela, 13. 8.
TEATR MIEJSKI: „Dzi-dzi”.

Poniedziałek, 14. 8. „Fraulein Doktor”.

KINA

Poznań, sobota, 12. 8.
APOLLO: „Palac na kółkach”.

COLOSSEUM: „Wszyscy na pokład. Na scenie Sven-gali”.

CORSO: „Piraci Bałtyku”.

METROPOLIS: „Tajemnica Sekwany”.

ORZEL: „Demon Złota” i „Cyrkowiec mimowoli”.

ODEON: „Małżeńska niewola” i „Włamywacze”.

RENAISSANCE: „Falszywy Kruk” i „Zona na 2 tygodnie”.

SŁOŃCE: „Miłość w Aucie”.

SFINKS: „Trędwata — Jądwa Smosarska”.

TECZA: „Rok 1914”.

WILSONA: „Legion Ulicy”.

Bydgoszcz, niedziela, 13. 8.
APOLLO: farsa „Banda Buba” i dramat „Ję-kaprys”.

BALTYK: „Miasto Cudów” i „Szlakiem hańby”.

KRYSTAL: „Naucz mnie kochać” oraz najnowszy tygodnik Foka.

MARYSIENKA: „Chandu” i „Odrodzenie”.

REWJA: „Człowiek o błękitnej duszy” na scenie program rewjowy p. t. „Rewja Was zabawi”.

SŁOŃCE: „Miłość i Sport” oraz „Panienska z protekcją”.

Krotoszyn, dziś i dni następne
BALTYK: „Błękitna Rapso-ja” i „Dźwiękowiec”.

PROMIEN: „C. K. Feldmar-szałek”.

Młynarz
obecnie pracujący z kilkuletnią praktyką, dzielną fachowicie, o-beznanym z wszelkiego rodzaju maszynami, chciałby sobie polepszyć poszukuje posady 1. lub 15 września 33. Zgłoszenia Kur-rier Poznański ng 4859.

Młody
pomocnik księgarski poszukuje posady w Gnieźnie. Oferty Kurjer Poznański ng 4864

Kupiec
kolonialny, żonaty krytycznym położeniu poszukuje jakiegokolwiek posady branża miejscowości obo-jętna. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 554

Sierota
w krytycznym położeniu szuka posady z dobrym gotowaniem za-raz lub 1. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 550

Gospodyni
samodzielną, inteligentną, z do-brem gotowaniem 5 lat na ple-banach, poszukuje posady do kie-dyżki lub samotnego pana. Miejs-cowość obojętna. Zgłoszenia Ma-ria Komiczka, Gniezno, św. Wo-jciecha 6, m. 1. zdg 52 423

Cukiernik
z długoletnią praktyką wolny. Of-erty Kurjer Poznański zdg 52 705

Książkowa-stenotypistka
samodzielną, 6 lat praktyki, do-bre świadectwa, szuka posady. Oferty Kurjer Pozn. zdrz 51 722

Stenotypistka
polsko-niemiecką, z długoletnią praktyką bank, budowlaną i ad-wokacką od natychmiast szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 418.

Inteligentna
panna nawskroś ucziwa dobrze poleconą, przyjmie posadę gos-podyni u samotnej osoby. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 673

Starsza
dziewczyna poszukuje posady do wszystkiego z dobrymi świadect-wami od 15. 8. Zgłoszenia do Ku-riera Poznańskiego zdg 52 529

Panienska
szkoła handlowa posadę począt-kującą biurową. Oferty Kur-rier Pozn. zdg 52 665

Kucharka
samodzielną poszukuje posady do wszystkiego od 15. 8. Oferty Kur-rier Poznański zdg 52 672

Posługi
od 15. poszukuje Oferty Kurjer Pozn. zdg 52 611

Z kaucją
pomocnik gastronomiczny szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 521

28 WOLNE MIEJSCA

Dziewczyna
do wszystkiego, pracowita, uczi-wa. Matejki 38, Jungerman. zdg 52 647

Akwizytorów
inteligentnych, wymownych wy-soką prowizją lekka praca, w Poznaniu — poszukuje poważne przedsiębiorstwo. Oferty zycory-sem Kurjer Poznański zdg 52 725

Gospoia
zaraz potrzebna. — Restauracja, Dabrowskiego 5. zdg 52 681

Bufetowa
zaraz potrzebna. Kaucja pożąda-na. Restauracja, Dabrowskiego 5 zdg 52 680

Posługaczka
młoda zaraz. Żupańskiego 3/10. zdg 52 679

Młody
człowiek, wymowny do odwiedza-nia gospodarzy domów z prowiz-ją potrzebny. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 523

Kucharka
pierwszorzędnym gotowaniem — pieczeniem ciast (wymagana rów-nież jaska kuchnia) od wrześ-nia Poznań śródmieście. Zgło-szenia pisemne odpiem swiade-ctw podaniem wieku do Kur-riera Poznańskiego zdg 52 670

Motocykl
dam za prace maлярskie. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 641

Ekspedjentkę
lub kasjerkę przyjmie do przed-siebiorstwa Warunek pożyczka 500—650 zł. Oferty Kurjer Poz-nański zdg 52 683

Wspólniczki
poszukuje do składu z gotówką do 1000 zł. Oferty Kurjer Poz-nański zdg 52 637

Krawcowa
samodzielną, własną maszyną po-trzebna. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 614

Uczeń
z prowincji do drukarni. Oferty Kurjer Pozn. zdg 52 512

Do
wprowadzenia nowego wzmaz-ku elektrotechnicznego poszukuje się podrozujących danej branży. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 52 635

Dziewczyna
do wszystkiego potrzebna zaraz. Zgłoszenia: Bracia Muszkieta, Sew. Mielżyńskiego 1, rzecznictwo zdg 52 644

Panna
zgrabna i wysoka do pomocy — przy ekspedycji potrzebna. Zgło-szenia ul. Nowa 7 magazyn futer w poniedziałek pomiędzy godz. 9—11. zdg 52 363

Magistrę
mała praktyka lub młoda ezza-minowana pomocnicze znajaca co-kielwiek niemiecką poszukuje za-raz miejsca anteka blisko Pozna-nia, referencje, warunki skromne. Zgłoszenia Kurjer Poz-nański dg 922

Nauczycielki
poszukuje z prawem nauczania do dwóch chłopców lat 7 równo-cześnie z dobrym francuskim. — Zgłoszenia z odpisami świadectw i podaniem warunków Radyw-mińska Maj, Mały Garc poczta Subkowy pow. Tczew. dg 930

Praktykanta
gospodarczego kawalera — lub młodego urzędnika przyjmie majatek. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 422

Bona I. klasy
friebanka ewentl. nauczycielka do 3 chłopców 9 7 i 4 lat po-trzebna od 1. 9. na wieś. Pomoc w nauce, język niemiecki ewentl. szycie i muzyka. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 102

Nauczycielki
poszukuje z prawem nauczania do dwóch chłopców lat 7 równo-cześnie z dobrym francuskim. — Zgłoszenia z odpisami świadectw i podaniem warunków Radyw-mińska Maj, Mały Garc poczta Subkowy pow. Tczew. dg 930

Potrzebna
zaraz ekspedjentka oraz uczeni-ka z branży cukierniczo-piekarskiej dobrymi świadectwami — Zgłoszenia Ruyprycht Marsz Fo-cha 35.

Poszukujemy
generalnych przedstawicieli na powiaty poznańskie Pomorze po-województwo lat 25 zdolnych organiza-torów z gwarancją na stałe po-sady. Wyczerpujące zgłoszenia. Znaczek odpowiedź — Kolportaż Polski. Leszno Wlkp. Głogow-ska 4. ng 4838

Ekspedjentka
otrzyma bufet własny rachunek z utrzymaniem i mieszkaniem potrzebne 600. Oferty Kurjer Poz-nański zdg 52 066

Służąca
pranie drobne dzieci najchętniej z Malopolski potrzebna zaraz. — Zgłoszenia Słowackiego 4448, mieszkanie 10. zdg 52 076

Dziewczyna
do wszystkiego potrzebna zaraz. Górna Wilda 75 restauracja. zdg 52 078

Bławatnik
ekspedjent-dekorator z pismem, od zaraz potrzebny. Oferty z po-daniem wymagań Kurjer Pu-znański zdg 52 474.

Zastępcy
dla artykułu nieznanego dotych-czas w Polsce poszukuje się w wszystkich miastach. Zgłoszenia pod „Zarobek” do Alojzy Spring-er jun. Bielsko. ng 4852

Zastępcy
techn. masz. i aut. poszukuje się. Zgłoszenia pod „Technik” do Alojzy Springer jun., Bielsko. ng 4851

Książkowy-gorzelnik
kawaler, obeznany z książkow-ścią rolną, pisaniem na maszy-nie oraz prowadzeniem samo-dzielnie gorzelnicy i elektryczności potrzebny zaraz. Zgłoszenia sil-fachowych, z odpisem świadectw podaniem pretensji do Majejności. Droszki, poczta Rychtal, pow. Kepno. dg 976

Służąca
z pościela Rybak 10 skład zdg 52 392

Uczennica
do krawiectwa damskiego po-trzebna. L. Sawicki Piekary 1 zdg 52 357

Krawcowa
spółniczką poza dom potrzeb-na L. Sawicki Piekary 1 zdg 52 356

Uczennica
z ukończoną szkoła handlową z niemieckim. Zgłoszenia z życio-rysem Oferty Kurjer Pozn zdg 52 226

Dziewczynie
do wszystkiego gotowaniem przy-me Górki 20 zdg 52241

Młodsza
ekspedjentka z branży Goderski Szewska 21 Galanteria towary krótkie. zdg 52 265

Ekspedjentka
starsza do drogerji. — Zyciorys pensja i odp. świad. Oferty Kur-rier Pozn. zdg 52 263

Poszukiwani
statystki (tki) woźni na kaszta od-powiedzi znaczek 50 gr. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 324

Specjalista
keksy pierniki. Zgłoszenia pism-dotychczasowej pracy Warunki Kurjer Poznański zdg 52 447

Pokojowa
potrzebna. Zgłoszenia 15 sierpnia Chelmońskiego 9, m. 5 zdg 51 427

Służąca
samodzielną do gotowaniem po-trzebna. Focha 95, mieszka-nie 4. zdg 52 183

Uśmiech ZDOBI OBLICZE tylko przy dobrze utrzymanych zębach
KARLEWICZ, dentysta, Podgórna 4.
Pg 3 834-56.160

Humor zagraniczny

Humor zagraniczny
— Panie starszy, ten kurczak to same kości i skóra!
— A cóżby pan chciał — może jeszcze i piórka?
(Monstique - Charleroi). S. F.

PRZYMIJ rady i wska-zówki przyjacela — pamiętaj o jednym — nie odrzuć Kraków zbudowa-no, więc też odbior-cow nie zdołędzisz jednym ogłoszeniem

Kucharka
pierwszorzędna siał. wymagana znajomość zapraw prania, pra-sowania i hodowla drobiu po-trzebna do dworu od 15. 8. Zgło-szenia z odpisem świadectw do Majejności Gogolewo poczta Książ. powiat Srem. zdg 51 985

Pomocnik
cholewickarski potrzebny. Pra-cownia cholewek Buk, Dworcowa 3. zdg 51 795 6

Podróżujący
okazja taniej i szybkoj podróży samochodem. Wiadomość i Cze-niek Bydgoszcz Król Jadwigi 6 dg 923

Wspólnika (czki)
z współpracą dobrze zaprowadzo-nego interesu got. 2—3 000 Oferty Kurjer Poznański zdg 51 831

Ekspedjentka
branży rzemieślniczej w prowincje potrzebna zaraz. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 960

Nauczycielka
do chłopczyka 9 l. : dziewczynki 7 l., przygotowanie gimnazjum konwersacja niemiecka muzyka początki francuskiego z prakty-ka. Przesłać kopie świadectw warunki — Pocieniak Ow-cz-kowo, p. Golub, powiat Wąbrzeź-na (Pomorze). zdg 51 937

Nauczycielka
ezzam. dla dziewczynki 11 i 8 lat, z francuskim i łacina po-trzebna na wieś. Najlepsze refe-rencje z praktyki oraz pod wa-runków do Kuriera Poznański-go zdg 51 984

Książkowy - bilansista
biegły korespondent polsko nie-miecki rzutkie kupiec, dobry or-ganizator potrzebny zaraz do większego przedsiębiorstwa fa-brycznego. Tylko poważne ofer-ty z podaniem pretensji dołącze-niem odpisów świadectw i foto-grafji należy skierować do Ku-riera Poznańskiego pod zdg 51 783

Uczennicę
o ile możności absolwentkę Miejskiej Szkoły Handlowej poszu-kuje M. Malinowski, Fabryka Konfekcji Damskiej, Poznań, Stary Rynek 57. zdg 51 813

Panienskę
z dobrym charakterem pisma do oddziału wydawania paczek po-szukuje M. Malinowski, Fabryka Konfekcji Damskiej Poznań, Stary Rynek 57. zdg 51 812

Do prowadzenia
drobnego rybolóstwa pszczelnictwa oraz pilnowania lasu po-trzebny energiczny kawaler. — Oferty z rekomendacjami Kurjer Poznański zdg 49 230. — Nie u-względnione bez odpowiedzi.

Bilansista (ka)
władający biegle językiem nie-mieckim potrzebny. Zgłoszenia wraz z odpisami świadectw i referencji oraz z podaniem wyma-ganej pensji przysłać do Kur-riera Poznańskiego pod zdg 52 088

Praktykanta
gospodarczego kawalera — lub młodego urzędnika przyjmie majatek. Oferty Kurjer Poznański zdg 51 422

Bona I. klasy
friebanka ewentl. nauczycielka do 3 chłopców 9 7 i 4 lat po-trzebna od 1. 9. na wieś. Pomoc w nauce, język niemiecki ewentl. szycie i muzyka. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 102

Nauczycielki
poszukuje z prawem nauczania do dwóch chłopców lat 7 równo-cześnie z dobrym francuskim. — Zgłoszenia z odpisami świadectw i podaniem warunków Radyw-mińska Maj, Mały Garc poczta Subkowy pow. Tczew. dg 930

Potrzebna
zaraz ekspedjentka oraz uczeni-ka z branży cukierniczo-piekarskiej dobrymi świadectwami — Zgłoszenia Ruyprycht Marsz Fo-cha 35.

Poszukujemy
generalnych przedstawicieli na powiaty poznańskie Pomorze po-województwo lat 25 zdolnych organiza-torów z gwarancją na stałe po-sady. Wyczerpujące zgłoszenia. Znaczek odpowiedź — Kolportaż Polski. Leszno Wlkp. Głogow-ska 4. ng 4838

Ekspedjentka
otrzyma bufet własny rachunek z utrzymaniem i mieszkaniem potrzebne 600. Oferty Kurjer Poz-nański zdg 52 066

Służąca
pranie drobne dzieci najchętniej z Malopolski potrzebna zaraz. — Zgłoszenia Słowackiego 4448, mieszkanie 10. zdg 52 076

Dziewczyna
do wszystkiego potrzebna zaraz. Górna Wilda 75 restauracja. zdg 52 078

Bławatnik
ekspedjent-dekorator z pismem, od zaraz potrzebny. Oferty z po-daniem wymagań Kurjer Pu-znański zdg 52 474.

Zastępcy
dla artykułu nieznanego dotych-czas w Polsce poszukuje się w wszystkich miastach. Zgłoszenia pod „Zarobek” do Alojzy Spring-er jun. Bielsko. ng 4852

Zastępcy
techn. masz. i aut. poszukuje się. Zgłoszenia pod „Technik” do Alojzy Springer jun., Bielsko. ng 4851

Książkowy-gorzelnik
kawaler, obeznany z książkow-ścią rolną, pisaniem na maszy-nie oraz prowadzeniem samo-dzielnie gorzelnicy i elektryczności potrzebny zaraz. Zgłoszenia sil-fachowych, z odpisem świadectw podaniem pretensji do Majejności. Droszki, poczta Rychtal, pow. Kepno. dg 976

Służąca
z pościela Rybak 10 skład zdg 52 392

Uczennica
do krawiectwa damskiego po-trzebna. L. Sawicki Piekary 1 zdg 52 357

Krawcowa
spółniczką poza dom potrzeb-na L. Sawicki Piekary 1 zdg 52 356

Uczennica
z ukończoną szkoła handlową z niemieckim. Zgłoszenia z życio-rysem Oferty Kurjer Pozn zdg 52 226

Dziewczynie
do wszystkiego gotowaniem przy-me Górki 20 zdg 52241

Młodsza
ekspedjentka z branży Goderski Szewska 21 Galanteria towary krótkie. zdg 52 265

Ekspedjentka
starsza do drogerji. — Zyciorys pensja i odp. świad. Oferty Kur-rier Pozn. zdg 52 263

Poszukiwani
statystki (tki) woźni na kaszta od-powiedzi znaczek 50 gr. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 324

Specjalista
keksy pierniki. Zgłoszenia pism-dotychczasowej pracy Warunki Kurjer Poznański zdg 52 447

Pokojowa
potrzebna. Zgłoszenia 15 sierpnia Chelmońskiego 9, m. 5 zdg 51 427

Służąca
samodzielną do gotowaniem po-trzebna. Focha 95, mieszka-nie 4. zdg 52 183

Uśmiech ZDOBI OBLICZE tylko przy dobrze utrzymanych zębach
KARLEWICZ, dentysta, Podgórna 4.
Pg 3 834-56.160

Humor zagraniczny

Humor zagraniczny
— Panie starszy, ten kurczak to same kości i skóra!
— A cóżby pan chciał — może jeszcze i piórka?
(Monstique - Charleroi). S. F.

Dziewczyna
do wszystkiego poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 371.

Bufetowa
działa szuka posady zaraz lub 1. 9. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdg 52 431

Krawcowa
domowa. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 689

Poszukuje
posady stróża domu, znam na prawo światła elektrycznego i dzwonków. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 401.

Służąca
samodzielną, gotowanie szuka posady 15. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 398.

Bufetowa
początkująca szuka posady od 1. 9. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 471

Urzednik
względnie pisarz gospodarczy 4 1/2 lat praktyki przyjmie posadę zaraz lub 1. 9. Okolica obywatela Łaskawe zgłoszenia Kurjer Poznański zdg 51 374

Française
cherche place à la rentrée de classes. Offres Kurjer Poznański zdg 51 541

Fryzjerka
poleca się poza dom tanio. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 346

Dziewczyna
z dobrymi świadectwami poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdg 52 499

TEATRY

Poznań, sobota, 12. 8.
TEATR POLSKI: Dziś — „Miłość pod mikroskopem”.

TEATR NOWY: dziś nieczynny.

KOMEDIA MUZYCZNA: — „Ja tu rządzą” — premjera.

Niedziela, o godz. 8 wiecz. „Ja Tu Rządzą”.

SCENA NA WODZIE W SOLACZU: dziś nieczynna.

TEATR ZA 50 GROSZY: w ogrodzie Zoologu: Dziś i codziennie o godz. 8.30 Ludwik Sempoliński prezentuje rewję pod tytułem „Królestwo Operetki”

Bydgoszcz, niedziela, 13. 8.
TEATR MIEJSKI: „Dzi-dzi”.

Poniedziałek, 14. 8. „Fraulein Doktor”.

KINA

Poznań, sobota, 12. 8.
APOLLO